

**КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**КАРПАТСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ З ЛІНГВІСТИКИ,
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА І МІЖКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ**

**Матеріали X Всеукраїнської
науково-практичної конференції**

**EXPLORING LINGUISTICS, LITERATURE AND
INTERCULTURAL COMMUNICATION
ELLIC 2025**

Івано-Франківськ – 2025

УДК 81'42:82.09+316.736:316.77]:001(082)

C91

Відповідальний за випуск: О. А. Бігун

Редакційна колегія: О. А. Бігун, Н. Я. Яцків, Я. В. Бистров, М. І. Ковбанюк
(відповідальний редактор), Т. В. Смушак
(відповідальний секретар), А. А. Венгринович,
А. А. Білас, Л. Б. Фенюк.

*Відповідальність за достовірність результатів і
коректність посилань несуть автори*

C91 **Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і
міжкультурної комунікації (ELLIC 2025) : матеріали X Все-
української науково-практичної конференції, Івано-Франківськ,
09 жовтня 2025 р. / відп. за випуск О. А. Бігун; Карпатський
національний університет імені Василя Стефаника. Електронне
видання. Івано-Франківськ, 2025. 258 с.**

ISBN 978-966-640-530-5

Збірник містить тези доповідей учасників X Всеукраїнської науково-практичної конференції *Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2025)*, яка відбулася 09 жовтня 2025 р. на факультеті іноземних мов Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

До збірника увійшли дослідження з семантики, когнітивної лінгвістики, стилістики, літературознавства, перекладознавства, зіставного мовознавства, методики навчання іноземних мов у мультилінгвальному просторі.

Збірник адресовано фахівцям у галузі гуманітарних наук.

УДК 81'42:82.09+316.736:316.77]:001(082)

ISBN 978-966-640-530-5

© ELLIC, 2025

© Колектив авторів, 2025

© Кафедра французької філології, 2025

© Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника, 2025.

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА -----	10
ДИСКУРСИВНА ОСОБИСТІТЬ ЖІНКИ-ДЕТЕКТИВА В РОМАНІ ТЕСС ГЕРРИТСЕН «THE SURGEON» -----	10
Діана Бойчук -----	10
СТРАТЕГІЇ ОПОРУ ОСОБИСТОСТІ ТОТАЛІТАРНИЙ СИСТЕМІ У РОМАНІ ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА «1984» -----	11
Софія Бойчук -----	11
РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ЦАРИНІ ЛІНГВІСТИЧНИХ ПРОФЕСІЙ (НА ОСНОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ MICROSOFT RESEARCH) -----	13
Нестор Большаков -----	13
АВТОБІОГРАФІЧНА ПРИРОДА РОМАНУ СИЛЬВІ ПЛАТ «ПІД СКЛЯНИМ КОВПАКОМ»: ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСОБИСТОГО ДОСВІДУ В ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ -----	15
Ліліана Боратинська -----	15
РОМАН «THE POWER» НАОМІ АЛДЕРМАН ЯК ГЕНДЕРНА АНТИУТОПІЯ -----	17
Тетяна Бриницька -----	17
ОСНОВНІ РІВНІ ОПРИЯВЛЕННЯ ГЕНДЕРНОГО ПРОСТОРУ В ХУДОЖНІЙ СТРУКТУРІ ДЖ. ОСТІН «ЕММА» -----	19
Олександра Васильчук -----	19
СОЦІАЛЬНА СТРАТИФІКАЦІЯ В РОМАНІ ДЖ. ОРВЕЛЛА «1984» -----	21
Анастасія Верхогляд -----	21
ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ТА АЛЮЗІЇ У РОМАНІ МЕТТА ГЕЙґА «THE MIDNIGHT LIBRARY» -----	23
Анастасія Галарник -----	23
ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ СВІТУ В РОМАНІ ПАТРИКА РОТФУСА «THE WISE MAN'S FEAR» -----	25
Олекчандра Глушко -----	25
ЕТИЧНІ КОЛІЗІЇ ЕВТАНАЗІЇ ЯК ТЕМАТИЧНА ДОМІНАНТА РОМАНУ ДЖОДЖО МОЙЄС «ДО ЗУСТРІЧІ З ТОБОЮ» -----	27
Софія Гобрей -----	27
РОМАН ДЕНІЕЛА КІЗА «КВІТИ ДЛЯ ЕЛДЖЕРНОНА» ЯК НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНИЙ РОМАН -----	29
Головецька Віталіна -----	29
ВНУТРІШНІ КОНФЛІКТИ ГЕРОЇНЬ У РОМАНАХ ТЕЙЛОР ДЖЕНКІНС РІД ТА КОЛЛІН ГУВЕР -----	31
Марія Грицак -----	31
ПОЄДНАННЯ РЕАЛІСТИЧНОГО ТА ФАНТАСТИЧНОГО В ХУДОЖНЬОМУ СВІТІ АПДАЙКА -----	33
Христина Гудима -----	33
БІБЛІЙНИЙ ІНТЕРТЕКСТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЦІННІСНОГО ПРОСТОРУ У РОМАНІ ЛЮСІ МОД МОНТГОМЕРІ «ЕНН ІЗ ЗЕЛЕНИХ ДАХІВ» -----	35
Ольга Гуменюк -----	35
ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У РОМАНІ БЕРНГАРДА ШЛІНКА «ЧИТЕЦЬ» -----	39
Ольга Дмитрів -----	39

КОХАННЯ ТА СМЕРТЬ ЯК ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ КОНСТАНТИ ПІДЛІТКОВОЇ ПРОЗИ ХХІ СТОЛІТТЯ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖОНА ГРІНА «ПРОВИНА ЗІРОК») -----	41
Ангеліна Дрекало-----	41
ІНТЕРМЕДІАЛЬНІ МАРКЕРИ ХУДОЖНЬОГО МИСЛЕННЯ ДОННИ ТАРТТ У РОМАНІ «THE GOLDFINCH» -----	43
Людмила Загородна-----	43
СЮЖЕТ РОМАНУ «ДО ЗУСТРІЧІ З ТОБОЮ» ТА ЙОГО ЗВ'ЯЗОК ІЗ КЛАСИЧНИМ СЮЖЕТОМ ПРО ПОПЕЛЮШКУ -----	45
Наталія Закала -----	45
ПРОБЛЕМАТИКА САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ У РОМАНІ M.-F. CLERC UN-POSSIBLE VOYAGE -----	47
Юлія Ігнатович-----	47
МАЛІ НАРАТИВИ У ХРОНОТОПІ КЛАСИЧНОГО ДЕТЕКТИВНОГО РОМАНУ -----	49
Христина Кавін -----	49
ДИСКУРС НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В РОМАНІ АСКОЛЬДА МЕЛЬНИЧУКА “WHAT IS TOLD” -----	52
Ярослав Кізлик-----	52
ОСОБЛИВОСТІ ЗАВЕРШЕННЯ ТЕТРАЛОГІЇ У ЧАСТИНІ «КРАДІЙКА СУНИЦЬ» ДЖОАН ГАРРІС	53
Марія Кобрин -----	53
ПРОБЛЕМИ ВИБОРУ, ВІДМОВИ ВІД КОНФОРМІЗМУ ТА ПОШУКУ ОСОБИСТОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ У ТВОРАХ РЕЯ БРЕДБЕРІ -----	55
Ольга Король-----	55
ТЕМА ДИТИНСТВА У РОМАНІ ДЖ. ГАРРІС «П'ЯТЬ ЧЕТВЕРТИНОК АПЕЛЬСИНА» -----	57
Мар'яна Косович-----	57
РЕАЛЬНЕ ТА ФАНТАСТИЧНЕ В РОМАНІ РЕБЕККИ КВАН «ВАВИЛОН» -----	59
Соломія Коцюлим-----	59
ІНТЕРМЕДІАЛЬНІСТЬ У РОМАНІ М. СПАРК «НА ПУБЛІКУ» -----	61
Юлія Ленько-----	61
НАРАТИВНІ СТРАТЕГІЇ У РОМАНІ ГОЛЛІ РІНГЛЕНД <i>THE LOST FLOWERS OF ALICE HART</i> ТА ЙОГО ЕКРАНІЗАЦІЇ -----	62
Анна Лисак -----	62
СИМВОЛІЗМ ТА МЕТАФОРІКА ЯК КЛЮЧОВІ РИСИ ІДЮСТИЛЮ САРИ ДЖІО -----	64
Уляна Маротчак -----	64
ГЕНДЕРНІ РОЛІ У РОМАНІ Л. М. ОЛКОТТ «МАЛЕНЬКІ ЖІНКИ» -----	66
Валентина Мацюк-----	66
ПОНЯТТЯ «ІНТЕГРОВАНА ІНТЕРМЕДІАЛЬНА ПРОЄКЦІЯ» У СУЧАСНОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ -----	68
Артем Оніщенко-----	68
ОСОБЛИВОСТІ ГРОТЕСКНИХ ФОРМ У ПЕРШІЙ ЧАСТИНІ РОМАНУ ДЖОНАТАНА СВІФТА “МАНДРИ ГУЛЛІВЕРА” -----	71
Ольга Оробець -----	71
ПСИХОЛОГІЧНЕ АВТОРСЬКЕ ЗОБРАЖЕННЯ У РОМАНІ ІРВІНА ШОУ <i>TWO WEEKS IN ANOTHER TOWN</i> -----	72
Христина Оробець -----	72

ГЕНДЕРНИЙ ДИСКУРС У НОВЕЛІ МАРІ НДІАЙ «TROIS FEMMES PUISSANTES» -----	74
Маріанна Павлич -----	74
АНАЛІЗ ПУБЛІЦИСТИКИ ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА У КОНТЕКСТІ ЙОГО ТВОРЧОСТІ -----	75
Ірина Паркулаб -----	75
ДОСЛІДЖЕННЯ ТОПОСУ НЬЮ-ЙОРКА В ЕСЕЯХ КЕНДЕС БУШНЕЛЛ «SEX AND THE CITY» -----	77
Соломія Попович -----	77
ХУДОЖНЄ ВТІЛЕННЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ У РОМАНІ БОНІ ГАРМУС «LESSONS IN CHEMISTRY» -----	79
Анастасія Сапін -----	79
ТЕМА МИТЦЯ ТА МИСТЕЦТВА У РОМАНІ АЛІ СМІТ “HOW TO BE BOTH” -----	81
Надія Страх -----	81
НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ МАРКЕРИ ІДЕНТИЧНОСТІ В РОМАНІ ДЖЕНІС КУЛІК-КІФЕР “МЕД І ПОПЛІ. ІСТОРІЯ РОДИНИ” -----	82
Катерина Судак -----	82
ЛЮБІЯ І БУТТЯ: АНТРОПОЛОГІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РОМАНУ КРІСТОФЕРА ПРІСТА «THE PRESTIGE» -----	84
Каріна Ткаченко -----	84
ФУНКЦІОНУВАННЯ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ У ХУДОЖНЬОМУ ОБРАЗІ АННИ ЯРОСЛАВНИ У РОМАНІ RÉGINE DEFORGES “SOUS LE CIEL DE NOVGOROD” -----	86
Ярина Федорняк -----	86
ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ГЕРОНТОЛОГІЯ ЯК ОБ’ЄКТ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ -----	88
Юлія Хоробчук -----	88
ПОЕТИКА “НОВОЇ ХВИЛІ” В ТВОРЧОСТІ КРІСТОФЕРА ПРІСТА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ “THE PRESTIGE”) -----	90
Віталія Хорт -----	90
ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ ЖІНОЧИХ ТА ЧОЛОВІЧИХ ОБРАЗІВ У РОМАНІ БОННІ ГАРМУС LESSONS IN CHEMISTRY -----	92
Вікторія Шимонівська -----	92
ІРОНІЯ В ОПОВІДАННІ КАДЗУО ІШІГУРО “COME RAIN OR COME SHINE” -----	94
Христина Яцуцак -----	94
ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ -----	98
СТИЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОСТІ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ВИСТУПІВ Е. МАКРОНА ТА М. ЛЕПЕН) -----	98
Ілона Андрєєва -----	98
СЛОВОСКЛАДАННЯ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО МЕДІА-ДИСКУРСУ) -----	99
Атаманчук Софія -----	99
АНТИЧНІ АФОРИЗМИ ЛАТИНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ: ДЖЕРЕЛА ЕМПІРИЧНОГО МАТЕРІАЛУ -----	101
Лілія Бигар -----	101
КОРПУСНИЙ АНАЛІЗ БІНАРНИХ ПОНЯТЬ WÜRDE UND MINDERWERTIGKEIT У НІМЕЦЬКОМУ ДИСКУРСІ -----	103

Олександр Болдиш -----	103
ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ПРОЦЕСИ ФЕМІНІЗАЦІЇ У СУЧАСНИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ -----	107
Іванна Валюшко -----	107
ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНВЕРСАЦІЙНИХ ІМПЛІКАТУР У АНГЛОМОВНОМУ СУДОВОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ АМЕРИКАНСЬКОЇ СУДОВОЇ ДРАМИ «THE PRACTICE») -----	109
Христина Васютин -----	109
СЕМАНТИКА І СИНТАКСИС У ВЗАЄМОДІЇ: ФУНКЦІЙНО-ГРАМАТИЧНА ПЕРСПЕКТИВА -----	111
Олексій Воробець -----	111
СИМВОЛІКА ГРИ В КОНТЕКСТІ ФЕМІНІЗМУ -----	113
Вікторія Грабовецька -----	113
ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ АРГУМЕНТАЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ СУДОВОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ АМЕРИКАНСЬКОЇ СУДОВОЇ ДРАМИ «THE GOOD WIFE») -----	114
Яна Гринчишин -----	114
АБРЕВІАТУРИ В СУЧАСНОМУ ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩІ: ЛІНГВІСТИЧНА ТА КУЛЬТУРНА ПЕРСПЕКТИВА -----	116
Христина Грицик-----	116
ДИСКУРСИВНЕ КОНСТРУЮВАННЯ МЕТАФОР ІДЕНТИЧНОСТІ ЗА МЕТОДОМ MIP -----	118
Марта Довбня -----	118
КВАЗИ-АВТОБІОГРАФІЧНІСТЬ РОМАНУ ДЕЛЬФІН ДЕ ВІГАН «НА РЕАЛЬНИХ ПОДІЯХ» -----	120
Вероніка Зіняк -----	120
АКТУАЛІЗАЦІЯ АГІТАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ТА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ УКРАЇНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ -----	122
Вікторія Конько-----	122
МОВЛЕННЯ ЧАРЛІ ГОРДОНА В РОМАНІ ДЕНІЕЛА КІЗА «КВІТИ ДЛЯ ЕЛДЖЕРНОНА»: СТИЛЬОВІ МАРКЕРИ ТА ЇХНІ ФУНКЦІЇ -----	124
Ольга Кудла -----	124
СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ВІДТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ В АМЕРИКАНСЬКОМУ СИТКОМІ «FRIENDS» -----	126
Діана Лесів-----	126
ОСОБЛИВОСТІ ІСТОРИЧНОГО ХРОНОТОПУ РОМАНУ ЕРІКА ВЮЙЯРА «ПОРЯДОК ДЕННИЙ» -----	129
Аліса Манич -----	129
ДЕСКРИПТИВНІ ТЕКСТИ В ПОЛІСЕМІОТИЧНОМУ ПРОСТОРІ АНГЛОМОВНОЇ ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ РЕКЛАМИ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ -----	131
Марія Мироник -----	131
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ПОГЛИБЛЕНОМУ ВИВЧЕННІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ: ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ -----	133
Юлія Михайлишин-----	133
ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ПОВТОРЕНЬ ДЛЯ ВІДТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ГОЛОВНОЇ ГЕРОЇНИ В РОМАНІ ЛОРЕН ОЛІВЕР “BEFORE I FALL” -----	135
Віта Неспляк-----	135

ЕВОЛЮЦІЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ СТЕРЕОТИПІВ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ПРЕСИ 2014-2024 РР.) -----	137
Дарина Перевізник-----	137
ФІРМОНІМИ ЯК МАРКЕРИ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ -----	139
Юрій Перепічка-----	139
СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ З СЕМАНТИЧНИМ ЯДРОМ «FOOL» -----	143
Юлія Петрів-----	143
ЛІНГВІСТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АМЕРИКАНСЬКИХ БЛОГІВ ПРО СТИЛЬ ЖИТТЯ -----	145
Анна Пилипчак-----	145
СТЕРЕОТИПНІСТЬ ПОЛІТИЧНОГО ГЕНДЕРУ У ПЕРСОНАЖАХ ЕМАНУЕЛЯ МАКРОНА -----	147
Вікторія Пожар-----	147
ЕМОЦІЙНО-ЕКСПРЕСИВНІ ОСОБЛИВОСТІ КОЛЬОРОЗНАЧЕНЬ У АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ФОЛЬКЛОРНИХ ТЕКСТІВ) -----	148
Антоніна Попадюк-----	148
ПРОСТОРОВИЙ ЛЕКСИКА У СТРУКТУРІ ФРАНЦУЗЬКОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ДИСКУРСУ	149
Поліна Ревенко-----	149
ІМАГОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОМАНУ ПОЛЬ КОНСТАН «CONFIDENCE POUR CONFIDENCE» -----	151
Олександра Романюк-----	151
СПОСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОМІЧНОГО В АНІМАЦІЙНОМУ СЕРІАЛІ THE SIMPSONS -----	153
Ангеліна Савинець-----	153
МОНОЛЕКСЕМНЕ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ «ВІЙНА» У СИСТЕМІ НІМЕЦЬКОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ -----	155
Надія Савчин-----	155
ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ПАСИВНОЇ ФОРМИ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ГІЙОМА МЮССО «LA JEUNE FILLE ET LA NUIT» -----	157
Марія Савчук-----	157
АКТУАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>AGGRESSION</i> У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ СВІТОВИХ ЛІДЕРІВ СТОСОВНО УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ) -----	159
Евеліна Теліжин-----	159
ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ) -----	161
Лілія Тимків-----	161
ОРФОГРАФІЧНА АДАПТАЦІЯ АНГЛІЗМІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНІ РІШЕННЯ -----	163
Юлія Ткачук-----	163
ДИСКУРСИВНА ПРИРОДА АБРЕВІАТУР СУЧАСНОГО ФРАНЦУЗЬКОГО МЕДІА-ТЕКСТУ -----	165
Каріна Федотова-----	165
СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У РОМАНАХ ДЖЕЙМСА ОЛДРІДЖА -----	166
Лілія Фітковська-----	166

КОНЦЕПТИВНА ПЕРІОДИЧНА ДИСТРИБУЦІЯ В АНГЛОМОВНОМУ ПІСЕННОМУ ДИСКУРСІ НА ПРИКЛАДІ ТЕКСТІВ ПІСЕНЬ ADELE -----	168
Христина Хабайлюк -----	168
ВЕРБАЛІЗАЦІЯ СПІВЧУТТЯ У НІМЕЦЬКІЙ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ МЕХАНІЗМІВ -----	170
Галина Харів -----	170
ВЖИВАННЯ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ У ІНТЕРНЕТ-ВІДГУКАХ НА ХАРЧОВІ ДОБАВКИ НА ПЛАТФОРМАХ AMAZON,GNC, iHERB -----	173
Роман Челядин -----	173
ЛІНГВАЛЬНІ ТА ЕКСТРАЛІНГВАЛЬНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ САТИРИ В МЕДІА ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ЖУРНАЛУ THE ECONOMIST) -----	175
Соломія Щербук -----	175
ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕМПОРАЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В ПРОМОВІ ЧАСУ ПЕРЕМІН (ZEITENWENDE-REDE) БУНДЕСКАНЦЛЕРА НІМЕЧЧИНИ ОЛАФА ШОЛЬЦА: СЕМАНТИКА – ПРАГМАТИКА – КОНТЕКСТУАЛЬНІСТЬ -----	177
Олександра Юречко -----	177
ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО -----	180
ПРИНЦИПИ ТА МОВНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ «ГАМЛІЕТА» -----	180
Юлія Березовська-----	180
ПЕРЕДАЧА КОГЕЗИВНИХ ЗАСОБІВ У СИНХРОННОМУ ПЕРЕКЛАДІ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ У ЄВРОПАРЛАМЕНТІ) -----	182
Анна Бойчук-----	182
ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ «THE PAINTED VEIL» ВІЛЬЯМА СОМЕРСЕТА МОЕМА ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ -----	183
Ірина Голик-----	183
ПОНЯТТЯ ЯКОСТІ В ПЕРЕКЛАДІ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АДЕКВАТНОСТІ ТА ДОСТОВІРНОСТІ -----	185
Юлія Захарчук -----	185
ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД У РОМАНІ ДЖ. К. РОЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР І ФІЛОСОФСЬКИЙ КАМІНЬ» -----	187
Аліна Зелена-----	187
КОНСТРУЮВАННЯ ОБРАЗУ «ІНШОГО» В ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ЛІАН ГІЙОМ «БЛУКАЛЬЦІ») -----	190
Ізай Арсенія-----	190
ІГРОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ У ЛОКАЛІЗАЦІЇ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ (НА ПРИКЛАДІ SUBNAUTICA І BALDUR'S GATE 3) -----	192
Максим Калун-----	192
СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ВІДТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ У ФІЛЬМІ “THE HATING GAME” -----	194
Юлія Клід-----	194
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ У ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ АНДРЕ КАМІНСЬКОГО NÄCHSTES JAHR IN JERUSALEM УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ -----	196
Уляна Костик-----	196

ПЕРЕКЛАД СПОРТИВНИХ ІДИОМ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ СЕРІАЛІВ «KEN BURNS: BASEBALL» ТА «PITCH» -----	198
Володимир Костик -----	198
СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ГОРОР-РОМАНІВ(НА МАТЕРІАЛІ "THE HAUNTING OF HILL HOUSE" ШІРЛІ ДЖЕКСОН ТА ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ "ПРИВИДИ ДОМУ НА ПАГОРБИ" НАТАЛІЇ ГОЇН) -----	199
Олег Куртяк -----	199
ВІДТВОРЕННЯ КАЛАМБУРІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ НА ОСНОВІ СЕРІАЛУ «ЕМІЛІ В ПАРИЖІ» -----	201
Ярослава Маньків -----	201
СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ КІНОТЕКСТУ НА МАТЕРІАЛІ ТЕЛЕСЕРІАЛУ "ІСТОРІЯ ЛІЗИ" СТВЕНА КІНГА -----	202
Ірина Матіяш-Гнедюк, Ірина Карпа -----	202
ВІДОБРАЖЕННЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОГО КОНТЕКСТУ У ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ НАТАЛІКІ СНЯДАНКО «ОХАЙНІ ПРОПИСИ ЕРЦГЕРЦОГА ВІЛЬГЕЛЬМА» -----	204
Діана Музичин -----	204
АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ ГАСТРОНОМІЧНИХ РЕАЛІЙ У ДВОМОВНОМУ МЕНЮ РЕСТОРАНУ «МАУКА» (ФРАНКФУРТ-НА-МАЙНІ) -----	206
Вікторія Олексіїшин -----	206
СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ІСТОРИЧНИХ РОМАНІВ-ФЕНТЕЗИ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ Р. Ф. КВАН “BAVEL” ТА ЙОГО УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ Г. ЛИТВИНЕНКО) -----	207
Оксана Приймак -----	207
ГРАМАТИЧНА І ЛЕКСИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ПАСИВНОЇ ФОРМИ (FORME PASSIVE) У ПЕРЕКЛАДІ З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ (НА ОСНОВІ РОМАНУ ФРЕДА ВАРГАСА «ШВИДШЕ ТІКАЙ ТА СКОРО НЕ ПОВЕРТАЙСЯ») -----	209
Дар'я Рудик -----	209
ОБРАЗ НЕСКОРЕНОЇ УКРАЇНИ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ -----	210
Марія Салама-----	210
ПЕРЕКЛАД ЛЕКСИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ З ЯКІСНИМ ПРИКМЕТНИКОМ У ФРАНЦУЗЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ВАСИЛЯ СТУСА -----	212
Ольга Слободян-----	212
ЛЕКСИЧНІ Й СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ АМАДОКА С. АНДРУХОВИЧ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ -----	213
Ірина Сухарєбська-----	213
ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ У ФІЛЬМІ «МІСІС ГАРРІС ЇДЕ У ПАРИЖ» -----	216
Тетяна Хомин -----	216
ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ КОМІЧНОГО В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ «СКРОМНОЇ ПРОПОЗИЦІЇ» ДЖОНАТАНА СВІФТА -----	218
Сніжана Шпитко-----	218
ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ КРІСТІН ГЕННІ «СОЛОВЕЙ» НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ -----	220
Вікторія Шульга -----	220

КОГНІТИВНО-СЕМАНТИЧНИЙ ВИМІР ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ СТУДІЙ -----	222
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У СУЧАСНИХ ФРАНЦУЗЬКИХ МЕДІА-ТЕКСТАХ -----	222
Ірина Вовк -----	222
СЕМАНТИЧНЕ СТРУКТУРУВАННЯ КОНЦЕПТУ TOLERANZ -----	224
Тетяна Волощук -----	224
ВПЛИВ РЕГІОНАЛЬНИХ МОВ НА ОРФОЕПІЧНУ НОРМУ СУЧАСНОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ----	226
Галина Воронько -----	226
ПАРАДИГМА ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ ВІЛЬНОГО НЕПРЯМОГО ДИСКУРСУ У РОМАНІ РОБЕРТА ГЕЛБРЕЙТА «THE CUSKOO'S CALLING» -----	228
Романна Гризлюк-----	228
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ТА ІДИОМ У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ МАРКА ТВЕНА «ПРИГОДИ ТОМА СОЙЄРА») -----	230
Юлія Дудіна -----	230
ВЕРИФІКАЦІЯ СВІТІВ ТЕКСТУ У РОМАНІ РОБЕРТА ГЕЛБРЕЙТА «THE CUSKOO'S CALLING»	233
Наталія Зазуляк-----	233
ОБРАЗ «FAMOUS DETECTIVE» В ФІЛЬМІ «SHERLOCK HOLMES»: КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ -----	235
Діана Керч -----	235
ПРОКСИМІЗАЦІЯ ЗАГРОЗИ В ДЕБАТАХ ПРО ПРАВА НА ЗБРОЮ У США У КОНСЕРВАТИВНІ ТА ЛІБЕРАЛЬНІ МЕДІА -----	236
Назар Кобзар -----	236
АКТУАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКОНАННЯ В АНГЛОМОВНОМУ СУДОВОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ АМЕРИКАНСЬКОЇ СУДОВОЇ ДРАМИ <i>BULL</i>) -----	238
Софія Ковальчук-----	238
ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ ОПОЗИЦІЇ ЕНРЕ/УНЕНРЕ В СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ -----	240
Анна Кошук -----	240
ВНУТРІШНЯ ФОРМА СЛОВА РОСЛИННОГО СВІТУ СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ» -----	242
Анастасія Піцикевич-----	242
СЕМАНТИКА ОДЯГУ В РОМАНІ ДЖОРДЖІЇ КАУФМАН «THE DRESSMAKER OF PARIS» -----	243
Ярина Стасько -----	243
ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО -----	245
ЛЕКСИКА ПОВ'ЯЗАНА З СЕКТОРОМ БЕЗПЕКИ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ) -----	245
Дарія Мицан -----	245
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У МУЛЬТИЛІНГВАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ -----	247

TRANSLANGUAGING AS A PEDAGOGICAL TOOL FOR ENHANCING FOREIGN LANGUAGE LEARNING -----	247
Mariana Danyiuk-----	247
ДИСТАНЦІЙНА ЛІНГВОДИДАКТИКА: ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ОНЛАЙН-КУРСУ З ФОНЕТИКИ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ -----	249
Оксана Корпало-----	249
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ДОДАТКОВИЙ ІНСТРУМЕНТ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ -----	251
Наталія Луцик-----	251
VIRTUAL EXCHANGE AS A METHOD OF ENHANCING FOREIGN LANGUAGE LEARNING IN MULTILINGUAL CONTEXTS -----	253
Vitaliia Khatsevych-----	253

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

ДИСКУРСИВНА ОСОБИСТІТЬ ЖІНКИ-ДЕТЕКТИВА В РОМАНІ ТЕСС ГЕРРИТСЕН «THE SURGEON»

Діана Бойчук

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах описано ключові аспекти дискурсивної особистості Джейн Ріццолі у романі Тесс Герритсен «The Surgeon». Встановлено, що в мовленні та поведінці героїні віддзеркалюються її професійна рішучість, аналітичне мислення та внутрішній опір патріархальному середовищу. Спостерігається поєднання прямоти і лаконічності висловлювань із використанням сарказму, іронії та конфронтації як засобів утвердження авторитету. Поведінкові та мовні стратегії Ріццолі відображають боротьбу за власну професійну ідентичність та рівність у чоловічому колективі.

Ключові слова: сарказм, уникнення, домінування, гумор, гендер.

Мовна поведінка Джейн Ріццолі у романі Тесс Герритсен «The Surgeon» постає у двох основних сферах: кооперативній та конфронтативній. У першому прикладі її комунікація націлена на досягненні професійної мети через логічні аргументи, раціональний аналіз і залучення співрозмовників до співпраці. У другому – через різкі висловлювання, вимоги й саркастичні репліки вона відстоює власний авторитет, чинить опір дискримінаційним проявам співробітників і утримує позицію лідера. Ключовими елементами її дискурсивної поведінки – сарказм, домінування, уникнення та гендер – являють собою цілісну картину героїні (Tannen, 1994).

Одними із найвиразніших засобів є сарказм, які виконують подвійну функцію: з одного боку, це інструменти критики й дистанціювання, з іншого – спосіб розрядки напруження (Attardo, 2000). У сцені, коли колега запізнюється, героїня іронічно зауважує: «We wondered when you'd show up» (Gerritsen, 2001). Формально нейтральна конструкція перетворюється на прояв прихованого осуду, що відповідає конфронтативній стратегії.

Вагомим компонентом професійної самопрезентації виступає уникнення. Жінка часто зберігає дистанцію у спілкуванні, прагнучи захистити власні кордони. У тексті зазначено: «So far they had kept their interactions strictly business, and he thought she preferred it that way» (Gerritsen, 2001). Це вказує на свідоме обмеження міжособистісного контакту та прагнення до формалізованої взаємодії.

Не менш показовою є стратегія домінування. «She simply wanted answers, and she didn't waste any time going after them» (Gerritsen, 2001). Тут семантична пара wanted – didn't waste створює ефект рішучості та контролю (Crystal, 1997).

Водночас мовлення Джейн не позбавлене гумору, що має кооперативний характер. Її іронічні коментарі дозволяють знімати напругу в команді. Наприклад, коли мова заходить про матеріальне забезпечення поліції: «Taxpayers get what they pay for. And this car's a piece of junk» (Gerritsen, 2001). Тут показано іронічний паралелізм, який об'єднує колектив у спільному переживанні ситуації.

Найбільш конфліктним виміром у романі мовної поведінки є чинник гендеру. Репліки, такі як «Girl cop does okay!» (Gerritsen, 2001) знецінюють її професійний статус і провокують відкриту конфронтацію. Її відповідь на це – «Shut up. Just shut up!» – свідчить неприйняття принизливих ярликів і готовність захищати власну гідність. Гендер у цьому випадку є осердям конфронтативної стратегії, адже різко змушує героїню реагувати жорстко й категорично (Кікінежді, 2011).

Джейн Ріццолі – неідеалізована та позбавлена традиційних ознак жіночності, підкреслюючи її відмінність від загальноприйнятого образу жінки. Мовні стратегії героїні віддзеркалюють її боротьбу за авторитет і рівність у чоловічому колективі. Робота Джейн як детективом, являється постійним випробуванням, де гендерна належність стає викликом, але водночас стимулом для самоствердження. Таким чином, образ героїні демонструє не лише складність професійного буття жінки-детектива, а й її здатність долати соціокультурні бар'єри через мовлення, поведінку та професіоналізм.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Кікінежді О. М. Гендерна психологія : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2011. 312 с.
- Attardo S. Irony markers and functions: Towards a goal-oriented theory of irony. 2000.
- Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of Language. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. 489 p.
- Gerritsen T. The Surgeon, 2001. URL: <https://www.you-books.com/book/T-Gerritsen/The-Surgeon>.
- Tannen D. Gender and Discourse. New York : Oxford University Press, 1994. 203 p.

The theses outlines the key aspects of Jane Rizzoli's discursive personality in Tess Gerritsen's novel The Surgeon. It has been established that the protagonist's speech and behavior reflect her professional determination, analytical thinking, and resistance to a patriarchal environment. A combination of directness and conciseness in her statements is observed, alongside the use of sarcasm, irony, and confrontation as means of asserting authority. Rizzoli's behavioral and linguistic strategies reflect her struggle for professional identity and equality within a male-dominated team.

Keywords: sarcasm, avoidance, dominance, humor, gender.

СТРАТЕГІЇ ОПОРУ ОСОБИСТОСТІ ТОТАЛІТАРНИЙ СИСТЕМІ У РОМАНІ ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА “1984”

Софія Бойчук

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах описано панування тоталітаризму над особистістю та стратегії боротьби головного героя Вінстона Смітта. Автор у романі “1984” детально

описав руйнівну силу тоталітаризму та окреслив важливість протистояння тотальному контролю й збереження своєї індивідуальності.

Ключові слова: *тоталітаризм, контроль, маніпуляція, особистість, опір, свобода.*

Роман “1984” зображує цілісну модель тоталітарного суспільства та чітко окреслює механізми придушення суспільства. Автор зображує психологічні й духовні наслідки панування такого режиму над особистістю й таким чином роман можна трактувати, як своєрідне дослідження проблеми “особистість-влада” в умовах тоталітаризму.

Орвелл демонструє як влада прагне проникнути у всі сфери життя та позбавити людей права на автономне життя. Найпотужнішим інструментом контролю тут є постійний нагляд, втілений в образі Велткого Брата. Головне гасло роману “Великий Брат стежить за тобою” відображає ключову ідею роману — людина повністю позбавлена права на приватність, втрачає відчуття свободи і змушена жити в умовах де контролюються навіть думки.

Як і в будь-якій іншій антиутопії тут є головний герой, який більше не в змозі існувати в такій умові і поступово починає власну боротьбу. Боротьба Вінстона Смітта має інтелектуальний та духовний характер. Першим актом непорочності є його рішення вести таємний щоденник, що став єдиним місцем де Вінстон міг виражати свої справжні думки й почуття, хоча й усвідомлював що за таке порушення йому може загрожувати найвища міра покарання. Ще однією спробою створити власний простір для свободи стали стосунки з Джулією, яка виявилася його справжнім коханням, адже навіть особисте життя контролюване державою й існує виключно як обов'язок та задля підтримки демографії країни. Це ще один спосіб який дозволив герою відчувати себе особистістю, яка здатна мати щирі почуття, що стало черговим методом опору системі. Кульмінацією боротьби Вінстона є його звернення до таємничої організації з метою об'єднатися та боротися проти влади. Проте ця надія виявилася марною, тоталітарний режим контролював навіть найменші форми спротиву й використовував їх для ще більшого придушення особистості.

Фінальний злам героя, який завершується прийняттям «любові до Великого Брата», ілюструє остаточну перемогу тоталітаризму над особистістю.

Таким чином, роман «1984» постає як трагічна історія боротьби окремої людини проти системи, що прагне знищити будь-які прояви індивідуальності. Опір Вінстона, попри свою щирість і відчайдушність, приречений на поразку через всеосяжну природу тоталітарного контролю. Орвелл підкреслює, що в умовах, коли влада отримує монополію на істину і здатна підкорити навіть внутрішні переживання людини, індивід втрачає можливість існувати як автономна особистість.

Підсумовуючи, слід зазначити що саме протистояння особистості є ключовою ідеєю твору та своєрідним закликком від автора. Боротьба головного героя хоча й завершилася поразкою, проте зобразила глибоке гуманістичне звучання, адже навіть в найжорстокіших умовах людина все ще прагнула відстояти право на любов, власну думку та правду. Саме тому роман “1984” не

втрачає своєї актуальності, оскільки його головна ідея - “особистість-система” має універсальний характер і є актуальним для будь-якої епохи.

СПИСОК ЛІТЕАТУРИ:

Орвел Дж. “1984”. Київ: Вид. Bookschef, 2023.

Александров Д.О. Мова тоталітаризму в романі Д. Орвелла “1984”: наукова стаття. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. 2011. 413 с.

Назарець В.М., Кочмар Д.А. Проблематика англійського роману-антиутопії ХХ століття (на матеріалі романів Дж. Орвелла та О. Гакслі «Прекрасний новий світ»). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Одеса: 2023. с. 174–177.

These theses describe the dominance of totalitarianism over the personality and the struggle strategies of the main character Winston Smith. The author in the novel “1984” extensively described destructive power of totalitarianism and outlined the importance of resisting total control and preserving one's individuality.

Keywords: *totalitarianism, control, manipulation, personality, resistance, freedom.*

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ЦАРИНІ ЛІНГВІСТИЧНИХ ПРОФЕСІЙ (НА ОСНОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ MICROSOFT RESEARCH)

Нестор Большаков

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах аналізується вплив штучного інтелекту на лінгвістичні професії на основі дослідження Microsoft Research, яке виявило що ШІ може виконувати до 98% завдань перекладачів. Розглядаються реальні наслідки зростаючого впливу ШІ на ринок праці, а також зміна традиційних ролей і поява нових професійних ніш на перетині технологій і мов. Обґрунтовується ідея симбіозу людського та штучного інтелекту як альтернатива повній заміні фахівців.

Ключові слова: *штучний інтелект (ШІ), лінгвістичні професії, машинний переклад, ринок праці, трансформація професій.*

Стрімкий розвиток штучного інтелекту, який працює на базі великих мовних моделей значною мірою впливає на лінгвістичні професії, виконуючи роботу спеціалістів із кожним днем все краще. Нещодавнє дослідження Microsoft Research, в якому було проаналізовано близько 200 тисяч діалогів користувачів із Bing Copilot виявило, що 98% завдань перекладачів уже покриває ШІ, а індекс потенційної автоматизації професії становить 49% (Tomlinson et al., 2025). Проте після суспільного занепокоєння та масового обговорення теми, автори наголосили на тому, що широке використання ШІ не обов'язково пов'язане з неминучою втратою робочих місць, підкреслюючи потребу в контекстуальному розумінні та культурній адаптації.

Проте, практичні наслідки стрімкого розвитку ШІ вже відчутні для лінгвістів. Опитування показало, що 36% перекладачів втратили частину

замовлень через генеративний ШІ, а 43% зафіксували зниження доходів (Society of Authors, 2024).

На цьому історичному етапі відбувається значна трансформація професійних ніш. Велика кількість письмових перекладачів перекваліфіковується на спеціалістів із пост-редагування машинного перекладу (МТРЕ), рівень впровадження якого зріс із 26% до 46% за 2022-2024 роки (Nimdzi Insights, 2025). Усні перекладачі змушені конкурувати з технологіями перекладу в реальному часі, що зменшує їх потребу в повсякденних взаємодіях та звичайних конференціях, однак вони залишаються незамінними у критичних сферах, де ціна помилки є надто високою, таких як медицина, судочинство та дипломатія. Ми спостерігаємо за тим, як викладачі активно інтегрують ШІ. Опитування показує, що 60% освітян вже використовують його для рутинних завдань та зберігають до 6 годин роботи на день (Wagner, 2025).

Не зважаючи на зменшення рівня зайнятості, ШІ все ж також створює і нові спеціалізації. Фахівці мовних галузей можуть легко перекваліфікуватись у тренерів ШІ-моделей, культурних консультантів, промпт-інженерів, спеціалістів з мовної етики. Як зазначає Pangeanic Research: "Тільки ті перекладачі, які перекладають як машини, будуть замінені машинами" (Pangeanic, 2019).

Майбутнє лінгвістичних професій полягає не у витісненні, а в синергії людського інтелекту та ШІ, де автоматизація рутинних завдань підвищує цінність унікальних людських якостей таких як емпатія, творчість, розуміння культурного контексту та критичне мислення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Abril, D. (2025, September 26). AI is taking on live translations. But jobs and meaning are getting lost. The Washington Post. URL: <https://www.washingtonpost.com/business/2025/09/26/ai-translation-jobs/>

Frey, C. B., & Llanos-Paredes, P. (2025, March 7). Lost in Translation: Artificial Intelligence and the Demand for Foreign Language Skills (Working Paper). Oxford Martin School, University of Oxford. URL: https://oms-www.files.svdcdn.com/production/downloads/academic/Frey_LlanosParedes_2025_LostInTranslation.pdf

Frey, C. B., & Llanos-Paredes, P. (2025, March 22). Lost in translation: AI's impact on translators and foreign language skills (column). VoxEU/CEPR. URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/lost-translation-ais-impact-translators-and-foreign-language-skills>

Gallup & Walton Family Foundation. (2025). Teaching for Tomorrow: How Supporting Teachers Today Shapes Classrooms Tomorrow (Educator Research Program). URL: <https://www.gallup.com/analytics/659819/k-12-teacher-research.aspx>

Nimdzi Insights. (2024). The 2024 Nimdzi 100: The Ranking of Top LSPs and State of the Language Industry. URL: <https://www.nimdzi.com/nimdzi-100-2024/>

Nimdzi Insights. (2025, May 22). The MTPE Efficiency Gap URL: <https://www.nimdzi.com/the-mtpe-efficiency-gap/>

Pangeanic. (2019, December 1). CAT tools, neural machine translation, NEC TM, blockchain... (корпоративний блог). URL: <https://blog.pangeanic.com/cat-tools>

Society of Authors. (2024, April 11). SoA survey reveals a third of translators and quarter of illustrators losing work to AI. URL: <https://societyofauthors.org/2024/04/11/soa-survey-reveals-a-third-of-translators-and-quarter-of-illustrators-losing-work-to-ai/>

Tomlinson, K., Jaffe, S., Wang, W., Counts, S., & Suri, S. (2025, July 10). Working with AI: Measuring the Applicability of Generative AI to Occupations. arXiv:2507.07935. URL: <https://arxiv.org/abs/2507.07935>

Tomlinson, K., Jaffe, S., Wang, W., Counts, S., & Suri, S. (2025, August 21). Applicability vs. job displacement: further notes on our recent research on AI and occupations (Microsoft Research Blog). URL: <https://www.microsoft.com/en-us/research/blog/applicability-vs-job-displacement-further-notes-on-our-recent-research-on-ai-and-occupations/>

Wagner, L. (2025, July 8). Survey: 60% of teachers used AI this year and saved up to 6 hours of work a week. The 74. URL: <https://www.the74million.org/article/survey-60-of-teachers-used-ai-this-year-and-saved-up-to-6-hours-of-work-a-week/>

These theses analyse the impact of artificial intelligence on linguistic professions based on a Microsoft Research study, which found that AI can perform up to 98% of translators' tasks. It examines the real consequences of the growing influence of AI on the labour market, as well as the change in traditional roles and the emergence of new professional niches at the intersection of technology and languages. It justifies the idea of symbiosis between human and artificial intelligence as an alternative to the complete replacement of specialists.

Keywords: Artificial intelligence (AI), linguistic professions, machine translation, labour market, transformation of professions.

АВТОБІОГРАФІЧНА ПРИРОДА РОМАНУ СИЛЬВІЇ ПЛАТ «ПІД СКЛЯНИМ КОВПАКОМ»: ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСОБИСТОГО ДОСВІДУ В ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ

Ліліана Боратинська

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах досліджується специфіка трансформації автобіографічного матеріалу в романі Сильвії Плат «Під скляним ковпаком». Аналізується художнє переосмислення особистого досвіду письменниці через образ Естер Грінвуд, стилістичні засоби автобіографічного письма та універсалізація індивідуального травматичного досвіду.

Ключові слова: автобіографічний роман, трансформація досвіду, Сильвія Плат, жіноча ідентичність, психологічна проза.

Роман Сильвії Плат «Під скляним ковпаком» (1963) є яскравим прикладом автобіографічної прози, де особистий досвід письменниці піддається складній художній трансформації (Цяпа, 2025). Образ головної героїні Естер Грінвуд виступає не простою літературною копією авторки, а глибоко опрацьованим художнім образом, через який Плат відтворює не стільки події, скільки внутрішній стан, біль та травматичний досвід покоління жінок 1950-х років (Чернявська, 2022).

Автобіографічна природа твору виявляється передусім у точності психологічного малюнка депресивного розладу. Симптоми, що їх переживає Естер – безсоння, втрата апетиту, почуття провини, відчуженість від власного «я» – описані з неймовірною достовірністю, що відображає особистий досвід

Плат з психічним захворюванням (Постернак, 2025). Однак авторка не обмежується документальним відтворенням фактів, натомість створює універсальний образ жінки, яка опиняється у пастці соціальних очікувань (Яцкова, 2025).

Ключовим художнім засобом трансформації автобіографічного матеріалу є метафора «скляного ковпака» – символ ізоляції, задухи, неможливості прорватися до зовнішнього світу (Плат, 2025). Ця метафора не просто описує депресію, а втілює відчуття жінки, замкненої в системі гендерних стереотипів. Естер почувається «наче заціпенілий тролейбус», механічно виконуючи соціальні ролі, які їй нав'язує суспільство (Романцова, 2018).

Конфлікт між очікуваннями суспільства щодо жінки 1950-х років і внутрішнім «я» героїні становить основу автобіографічного наративу. Плат через образ Естер артикулює драму цілого покоління жінок, які прагнули інтелектуальної незалежності, але наштовхувалися на жорсткі рамки традиційних жіночих ролей (Власенко, 2025). Досвід стажування в Нью-Йорку, який мав стати тріумфом, перетворюється на каталізатор внутрішньої руйнації (Власенко, 2025).

Стилістична організація роману підсилює автобіографічну достовірність через використання першої особи оповіді, внутрішній монолог, інтимну інтонацію зізнання (Гавриленко, 2018). Текст побудований як пряма мова героїні, що створює ефект безпосереднього доступу до травматичного досвіду. Предметні образи набувають символічного навантаження: «дорожній одяг, що висить у шафі дохлою рибою» стає метафорою відторгнення від зовнішнього світу (Плат, 2025).

Особливістю автобіографічного письма Плат є здатність універсалізувати індивідуальний досвід. Естер Грінвуд виходить за межі особистої історії письменниці і стає архетипним образом жінки, яка шукає себе у світі, де бути собою означає суперечити всьому, що від неї очікують (Дубова, 2025). Через автобіографічну призму авторка створює не портрет себе, а дзеркало для читачок, у якому можна побачити власну розгубленість і протест (Янко, 2020).

Таким чином, роман «Під скляним ковпаком» демонструє складний процес художньої трансформації автобіографічного матеріалу, де особистий травматичний досвід перетворюється на універсальний образ жіночої боротьби за автентичне існування в умовах соціального тиску (Varinova, 2020; Bauer, 2023).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Varinova E. V. England in sylvia plath's prose: an attempt of imagological analysis. *Imagologiya i komparativistika*. 2020. No. 13. P. 173–187. URL: <https://doi.org/10.17223/24099554/13/10>
- Bauer M. N. The Fever for Autobiography: Assumption and Confession in Sylvia Plath's *Ariel*. *Literary Imagination*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1093/litimag/imad018>
- Власенко Н. «Скляний ковпак» самотності від Сильвії Плат. Видавництво Старого Лева. URL: <https://starylev.com.ua/blogs/sklyanyy-kovpak-samotnosti-vid-sylviyi-plat>
- Гавриленко Є. В. Англійська література XVIII століття у стендалівському інтертексті (на матеріалі автобіографічної прози письменника). Від бароко до постмодернізму. 2018. Вип. 22. С. 77–83.

Дубова Я. Автофікційне письмо та соціальна заангажованість літератури. Apache Tomcat. URL: http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/4788/Дубова_Млф08-20.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Плат С. Під скляним ковпаком. Читати книги українською онлайн безкоштовно на UABooks.net. URL: <https://uabooks.net/457-pid-sklyanym-kovpakom.html>

Постернак Д. Вплив самогубств письменниць на рецепцію їхньої творчості (на прикладі Вірджинії Вулф та Сильвії Плат). DSpace Repository :: Electronic Kyiv-Mohyla Academy Institutional Repository. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/afdd10c8-4ac6-4b1b-bc51-c04c454d4359/content>

Романцова Б. «Під скляним ковпаком» Сильвії Плат: мистецтво повільно помирати. LB.ua. URL: https://lb.ua/culture/2018/01/24/387879_pid_sklyanim_kovpakom_silvii_plat.html

Цяпа А. Термінологічна парадигма автобіографічного жанру. Studentam.net.ua. URL: <https://studentam.net.ua/content/view/8712/97/>

Чернявська О. Жанр художньої автобіографії: проблемні аспекти української рефлексії. Home Page. URL: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.1-3/14>

Янко Ж. Автобіографія як спосіб соціального пізнання. Human studies: a collection of scientific articles. series of «philosophy». 2020. № 40. С. 121–129. URL: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.40.200827>

Яцкова Л. Жіноче божевілля в романах Сильвії Плат і Сюзанни Кейсен. DSpace Repository :: Electronic Kyiv-Mohyla Academy Institutional Repository. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e29c12e6-48b3-4709-9b2d-8b5e124a58f4/content>

The theses examine the specifics of transforming autobiographical material in Sylvia Plath's novel "The Bell Jar". The artistic reinterpretation of the writer's personal experience through the image of Esther Greenwood, stylistic means of autobiographical writing and universalization of individual traumatic experience are analyzed.

Keywords: autobiographical novel, experience transformation, Sylvia Plath, female identity, psychological prose.

РОМАН «THE POWER» НАОМІ АЛДЕРМАН ЯК ГЕНДЕРНА АНТИУТОПІЯ

Тетяна Бринецька

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна

У розвідці розглянуто роман Наомі Алдерман «Сила» як прикладу гендерної антиутопії. Дослідження зосереджується на побудові антиутопічного світу, ролі персонажів, символіці електричної сили та мовно-стилістичних засобах, що відображають ідеї влади й протистояння.

Ключові слова: антиутопія, гендер, нерівність, влада, сила.

Дослідження гендерних аспектів у контексті антиутопії відкриває нові горизонти для соціальних і літературознавчих роздумів. Взаємозв'язок влади та гендеру досліджували багато вчених, зокрема Джудіт Батлер, Мішель Фуко та ін. Вивчення цих аспектів не тільки підвищує обізнаність щодо гендерних відносин у сучасному світі, але й допомагає зрозуміти, як зміни в суспільних

умовах можуть призвести до перерозподілу сил і змін у соціальних структурах. Дослідження гендерних аспектів антиутопії дозволяє заглибитись в соціальні процеси, які в реальному житті часто залишаються невидимими або неаналізованими, і показує, як ці процеси можуть вплинути на майбутнє людства. Актуальність теми зумовлена гостротою гендерних питань у сучасному суспільстві, де рівність прав і можливостей для чоловіків і жінок до тепер залишається недосяжною метою.

У романі Наомі Алдерман «The Power» (2016) антиутопічний сюжет набуває специфічного гендерного забарвлення: жінки отримують надприродну здатність генерувати електричні розряди, що стає метафорою перерозподілу влади (Alderman, 2017). Біологічна мутація дівчат-підлітків, яка дарує цю силу через «скін» (skein), перетворює спочатку засіб самозахисту на зброю домінування. Сила в романі суперечить природній фізіології людини, але слугує символом соціальної емансипації та радикальної зміни влади.

На відміну від утопій, антиутопія Алдерман фокусується на дегуманізації, втраті індивідуальності та інституціоналізованому насильстві, але через призму гендеру. Ідеологічний аспект проявляється через створення «нової жіночої історії» та роль медіа, що нормалізують домінування. Археологічні знахідки інтерпретуються як докази первісного матріархату, а досягнення чоловіків маргіналізуються, що перегукується з постколоніальними переосмисленнями історії, але тут виправдовує репресії (Al-Sakkaf, 2024).

Антиутопічний світ «The Power» показує, що гендерна інверсія не гарантує справедливості: влада у будь-яких руках залишається токсичною. Алдерман послідовно демонструє шлях від біологічної мутації до ідеологічного домінування, підкреслюючи, що без етичних реформ будь-яка трансформація стає новою дистопією.

Це особливо видно через персонажів. Еллі (Матіна Ів) створює релігійну ідеологію жіночої сили; Роксі уособлює агресію та прагнення контролю; Марго демонструє політичні механізми використання сили; Татіана - диктаторський аспект влади; Тунде – спостерігач і хроніст падіння патріархального порядку. Образи героїв показують, що зміна гендерних ролей лише трансформує форми домінування, не ліквідовуючи насильства.

Електрична сила у творі має подвійний характер: науково-фантастичний і символічний. Вона водночас є метафорою емансипації та застереженням, адже абсолютна перевага однієї групи робить справжнє рівноправ'я неможливим. Сила стає знаком контролю, підкорення й маніпуляцій, а не гарантією соціального прогресу.

Важливу роль відіграє мова як інструмент влади. У суспільстві з перевернутим гендерним балансом формується нова мовна ієрархія: лексика жінок-лідерок відзначається агресивністю, імперативністю та риторичною асертивністю. Створюється новий ідеологічний код - від релігійних метафор Матіни Ів («Велика Мати», «та, що дарує біль і життя») до повсякденної лексики, що підкреслює вищість жінок. Це співвідноситься з концепцією «новоязу» Орвелла, де мова конструює нову реальність і легітимізує владу.

Електрика як головний символ роману маркує нову гендерну ієрархію. Вона пов'язана з дієсловами активної дії («розрядила», «спалила», «приголомшила»), які набувають жіночої конотації. Таким чином, стиль Алдерман відображає трансформацію не лише соціальних структур, а й мовного коду: влада й насильство отримують інші обличчя, але зберігають свою сутність.

Отже, роман Наомі Алдерман «The Power» постає як складна гендерна антиутопія, де електрична сила жінок є одночасно символом емансипації та загрозою повторення старих структур домінування. Твір інтегрується у ширший дискурс гендерних антиутопій і підкреслює необхідність критичного осмислення влади як соціального конструкта. Алдерман показує: насильство не є шляхом до справжньої рівності, тому що навіть у випадку зворотної ролі (коли жінки стають гнобителями) соціальна структура залишається корумпованою (Костенко, 2022)

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Alderman, Naomi. 2017. *The Power*. London: Penguin Books.
- Al-Sakkaf, G. M., & Öztürk, A. S. 2024. A Feminist Stylistic Reading of Naomi Alderman's Novel *The Power*. *Eurasian Journal of English Language and Literature*, 6(2), с.34.
- Костенко, Л. І. 2022. Гендерна інверсія в англomовному романі: мовно-стилістичний аналіз. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. № 46. С. 85-90.

ОСНОВНІ РІВНІ ОПРИЯВЛЕННЯ ГЕНДЕРНОГО ПРОСТОРУ В ХУДОЖНІЙ СТРУКТУРІ ДЖ. ОСТІН «ЕММА»

Олександра Васильчук

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто художню репрезентацію гендерного простору в романі Дж. Остін «Емма», що вибудовується на двох взаємодоповнювальних рівнях - персонажному та сюжетно-фабульному. З'ясовано, що гендерні ролі у творі не лише відтворюють суворі патріархальні норми англійського суспільства XIX століття, де жінка жорстко обмежена ідеалом «ангела в домі», а й підважують їх шляхом впровадження різних моделей жіночої суб'єктності. Зроблено висновок про те, що роман функціонує як художня лабораторія критичного переосмислення традиційних уявлень про жіночу ініціативу й агентність.

Ключові слова: *гендерний простір, персональний рівень, сюжетно-фабульний рівень, патріархальні моделі, матримоніальний дискурс.*

Актуальність проблеми гендерної репрезентації в художній літературі зумовлена зростанням уваги сучасного літературознавства до способів конструювання жіночої та чоловічої ідентичності у класичних текстах. Роман Дж. Остін «Емма» є показовим зразком жіночого письма доби Просвітництва, у

якому соціальні норми та гендерні обмеження не тільки відтворюються, а й підлягають реінтерпретації через призму іронії, психологізації та діалогічності.

На персональному рівні гендерний простір роману організовано через систему контрастних жіночих образів, що втілюють різні моделі поведінки - від привілейованої автономії (Емма Вудгауз) до економічної залежності та мовчазної покори (Джейн Ферфакс, Гарріет Сміт) (Kademani, 2020). Образи Джейн Ферфакс та Ізабелли яскраво демонструють, що навіть витонченість та освіченість нівелюються відсутністю економічної свободи, закріплюючи жінку у сфері приватного та сімейного (Sabiston, 2008).

Чоловічі персонажі (містер Найтлі, Френк Черчилль, містер Елтон) формують спектр патріархальних реакцій - від менторського наставництва до маніпулятивного лицемірства. Взаємодія між героями вибудовується як система символічної влади, де рольові позиції визначаються не лише соціальним рангом, а й мовленнєвою активністю, здатністю впливати на чужі рішення (Sherzer, 1987).

Сюжетно-фабульний рівень гендерного простору репрезентується через матримоніальний дискурс - постійні спроби контролювати чи спрогнозувати романтичні союзи. Втручання Емми у долі інших виступає формою символічного привласнення владних функцій, традиційно закріплених за чоловіками. Водночас її численні помилки демонструють обмеження жіночої автономії в межах патріархального порядку. Фінальна трансформація героїні та обов'язкове завершення роману шлюбом засвідчує не стільки повернення до традиційної ролі, скільки перегляд її з позиції рівноправного партнерства, яке забезпечує жінці соціальний статус та економічну безпеку (Lagumdgija, 2022).

Отже, гендерний простір роману «Емма» функціонує як багаторівнева система, що поєднує репродукцію та критичне підваження традиційних соціостатевих моделей. Завдяки поєднанню іронічного наративу, діалогічної структури й складної системи персонажів Дж. Остін досягає ефекту критичного переосмислення жіночої ролі в суспільстві.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Kademani S. S. The role of women in Jane Austen's novels: a feminist analysis. 2020.
Lagumdgija E. The issue of marriage in Jane Austen's Emma. 2022.
Sabiston E. Private Sphere to World Stage from Austen to Eliot. Aldershot ; Burlington : Ashgate Publishing Limited, 2008. 274 p.
Sherzer J. A. Diversity of voices: men's and women's speech in ethnographic perspective // Language, gender and sex in comparative perspective / Eds. S. U. Philips, S. Steel, Ch. Tanz. New York, 1987. P. 95–120.

The theses examine the literary representation of gendered space in Jane Austen's novel Emma, which is constructed on two complementary levels — the character level and the plot-fabula level. It has been established that the gender roles in the work not only reproduce the strict patriarchal norms of 19th-century English society, where women are rigidly confined to the ideal of the “angel in the house,” but also undermine them through the introduction of various models of female subjectivity. It is concluded that the novel functions as an artistic laboratory for the critical rethinking of traditional notions of female initiative and agency.

Keywords: *gender space, character level, plot-fabula level, patriarchal models, matrimonial discourse.*

СОЦІАЛЬНА СТРАТИФІКАЦІЯ В РОМАНІ ДЖ. ОРВЕЛЛА «1984»

Анастасія Верхогляд

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах досліджено проблему соціальної стратифікації у романі Дж. Орвелла «1984». У романі суспільна ієрархія виступає визначальним чинником функціонування тоталітарної держави. Письменник демонструє, що життя людини підпорядковується суворому класовому поділу. Стратифікація стає інструментом відтворення влади й водночас засобом руйнування індивідуальності.

Ключові слова: *соціальна стратифікація, клас, тоталітаризм, ідеологія, влада.*

Соціальна стратифікація – категорія соціології та політичної теорії, що визначає розподіл влади, ресурсів і можливостей у суспільстві. Вона проявляється через ієрархію класів: вищий зосереджує владу й ресурси, середній становлять наймані працівники, а нижчий – люди без освіти чи постійної зайнятості (Sarkar, 2022: 24). Така модель нерівності є фундаментальною для розуміння влади й підпорядкування, а тому знаходить відображення й у художній літературі.

У романі Джорджа Орвелла «1984» суспільний устрій постає як ключовий чинник функціонування тоталітарної системи. Автор демонструє, що життя людини підпорядковується жорсткій ієрархії, яка закріплює привілеї одних груп і водночас обмежує можливості інших. Дж. Орвелл підкреслює, що соціальна ієрархія історично закріплена: «Throughout recorded time, ... there have been three kinds of people in the world, the High, the Middle, and the Low» (Orwell, 2000: 227). Саме через організацію суспільного поділу влада забезпечує власну стабільність і відтворює механізми панування. Нерівність стає основою функціонування держави та перетворюється на беззаперечний факт повсякденності. У цьому контексті роман постає як алегорія проти тоталітаризму та корупції влади, значною мірою натхненна спостереженнями автора за радянським сталінізмом.

Класова структура у «1984» перегукується з марксистським підходом до розподілу класів. Карл Маркс виокремлював пролетарів, буржуазію та землевласників (Marx, 1865), тоді як Дж. Орвелл описує три прошарки: **Внутрішню партію**, що становить менше 2% населення і контролює все; **Зовнішню партію**, яка виконує адміністративні функції та перебуває під постійним наглядом; і **пролетаріат**, що становить близько 85% і розглядається владою як несвідома маса (Nurholis, 2022). Ця ієрархія пронизує всі сфери життя й підтримується дисциплінарними практиками, які М. Фуко описував як

«вбудовування контролю в повсякденність» (Foucault, 1975). Влада Партії реалізується комплексно – через маніпуляцію інформацією, економічні обмеження, соціальний тиск та ідеологічне формування свідомості, створюючи ілюзію абсолютності системи, де будь-який опір нейтралізується ще на рівні думки.

Символом верхівки влади є Старший Брат і його найближче оточення. Для них немає нічого важливішого за владу: «The Party seeks power entirely for its own sake. We are not interested in the good of others; we are interested solely in power» (Orwell, 2000: 297).

Система свідомо підтримує нестачу ресурсів: «It is deliberate policy to keep even the favoured groups near the brink of hardship, because scarcity magnifies the distinction between one group and another» (Orwell, 2000: 217). Цей механізм робить владу Партії безальтернативною. Символічним є її гасло: «Proles and animals are free» (Orwell, 2000: 83), яке закріплює їхню підлеглу роль.

Індивідуальний опір утілений в образі Вінстона Сміта, члена Зовнішньої партії, який намагається мислити критично, попри тотальний контроль. Його доля демонструє, що будь-яка спроба бунту приречена на поразку: система вміє «перепрограмувати» людей, знищуючи їхню індивідуальність і примушуючи до любові до Старшого Брата.

Дж. Орвелл показує, що соціальна стратифікація в умовах тоталітаризму перетворюється на механізм збереження влади. Вона закріплюється через ідеологію, дисципліну, страх і масові емоції, які роблять панування Партії самовідтворюваним. Таким чином, класовий поділ у «1984» – це не лише художня інтерпретація соціологічної категорії, а й попередження про небезпеку будь-якої влади, яка перетворює суспільство на статичну, закриту ієрархію, позбавлену свободи та перспектив розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Foucault M. Discipline and punish: the birth of the prison. New York : Pantheon Books, 1977.
Marx K. Capital: A critique of political economy. London : Lawrence & Wishart, 1865. Vol. 3.
Nurholis N. Da'wah message of social stratification in George Orwell's novel Nineteen eighty-four (1984). *Ilmu Dakwah: academic journal for homiletic studies*. 2022. Vol. 16, no. 2. P. 243–264. URL: <https://doi.org/10.15575/idajhs.v16i2.15696> (date of access: 01.09.2025).
Orwell G. Nineteen Eighty-Four. Penguin Books, Limited, 2000. 377 с.
Sarkar S. George Orwell's 1984 and the surveillance in the contemporary world. 2022.

The theses examine the issue of social stratification in George Orwell's novel «1984». In the novel, social hierarchy serves as a key factor in the functioning of a totalitarian state. Orwell demonstrates that human life is subjected to a strict class. Stratification becomes a tool for maintaining power while simultaneously eroding individuality.

Keywords: social stratification, class, totalitarianism, ideology, power.

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ТА АЛЮЗІЇ У РОМАНІ МЕТТА ГЕЙГА «THE MIDNIGHT LIBRARY»

Анастасія Галярник

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах досліджується інтертекстуальність як ключовий прийом постмодерної літератури на прикладі роману Метта Гейга «The Midnight Library». Автор демонструє, як алюзії на релігію, філософію та науку допомагають читачеві глибше осмислити теми вибору та сенсу життя.

Ключові слова: *інтертекстуальність, філософські алюзії, релігійні алюзії, вибір, сенс життя.*

Кожен новий твір вибудовується у взаємодії з попередніми літературними традиціями, культурними, історичними та філософськими ідеями. Літературознавці звертають увагу, що в епоху постмодерну більше неможливо говорити про оригінальність чи унікальність, оскільки кожен художній об'єкт так чітко зібраний з фрагментів уже існуючого мистецтва (Allen, 2000). І хоча таке визначення в сучасному світі часто називають «плагіатом», літературознавці характеризують це явище як «інтертекстуальність». Постмодерна інтертекстуальність – прагнення зменшити дистанцію між минулим та теперішнім читача і водночас переписати минуле у сучасному контексті (Hutcheon, 1988). Завдяки цим міжетекстовим зв'язкам, читач легше та швидше осмислює нові ідеї та задуми автора крізь призму знайомих йому явищ.

Роман Метта Гейга «The Midnight Library» є одним з прикладів сучасної прози, де застосовується прийом інтертекстуальності, яка ґрунтується на алюзіях та зв'язках з класичними дискурсами. Аналіз таких інтертекстуальних вимірів твору дозволяє виявити, як автор інтегрує філософські, культурні та літературні мотиви, створюючи простір зі знайними контекстами для сучасного читача.

Інтертекстуальність у романі починається відразу з назви, адже ця «Опівнічна бібліотека» слугує чистилищем, що відповідно до католицького віровчення є перехідним етапом між життям і смертю. Ця релігійна алюзія символізує шанс на очищення від гріхів, а у випадку з головною героїнею твору Норою, бібліотека - це шанс на аналіз речей, за якими вона шкодує та відновлення своїх мрій та прагнень.

Ще одним прикладом релігійної інтертекстуальності у романі є наявність психопомпа – провідника душ з Землі у загробне життя. Тільки у «The Midnight Library» провідник має на меті не довести душу до смерті, а навпаки – повернути назад до життя. І як в кожній релігії психопомпи з'являються у різних формах (янголи, божества, твариноподібні істоти), так і в кожній людини, відповідно до Метта Гейга, це «образ якогось добряка, якого ми знали в нашому житті» (Haig, 2021: 143). У головної героїні Нори це бібліотекарка Місіс Елм, у Г'юго – його дядько Філіп.

І відразу в Опівнічній Бібліотеці Нора отримує шанс спробувати інше життя, яке вона могла б прожити, побачити, як би все склалося інакше, якби вона зробила інший вибір всього лиш за допомогою прочитання книги (Haig, 2021: 38). Це вибудовує зв'язок з новелою Філіпа Ван Дорена Стерна «The Greatest Gift», де головний герой отримав шанс поглянути на альтернативний сценарій життя в його місті та переосмислити, що вже має найбільший дар світу – дар життя (Van Doren Stern, 2014). Таким чином і Нора відновлює своє бажання жити саме після аналізу можливих версій свого існування.

Та найвагомими для змісту є алюзії пов'язані саме з філософією та наукою. За допомогою квантової механіки, а саме експерименту з Котом Шредінгера, головна героїня нарешті усвідомила як існує стільки версії її життя, адже кожний альтернативний сценарій відбувається одночасно і кожної миті нашого життя ми відкриваємо новий всесвіт (Haig, 2021: 141).

Щодо філософських алюзій, то ідея екзистенціалізму та абсурдності буття прослідковується від початку твору, адже Нора мала вчений ступінь з філософії, і неодноразово цитувала свого улюбленого філософа - Генрі Девіда Торо. Такими філософськими висловами як «Непослух — справжня основа свободи. Слухняні повинні бути рабами», «Ти ніколи не житимеш, якщо шукатимеш сенсу життя», «Життя починається по той бік відчаю» формується контекст для роздумів Нори про сенс життя, свободи вибору та абсурдності буття на основі філософських творів Камю, Торо та Сартра.

Водночас у романі наявна символічна інтертекстуальність, що з'являється ще на перших сторінках книги – гра в шахи. Саме за допомогою гри бібліотекарка Місіс Елм пояснює про важливість вибору в житті та контролю наслідків. За її словами, навіть якщо на дошці у одного з гравців залишиться один пішак – це не кінець гри, бо саме пішак є наймагічнішою фігурою, якій всього лиш потрібно знайти правильний шлях, як і людині, аби досягти чогось більшого, і з кожним новим ходом у шахах збільшується можливість ходів, як і у людини при прийнятті рішень (Haig, 2021: 179).

Завдяки інтертекстуальності та алюзіям, Метту Гейгу вдається детальніше та простіше пояснити читачу складні філософські дилеми. Незважаючи на складність роздумів головної героїні про життя, всі тонкощі свободи вибору та екзистенційної кризи, саме через цей постмодерністський прийом інтертекстуальності читач має змогу краще усвідомити всю проблематику твору.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Allen G. Intertextuality / G. Allen. – London : Routledge, 2000. 249 p.
Barthes R. Image, Music, Text / R. Barthes. – London : HarperCollins, 1977. 226 p.
Haig, M. The Midnight Library. Edinburgh, Great Britain: Canongate Books, 2021. 288 p.
Hutcheon L. A Poetics of Postmodernism: History, Theory, Fiction / L. Hutcheon. – New York : Routledge, 1988. 283 p.
Van Doren Stern P. The Greatest Gift: A Christmas Tale / P. Van Doren Stern. – New York : Simon and Schuster, 2014. 64 p.

The thesis explores intertextuality as a key technique of postmodern literature using Matt Haig's novel The Midnight Library as an example. The author demonstrates how allusions to religion,

philosophy, and science help the reader to more deeply understand the themes of choice and the meaning of life.

Keywords: *intertextuality, philosophical allusions, religious allusions, choice, the meaning of life.*

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ СВІТУ В РОМАНІ ПАТРИКА РОТФУСА «THE WISE MAN'S FEAR»

Олександра Глушко

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Анотація. У тезах висвітлено особливості побудови художнього світу в романі Патрика Ротфуса *The Wise Man's Fear*. Досліджено структурну багат шаровість оповіді, роль оповідача як інтегруючого елемента міфотворення, логічну систему магії «*sympathy*», соціокультурну детермінацію норм і практик, а також культурні відмінності, зокрема невербальні коди Адемів.

Ключові слова: *The Wise Man's Fear*, художній світ, структура оповіді, магія *sympathy*, міфотворення, культурна специфіка, психологічна нарація.

Світ у романі Патрика Ротфуса «*The Wise Man's Fear*» становить окрему художньо-структурну систему, в якій автор поєднує масштабну епічну уяву з детальною локальною конкретикою, прагнучи створити світ, що одночасно відчувається автентичним і насиченим міфологічними пластами. Аналізуємо кілька взаємопов'язаних аспектів: структурну багат шаровість оповіді, мозаїчність геокультурних описів, системність магичних принципів, соціокультурну детермінацію норм і практик, а також роль оповідача як інтегруючого елемента міфотворення. Усі ці елементи працюють синхронно, утворюючи світ, який читається як соціальна реальність із власними законами, історією й інституціями, а не лише як фон для пригод головного героя.

Однією з ключових особливостей є використання **мудрих афоризмів**, які виконують роль етичних орієнтирів. Короткі принципи та прислів'я підкреслюють моральні коди персонажів і задають тон світу. Так, Квот зазначає: “*There are three things all wise men fear: the sea in storm, a night with no moon, and the anger of a gentle man*” (Rothfuss, 2023).

Детальний опис культур, зокрема **невербальних систем Адемів**, робить світ роману багатовимірним. Мова тіла в цій культурі є частиною соціальної структури, а спостереження Квота підкреслює ці відмінності: “*In the hours that followed, I learned that Ademic hand gestures did not actually represent facial expressions.*” (Rothfuss, 2023). Такий підхід дозволяє читачеві глибше зрозуміти взаємодію персонажів та соціальні кодекси, що визначають їх поведінку.

Ротфус активно використовує **усвідомлене оповідання та міфотворення**, демонструючи, як історії змінюються при пересказі, а світ створюється не лише

через події, а й через легенди та перекази. Квот розмірковує: “*No story can move a thousand miles by word of mouth and keep its shape.*” (Rothfuss, 2023). Ця рефлексія показує, що міфи та оповіді формують саму тканину світу, а також підкреслює важливість пам’яті та інтерпретації.

Сцена виступу в Еолії – ще одне місце, де рамка роботи Квота перетворює епізод на міф. У виконанні музики читач бачить одночасно техніку й імідж: музика, яка на сцені вражає слухачів, у переказі Квота стає епізодом, що підкріплює його репутацію мандрівного музиканта і героя. Простий епізод налаштування інструмента вже в оповідях постає як ритуал: «*I brushed a soft chord and tipped my ear to the strings.*». Ця метафорична миттєвість у вустах Квота – не просто техніка гри, а момент народження історії про митця, що здатен викликати сльози у мінстрелів (Rothfuss, 2023.).

Магія у романі представлена як **логічна система** – «**sympathy**», що має власні правила і обмеження. Це робить її відчутною та практичною. Як зазначено: “*but sympathy is not an art for the weak willed.*” Використання симпатії в Університеті та під час пригод Квота демонструє, що магія не є випадковою силою, а структурованою системою, інтегрованою у світ роману.

Також велике значення має **опис соціальних деталей і класів**. Через зовнішність, манери та поведінку персонажів розкривається економіка та соціальна структура світу. Наприклад: “*he wore his wealth with the comfortable indifference of someone born into it.*” (Rothfuss, 2023). Портрети дворян і купців, таких як Алверон, дозволяють читачеві зрозуміти соціальні ієрархії та взаємодії між різними верствами населення.

Особливу увагу автор приділяє **внутрішньому голосу і психології героя**. Інтенсивні внутрішні зарисовки роблять світ особистим і сприймається через призму Квота. Наприклад: “*So many thoughts, my Kvothe. You know too much to be happy.*” (Rothfuss, 2023). Такі рефлексії демонструють, як знання та спогади формують світогляд героя і водночас впливають на сприйняття світу читачем.

Нарешті, **іронія, гумор і самосвідомий наратив** додають твору багатшаровості та роблять світ живим. Репліки Квота, як-от: “*I am the king of good ideas gone terribly wrong,*” пом’якшують трагічні моменти, демонструючи самоіронію персонажа і роблячи світ роману більш реалістичним і впізнаваним (Rothfuss, 2023).

Отже, світ у романі Патріка Ротфуса *The Wise Man’s Fear* є багаторівневою системою, що поєднує елементи епічної традиції з детальною культурною конкретикою. Автор створює простір, у якому логічно функціонує магія, діють соціальні інститути, а культурні відмінності підкреслюють різноманітність світу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

«Finding Nothing Can Be Finding Something»: Medievalism, Book History, and Accessing the Archives in Patrick Rothfuss’ Kingkiller Chronicle. 2023. URL: <https://vector-bsfa.com/2023/01/16/finding-nothing-can-be-finding-something-medievalism-book-history-and-accessing-the-archives-in-patrick-rothfuss-kingkiller-chronicle/> (дата звернення 30.09.2025).

Patrick Rothfuss. Quotes. URL: https://www.goodreads.com/author/quotes/108424.Patrick_Rothfuss (дата звернення 30.09.2025).

The Wise Man's Fear Review. URL: <https://birdmanreview.wordpress.com/2018/12/05/the-wise-mans-fear-review/> (дата звернення 30.09.2025).

The theses highlight the peculiarities of world-building in Patrick Rothfuss's novel The Wise Man's Fear. The study examines the structural multilayeredness of the narrative, the role of the narrator as an integrating element of myth-making, the logical system of the magic "sympathy," the sociocultural determination of norms and practices, as well as cultural differences, particularly the nonverbal codes of the Adem.

Keywords: *The Wise Man's Fear, fictional world, narrative structure, sympathy magic, myth-making, cultural specificity, psychological narration.*

ЕТИЧНІ КОЛІЗІЇ ЕВТАНАЗІЇ ЯК ТЕМАТИЧНА ДОМІНАНТА РОМАНУ ДЖОДЖО МОЙЄС «ДО ЗУСТРІЧІ З ТОБОЮ»

Софія Гобрей

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Стаття присвячена аналізу етичних колізій евтаназії як тематичної домінанти роману Джоджо Мойєс «До зустрічі з тобою». Досліджено, як оголошене рішення героя структурно організовує сюжет, формує конфлікт між етикою опіки та автономією особистості й визначає функції любовної лінії. Показано роль часової рамки «шести місяців» як композиційного регулятора та окреслено інтердискурсивні маркери, що переводять приватну історію в публічно-етичний вимір.

Ключові слова: *евтаназія, асистована смерть, етичні колізії, етика опіки, автономія особистості.*

Сучасний літературний дискурс активно порушує питання гідності, свободи вибору та меж того, де закінчується підтримка родини й починається нав'язування її волі, унаслідок чого приватні історії стають майданчиком публічного обговорення етичних дилем. У цьому контексті роман Джоджо Мойєс «До зустрічі з тобою» виокремлюється як художня модель зіткнення етики опіки з етикою автономії, де проблема евтаназії постає не як поодинокий мотив, а як тематична домінанта, що організує сюжет, часову рамку та конфігурацію стосунків між персонажами.

Оголошене рішення Вілла Трейнора звернутися до швейцарської клініки асистованої смерті виконує у творі функцію «прихованого ядра» нарації. Воно відоме вузькому колу, поступово артикулюється й створює ефект неминучості, який дисциплінує ритм сцен і надає кожному епізоду підвищеної ваги. Відтак любовна лінія не підміняє автономії вибору, а випробовує межі допомоги, аби вона не перетворилася на замаскований примус.

Ключовим композиційним інструментом є домовленість про «шість місяців». Вона виникає між Віллом Трейнором та його родиною і полягає в тому, що герой погоджується відкласти заплановане звернення до швейцарської клініки на пів

року, тоді як Луїза бере на себе завдання наповнити цей час подіями та підтримкою без тиску на зміну його рішення. Ця домовленість працює як часовий каркас і як етичний фільтр. Кожна невеличка поїздка, розмова чи пауза втомлюються не як переконання героя відмовитися від його наміру, а за якістю прожитого сьогодні. Це виявляється у такті мовлення, праві на відмову та готовності коригувати план під потреби тіла. У цій оповіді час не є фоном. Він працює як зворотний відлік, робить кожен епізод вагомим і вимагає від близьких обережної, шанобливої мови підтримки.

Конфлікт етики опіки та автономії розгортається через різні оптики персонажів. Для матері рішення сина є морально неприйнятним, для партнерки воно виступає перевіркою міри допомоги без привласнення чужого голосу, а для самого героя це слугує способом утвердити гідність у просторі залежності. Проте, жодна з рамок не проголошується остаточною. Натомість, текст демонструє, як кожна позиція коригує рівень довіри, характер мовлення й межі спільної участі.

Роман прочитують у юридичній, медичній та культурологічній площинах. У дослідженнях інвалідності застерігають від тропу «краще смерть, ніж інвалідність», підкреслюючи, що масова культура регулярно відтворює цей наратив у сюжетах про еутаназію та романтичну драму (Reynolds, 2017: 149–163; Mendez, 2019). В окремих працях наголошено, що медіа часто спрощують складні ситуації і зводять інвалідність до особистої трагедії, а вибір смерті подають як логічний вихід із соціальної маргіналізації та втрати маскулінного статусу (Stevens, 2008; Mendez, 2019). Водночас критичні розвідки показують, що медіа закріплюють стереотипи і нормативні моделі тіла та суб'єктності, формуючи упереджене сприйняття інвалідності широкою аудиторією (Stevens, 2008).

Підсумовуючи, еутаназія в романі виступає тематичною домінантою, що спрямовує композицію та загострює напругу між етикою опіки й автономією. Вона перетворює любовну лінію на простір відповідальної присутності. Домовленість про «шість місяців» задає темп історії й надає буденним епізодам етичної ваги, тож тут першими стають такт, право на відмову і кордони підтримки. Інтердискурсивне прочитання показує суспільні наслідки приватного рішення і вплив медійних уявлень про інвалідність. Насамкінець, текст не пропонує остаточної відповіді, а вчить такій підтримці, що тримає поруч, слухає мовчання й залишає людині простір для власного «так» або «ні».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Jarman, M. (2008). Disability studies ethics: Theoretical approaches for the undergraduate classroom. *The Review of Disability Studies: An International Journal*.
- Marshall, M. (2008). Using the media to teach disability stereotypes. *The Review of Disability Studies: An International Journal*.
- Mendez, B. (2019). Better Dead than Disabled: Analysis of *Me Before You*. Access: *Interdisciplinary Journal of Student Research and Scholarship*, 3(1), Article 3. URL: <https://digitalcommons.tacoma.uw.edu/access/vol3/iss1/3>

Reynolds, M. J. (2017). "I'd rather be dead than disabled": The ableist conflation and the meanings of disability. *Review of Communication*, 17(3), 149–163. <https://doi.org/10.1080/15358593.2017.1331255>

The article examines the ethical conflicts of euthanasia as the thematic dominant in Jojo Moyes's novel Me Before You. It explores how the protagonist's declared decision structurally organizes the plot, shapes the conflict between the ethics of care and personal autonomy, and determines the functions of the love storyline. The study also highlights the role of the six-month timeframe as a compositional regulator and outlines the interdiscursive markers that translate a private story into a public ethical dimension.

Keywords: euthanasia, assisted dying, ethical conflicts, ethics of care, personal autonomy.

РОМАН ДЕНІЕЛА КІЗА «КВІТИ ДЛЯ ЕЛДЖЕРНОНА» ЯК НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНИЙ РОМАН

Головецька Віталіна

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто гуманістичний вимір роману Д. Кіза «Квіти для Елджернона». Автор через науково-фантастичний експеримент порушує питання етичності втручання в людську свідомість, трансформації особистості та цінності людяності.

Ключові слова: наукова фантастика, гуманізм, експеримент, трансформація, етика.

Сучасна наукова фантастика виходить за межі зображення технологічного прогресу, адже, як наголошує А. Робертс, вона дедалі частіше звертається до соціально-етичних і гуманістичних проблем (James, 2019: 102). Роман Д. Кіза *Flowers for Algernon* є показовим прикладом цього напрямку. У центрі сюжету – експериментальна операція, що має на меті штучно підвищити інтелект героя Чарлі Гордона. Проте автор зосереджується не на технічних аспектах експерименту, а на внутрішньому світі героя, його прагненні бути щасливим і прийнятним.

Чарлі на початку формулює своє головне бажання: "I want to be smart" (Keyes, 1966: 12). Ця проста дитяча мрія вступає у конфлікт із холодною науковою логікою вчених, для яких він залишається лише «об'єктом дослідження». Зі зростанням інтелекту Чарлі констатує: "I'm not the same person I was before" (Keyes, 1966). Ця фраза набуває філософського сенсу – чи зберігає людина свою сутність, коли змінюється її рівень свідомості?

Експеримент відкриває перед героєм нові можливості, але водночас ізолює його від оточення: "Now I know so many things that I'm alone and I can't talk to anybody about them" (Keyes, 1966). Як і в «Франкенштейні» М. Шеллі, наукове втручання постає не стільки тріумфом, скільки трагедією, бо порушує питання меж науки та гідності людини (Suvin, 2019: 32). Кульмінацією гуманістичного

змісту є фінальний запис Чарлі: “Please put flowers on Algernon’s grave” (Keyes, 1966: 201). Цей рядок підсумовує головну думку: цінність кожного життя полягає не в рівні інтелекту, а в самій людяності.

Сюжет роману побудовано як хронотопну спіраль: від простоти й наївності героя – через інтелектуальний злет – до неминучої деградації. Трансформація Чарлі є стрижнем жанрової організації твору.

Доопераційний Чарлі постає як наївний і доброзичливий чоловік, який вірить, що інтелект принесе йому любов і повагу: “All my life I wanted to be smart, to have friends, to be like other people” (Keyes, 1966: 54). У цьому виявляється гуманістична основа роману – інтелектуальна вада не позбавляє його гідності й прагнення до прийняття.

Операція стає переломним моментом: записи Чарлі швидко ускладнюються, він читає книжки, мислить аналітично. Проте водночас виникає ізоляція: “The more intelligent you become the more problems you’ll have” (Keyes, 1966). Його інтелект зростає, але емоційний зв’язок із людьми руйнується. Він бачить жорстокість колег, усвідомлює лицемірство суспільства, і ця прозорливість робить його самотнім.

На піку свого розвитку герой зізнається: “I am alone and I’m beginning to understand what loneliness really is” (Keyes, 1966: 71). Це свідчить про перехід роману від наукової фантастики до філософської драми. Коли експеримент починає давати зворотний ефект, записи Чарлі стають коротшими, з помилками: “I don’t remember things that happened yesterday. That makes me feel scared” (Keyes, 1966). Символічним дзеркалом його долі стає Елджернон – миша, що пройшла той самий шлях і загинула. Поховання Елджернона із квітами перетворюється на моральний епілог експерименту.

Таким чином, сюжет у Кіза виконує багатофункціональну роль: відтворює ідею наукового експерименту, структурує жанрову рамку й водночас розкриває гуманістичну драму людини (Luckhurst, 2020).

Форма оповіді у вигляді «progress reports» є одним із ключових інноваційних прийомів роману. Вона дозволяє автору показати еволюцію героя через його власні записи.

Перші тексти Чарлі – примітивні, з помилками: “Dr Strauss says I shud rite down what I think and remembir” (Keyes, 1966: 9). Такий рівень мовлення підкреслює його обмежений інтелект, але водночас і щирість. З кожним звітом стиль ускладнюється: “Intelligence is one of the greatest human gifts. But too much of it can separate a man from others”. Тут мова героя вже демонструє високий рівень когнітивного розвитку.

Однак кульмінація настає тоді, коли інтелект починає згасати. Записи знову спрощуються: “Please if you get a chance put some flowrs on Algernons grave in the bak yard” (Keyes, 1966: 201). Це мовне повернення до початкового стану має інший підтекст: тепер герой усвідомлює втрату. Таким чином, зміна мовних форм стає не лише технічним прийомом, а й символом деградації свідомості.

Зауважує Д. Сувін, наукова фантастика має ефект «когнітивного відчуження», який дозволяє поглянути на знайоме крізь нові обставини (Suvin,

2019). Саме це спостерігаємо у Кіза: мова героя одночасно відображає науковий експеримент і трансформує його у глибоку гуманістичну притчу.

Роман Деніела Кіза *Flowers for Algernon* поєднує науково-фантастичну гіпотезу з гуманістичними, соціальними й філософськими проблемами. Проблемно-тематичний рівень розкриває дилеми етичності експериментів над людиною. Сюжетно-фабульний рівень демонструє трансформацію Чарлі як траєкторію від наївності до самопізнання і трагедії. Мовно-стилістичний рівень завдяки формі «прогрес-звітів» дозволяє читачеві пережити зміни героя разом із ним.

Отже, твір Кіза виходить за межі жанрової умовності: наукова фантастика в ньому стає інструментом гуманістичного аналізу людини, її гідності та права на щастя. Саме цим пояснюється класичний статус роману у світовій літературі ХХ століття (Luckhurst, 2020).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Attebery, B. *Strategies of Fantasy*. Indiana University Press, 2018.
 James, E. & Mendlesohn, F. *The Cambridge Companion to Science Fiction*. Cambridge University Press, 2019. 333 p.
 Keyes, D. *Flowers for Algernon*. Harcourt, Brace & World, 1966.
 Luckhurst, R. *Science Fiction*. Polity Press, 2020. 228 p.
 Roberts, A. *The History of Science Fiction*. Palgrave Macmillan, 2018.
 Suvin, D. *Metamorphoses of Science Fiction: On the Poetics and History of a Literary Genre*. Yale University Press, 2019.

The theses explore the humanistic dimension of D. Keyes' novel "Flowers for Algernon." The author, through a science-fiction experiment, raises questions about the ethics of human consciousness manipulation, personal transformation, and the value of humanity.

Keywords: *science fiction, humanism, experiment, transformation, ethics.*

ВНУТРІШНІ КОНФЛІКТИ ГЕРОЇНЬ У РОМАНАХ ТЕЙЛОР ДЖЕНКІНС РІД ТА КОЛЛІН ГУВЕР

Марія Грицак

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах аналізуються внутрішні конфлікти героїнь сучасної американської літератури на прикладі романів Тейлор Дженкінс Рід «Сім чоловіків Евелін Г'юго» та Коллін Гувер «Покинь, якщо кохаєш». Евелін Г'юго постає перед вибором власного щастя та кар'єри, Лілі Блум – між любов'ю та самозахистом. Обидві героїні є втіленням жінки, яка прагне до свободи та долає патріархальні стереотипи.

Ключові слова: *стереотип, внутрішній конфлікт, патріархат, боротьба.*

У сучасній американській літературі автори все більше висвітлюють питання внутрішніх конфліктів жінок та те, який це вплив має на формування особистості.

У романах Тейлор Дженкінс Рід «Сім чоловіків Евелін Г'юго» та Коллін Гувер «Покинь, якщо кохаєш» даний елемент є ключовим у житті героїнь, адже ці внутрішні коливання змушують жінок не тільки діяти, але й аналізувати роль кожного аспекту свого буття – чи то стосунки, кар'єра, любов, чи материнство.

Намагаючись збудувати кар'єру у патріархальному світі кіноіндустрії, головна героїня роману «Сім чоловіків Евелін Г'юго» стикнулася з проблемою вибору між своєю кубинською зовнішністю та ідеалами краси. Щоб досягти успіху, Евелін була змушена змінити все, починаючи з прізвища та закінчуючи акцентом. Проте, всередині душі вона завжди пам'ятала, ким є насправді. «*"I'm Cuban," I said to her. "I've spoken Spanish my entire life."*» (Reid, 2017: 198).

Крім цього, жінка опинилася на роздоріжжі, обираючи між справжніми почуттями та шлюбом заради успіху. Ще з юних років, вона усвідомила, що у неї є два варіанти – або жити так як всі жінки і коритися правилам суспільства, або навчитися використовувати ці правила на власну користь.

Тейлор Дженкінс Рід піднімає питання домашнього насилля через призму доньки, яка спостерігає за батьками. Батько Евелін – жорстокий чоловік, який часто випиває і фізично принижує жінок, тому після смерті матері, дівчина була змушена втікати від єдиної найріднішої людини, бо розуміла, що це не та людина, яка подбає про неї. «*And if I'm being honest, the more I developed, the less secure I was in the idea that my father might not try to take something of me for himself*» (Reid, 2017: 40).

Материнство – це ще один етап трансформації Евелін. Досягнувши всіх вершин як акторка, вона відчуває потяг до материнства, проте добре розуміє, що це змінить її життя на «до» та «після». Усвідомлюючи всі ризики, героїня, наважується на цей крок.

Рід показує й те, як Евелін повинна приховувати свої почуття до жінки Селії через загрозу в кар'єрному рості. Утиски з боку суспільства на ЛГБТ-спільноти були постійними, а Евелін в свою чергу боялася втратити як кар'єру так і єдине кохання. Тому вони «недолюбили» одна одну, про що потім жалкувала сама Евелін: «*I broke Celia's heart because I spent half my time loving her and the other half hiding how much I loved her*» (Reid, 2017: 270).

Роман Коллін Гувер «Покинь, якщо кохаєш» – це історія про вибір, з яким зіштовхнулася головня героїня: життя з чоловіком-тираном чи ризикований крок у самотнє життя.

Головна героїня Лілі з дитинства боролася з багатьма викликами. У її дитячому світі був незбагненим той факт, що тато, який має любити свою сім'ю, завдає такого сильного фізичного та морального болю. Вона поставала між вибором – «мовчати?» чи «втручатись?»: «*If I had access to a gun or knife right now, I'd kill him. As soon as I walked into the living room, I saw him push her down... I'm pretty sure he was about to kick her, but saw me walk into the living room and he stopped*» (Hoover, 2016: 50).

Наступною сходинкою у ланцюгу насильницьких дилем, став вибір між «зневажати чи виправдовувати матір?» Лілі була постійним свідком домашнього насилля, тому не розуміла чому мати не йде від нього. Почуття любові й жалю, боролися з почуттям образи, адже позиція – мовчати і терпіти, боліла найгірше.

Розірвання кола насилля у дорослому віці Лілі, було зумовлено декількома випадками, коли жінка боролася з власними почуттями та здоровим глуздом. Вона хотіла вірити, що її чекає не така доля, як у матері, що Райлі, не такий як батько: «*He's not like my father. He can't be. He's nothing like that uncaring bastard*» (Hoover, 2016: 139). Та, на жаль, він став майже його прототипом, що врешті призвело до розірвання цих стосунків.

Народження доньки стало остаточним моментом, який вплинув на рішення Лілі. Вона, як і будь-яка любляча жінка, вагалася, бо розуміла, що позбавляє дитину батька, але приклад для наслідування та здорові стосунки «батька\доньки», були важливішими, навіть, за власні почуття. «*But I don't want her to live like I lived. I don't want her to see her father as his worst. I don't want her to see him when he loses his temper with me to the point that she no longer recognizes him as her father*» (Hoover, 2016: 267).

Героїні обох романів проживають свій досвід в різний період, проте, вони мають досить схожу структуру внутрішньої боротьби. Евелін та Лілі виховуються в умовах патріархального суспільства, в якому жінки повинні підлаштовуватись під певні правила, але кожна з них торує шлях, формуючи своє справжнє «я» та ідентичність попри все.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Hoover C. *It Ends with us*. New York: Atria Books, 2016. 288 p.

Reid T.J *The Seven Husbands of Evelyn Hugo*. New York: Atria Books, 2017. 398 p.

The theses analyze the internal conflicts of female protagonists in contemporary American literature based on the novels "The Seven Husbands of Evelyn Hugo" by Taylor Jenkins Reid and "It Ends with Us" by Colleen Hoover. Evelyn Hugo faces the dilemma between personal happiness and career, while Lily Bloom is torn between love and self-protection. Both characters embody women striving for freedom and resisting patriarchal structure.

Keywords: *stereotype, internal conflict, patriarchy, struggle.*

ПОЄДНАННЯ РЕАЛІСТИЧНОГО ТА ФАНТАСТИЧНОГО В ХУДОЖНЬОМУ СВІТІ АПДАЙКА

Христина Гудима

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено питання поєднання реалістичного та фантастичного в художньому світі Джона Апдайка. Письменник майстерно вплітає міфологічні елементи у зображення буденного життя, демонструючи, що фантастичне і реалістичне співіснують і взаємодіють. Персонажі Апдайка часто сприймають

повсякденність через призму міфу, надаючи звичайним подіям символічного значення та психологічної глибини (Медведчук, 2020:50; Медведчук, 2020:60).

Ключові слова:реалістичне, фантастичне, міф, символізм, психологічний реалізм.

Дослідження показують, що поєднання фантастичного та реалістичного в прозі Апдайк допомагає підкреслити внутрішні конфлікти персонажів, їхні пошуки сенсу життя та моральні дилеми (Xidakis, 2022:534; Xidakis, 2022:535).

Наприклад, у романі «Кролику, біжи» аналіз літературознавців демонструє, як буденна рутинна та прагнення особистої свободи набувають міфічного значення, перетворюючи пересічне життя на архетиповий наратив (Девдюк, 2022:72; Девдюк, 2022:77).

Персонажі стають носіями архетипів: герой шукає ідентичність, переживає кризу та трансформацію. Апдайк показує, як звичайна втеча головного героя набуває міфічних вимірів:

"Rabbit was a god for a moment. For a moment he was unchained, free, untouchable by the forces that had shaped him." (Rabbit, p. 89). Цей уривок ілюструє, що психологічний реалізм Кролика поєднується з архетипним мотивом героя, котрий прагне свободи та оновлення. Вода як архетип у романі підкреслює його пошук відродження: "The river called to him, its endless motion promising something beyond himself, something freer." (Rabbit, p. 72).

У романі «Подружжя» психологічна драма стосунків розкриває теми кохання, зради та провини, що співзвучні класичним міфологічним сюжетам. Апдайк підкреслює архетипність конфлікту за допомогою алюзії на римську міфологію:

"The woman is Venus, the man Mars. No one is themselves here." (Couples, p. 141). Таким чином, навіть приватні переживання персонажів набувають позачасового міфічного виміру (Анісімова, 2023:124; Анісімова, 2023:130).

У романі «Кентавр» буденне життя вчителя Джорджа Колдуелла трансформується в міфологічну оповідь. Герой водночас постає як учитель і як античний кентавр:

"He sees his own image now, not as a teacher, but as a centaur, galloping across the fields in search of something – someone – he can never find." (The Centaur, p. 199). Тут реалістичне (професійна втома, життєві проблеми) поєднується з фантастичним образом міфічної істоти, що уособлює боротьбу між людським і божественним.

Апдайк, зокрема в романі «Кентавр», створює художній простір, у якому буденне життя шкільного вчителя трансформується в міфологічну наративну структуру, що виявляє глибшу правду про природу людини:

"His feet ache, his back throbbed, yet he imagined hooves striking against ancient stone, as if some part of him belonged to another world." (The Centaur, p.89). Цей художній прийом перегукується з концепцією нової релігійної міфології, про яку пише Іоанніс Ксідакіс: "Modern literature often reconfigures myth not as an escape from reality, but as a symbolic code to interpret existential experience." (Xidakis, 2022, p. 536).

Символічні елементи природних стихій у творах Апдайка також підтримують синтез реалістичного та фантастичного. Вогонь у «Подружжі» відображає руйнівну пристрасть:

"The flames flickered in the hearth, dancing like the lies they told each other, beautiful and consuming." (Couples, p. 210). Небесні образи у «Потойбічному світі» підкреслюють екзистенційні роздуми: "He looked up at the sky, where stars blinked like distant gods, indifferent to his small joys and sorrows." (Afterlife, p. 135).

Таким чином, фантастичне і реалістичне взаємодіють у творах Апдайка, створюючи багатовимірну структуру оповіді, що дозволяє аналізувати психологічні, моральні та екзистенційні аспекти людського життя. Персонажі, занурені у буденність, одночасно проявляють архетипну символіку, демонструючи синтез реалістичного і міфічного.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Анісімова Л. Американська література: від витоків до доби реалізму: навч. посіб. для студентів. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2023. 124 с.
- Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2011. 488 с.
- Девдюк І. В. Література Англії та Америки ХХ ст. Навчально-методичні рекомендації до лекцій і практичних занять. Івано-Франківськ, 2022. 75 с.
- Xidakis, N. Myth and reality in modern American literature. *Journal of Literary Studies*, 2022, 12(5), 530–540.
- Updike J. *Couples*. New York: Random House, 2012. 572 p.
- Updike J. *The Afterlife and Other Stories*. NY: Random House Publishing Group, Inc., 1994. 382 p.
- Updike J. *Rabbit, Run*. New York: Random House, 2010. 337 p.
- Updike J. *The Centaur*. New York: Random House, 2012. 304 p.

The theses outline the issue of combining realistic and fantastic elements in the artistic world of John Updike. The writer skillfully weaves mythological components into the depiction of everyday life, demonstrating that the fantastic and the realistic coexist and interact. Updike's characters often perceive daily life through the prism of myth, attributing symbolic meaning and psychological depth to ordinary events (Medvedchuk, 2020:50; Medvedchuk, 2020:60).

Keywords: realism, fantastic, myth, symbolism, psychological realism.

БІБЛІЙНИЙ ІНТЕРТЕКСТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЦІННІСНОГО ПРОСТОРУ У РОМАНІ ЛЮСІ МОД МОНТГОМЕРІ «ЕНН ІЗ ЗЕЛЕНИХ ДАХІВ»

Ольга Гуменюк

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Теза присвячена аналізу біблійної інтертекстуальності у романі Люсі Мод Монтгомері «Енн із Зелених Дахів» як засобу формування морально-ціннісних орієнтирів героїні та читача. Показано, що біблійні алюзії виконують не декоративну, а структуруючу функцію — вони надають етичного виміру

життєвим випробуванням Енн, перетворюючи звичайні ситуації на духовні уроки, доступні для юної аудиторії.

Ключові слова: інтертекстуальність, біблійні алюзії, моральні цінності, дитяча література, духовне становлення.

Інтертекстуальність посідає значно вагоме місце у літературі. Адже інтертекст – це додавання цитат та алюзій з одного твору у інший. Він дає змогу для читачів та авторів простіше уявити та прожити твір. Тому ця тема є надзвичайно актуальною, адже роман «Енн із Зелених Дахів» (1908) Люсі Мод Монтгомері є не лише класичним зразком канадської літератури, а й текстом, який досі формує моральну свідомість дітей та молоді у всьому світі. Серед найважливіших характеристик роману — притаманна йому біблійна інтертекстуальність, що виконує функцію своєрідного культурного та етичного кодексу, непомітно спонукаючи читачів до моральних, глибоких роздумів. Хоча роман і написаний переважно для юних читачів, він наповнений посиланнями, біблійними алюзіями та символами, що створюють простір, де моральний пошук, особистісне становлення та пошук самотності тісно пов'язані з універсальною християнською етикою.

Метою цього дослідження є спроба оцінити, як біблійні алюзії впливають на формування моральної та ціннісної системи роману. Біблійні посилання в романі «Енн із Зелених Дахів» виступають не просто як літературні елементи, а як значущі знаряддя, що формують світогляд героїні, висвітлюють духовний аспект розвитку її характеру та сприяють формуванню таких етичних цінностей, як доброта, любов, смиренність, віра та прощення. Це дослідження має на меті підкреслити, що використання біблійної інтертекстуальності в романі Монтгомері є суттєвим для розуміння як власне виховної мети тексту, так і його тривалого культурного впливу.

Огляд наукових підходів до інтертекстуальності в дитячій та підлітковій літературі доводить, що поєднання інтертекстуальних кодів має вирішальне значення для сприйняття текстів молодшою читацькою аудиторією. Такі вчені, як Жерар Женет та Юлія Крістева, наголошували на інтертекстуальності як на невід'ємній рисі створення та відтворення текстів, а нинішні науковці відзначають її важливість у процесі формування інтерпретаційних практик читачів. У випадку дитячої літератури біблійний інтертекст є своєрідним мостом між літературною традицією та особистісною уявою, що забезпечує можливість юним читачам доторкнутися до універсальних етичних парадигм скрізь призму оповіді. Тому аналіз біблійної інтертекстуальності в романі «Енн із Зелених Дахів» допомагає нам зрозуміти, як у творі Монтгомері поєднуються художність і моральне виховання.

Однією з найочевидніших біблійних алюзій у романі «Енн із Зелених Дахів» є момент, коли Енн вперше бачить озеро Сяючі Води і вигукує: “It is as beautiful as the Garden of Eden.” («Воно таке ж прекрасне, як сад Едему»). Це порівняння з Книгою Буття (Буття 2:8–15) підносить її сприйняття Зелених Дахів з простого фізичного притулку до священного місця оновлення. Її фраза що вона промовляє: “was born to live here” («Я народжена жити тут»), тим самим утворюючи

паралель про вихід ізраїльтян з Єгипту. Як Авраам так і Енн наближаються до нового життя, не маючи жодного переконання скільки вони там проживуть, вони називають його не просто дім, а “земля обітована”

Драматичний склад характеру Енн часто підштовхує її висловлювати свої переживання за допомогою біблійних образів. Зіткнувшись із розчаруванням, вона вигукує: “I’m in the depths of despair, like Job on his ash-heap.” («Я у глибинах відчаю, як Йов на попелищі.») Порівняння з терплячим праведником з Книги Йова (Книга Йова 2:8) показує, як Енн інтерпретує горе не просто як емоційну реакцію, а як форму духовного випробування. Ця алюзія знайомить молодих читачів з ідеєю, що негаразди можна переносити з гідністю і вірою, відображаючи біблійний зразок терпіння у стражданнях.

Прощення — головна християнська чеснота — розкривається через моральну еволюцію Марілли. Після одного з проступків Енн Марілла промовляє: “We must forgive — seventy times seven.” Це пряме посилання на Матвія 18:22, де Ісус вчить безмежному милосердю. У цей момент біблійна мораль стає не абстрактною доктриною, а живою дією. Таким чином, Монтгомері драматизує прощення як активний моральний вибір, а не пасивну терпимість, направляючи як персонажів, так і читачів до співчутливого розуміння.

Приятелювання між Енн і Діаною нагадує біблійний союз Давида і Йонатана (1 Самуїл 18:1–3), в якому дружба описується не як звичайна прихильність, а як сакральний союз вірності. Коли Енн заявляє: “Let us be bosom friends forever — faithful as David and Jonathan,” «Давай будемо найкращими подругами назавжди — вірними, як Давид і Йонатан», це підносить їхні дружні стосунки до рівня священного союзу, розглядаючи дружбу як відданість, а не як емоції.

У романі тема покаяння повторює притчу про блудного сина (Лука 15). Коли Енн вимушено вибачається перед місіс Лінде, вона відчуває глибокий сором і страх бути відкинутою, але натомість отримує прощення, а не осуд. Це підтверджує біблійне повчання, що справжнє покаяння радше відновлює, ніж принижує. З точки зору юної аудиторії, біблійний інтертекст має певну повчальну функцію. Він знайомить з загальнолюдськими цінностями у простій оповідній формі та спонукає читачів замислитися над моральним вибором на прикладі історії Енн. Таким чином, Монтгомері застосовує біблійний інтертекст не тільки для того, щоб глибше розкрити своїх персонажів, але й для того, щоб створити фундамент для духовного та морального виховання своїх читачів.

Навіть підхід Енн до молитви відображає інтертекстуальний діалог із християнською традицією. На відміну від формальних, завчених молитов, вона віддає перевагу спонтанній і творчій розмові з Богом. Її зауваження — “I think prayers should be more like talking to a friend.” («Я думаю, молитви мають бути більше схожими на розмову з другом.») — віддзеркалює Матвія 6:5–6 (Матвія 6:5–6), де Ісус відкидає показну побожність на користь щирої відданості. Таким чином, Монтгомері протиставляє ритуальну релігійність автентичності дитячої віри, припускаючи, що духовна істина полягає в щирості, а не в конформізмі.

Цей роман демонструє глибокий взаємозв'язок між загальним та індивідуальним. Особиста боротьба, моменти зростання та невдачі Енн відображають біблійні цінності, демонструючи, як одвічні моральні принципи

здатні визначати звичайне людське життя. Використовуючи уяву, героїня перетворює свої абстрактні ідеали на реальність.

Отож, біблійні сюжети формують концепцію роману. Таким чином, вони виводять історію за рамки простої розповіді про дорослішання, трансформуючи її в текст, який надихає, навчає та передає читачам загальнолюдські морально-етичні цінності.

На основі аналізу біблійних інтертекстів у романі «Енн із Зелених Дахів» можна зробити висновок, що Люсі Мод Монтгомері використовувала біблійні алюзії не як прикрасу, а як складову частину моральної основи роману. Ці алюзії формують поняття добра і зла, любові, милосердя, віри та надії, а також визначають світогляд і моральний вибір героїні.

Використання біблійних цитат прокладає міст між особистим і загальнолюдським, демонструючи, як особисті переживання Енн відгукуються у свідомості читача вічними істинами. Таким чином, Монтгомері не лише пропонує читачам захоплюючу наративну розповідь, а й тонкий морально-етичний путівник.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- “Біблія. Переклад Івана Огієнка / Турконяка” (українська)
 Жлуктенко, Ю. А. Інтертекстуальність у сучасному літературознавстві. Київ: Видавництво КНУ, 2015. 212 с.
 Коцюбинська, М. Х. Література як мистецтво слова. Київ: Либідь, 2010. 320 с.
 Скуратівський, В. М. Біблійні образи та мотиви у світовій літературі. Львів: Світ, 2018. 276 с.
 Ткаченко, О. В. Теорія літератури. Київ: Академія, 2012. 368 с.
 Genette, G. Palimpsests: Literature in the Second Degree. Lincoln: University of Nebraska Press, 1997. 456 p.
 Kristeva, J. Desire in Language: A Semiotic Approach to Literature and Art. New York: Columbia University Press, 1980. 310 p.
 Montgomery, L. M. Anne of Green Gables. Toronto: L. C. Page & Company, 1908. 427 p.
 “The Holy Bible. King James Version.” (англомовна)
 Trites, R. S. Waking Sleeping Beauty: Feminist Voices in Children’s Novels. Iowa City: University of Iowa Press, 1997. 224 p.
 Vauthier, B. “Intertextuality and Children’s Literature: A Narrative Approach.” Children’s Literature in Education, vol. 36, no. 2, 2005, pp. 135–149.

The thesis explores the use of biblical intertextuality in Lucy Maud Montgomery’s Anne of Green Gables as a means of shaping the moral value framework of both the protagonist and the reader. It demonstrates that biblical allusions serve a formative rather than ornamental function, adding ethical depth to Anne’s everyday experiences and transforming them into accessible spiritual lessons for young audiences.

Keywords: *intertextuality, biblical allusions, moral values, children's literature, spiritual development*

ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У РОМАНІ БЕРНГАРДА ШЛІНКА «ЧИТЕЦЬ»

Ольга Дмитрів

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У дослідженні на прикладі роману німецького письменника Бернгарда Шлінка «Читець» розглядається проблема моральної відповідальності. З'ясовано, що досліджувана проблема постає крізь призму відчуття провини та прагнення до спокути протагоніста і наратора. Обґрунтовується теза, що спогади та любовний досвід формують внутрішній світ героя, визначаючи його моральний вибір. Стверджується, що автор порушує питання взаємозв'язку індивідуальних переживань із колективною історичною пам'яттю та відповідальністю.

Ключові слова: *провина, спокута, спогади, самоосмислення, рефлексія, Бернгард Шлінк.*

Моральні цінності та норми визначають рамки поведінки людини, формуючи її відчуття відповідальності за власні дії та їхні наслідки. Провина й прагнення до спокути постають основними елементами моральної рефлексії. Як зазначав французький філософ Поль Рікер, провину слід розуміти не лише як індивідуальну відповідальність за вчинки, а й як усвідомлення історичних та соціальних обставин, у яких вони відбуваються. Відтак провинна є засобом самоосмислення, тоді як спокута – процесом відновлення моральної рівноваги та цілісності особистості (Ricoeur, 2004: 476-480). У романі сучасного німецького письменника Бернгарда Шлінка «Читець» (*Der Vorleser*) ці явища розкриваються через призму особистих переживань та спогадів героя, які спрямовують його до рефлексії щодо минулих вчинків.

У досліджуваному тексті спогади та любовний досвід формують внутрішній світ героя: герой роману Мікаель Берг постійно згадує про Ганну Шміц, намагаючись осмислити відповідальність за стосунки з нею. Пам'ять протагоніста набуває суперечливого характеру, адже він не може відокремити власний життєвий досвід від колективної історичної травми. Спогади про інтимну близькість і відчуття юнацького щастя переплітаються з усвідомленням провини Ганни у злочинах нацизму. Цю роздвоєність добре ілюструє зізнання героя: «Чому мені стає так сумно, коли я думаю про тодішнє? Може, це туга за колишнім щастям, – і я таки був щасливий у наступні тижні, коли справді працював, мов проклятий, скінчив сьомий клас, і ми кохалися, немов більше нічого на світі не важило» (Шлінк, 2016: 9).

Ця внутрішня суперечність між щастям юності та усвідомленням злочинів Ганни зумовлює подальшу ідентичність Мікаеля. Він обирає професію юриста, зосереджуючись саме на злочинах націонал-соціалізму, ніби намагаючись раціонально осягнути те, що неможливо пояснити на рівні особистих почуттів. Його професійна діяльність стає спробою віднайти баланс між приватним і

колективним виміром провини, між власними спогадами та історичною відповідальністю німецького суспільства.

Тривалий процес рефлексії підводить до кульмінаційного сюжетного повороту – судового процесу над Ганною, який стає для Мікаеля моментом морального та психологічного випробування. Єгипетська літературознавиця Н. Г. Абу-Агаг стверджує: «Суд є тією точкою, де Мікаель змушений зіткнутися зі своїм минулим і дослідити вплив на його життя коротких стосунків з Ганною, коли він був п'ятнадцятирічним хлопчиком» (Abou-Agag, 2014: 176). Попри очікувану емоційну напругу, Мікаель намагається дистанціюватися від Ганни. Він згадує: «Під час судових засідань, що тривали не один тиждень, я нічого не відчував, мої почуття стали немов приглушені. Часом я намагався спровокувати їх, уявити якомога виразніше, як Ганна коїть закинуті їй злочини; уявити й те, про що мені нагадували пасма волосся на її шиї та родимка на плечі» (Шлінк, 2016: 94). З одного боку, Мікаель прагне усвідомити правду про злочини минулого, з другого – особисті спогади й тілесні асоціації роблять його нездатним зберігати повну об'єктивність. Така емоційна амбівалентність перетворює процес суду не лише на акт покарання, а й на індивідуальну драму Мікаеля, який втрачає можливість бути стороннім спостерігачем.

Водночас після винесення вироку ставлення Мікаеля до Ганни набуває іншої форми. Прагнення спокутувати минуле проявляється у його зусиллях підтримувати з нею контакт: він начитує книги на диктофон і надсилає їх до в'язниці протягом десяти років. Однак зв'язок залишається одностороннім і не переходить у живе спілкування. Як згадує сам Мікаель: «Саме тому, що вона так необтяжливо була водночас і близька, і далека від мене, я й не хотів її відвідувати. Мені здавалося, що бути такою, якою Ганна є для мене, вона може лише на реальній відстані. Я боявся, що невеличкий, легкий, прихований світ привітань і касет надто вразливий і штучний, щоб витримати реальну близькість. Як можна зустрітися з Ганною віч-на-віч, не зворухнувши всього, що сталося між нами?» (Шлінк, 2016: 187). Одностороння комунікація демонструє глибокий психологічний конфлікт героя: він не здатен повністю примиритися з минулим, але й не може завершити стосунки, що залишили слід у його житті.

Зокрема головний герой прагне зберегти хоча б символічний зв'язок із Ганною, водночас відчуваючи глибокий сором і провину за минулі стосунки. Така внутрішня розгубленість відображає ширший психологічний та моральний феномен, притаманний поколінню німців післявоєнного часу. Представники цього покоління перебували у складній позиції щодо власних батьків: вони не могли пробачити їм участь у злочинах Третього рейху, але водночас усвідомлювали, що ці люди залишалися їхніми рідними, коханими, і повністю відмежуватися від емоційних зв'язків було неможливо (Tetruashvily, 2012: 6).

Як бачимо, у романі Бернгарда Шлінка «Читець» тягар провини постає через постійне повернення головного героя до спогадів, які стають інструментом самоосмислення. Саме цей процес внутрішньої рефлексії відкриває для Мікаеля можливість моральної спокути.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Шлінк Б. Читець. Пер. з нім. П.В. Таращука. Харків: Фоліо, 2016. 203 с.
- Abou-Agag N. H., Love, and Forgiveness in David Hare's *The Reader* and Bernhard Schlink's *Der Vorleser*. *Journal of Literature and Art Studies*, 4(3), 2014.174–179 p. https://www.researchgate.net/publication/322637895_Guilt_Love_and_Forgiveness_in_David_Hare's_The_Reader_and_Bernhard_Schlink's_Der_Vorleser
- Ricoeur P., *Memory, history, forgetting*. Trans. from fr. K. Blamey, D. Pellauer. Chicago: University of Chicago Press. 2004. 642 p. https://d11.cuni.cz/pluginfile.php/738780/mod_resource/content/2/Ricoeur%20-%20Memory%2C%20History%2C%20Forgetting.pdf
- Tetruashvily. E., *A moral dilemma: Evaluating The Reader as a representation of the Holocaust*. *TCNJ Journal of Student Scholarship*, XIV., 2012. 1-9 p. <https://joss.tcnj.edu/wp-content/uploads/sites/176/2012/04/2012-Tetruashvily.pdf>

The study examines the problem of moral responsibility using the example of the novel by the German writer Bernhard Schlink "The Reader". It was found that the investigated problem appears through the prism of guilt and desire for redemption of the protagonist and the narrator. The thesis is substantiated that memories and love experiences shape the hero's inner world, determining his moral choice. It is claimed that the author raises the issue of the relationship between individual experiences and collective historical memory and responsibility.

Key words: *guilt, redemption, memories, self-reflection, reflection, Bernhard Schlink.*

КОХАННЯ ТА СМЕРТЬ ЯК ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ КОНСТАНТИ ПІДЛІТКОВОЇ ПРОЗИ ХХІ СТОЛІТТЯ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖОНА ГРІНА «ПРОВИНА ЗІРОК»)

Ангеліна Дрекало

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах доповіді розглянуто проблему кохання і смерті як екзистенційних констант підліткової прози ХХІ століття на матеріалі роману Джона Гріна «Провина зірок». Показано, що смерть у творі постає не лише трагічним фіналом, а й філософською категорією, тоді як кохання виступає силою, що надає життю сенсу навіть у його крижкості.

Ключові слова: *кохання, смерть, екзистенційні константи, підліткова проза.*

Проблема кохання та смерті традиційно належать до вічних тем світової літератури, бо саме вони визначають сенс існування людини і її ставлення до світу.

У підлітковій прозі ці теми набувають особливої уваги, адже юний читач перебуває на межі дорослішання, переживає період пошуку себе, пізнання глибоких почуттів і неминучого усвідомлення смерті (Гнідець, 2010).

Яскравим прикладом поєднання двох екзистенційних констант, як кохання та смерть, є роман Джона Гріна «Провина зірок». Він став одним із найвідоміших творів для підлітків ХХІ століття. Твір оповідає історію двох підлітків, які,

перебуваючи у складній боротьбі з онкологічними хворобами, переживають не лише страждання, а й глибоке почуття кохання. Автор створює простір, у якому смерть не є лише трагічним кінцем, а виступає тлом для осягнення справжньої цінності життя і кохання.

У романі смерть постає невідворотною реальністю, яку герої змушені прийняти ще в юному віці. Водночас автор застосовує художній прийом демістифікації. хвороба зображена без прикрас, із болем, процедурами, втратою сил, що позбавляє смерть романтизації. Це дозволяє підлітковому читачеві подивитися на складні теми відверто й чесно.

Водночас кохання, яке виникає між головними героями роману, перетворюється на акт боротьби знецінення людського буття. Воно дає відчуття повноти життя, навіть якщо вони будуть переживати його зовсім короткий проміжок часу. У такий спосіб письменник втілює ідею, що інтенсивність переживань важливіша за їхню тривалість.

У романі важливу роль відіграє твір Пітера ван Гаутена «Царський недуг», який стає для Гейзел джерелом пошуків сенсу життя. Незавершеність цього роману символізує обірваність людського існування. Так само, як історія персонажів лишається без фіналу, доля підлітків у «Провині зірок» може обірватися будь-якої миті. Така «книга в книзі» виконує функцію дзеркала, відображаючи власний життєвий досвід героїв.

Зустріч із ван Гаутеном підкреслює екзистенційну ідею, що готових відповідей на питання життя і смерті не існує, їх потрібно знаходити самотійно. У такий спосіб Грін показує, що література не вирішує проблем, а лише допомагає замислитися над ними. Справжні відповіді герої знаходять не у чужій книзі, а у власному досвіді кохання, втрати та прийняття.

Особливістю підліткової прози XXI століття є відсутність ідеалізації людського буття. Автори того часу не романтизують ні хворобу, ні смерть, ні навіть саме кохання. Вони навпаки намагаються подати їх у реалістичному світлі, що робить текст більш близьким та зрозумілим читачеві.

Тому смерть у романі Джона Гріна є не лише фізичним явищем, але і філософською концепцією, що змушує замислитися над суттю життя, кохання та стосунків. Ця тема допомагає зрозуміти важливість емоційної зрілості, взаєморозуміння і прийняття невідворотного, підкреслюючи, що навіть перед обличчям смерті життя може мати глибокий сенс і цінність (Козлик, 2024).

Натомість кохання у підлітковій прозі не зображене як романтична утопія. Воно реалістичне, іронічне, часом навіть і болюче. Але саме завдяки йому герої долають відчуження і страх, відкриваючи для себе смак життя. Кохання є так званим екзистенційним «якорем», який дозволяє людині жити, навіть якщо життя занадто коротке.

Важливо пам'ятати, що роман «Провина зірок» не лише розповідає трагічну історію кохання двох підлітків. Роман стає літературним простором, де підлітки безпечно поговорити про свої страхи і сумнів, усвідомити швидкоплинність буття, навчитися приймати неминучість та цінувати момент.

Отже, у сучасній підлітковій прозі кохання і смерть зображені не як протилежності, а як взаємопов'язані константи людського існування. Через них

юний читач відкриває сенс людського життя, усвідомлює унікальність кожної миті та силу почуттів, які здатні пережити навіть смерть.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Гнідець У. Література для дітей та юнацтва: концептуалізація поняття в контексті соціокультурного розвитку суспільства. *Зарубіжна література*. 2010. № 47 (687). С. 22–28.
Козлик І., Стефанюк С.-Є. ХУДОЖНЯ КОНЦЕПЦІЯ СМЕРТІ ТА ВМИРАННЯ У РОМАНІ ДЖОНА ГРІНА «ВИННІ ЗІРКИ». *Молодий вчений*. 2024. № 6 (130). С. 64–66. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-6-130-22>

ІНТЕРМЕДІАЛЬНІ МАРКЕРИ ХУДОЖНЬОГО МИСЛЕННЯ ДОННИ ТАРТТ У РОМАНІ «THE GOLDFINCH»

Людмила Загородна

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах представлено результати роботи над другим розділом магістерського дослідження. Проаналізовано органічність синтезу мистецтв у художньому мисленні Донни Тартт на матеріалі роману «The Goldfinch». Текст розглянуто у форматі розгорнутого аналізу, який включає огляд творчого методу письменниці, проблематику роману, систему персонажів і хронотоп, а також особливості інтермедіальності як однієї з ключових категорій сучасного літературознавства.

Ключові слова: інтермедіальність, Донна Тартт, мистецтво, The Goldfinch, живопис, хронотоп, символізм.

Роман Донни Тартт «The Goldfinch» (2013) став знаковим явищем сучасної американської прози, отримавши Пулітцерівську премію та широкий резонанс серед критиків. Одним із найцікавіших аспектів твору є його інтермедіальність – багатоплановість, що виникає внаслідок взаємодії літератури з іншими видами мистецтва: живописом, музикою, кінематографом. Саме ці аспекти розглядаються у другому розділі роботи. Особливості творчого методу Донни Тартт у контексті інтермедіальних студій Звертаємо увагу, що письменниця активно інтегрує мистецькі коди у свій текст. Центральним інтермедіальним маркером є картина Карела Фабріціуса «The Goldfinch», що стає символічним стрижнем усього роману. Вона виступає не лише предметом сюжетної лінії, але й метафорою життя головного героя Тео Деккера. «The painting was small, the size of a textbook, a painting of a small bird chained to a perch» [Tartt, 2013: 27]. Ця деталь відсилає до теми обмеження та несвободи, що супроводжує Тео протягом усього життя.

Окрім живопису, у романі зустрічаються алюзії на музичне мистецтво. Наприклад, класичні твори супроводжують важливі сцени, створюючи атмосферу медитативності або, навпаки, драматизму. «The music surged up, filling

the room with something larger than sorrow» [Tartt, 2013: 301]. Таким чином, музика виконує роль емоційного коментаря, підсилюючи художнє враження.

Надважливою, у цьому контексті є проблематика роману. Роман охоплює низку важливих проблем: тероризм, дитячу травму, залежність, пошук сенсу життя, але водночас він є історією про спасенну силу мистецтва. Втративши матір під час теракту, Тео змушений жити з відчуттям втрати та провини. «Things would have turned out better if she had lived» [Tartt, 2013: 89]. Травматичний досвід формує світогляд героя і визначає його подальші вчинки. Особливе місце посідає проблема залежності – Тео намагається заглушити біль наркотиками та алкоголем. Його друг Борис, харизматичний, але трагічний персонаж, стає відображенням темної сторони життя. «We are so used to disguising ourselves to others, that in the end, we become disguised to ourselves» [Tartt, 2013: 284]. Водночас саме через спілкування з Борисом Тео усвідомлює глибину своєї втрати та необхідність пошуку духовної опори.

У романі важливою є ідея мистецтва як спасіння. Мистецтво постає символом вічного, непорушного. «It's a secret whisper from an alleyway. Psst, you. Hey kid. Yes you. Don't be afraid. Everything is possible» [Tartt, 2013: 556]. У цій фразі відчувається своєрідне звернення мистецтва до людини: попри біль і хаос життя, воно дарує надію та красу.

Вважаємо, що система персонажів і хронотоп роману розкривають інтермедіальні маркери художнього мислення Донни Тартт. Головний герой твору - Тео Деккер виступає як основний носій інтермедіальності: його доля пов'язана з мистецтвом, але його життя проходить на межі двох світів – культури й злочинності. Він – «птах у клітці», який прагне свободи, але водночас сам накладає на себе кайдани залежності. Борис уособлює хаос, протиставлений порядку. Він друг Тео, але водночас антипод, що уособлює іншу можливу траєкторію життя. Піппа символізує недсяжний ідеал, любов, яка водночас є втіхою та болем. Хобарт (Хобі), реставратор, репрезентує світ гармонії та культури. Кожен із цих персонажів є не лише сюжетною фігурою, але й символом певної ідеї у романі.

Можемо стверджувати, що простір роману організований навколо ключових хронотопів: музей – простір сакрального, де мистецтво постає вічним; майстерня реставратора – місце, де відбувається відновлення не лише речей, але й духовного світу; Амстердам – символ хаосу, криміналу, випробування, але й очищення. Така організація простору підсилює інтермедіальність тексту, оскільки місця функціонують як художні коди.

Таким чином, працюючи над другим розділом магістерської роботи робимо висновок, що роман «The Goldfinch» є прикладом органічного поєднання різних мистецьких кодів. Інтермедіальні маркери тут виконують кілька функцій:

- 1) створюють багатошаровий художній простір;
- 2) допомагають розкрити психологію персонажів;
- 3) символічно структурують хронотоп твору.

Отже, американська письменниця Донна Тартт демонструє, що мистецтво здатне бути не лише об'єктом естетичного споглядання, але й інструментом духовного порятунку. Роман Донни Тартт «The Goldfinch» є зразком сучасної

художньої прози, у якій інтермедіальні елементи відіграють важливу роль у формуванні наративу та художньої структури. Функції інтермедіальних маркерів у романі є багатоплановими. По-перше, вони виконують культурно-естетично роль, збагачуючи текст мистецькими кодами. По-друге, ці маркери мають наративне значення, сприяючи розвитку сюжету та психологічного портрету героїв. По-третє, вони виконують історико-соціальну функцію, пов'язуючи художню вигадку з реальними подіями. Таким чином, використання інтермедіальних маркерів є важливим засобом художньої експресії, що дозволяє Донні Тартт створити багатовимірний, культурно насичений текст, у якому переплітаються література, живопис, музика та інші мистецькі практики.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Tartt, D. (2013). *The Goldfinch*. New York: Little, Brown and Company.
 Пешкова, О. І. (2019). Інтермедіальність сучасному літературознавстві. Київ: Наукова думка.
 Просалова, В. А. (2014). Інтермедіальні процеси в літературі. Донецьк: ДонНУ.
 Rajewsky, I. O. (2005). Intermediality, intertextuality, and remediation. *Intermedialités*, 6, 43–64.
 Wolf, W. (2011). (Inter)mediality and the study of literature. *CLCWeb: Comparative Literature and Culture*, 13(3).

The theses provide an extended analysis of the second chapter of the master's thesis, which focuses on the organic synthesis of arts in Donna Tartt's novel «The Goldfinch». The paper examines the peculiarities of Tartt's artistic method, the main problems of the novel, and the system of characters and chronotope from an intermedial perspective. Special attention is given to the central role of painting (Carel Fabritius' «The Goldfinch»), as well as to the functions of music and symbolic spaces. Intermedial markers are shown to create multilayered meanings, enrich the psychological portrait of the characters, and symbolically structure the narrative.

Keywords: *intermediality, Donna Tartt, art, The Goldfinch, painting, chronotope, symbolism.*

СЮЖЕТ РОМАНУ «ДО ЗУСТРІЧІ З ТОБОЮ» ТА ЙОГО ЗВ'ЯЗОК ІЗ КЛАСИЧНИМ СЮЖЕТОМ ПРО ПОПЕЛЮШКУ

Наталія Закала

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
 м. Івано-Франківськ

У тезах розглядається сюжет роману Джорджо Мойєс «До зустрічі з тобою» та його схожість із класичним сюжетом казки про Попелюшку. Центральними є теми особистісної трансформації, пошуку власного шляху та впливу людських взаємин на самовизначення.

Ключові слова: *роман, сюжет, Попелюшка, особистісне зростання, трансформація, інтерпретація.*

Класичний сюжет про Попелюшку є одним із найпопулярніших і найпоширеніших у світовій літературі. Він відображає вічні теми несправедливості, страждання та водночас надії на краще майбутнє. У центрі цього сюжету історія дівчини, яка долає життєві випробування та досягає щастя

завдяки силі духу, доброті й підтримці «чарівної сили». Такий архетип має численні інтерпретації у літературі різних епох, адже він легко адаптується до соціокультурного контексту.

У сучасній прозі цей сюжет зазнає трансформацій: щасливий фінал не завжди пов'язаний із матеріальним збагаченням чи одруженням, а радше з внутрішнім розвитком героїні, її самопізнанням та набуттям свободи вибору. Одним із прикладів модерної інтерпретації мотиву Попелюшки є роман Джорджо Мойєс «До зустрічі з тобою», де традиційний казковий сюжет постає у новому світлі, зосереджуючись на особистісному зростанні та цінності людських взаємин.

Роман «До зустрічі з тобою» (Мойєс, 2012) оповідає історію Луїзи Кларк - молодій жінки з невеликого англійського містечка. Вона походить із простої родини, змушена працювати, щоб підтримувати батьків, і не має великих амбіцій. На початку твору Луїза постає як героїня, обмежена рамками власного середовища та внутрішньої невпевненості. Ці риси виявляють схожість із образом Попелюшки, яка також перебуває у скрутних обставинах та не має змоги вільно обирати своє майбутнє (Пряхін, 2005: 48).

Зустріч із Віллом Трейнором, колишнім успішним бізнесменом, прикутою до інвалідного візка людиною, стає переломним моментом у її житті. Саме тут проявляється перший перегук із класичною казкою: випадкова зустріч змінює хід життя героїні (Завадська, 2018). Однак Вілл, на відміну від казкового принца, не є рятівником у традиційному сенсі. Він стає провідником Луїзи у світ нових можливостей, який надихає її побачити себе поза межами повсякденності (Курилова, 2020).

Особливу увагу слід звернути на символіку образів. У «Попелюшці» чарівна фея допомагає героїні потрапити на бал та дарує їй сукню й карету. У романі Мойєс роль такої «чарівної сили» виконує сам Вілл, який змушує Луїзу виходити із зони комфорту: подорожувати, змінювати стиль, відкривати в собі приховані таланти. Її «перетворення» не матеріальне, а духовне, тому вона набуває впевненості у власній цінності (Злотнікова, 2016: 185).

Другорядні сюжетні лінії також перегуковуються з мотивами казки. Так, стосунки Луїзи з її хлопцем Патріком можна трактувати як аналогію до «злих сестер», які у казці заважають Попелюшці потрапити на бал. Патрік постає егоїстичним і байдужим, він не розуміє внутрішніх змін Луїзи, і це контрастує з тим новим світом, який відкриває їй Вілл (Завадська, 2018: 68).

Саме тому, сюжетна лінія підкреслює конфлікт між старим життям і новими перспективами. Ще однією важливою рисою є тема часу. У казці Попелюшка має обмежений термін, а саме - до опівночі. У романі також існує часовий ліміт: Луїза знає про намір Вілла скористатися евтаназією. Це надає їхнім стосункам особливого драматизму, та перетворює казковий мотив у трагічний (Курилова, 2020). Час стає фактором, що визначає глибину їхнього спілкування та пришвидшує внутрішні зміни героїні.

Фінал роману принципово відрізняється від щасливої кінцівки казки. Якщо Попелюшка досягає соціального піднесення через шлюб із принцом, то Луїза втрачає Вілла. Проте її «нагорода» - це не заміжжя й багатство, а усвідомлення власних можливостей та бажання жити повноцінним життям. Така інтерпретація

відповідає сучасним уявленням про те, що справжній успіх полягає у самореалізації, а не лише у зовнішньому визнанні (Злотнікова, 2016).

Отже, роман Джорджо Мойєс «До зустрічі з тобою» можна розглядати як модернізацію класичного сюжету про Попелюшку. Основні структурні мотиви - зустріч із представником «іншого світу», випробування, внутрішнє перетворення залишаються незмінними. Водночас твір актуалізує такі сучасні проблеми як: гідність людини з інвалідністю, право на вибір, важливість особистісного розвитку (Пряхін, 2005; Курилова, 2020). У цьому сенсі Попелюшка ХХІ століття - це не дівчина, що знаходить «принца», а жінка, яка знаходить себе.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Мойєс, Д. (2012). До зустрічі з тобою. London: Penguin Books.

Пряхін, Ю. Д. (2005). Літературна казка: структура і мотиви. Київ: Наукова думка.

Завадська, О. (2018). Сучасна літературна інтерпретація класичних сюжетів. Харків: Фоліо.

Курилова, Н. (2020). Модернізовані казкові мотиви у сучасній прозі. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.

Злотнікова, Т. (2016). Література і час: класичні сюжети у нових прочитаннях. Київ: Смолоскип.

The theses examine the plot of Jojo Moyes's novel Me Before You and its similarities to the classic Cinderella story. The central themes are personal transformation, the search for one's own path, and the influence of human relationships on self-determination.

Key words: novel, plot, Cinderella, personal growth, transformation, interpretation.

ПРОБЛЕМАТИКА САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ У РОМАНІ M.-F. CLERC UN-POSSIBLE VOYAGE

Юлія Ігнатович

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто проблематику самоідентифікації у романі Марі-Франс Клер «Un-possible voyage». Письменниця через образи персонажів, простір та фіксацію психологічних станів досліджує питання культурної ідентичності в умовах глобалізації. Твір демонструє процеси культурної асиміляції та трансформації особистості між різними світами.

Ключові слова: імагологія, культурна ідентичність, глобалізація, простір, образ іншого.

Роман Un-possible voyage Марі-Франс Клер досліджує культурні ідентичності через особисту подорож героїні, що балансує між різними світами у період глобалізації. Письменниця поєднує інтелектуальні роздуми з художньою формою, створюючи багатопланове оповідання про пошуки себе в умовах культурних меж та соціальних трансформацій.

Центральна героїня твору перебуває у стані постійного балансування між культурами, що відображається у цитаті: «Elle se sentait à la fois étrangère et chez elle, entre deux mondes, deux cultures». Цей образ ілюструє процес культурної асиміляції, де національні кордони втрачають чіткість, а ідентичність стає плинною категорією. Героїня не лише переживає особисту кризу, але й намагається знайти своє місце у світі, де культурні та соціальні реалії постійно змінюються. Такий стан «між світами» демонструє, як глобалізаційні процеси впливають на формування особистості, змушуючи переосмислювати поняття «дому» та «своїї» культури (Наливайко, 2006).

Пейзажі у творі виконують функцію віддзеркалення внутрішнього світу персонажів. Клер використовує опис просторів як засіб передачі емоційного стану героїні, що виявляється у фразі: «Son regard se perdait dans le paysage sans fin qui s'étendait devant elle, comme une métaphore de son propre voyage intérieur». Безмежний ландшафт символізує нескінченність процесу самопізнання, відсутність остаточних відповідей у пошуках ідентичності. Простір перестає бути лише фоном для подій, натомість стає активним учасником трансформації персонажа. Міський простір репрезентує місце культурного змішування: «Dans la ville, les bâtiments se superposaient les uns aux autres, comme les cultures et les traditions s'entrelacent et se confondent». Місто стає символом глобалізованого суспільства, де різноманітні ідентичності перетинаються, створюючи складний простір для життя (Юдкін-Ріпун, 2009).

Образ емігранта розкривається через складну взаємодію минулого та теперішнього: «Il avait quitté son pays sans jamais vraiment le quitter, emportant avec lui son passé et ses racines, mais aussi les cicatrices invisibles du départ». Письменниця показує, що фізичне залишення батьківщини не означає внутрішнього розриву з нею. Емоційний зв'язок із рідною культурою зберігається через пам'ять, традиції та травматичний досвід розлуки. Клерк демонструє подвійність існування людини між культурами, де асиміляція співіснує з ностальгією за втраченим домом. Природний пейзаж протиставляється міському як простір для внутрішнього споглядання: «Sous les arbres, elle se sentait plus proche d'elle-même, loin de la ville et de ses distractions». На відміну від хаотичного міста, природне середовище створює умови для саморефлексії та пошуку гармонії (Дубініна, 2013).

Стилістичні прийоми посилюють проблематику самоідентифікації через використання метафор та символів. Фраза «Le ciel est un miroir sans fin, reflétant mon âme, tourmentée par des vagues invisibles» демонструє, як зовнішній світ стає проєкцією внутрішніх переживань героїні. Безкрайність неба відображає безмежність пошуків, невизначеність шляху до самопізнання. Мовний аспект відіграє суттєву роль у репрезентації культурної ідентичності через вислів «Je parle une langue qui n'est pas mienne, mais elle est celle de l'autre, et c'est ainsi que je deviens lui et moi à la fois». Говоріння чужою мовою символізує процес асиміляції, коли людина одночасно є собою та іншим (Алієва, 2013).

Концепція «неможливої подорожі» становить філософське осмислення пошуків істини. Цитата «Le voyage n'est pas un chemin tout tracé, mais une quête sans fin, un échec possible» вказує на принципову незавершеність процесу

самопізнання. Клерк підкреслює, що шлях до розуміння себе не має гарантованого результату, а сам процес пошуку виявляється важливішим за досягнення мети. Така філософія відображає постмодерністське розуміння ідентичності як чогось незавершеного та постійно змінюваного. Письменниця майстерно поєднує різні художні прийоми – від метафоричності мови до символічності простору – для передачі складності процесів самовизначення у глобалізованому світі.

Роман *Un-possible voyage* представляє глибоке літературне осмислення культурної ідентичності через призму особистого досвіду героїні. Образи персонажів, пейзажі та стилістичні засоби формують багатшарову картину, де культурні межі розмиваються, а пошук ідентичності стає безперервним процесом без остаточної мети. Клерк створює текст, що резонує з досвідом сучасної людини, яка змушена балансувати між різними культурними контекстами, зберігаючи при цьому власну ідентичність.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Алієва З. Лінгвістичний аспект міжкультурної комунікації: імагологічний дискурс. Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки. 2013. Вип. 5. С. 131–137.

Дубініна О. Осмислювати Себе, пізнавати Іншого. Слово і час. 2013.

Наливайко Д. Літературна імагологія: предмет і стратегії. Теорія літератури й компаративістика. Київ : Києво-Могилянська академія, 2006. С. 91–103.

Юджін-Ріпун І. Імагологія як комплексний напрям дослідження культури. Культурологічна думка. 2009. № 1. С. 42–48.

Un possible voyage (roman) URL: https://mariefranceclerc.com/un_possible_voyage_roman/

The theses examine the issue of self-identification in Marie-France Clair's novel "Un-possible voyage". Through character images, space and stylistic techniques, the writer explores questions of cultural identity in the context of globalization. The work demonstrates the processes of cultural assimilation and personality transformation between different worlds.

Keywords: *imagology, cultural identity, globalization, space, image of the other.*

МАЛІ НАРАТИВИ У ХРОНОТОПІ КЛАСИЧНОГО ДЕТЕКТИВНОГО РОМАНУ

Христина Кавін

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено особливості малих наративів у хронотопі класичного детективного роману на прикладі твору Агати Крісті «Murder on the Orient Express». Зокрема розглянуто психологічний мікросвіт персонажів, специфіку конструювання характерів через малі наративи, а також гендерні аспекти – зокрема, фемінність і маскулінність у психотипах жіночих персонажів

Ключові слова: *мали наративи, мікросвіт, детектив, фемінність, маскулінність, Агата Крісті.*

Тисячоліттями мистецтво оповіді формувало великі наративи – міфи, епопеї, історичні хроніки. Проте в добу постмодерну та модернізму зросла вага малих наративів, що фокусуються не на подієвій глобальності, а на локальних, приватних, індивідуальних сюжетах (Герман, 2003). Саме малі наративи як форма локального досвіду, обмеженої правди або суб'єктивного погляду стають дієвим інструментом аналізу детективного тексту. У класичному детективному романі, як-от «Murder on the Orient Express» Агати Крісті, такі наративи виконують функцію не лише сюжетного наповнення, а й психологічного інструмента.

У романі Агати Крісті малі наративи виявляють психологічну структуру персонажів, яка розгортається на двох рівнях: макросвіту та мікросвіту. Макросвіт включає зовнішні соціальні характеристики – професію, походження, статус, – тоді як мікросвіт охоплює внутрішній емоційний досвід, моральні дилеми, пригнічені почуття.

Л. Мацевко-Бекерська розвиває цю концепцію, зазначаючи, що просторово-часова конфігурація літературного твору є основою для організації наративу, який об'єднує індивідуальні історії персонажів у єдину систему значень. На її думку, макросвіт відображає загальну атмосферу твору, соціальні зв'язки та колективні мотивації, тоді як мікросвіт концентрується на психологічних особливостях окремого персонажа. Ця дихотомія дозволяє аналізувати художній твір як складну систему взаємозв'язків між індивідуальним і колективним досвідом (Мацевко-Бекерська, 2011). У замкненому хронотопі поїзда цей простір актуалізується, стаючи частиною наративної динаміки.

На перший погляд, персонажі в романі – випадкові мандрівники. У межах макросвіту вони демонструють упізнавані соціальні ролі: гувернантка, графиня, полковник, лікар. Проте в ході слідства Пуаро виявляє їхню спільну минулу травму, пов'язану з трагедією родини Армстронгів. : «*I saw light. They were all in it. For so many people connected with the Armstrong case to be travelling by the same train through coincidence was not only unlikely: it was impossible*» (Крісті, 2007:200).

З іншого боку, фрагментарні особисті історії, подані через свідчення, ремарки, емоційні реакції, репрезентують мікросвіт – глибоку мотиваційну основу вчинків героїв. Наприклад, Мері Дебенем на початку постає як стримана й раціональна англійка (макросвіт): «*Miss Debenham said evenly that that would be very nice. Her manner was slightly repressive*» (Крісті, 2007:6)., однак далі проявляються її справжні почуття (мікросвіт): «*Oh! She seemed rather taken aback but rose promptly*» (Крісті, 2007:115). «*Miss Debenham for the first time showed signs of losing her temper*» (Крісті, 2007:144).

У цьому контексті малі наративи виступають не лише засобом розвитку сюжету, а й інтерпретаційним кодом, що розкриває приховану суть персонажів.

І. Папуша у своїх дослідженнях підкреслює, що малі наративи функціонують як окремі епізоди, які поступово формують цілісну картину характеру персонажа через накопичення деталей і мікроподій. А також зазначає, що малі наративи створюють ефект психологічного накопичення, коли кожна деталь додає нові

відтінки до розуміння характеру героя. Цей підхід дозволяє авторів поступово розкривати складність людської природи через мозаїку окремих спогадів, діалогів і поведінкових проявів. (Папуша, 2005).

Відповідно до концепції І. Папуші, у романі малі наративи виступають інструментом для розкриття психологічних і мотиваційних аспектів характерів персонажів через накопичення деталей та мікроподій. Наприклад, цитата «*Poirot shook his head angrily. 'No, it is impossible that this Englishman, who believes in law and order, could push a knife into his enemy twelve times.'*» (Крісті, 2007:39) демонструє дисонанс; його реакція це не просто емоція, а етично забарвлений внутрішній конфлікт між його уявленням про особистість.

У межах цього багатоголосого простору особливо цікавою є репрезентація жіночих персонажів, які розкриваються через призму фемінності та маскулінності.

Попри домінування чоловічої логіки в детективному наративі, жіночі постаті в романі Агати Крісті не менш важливі. Вони демонструють широкий спектр поведінкових моделей: від традиційної фемінності до прихованої маскулінності, що проявляється у рішучості, холодному розрахунку, самостійності та здатності до активних дій.

Наприклад, графиня Андрені демонструє класичні фемінні риси: емоційність, чутливість до подій та турботу про близьких. Вона глибоко переживає втрату та проявляє почуття провини, що видно у її словах: «*I was devoted to her, and I could not prevent it*» (Крісті, 2007: 64).

Разом із тим, вона проявляє маскуліні риси, беручи на себе активну роль у захисті сім'ї та моральному протистоянні:

The dead man murdered my niece (Крісті, 2007: 124). Ця комбінація фемінності та рішучості створює психологічно складний психотип: графиня одночасно є вразливою, емоційно чутливою та здатною до активних, морально значущих дій.

У такий спосіб Агата Крісті руйнує канонічний образ пасивної фемінної героїні, надаючи жінкам у своїх романах не лише активну, а й етичну суб'єктність. Завдяки цьому класичний детектив трансформується з інтелектуальної гри в глибоко психологічну модель людських стосунків і внутрішніх конфліктів.

Таким чином, у романі «*Murder on the Orient Express*» малі наративи є ключовим засобом розкриття як соціального макросвіту, так і внутрішнього мікросвіту персонажів. Вони не лише формують сюжетну напругу, а й слугують інструментом психологічної інтерпретації. Особливої уваги заслуговує зображення жіночих психотипів, у яких Агата Крісті поєднує фемінність і рішучість, руйнуючи традиційні стереотипи й окреслюючи нову модель гендерної ідентичності в межах детективного жанру.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Мацевко-Бекерська Л. В. Наратив як засіб організації просторово-часової конфігурації літературного твору. Вісник Львів. ун-ту ім. І. Франка. Сер. : Іноземні мови. Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2011. Вип. 18. С. 52–59.
- Папуша І. Що таке наратологія? (огляд концепцій) *Studia Methodologica*: [наук. зб.] Тернопіль : ТНПУ, 2005. Вип. 16. С. 29–46.

Christie A. *Murder on the Orient Express*. London: Harper Collins, 2007. 274 p.

Herman D. *Narrative Theory and the Cognitive Sciences*. Stanford: CSLI Publications. 2003. P. 1-34.

The theses outline the features of small narratives in the chronotope of a classic detective novel using Agatha Christie's Murder on the Orient Express as an example. In particular, the psychological microworld of characters, the specifics of character construction through small narratives, as well as gender aspects — in particular, femininity and masculinity in the psychotypes of female characters — are considered.

Keywords: *small narratives, microworld, detective, femininity, masculinity, Agatha Christie.*

ДИСКУРС НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В РОМАНІ АСКОЛЬДА МЕЛЬНИЧУКА “WHAT IS TOLD”

Ярослав Кізлик

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Сучасна українська література дедалі активніше інтегрується у світовий літературний процес, особливо завдяки творчості письменників діаспори. Одним із найвиразніших прикладів є роман Аскольда Мельничука “What Is Told” (1994), у якому проблематика національної ідентичності постає крізь призму вигнання, історичної пам’яті та культурного самопізнання.

Проблема національної ідентичності в еміграційній прозі є об’єктом багатьох сучасних гуманітарних студій. Дослідники наголошують, що література діаспори виконує не лише естетичну, а й соціокультурну функцію - вона стає простором колективної пам’яті та культурного відтворення (Гундорова, 2009; Павлишин, 1997). У цьому контексті твори письменників українського походження англійською мовою виконують роль своєрідних “мостів” між культурами, створюючи умови для взаємодії національного та глобального дискурсів.

А. Мельничук, народжений у США в родині емігрантів, послідовно осмислює тематику вигнання й пошуку ідентичності. У романі “What Is Told” він формує багатоголосий наратив, де особистісні, родинні та національні історії взаємопов’язані й утворюють складний образ українського минулого та сучасності.

Центральними для художнього світу твору є концепти “Батьківщина”, “вигнання” та “пам’ять”. Батьківщина постає як втрачений, але водночас символічно присутній простір, що зберігається у пам’яті персонажів. Вигнання трактується не лише як фізичне перебування в іншому культурному середовищі, а й як досвід екзистенційного відчуження, відриву від рідної мови та традицій. Пам’ять у романі виконує інтегративну функцію: вона дає можливість утримати національну ідентичність, навіть перебуваючи у чужому середовищі.

Така інтерпретація перегукується з ідеями Гомі Бгаби, який підкреслює, що постколоніальна ідентичність формується у “третіх просторах”, де відбувається взаємодія різних культурних кодів (Bhabha, 1994). У романі Мельничука

використання англійської мови для репрезентації українського досвіду створює ефект “подвійної свідомості”, що дозволяє одночасно бути частиною західного літературного контексту та залишатися носієм українських наративів.

Дискурс національної ідентичності у творі проявляється також у символах, мотивах та мовних рішеннях. Англійська мова стає засобом діалогу з глобальною культурою, але в тексті постійно відчутна присутність українського культурного коду: через імена, топоніми, алузії до історичних подій. Таким чином, роман демонструє динамічну модель ідентичності, що існує на перетині локального й глобального.

Це зближує роман “What Is Told” із ширшим дискурсом сучасної української культури, який прагне водночас зберегти національну унікальність і інтегруватися у світовий контекст. Як зазначає Гундорова (2009), літературні тексти стають “місцями пам’яті”, де формується колективна ідентичність.

Аналіз роману Аскольда Мельничука “What Is Told” доводить, що дискурс національної ідентичності в еміграційній прозі є багатовимірним і динамічним. Він охоплює проблематику вигнання та пам’яті, пошуку культурних коренів і діалогу з іншими культурами. Література української діаспори, зокрема творчість Мельничука, робить вагомий внесок у формування цілісного образу української культури в англomовному світі та у збереження ідентичності в умовах глобалізації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Bhabha, H. (1994). *The Location of Culture*. London: Routledge.

Melnyczuk, A. (1994). *What Is Told*. Boston: Faber & Faber.

Гундорова, Т. (2009). *Проявлення слова: Дискурс раннього українського модернізму*. Київ: Часопис “Критика”.

Гунчак Т. (2011). *Ключові проблеми історіографії у Другій світовій війні*. Київ: Українська видавнича спілка ім. Ю. Липи.

Павлишин, М. (1997). *Канон та іконостас: Літературно-критичні статті*. Київ: Час.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАВЕРШЕННЯ ТЕТРАЛОГІЇ У ЧАСТИНІ «КРАДІЙКА СУНИЦЬ» ДЖОАН ГАРРІС

Марія Кобрин

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглядаються особливості завершення тетралогії Джоан Гарріс на прикладі роману «Крадійка суніць». Авторка аналізує трансформацію персонажів, символіку суніці, роль природи та філософські аспекти фіналу. Акцент зроблено на внутрішньому оновленні героїв, прийнятті себе та переосмисленні часу як екзистенційної категорії. Фінал постає як кульмінація психологічного, соціального і морального розвитку, що перетворює роман на глибоке осмислення людського буття.

Ключові слова: *тетралогія, Джоан Гарріс, Крадійка суниць, самопізнання, природа, час, філософські мотиви.*

Тетралогія Джоан Гарріс, що починається з роману «Шоколад», охоплює глибокі теми жіночої ідентичності, свободи вибору, внутрішньої трансформації та взаємодії з соціумом. Кожна частина циклу розкриває нові аспекти психології героїв, а фінальна – «Крадійка суниць» – завершує цей шлях із особливою філософською глибиною (Гарріс, 2007). Джоан Гарріс не просто завершує сюжет, вона пропонує читачеві переосмислення цінностей, які супроводжували персонажів протягом усієї історії.

Завершення тетралогії Джоан Гарріс у частині «Крадійка суниць» постає не лише як фінал сюжетної лінії, а як кульмінація глибоких внутрішніх трансформацій персонажів. Авторка майстерно поєднує емоційний, моральний і філософський розвиток героїв, створюючи простір для рефлексії над сутністю людських стосунків, самопізнанням та місцем людини в соціумі. Персонажі, які раніше боролися з обставинами, тепер зосереджуються на внутрішньому конфлікті, приймаючи себе такими, якими вони є. Вони відмовляються від ідеалізованих уявлень про любов, дружбу, життя, натомість здобувають здатність бачити реальність без прикрас. Прощення, яке раніше сприймалося як слабкість, набуває значення внутрішньої сили, що дозволяє звільнитися від емоційних обмежень і відкритися до змін (Франкл, 2006).

Символіка, що супроводжує тетралогію, у фіналі набуває нового змісту. Суниця, яка раніше асоціювалася з дитинством і невинністю, перетворюється на метафору зрілості, свободи та права на нове життя. У літературознавчому контексті ягода часто символізує перехідний стан між наївністю і досвідом, що дозволяє інтерпретувати образ «крадійки» як акт самоствердження (Селіванова, 2010). Героїня перестає бути пасивною, починає діяти, обирати, брати на себе відповідальність за власні вчинки. Природа, що супроводжує її шлях, постає джерелом очищення, гармонії, повернення до справжніх цінностей. Вона більше не є лише тлом, а стає повноцінним учасником внутрішнього оновлення героїв. У цьому контексті природа виконує роль не лише символічного простору, а й терапевтичного середовища, що сприяє емоційному зціленню.

Фінал роману має виразний філософський характер. Теми свободи, часу, змін, відповідальності та взаємозв'язку з соціумом набувають особливої глибини. Персонажі більше не прагнуть змінити світ – вони змінюють себе, своє ставлення до світу, приймають невідворотність часу, цінують момент, відкриваються до взаємодії. Час перестає бути ворогом, стає можливістю для переосмислення, для дії, для внутрішнього зростання. У цьому контексті важливо згадати концепцію часу як екзистенційної категорії, що дозволяє людині усвідомити власну скінченність і водночас – потенціал для змін (Приходько, 2005). Прощення у фіналі – це не лише моральне очищення, а й акт відновлення зв'язку з іншими, з собою, з природою. Герої усвідомлюють свою вразливість, перестають ховатися за масками, відкриваються до діалогу, до нових можливостей. Такий підхід демонструє глибоку гуманістичну позицію авторки, яка закликає до емпатії, прийняття і внутрішньої свободи.

Завершення тетралогії в частині «Крадійка суниць» є кульмінацією психологічного, соціального і філософського розвитку персонажів. Символіка, час і природа – ключові елементи фіналу, які перетворюють роман із літературного твору на глибоке осмислення людського буття. Герої більше не є ізольованими індивідуумами – вони частина великої системи, що включає соціум, природу, час. Їхній вибір – це вибір зрілості, відповідальності, відкритості. Вони більше не борються – вони приймають. І саме в цьому – сила фіналу. Для читача цей фінал – не лише завершення історії, а запрошення до рефлексії: над собою, над своїм шляхом, над тим, що означає бути людиною в складному, але прекрасному світі. Така інтерпретація дозволяє розглядати роман не лише як художній твір, а як філософсько-психологічну модель трансформації особистості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Гарріс, Дж. (2007). *Крадійка суниць*. Харків: Клуб сімейного дозвілля.
- Приходько, А. І. (2005). *Філософія буття: людина і час*. Київ: Академвидав.
- Селіванова, О. О. (2010). *Символіка в сучасному літературному дискурсі*. Полтава: Астра.
- Франкл, В. (2006). *Людина в пошуках справжнього сенсу*. Київ: Основи.

ПРОБЛЕМИ ВИБОРУ, ВІДМОВИ ВІД КОНФОРМІЗМУ ТА ПОШУКУ ОСОБИСТОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ У ТВОРАХ РЕЯ БРЕДБЕРІ

Ольга Король

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах досліджується проблема індивідуального вибору та прагнення до особистої автономії у творах американського письменника Рея Бредбері. Особливу увагу приділено протиставленню конформізму та внутрішньої свободи персонажів, а також їхньому прагненню до збереження людяності в умовах тоталітарного суспільства. Аналіз показує, що подолання конформізму виступає ключовим чинником формування ідентичності та духовного розвитку героїв.

Ключові слова: *індивідуальний вибір, автономія, конформізм, тоталітаризм, Рей Бредбері, свобода, ідентичність.*

У романі-антиутопії Рея Бредбері «451° за Фаренгейтом» постає образ суспільства майбутнього, яке можна розглядати як «нашу реальність, доведену до абсурду». Та не дивлячись на обмеження, сформовані суспільним устроєм, герою все ж вдається зробити власний вибір щодо моделі поведінки, моральних норм.

Ключову роль у «451 градус за Фаренгейтом» відіграє Кларіс, виконуючи роль тихого, але потужного порушника ідеологій влади. Завдяки своїй

допитливій, проникливій та жвавій натурі вона змушує Монтега переоцінити своє життя та бачення, яке він бездумно прийняв. Простим запитанням – чи справді він щасливий – дівчина змушує головного героя замислитися та сіє перші зерна сумніву у його свідомості.

Окрім Кларіси, ключове значення для внутрішньої трансформації Монтега відведено його дружині – Мілдред. На відміну від Кларіси, Мілдред уособлює апатію, емоційне відчуження та пасивне прийняття цінностей режиму. Саме ця контрастність стає для героя поштовхом до усвідомлення власної потреби у знаннях та прагненні до повноцінного, творчо наповненого життя. Емоційна порожнеча доводить Монтега до зламу. Відсутність інтелектуальної допитливості та творчого потягу перетворюється в очах Монтега на задушливу порожнечу, від якої він повинен тікати. Його поступове відсторонення від неї характеризує його «відхід» від тоталітарної держави. Їхні розбіжні погляди підкреслює зневажливе зауваження Мілдред: *«Books aren't people. You read and I look around, but there isn't anybody»* (Bradbury R.)

Кларіс Макклеллан уособлює дух нонконформізму, контрастуючи зі стандартизованим мисленням свого оточення. Вона гостро зауважує поверховість розмов у суспільстві, де молодь здебільшого зводить спілкування до обговорення автомобілів, моди та інших дріб'язкових тем. Така обмеженість позбавляє людей можливості глибокого діалогу й справжнього інтелектуального обміну. На противагу цьому Кларіс прагне змістовних бесід, ставить під сумнів усталені істини та відмовляється слідувати бездумним нормам, через що опиняється на узбіччі соціального життя.

«Oh, they don't miss me,» she said. "I'm antisocial, they say. I don't mix. It's so strange. I'm very social indeed. It all depends on what you mean by social, doesn't it? Social to me means talking to you about things like this." She rattled some chestnuts that had fallen the tree in the front yard. "Or talking about how strange the world is. Being with people is nice. But I don't think it's social to get a bunch of people together and then not let them talk, do you?» (Bradbury R.)

У постапокаліптичному світі, який зображує Рей Бредбері у новелі «Усмішка», людство втратило віру у минуле та ненавидить залишки колишньої цивілізації. Кожного року мешканці міста влаштовують своєрідний «ритуал очищення» – вони збираються на площі, щоб знищити символи мистецтва й культури, що залишилися після катастрофи.

Разом з тим, можна відстежити й втечу від конформізму, що проявляється також у поведінці малого Тома, який не підкоряється загальному настрою натовпу. Том обирає інший шлях, не йде за натовпом, він тихо й непомітно зберігає маленький фрагмент полотна з усмішкою. Цей жест – символ внутрішньої свободи та збереження духовних цінностей, навіть коли все довкола підкорене бездумній руйнівній силі більшості.

На нашу думку, Рей Бредбері показує, що втеча від конформізму не завжди означає відкритий бунт. Іноді це – тихий, але рішучий вибір зберегти те, що є справжнім і цінним, навіть якщо весь світ цього відкидає.

Таким чином, на прикладі творів Рея Бредбері було проаналізовано проблематику індивідуального вибору, відмови від конформізму та пошуку

особистої індивідуальності. Саме завдяки головним героям у текстах відбувається переосмислення ключових цінностей і смислів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Bradbury R. Fahrenheit 451. Literary Classics of the United States, Inc., New York, 2021. 887 p.
Bradbury R. The Smile. URL: metallicman.com/laoban4site/the-smile-full-text-by-ray-bradbury/

In the theses, the problem of individual choice and the pursuit of personal autonomy in the works of the American writer Ray Bradbury is examined. Particular attention is paid to the opposition between conformity and the inner freedom of the characters, as well as their aspiration to preserve humanity under conditions of a totalitarian society. The analysis demonstrates that overcoming conformity serves as a key factor in shaping the identity and spiritual development of the protagonists.

Keywords: individual choice, autonomy, conformity, totalitarianism, Ray Bradbury, freedom, identity.

ТЕМА ДИТИНСТВА У РОМАНІ ДЖ. ГАРРІС «П'ЯТЬ ЧЕТВЕРТИНОК АПЕЛЬСИНА»

Мар'яна Косович

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах висвітлено специфіку зображення дитинства у романі Дж. Гарріс «П'ять четвертинок апельсина» крізь призму психологічного досвіду головної героїні. Авторка простежує взаємозв'язок між травматичними переживаннями дитячих років та формуванням внутрішнього світу персонажа. Увага зосереджується на ролі матері як визначального чинника становлення Фрамбуаз, на її самотності, стратегіях виживання й мовчазному спротиві, що в дорослому віці трансформуються у риси витримки та внутрішньої незалежності.

Ключові слова: дитинство, травма, материнство, самотність, Дж. Гарріс, психологічний портрет.

Дитинство у романі Дж. Гарріс не зображене як безтурботний період, а як складний психологічний простір, що формує внутрішній світ головної героїні Фрамбуаз. На відміну від лінійного наративу, історія постає у формі ретроспективи: доросла жінка повертається до власного минулого, осмислюючи його з відстані часу. Це створює ефект подвійного бачення – дитячі переживання подаються одночасно очима дитини та через свідомість зрілої людини (Harris J. Five Quarters of the Orange, 2002).

Центральною фігурою у формуванні особистості Фрамбуаз є мати – стримана, закрита, емоційно недоступна. Її материнство зводиться до виконання побутових обов'язків, позбавлених ласки й ніжності, що породжує в дитини почуття неприйняття та самотності: «There were no hugs in that house. Only chores, routine, and silence» (Harris J., 2002: 29). Така холодність трансформується у

психологічний захист: героїня вчиться мовчати, уникати емоційних проявів, залишатися «невидимою». Це формує основу її дорослої ідентичності – замкненої, витривалої, здатної контролювати власні почуття.

Особливе значення має втрата батька, що посилює атмосферу емоційного вакууму. Його образ постає радше абстрактним символом, ніж реальною постаттю, оскільки мати після його смерті повністю викреслює його з пам'яті родини: «It was as if Father had never lived with us at all» (Harris J., 2002: 33). Неможливість відреагувати на втрату призводить до появи тривожних снів, тілесних страхів, що підкреслюють глибину дитячої травми.

Насильницька поведінка матері, яка подекуди набуває фізичного характеру, остаточно руйнує відчуття безпеки: «Her eyes were yellow and terrible. In that moment I thought she might kill me» (Harris J., 2002: 29). Цей досвід змушує героїню будувати «внутрішню фортецю», де єдиною стратегією виживання стає заціпеніння і мовчання. Саме тиша і стриманість стають головними рисами її дитячого досвіду.

Проте в цих травматичних обставинах формується і внутрішня стійкість. Фрамбуаз поступово виробляє здатність до мовчазного спротиву, спостереження, самозбереження. У дорослому віці вона переосмислює власне дитинство, перетворюючи його не лише на простір болю, а й на джерело сили, що допомагає їй витримати випробування та уникнути повторення материнських помилок: «This was the childhood my daughters should have had. Instead... I began again with my grandchildren» (Harris J., 2002: 18).

Таким чином, дитинство в романі Дж. Гарріс постає як психологічна травма і водночас як простір формування внутрішньої витримки. Самотність, відчуження, емоційна холодність матері та втрата батька не зламують героїню, а формують її як сильну особистість. Саме ця подвійність – біль і сила – робить образ Фрамбуаз одним із найглибших у сучасній літературі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Harris J. Five Quarters of the Orange. 2002. URL: <https://www.amazon.com/Five-Quarters-Orange-Joanne-Harris/dp/0552998834>.

The theses highlight the specificity of childhood representation in Joanne Harris's novel Five Quarters of the Orange through the prism of the protagonist's psychological experience. The author traces the interrelation between traumatic childhood memories and the formation of the character's inner world. The focus is placed on the role of the mother as a determining factor in shaping Framboise's personality, on her loneliness, survival strategies, and silent resistance, which in adulthood transform into resilience and inner independence.

Keywords: childhood, trauma, motherhood, loneliness, J. Harris, psychological portrait.

РЕАЛЬНЕ ТА ФАНТАСТИЧНЕ В РОМАНІ РЕБЕККИ КВАН «ВАВИЛОН»

Соломія Коцюлим

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто взаємодію реального та фантастичного елементів у романі Ребекки Ф. Кван «Вавилон. Прихована історія». Аналізується, як авторка поєднує історичний контекст Оксфорду 1830-х років з магичною системою перекладу, створюючи альтернативну історію, що критикує британський імперіалізм та колоніалізм.

Ключові слова: альтернативна історія, фантастика, переклад, колоніалізм, магичний реалізм.

Роман Ребекки Ф. Кван «Вавилон. Прихована історія» (2022) є яскравим прикладом поєднання історичної достовірності з елементами спекулятивної фантастики (Kuang, 2022). Авторка створює альтернативну версію Оксфорду 1830-х років, де магія і переклад стають рушійними силами Британської імперії.

Кван майстерно вплітає у наратив реальні історичні події та явища ХІХ століття. Дія роману відбувається на тлі опіумних війн між Британією та Китаєм, промислової революції та розквіту британського імперіалізму. Авторка детально описує Оксфордський університет як центр знань та влади, що відповідає його історичному статусу в епоху вікторіанської Англії. Головний герой, Робін Свіфт, є сиротою з Кантону, якого привозять до Лондона для навчання в престижному Королівському інституті перекладу, відомому як Вавилон. Історія Робіна відображає реальний досвід колонізованих народів, змушених служити імперській системі. Як зазначається в романі: "1828. Robin Swift, orphaned by cholera in Canton, is brought to London by the mysterious Professor Lovell" (Kuang, 2022: 1).

Центральним фантастичним елементом роману є система "silver-working" – мистецтво втілення значень, втрачених при перекладі, за допомогою зачарованих срібних брусків. Ця магична система стає метафорою влади мови та перекладу в колоніальному контексті. Авторка пише: "Silver-working—the art of manifesting the meaning lost in translation using enchanted silver bars—has made the British unparalleled in power" (Kuang, 2022: 2). Магія перекладу в романі функціонує на основі лінгвістичного принципу, згідно з яким кожен переклад є актом зради оригіналу – "Traduttore, traditore: An act of translation is always an act of betrayal" (Kuang, 2022: 1). Саме в цьому розриві між мовами, у неперекладності значень, народжується магична сила срібла, яка живить імперію.

Кван використовує фантастичні елементи не для втечі від реальності, а для її переосмислення та критики. Магічна система перекладу стає алегорією того, як імперія експлуатувала знання колонізованих народів, їхні мови та культури для власного збагачення. Вавилон як інституція символізує академічну співучасть у колоніальному насильстві. Назва інституту відсилає до біблійної історії про

Вавилонську вежу, де змішання мов стало покаранням за людську гординю. У романі ця біблійна алюзія набуває нового значення: розмаїття мов стає не прокляттям, а джерелом влади для тих, хто контролює переклад між ними.

Роман демонструє, як фантастичне може посилити реалістичне повідомлення про історичну несправедливість. Робін опиняється між двома світами: "For Robin, Oxford is a utopia dedicated to the pursuit of knowledge. But knowledge obeys power, and as a Chinese boy raised in Britain, Robin realizes serving Babel means betraying his motherland" (Kuang, 2022: 3). Цей внутрішній конфлікт головного героя відображає досвід багатьох колонізованих інтелектуалів, які здобували освіту в метрополіях і змушені були обирати між особистим успіхом та лояльністю до власного народу. Кван також зображує таємне товариство Гермес, яке протистоїть Вавилону та імперському насильству. Ця організація символізує різні форми опору колоніалізму, від інтелектуальної критики до збройного повстання.

Авторка майстерно балансує між детальним описом академічного життя Оксфорду та зображенням революційної боротьби. Вона показує, що знання та освіта ніколи не є нейтральними, а завжди служать певним владним інтересам. Робін та його друзі поступово усвідомлюють, що їхня наукова робота безпосередньо підтримує військові кампанії та економічну експлуатацію колоній. Ця усвідомленість змушує їх переоцінити своє місце в системі та зробити складний вибір між комфортом і совістю.

Таким чином, роман Ребекки Кван «Вавилон» є прикладом того, як альтернативна історія може використовувати фантастичні елементи для критичного переосмислення реальних історичних подій. Поєднуючи достовірний історичний контекст з магичною системою перекладу, авторка створює потужну метафору імперіалізму, расизму та експлуатації. Фантастичне в романі не відволікає від реальності, а навпаки – загострює увагу на реальних історичних травмах колоніалізму.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Kuang R. F. *Babel: Or the Necessity of Violence: An Arcane History of the Oxford Translators' Revolution*. New York: Harper Voyager, 2022. 545 p.

Kuang R. F. Author Rebecca Kuang on her novel *Babel, or on the Necessity of Violence: An Arcane History of the Oxford Translators Revolution*. The China Project. 2022. URL: <https://thechinaproject.com> (дата звернення: 01.10.2025).

The theses examine the interaction of real and fantastic elements in Rebecca F. Kuang's novel "Babel, or the Necessity of Violence". The analysis explores how the author combines the historical context of 1830s Oxford with a magical translation system, creating an alternative history that critiques British imperialism and colonialism.

Keywords: alternative history, fantasy, translation, colonialism, magical realism.

ІНТЕРМЕДІАЛЬНІСТЬ У РОМАНІ М. СПАРК «НА ПУБЛІКУ»

Юлія Ленько

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглядається роль інтермедіальності як художнього засобу у створенні та руйнуванні публічного іміджу головних героїв роману М. Спарк «На публіку» – актриси Аннабел та її чоловіка Фредеріка. Показано, що інтермедіальність допомагає розкрити подвійність їхнього існування між світом реальності та світом медіа, підкреслюючи штучність і недовговічність публічного образу.

Ключові слова: інтермедіальність, публічний імідж, ілюзія, медіа, образ.

Сучасна література дедалі частіше звертається до інтермедіальності як художнього прийому, що дозволяє зобразити взаємодію літератури з іншими видами мистецтва та мас-медіа. У романі М. Спарк «На публіку» інтермедіальні засоби виступають основним механізмом формування образів героїв, демонструючи залежність їхнього існування від кіноіндустрії та ЗМІ (Rajewsky, 2005).

Аннабел, головна героїня роману, постає як ідеал жіночності й успіху, «кумира мільйонів». Однак за фасадом публічного образу приховується звичайна, непримітна жінка, яку авторка описує за допомогою епітетів із негативною конотацією: “puny”, “mousey hair” (Spark, 1976: 23). Контраст між «сірою мишею» та «the English Lady-Tiger» демонструє, як кінематограф та ЗМІ створюють ілюзію, яка поступово витісняє справжню особистість героїні (Левченко & Печерських, 2020).

Не менш важливим персонажем є Фредерік, чоловік Аннабел, образ якого розкривається не стільки через портретну характеристику, скільки через його поведінку. Він постає як приклад нереалізованого актора, що ревнує до успіху дружини та намагається зруйнувати її кар’єру. Кульмінацією його життєвої «ролі» стає власна смерть, яка подана як театральна зрежисована вистава, покликана дискредитувати Аннабел у суспільстві (Whittaker, 1982).

Мовностилістична картина роману також пронизана інтермедіальністю: авторка активно інтегрує кінематографічну лексику, сатиру та іронію, що дозволяє показати штучність «мильного світу» подружжя Крістофер (Шевчук & Ткачук, 2022). Публічність перетворює героїв на об’єкти медіа, позбавляючи їх справжнього життя.

Фінал роману підкреслює ефемерність публічного образу: після смерті Фредеріка Аннабел тікає до Греції, відмовляючись від «життя на показ». Її трансформація доводить головну ідею твору – публічний імідж є штучним конструктом, приреченим на руйнування.

Отже, інтермедіальність у романі М. Спарк «На публіку» виступає ключовим інструментом як для створення ілюзорних образів героїв, так і для їхнього

подальшого руйнування, демонструючи небезпеку втрати межі між реальністю та медійним світом.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Левченко, І., & Печерських, О. (2020). Дескриптивні засоби у творенні художнього образу. Наукові записки. Серія: Філологія, 12, 45–52.
- Rajewsky, I. (2005). Intermediality, intertextuality, and remediation: A literary perspective on intermediality. *Intermédialités*, 6, 43–64.
- Shevchuk, T., & Tkachuk, O. (2022). Stylistic devices in contemporary English literature. *Philological Studies*, 18, 110–119.
- Spark, M. (1976). *The Public Image*. London: Macmillan.
- Whittaker, R. (1982). Muriel Spark and the art of fiction. *Contemporary Literature*, 23(1), 59–83.

*The abstract examines the role of intermediality as an artistic device in the creation and destruction of the public image of the main characters in M. Spark's novel *On Display* – actress Annabel and her husband Frederick. It is shown that intermediality helps to reveal the duality of their existence between the world of reality and the world of media, emphasising the artificiality and transience of the public image.*

Keywords: *intermediality, public image, illusion, media, image.*

НАРАТИВНІ СТРАТЕГІЇ У РОМАНІ ГОЛЛІ РІНГЛЕНД *THE LOST FLOWERS OF ALICE HART* ТА ЙОГО ЕКРАНІЗАЦІЇ

Анна Лисак

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

*У тезах проаналізовано роман Голлі Рінгленд *The Lost Flowers of Alice Hart* та його екранізацію. Досліджено символіку «мови квітів» як основу семантичного каркаса твору та простежено трансформації під час адаптації літературного тексту в аудіовізуальний формат. Порівняння виявило відмінності у побудові наративу й використанні символів, а також показало, що екранізація переосмислює літературні акценти, посилюючи драматизм.*

Ключові слова: *наратив, символ, екранізація, інтерпретація, літературний текст.*

Символіка квітів – це засіб вираження прихованих емоцій, ідей та сюжетних змістів через образи рослин та квітів. Квіти у художньому творі стають культурними кодами, які можуть позначати любов, втрату, пам'ять, відродження чи внутрішню силу персонажів. Основними аспектами квіткової символіки є їхня культурна інтерпретація, поєднання з особистою історією героїв, а також змінами смислового навантаження залежно від контексту. Завдяки цьому квіти перетворюються на знакові елементи, що визначають емоційний вплив твору на читача та глядача. Символіка у романі є одні із наративних елементів, який відображає внутрішній світ героїні та її емоційні переживання.

Питання інтерпретації та перенесення художніх стратегій із літератури у візуальне мистецтво розглядалися в працях Г. Женетта (Genette, 1980) та Л. Гатчен (Hutcheon, 2013), чії концепції допомагають окреслити відмінності у побудові нарративу й використанні символів. Варто зауважити, що перенесення літературної історії на екран незмінно зазнає трансформації, проте саме візуально-звукові елементи кіноматографу «дозволяють створити яскравіше уявлення про зміну емоційного стану героїв, а тому фільм здатний певним чином залучити глядача до подій, які зображені на екрані» (Боднар & Малишівська, 2023, с. 18).

Кожен розділ роману має назву певної квітки, а текст пояснює її символічне значення. Однією з найважливіших квітів у романі та серіалі є *Sturt's desert pea*, яка проходить символічним фоном крізь усю історію. Її особливе значення розкривається вже з перших сторінок: це улюблена квітка матері Еліс, яка ставилася до неї як до власної дитини. Для Еліс з дитинства ця квітка стала асоціацією з мамою. Далі вона з'являється у кратері національного парку, де працює героїня: тут *Sturt's desert pea* набуває ще глибшого значення, адже, за місцевою легендою, квіти вирости на місці, де впало серце матері, яка зійшла з неба, щоб знайти загублену дитину. Таким чином, вони символізують материнську любов і вічний пошук. Цей образ підтримується і в сюжеті: на день народження Еліс Джун подарувала їй підвіску з зображенням цієї квітки, всередину якої вклала фото матері. Прикраса стала для Еліс своєрідним оберегом, який вона ніколи не знімала.

У серіалі символіка квітів трансформується у аудіовізуальні засоби, що підсилюють емоційний ефект. На фермі Торнфілд, де Еліс відчуває безпеку, квіти з'являються на екрані разом із теплою палітрою кольорів, співом пташок, спокійною музикою та плавними рухами камери. Портретні плани дозволяють глядачеві відчути внутрішній стан персонажів і звернути увагу на деталі композиції, створюючи ефект занурення. Квіти часто з'являються між кадрами, утворюючи перехід від одного кадру до іншого. В кутку екрана завжди пишуть значення квітки чи букету, таким чином серіал передає, ті самі описи на початку кожного розділу, але робить це в телевізійному форматі. Такий підхід відповідає теорії екранізації, де монтаж, колір, звук та ракурс камери стають самостійними носіями нарративної інформації (McFarlane, 1996).

Окремо варто виділити символіку місць, яка, і в творі, і в його екранізації відіграє важливу роль. Будинок дитинства має двоїстий характер: з матір'ю він постає простором тепла, радості та творчості, тоді як у присутності батька перетворюється на осередок насильства й травми. Ферма Торнфілд символізує нове життя та відродження, але зберігаючи сліди минулого через речі та спогади. Кратер у пустелі уособлює материнську любов і пошук дитини; червоні квіти нагадують про втрату, але водночас відкривають шлях до самопізнання й внутрішньої гармонії. У серіалі ці простори й стихії реалізовані через аудіовізуальні засоби: зміни кольорів, ракурсів, музики й звуку передають емоції героїні, а довгі кадри й портретні плани дозволяють глядачеві сприймати внутрішній стан Еліс без слів оповідача.

Загалом можемо сказати, що аудіовізуальні засоби серіалу створюють багатопланову емоційну експресію, де літературна «мова квітів» знаходить своє продовження у кінематографічній формі, посилюючи сприйняття історії та роблячи наратив більш насиченим та глибоким.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Genette G. Narrative Discourse: An Essay in Method. Ithaca : Cornell University Press, 1980.
Hutcheon L. A Theory of Adaptation. 2nd ed. New York : Routledge, 2006.
McFarlane B. Novel to Film: An Introduction to the Theory of Adaptation. Oxford : Clarendon Press, 1996.
Ringland H. The Lost Flowers of Alice Hart. HarperCollins Publishers, 2018.
The Lost Flowers of Alice Hart [Відео] / реж. Glendyn Ivin. Made Up Stories, Amazon Studios, 2023.
Боднар О. В., Малишівська І. В. Література та кіно: “Never Let Me Go” Кадзуо Ішігуро як приклад інтермедіального перекодування. Folium. 2023. № 1. С. 18–25. DOI: <https://doi.org/10.32782/folium/2023.1.3>

The thesis analyzes Holly Ringland's novel The Lost Flowers of Alice Hart and its film adaptation. It studies the symbolism of the “language of flowers” as the basis of the semantic framework of the work and traces the transformations during the adaptation of the literary text into an audiovisual format. The comparison revealed differences in the construction of the narrative and the use of symbols, and also showed that the film adaptation reinterprets the literary accents, enhancing the drama.

Keywords: narrative, symbol, film adaptation, interpretation, literary text.

СИМВОЛІЗМ ТА МЕТАФОРІКА ЯК КЛЮЧОВІ РИСИ ІДІОСТИЛЮ САРИ ДЖІО

Уляна Маротчак

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено питання про символізм та метафорику як ключові риси ідіостилю Сарі Джіо. Письменниця у романі Blackberry Winter зображує події та персонажів через багатифункціональні образи, надаючи кожному з них символічне чи метафоричне значення. Окрім цього, спостерігаємо, як авторка за допомогою мовних і стилістичних засобів формує емоційний та психологічний вимір твору.

Ключові слова: символізм, метафора, ідіостиль, психологізація, художній образ.

Роман Сарі Джіо *Blackberry Winter* сповнений метафоричних образів та символів, пов'язаних із пам'яттю, втратою, коханням та відновленням [2]. У центрі уваги – символи та метафори твору, що найвиразніше передають його ідейний зміст та емоційний настрій. Події розгортаються у двох часових площинах – 1933 року та в сучасності, що дозволяє письменниці поєднати

історичну ретроспекцію з особистою драмою героїв. Незважаючи на відсутність фантастичних елементів чи технічних описів, сюжет акцентує увагу не на зовнішніх подіях, а передусім на внутрішньому світі персонажів та їхніх емоціях [4]. Для розуміння символіки та метафорики роману важливим є врахування цього психологічного контексту [1; 4].

У художньому світі, створеному Сарою Джіо, реальність постає крізь призму людських переживань. Центральним символом стає «blackberry winter» – несподіване повернення зими навесні, яке уособлює життєві втрати, біль та розчарування, але водночас символізує відновлення і надію [2]. Природні образи у творі представлені, зокрема, у вислові: “*Light pink blossoms swirled in the air. I sighed, smiling to myself. Just like snow.*” Образ пелюсток, порівняних зі снігом, символізує швидкоплинність і крихкість моменту, створюючи паралель між весною та зимою. Символи цінності яскраво простежуються в уривку: “*It was just cloth and stuffing, a crudely sewn toy. But for Warren, this teddy bear was worth more than his entire fortune.*” Іграшковий ведмедик виступає символом пам’яті й сентиментальної цінності, протиставленим матеріальному багатству. Образ пам’яті проявляється у вислові: “*These walls remember so much. How can you value his story in dollars?*” Будинок у романі постає носієм історії та пам’яті, підкреслюючи неможливість оцінити духовну спадщину матеріальними категоріями.

Природні образи, предмети з минулого, а також метафори пам’яті й серця набувають у тексті особливого значення, адже вони безпосередньо впливають на емоційний стан персонажів та визначають головну тональність роману [2].

Метафорика у творі виконує багатофункціональну роль – створює емоційне тло та психологізує персонажів [4]. Характерними є соматичні метафори, що конкретизують внутрішні переживання героїв: “*My heart broke when I remembered the impending demolition of the café*”, “*My heart sank from this foreboding*”. Вони роблять емоції відчутними для читача та підкреслюють драматизм ситуацій. Екзистенційні метафори, наприклад: “*The world ceased to exist for me the day you disappeared*”, відображають глибину втрати й психологічну порожнечу, пов’язану з розривом у стосунках.

Особливе місце посідають метафори часу та пам’яті. Вислів: “*I was probably just a distant memory to him*” символізує втрату актуальності минулого та часову дистанцію між героями. Метафори, пов’язані з природними явищами та рухом, як-от: “*the boat slice through the water like a knife cutting through soft butter*”, створюють відчуття плавності й гармонії, поєднуючи внутрішній стан персонажа з навколишнім світом [2]. Таким чином, метафоричні моделі у романі збагачують художній текст і поглиблюють його концептуальні домінанти – пам’ять, втрату, кохання та відновлення [3].

Отже, символи й метафори у романі Сарі Джіо стають провідними засобами вираження ключових тем, формують емоційну атмосферу та забезпечують глибину художнього світу твору.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Хаботнякова, П. С. (2015). Кореляція понять “образ”, “символ” та “образ-символ” у сучасній лінгвістичній парадигмі (на прикладах творів Френка Перетті). *Вісник КНЛУ. Серія Філологія*, 18(2), 190–194.
2. Jio, S. (2012). *Blackberry Winter*. Retrieved from: <https://www.rulit.me/author/dzhio-sara/blackberry-winter-download-492906.html>
3. Kovaliv, Yu. I. (Comp.). (2007). *Literaturoznavcha entsyklopediia*. VTS “Akademiia”. [in Ukrainian].
4. Marionda, A. I., & Marchuk, T. L. (2024). Psychologism in the construction of female images in the novel “Blackberry Winter” by S. Jio. *Writings in Romance-Germanic Philology*, 1(52), 91–102. [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2024.1\(52\).310313](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2024.1(52).310313)

The theses outline the issue of symbolism and metaphor as key features of Sarah Jio’s individual style. In the novel Blackberry Winter, the writer depicts events and characters through multifunctional images, assigning each of them symbolic or metaphorical meaning. In addition, we observe how the author, by means of linguistic and stylistic devices, creates the emotional and psychological dimension of the work.

Keywords: *symbolism, metaphor, individual style, psychologization, artistic image.*

ГЕНДЕРНІ РОЛІ У РОМАНІ Л. М. ОЛКОТТ «МАЛЕНЬКІ ЖІНКИ»

Валентина Мацюк

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

*У тезах розглядається проблема гендерних ролей та жіночої ідентичності у романі Луїзи Мей Олкотт *Маленькі жінки* (1868). Проаналізовано різні моделі жіночності, від традиційних уявлень про материнство, домашнє господарство та шлюб до більш емансипованих, незалежних і самотійних образів, представлених у персонажі Джо Марч. Авторка показує, як у межах однієї сім’ї співіснують протилежні культурні парадигми жіночої поведінки XIX століття.*

Ключові слова: *гендерні ролі, жіноча ідентичність, жіночність, емансипація.*

Поняття «гендер» з’являється у соціально-гуманітарному знанні другої половини XX ст. як похідне від поняття «стать». Однак, гендер є не біологічною, а соціокультурною категорією: індивід не отримує гендер автоматично від народження, а набуває у процесі включення в суспільне життя. Гендер – комплекс культурних і соціальних характеристик, що охоплює всі сфери діяльності людини (Марценюк, 2019: 7). Дослідник Девід Майерс визначає «гендерну роль» як сукупність очікувань щодо поведінки (норм) для чоловіків та жінок (Myers, 2010). Ця концепція відображає не лише індивідуальні уявлення, але й соціально зумовлені моделі, які формуються внаслідок культурних традицій та суспільних практик.

Тема гендерних ролей та жіночої ідентичності є наскрізною у романі Л. М. Олкотт *Little Women* (1868). Письменниця показує різні моделі жіночності, що

співіснували у культурному просторі ХІХ століття: від традиційних до емансипаційних.

Мармі (місіс Марч) постає як уособлення материнської фігури, яка прагне виховати дочок відповідно до соціальних очікувань. Навіть у повсякденних дрібницях вона нагадує дівчатам про вихованість: «Girls, girls! Have you you both got nice pocket handkerchiefs?» (...) «I do believe Marmee would ask that if we were all running away from an earthquake.» (Alcott, 2019: Chapter 3). Водночас її поради стосуються й практичних навичок, зокрема кулінарії («Suppose you learn plain cooking. That's a useful accomplishment, which no woman should be without,» (Alcott, 2019: Chapter 11)), що підкреслює головне призначення жінки в культурі того часу – ведення домашнього господарства.

Старша ж дочка – Мег, символізує «правильну» жіночність, орієнтовану на зовнішність і дотримання норм поведінки. Її зауваження до Джо щодо манер і зовнішнього вигляду («Don't put your hands behind you, or stare, or say 'Christopher Columbus!' will you?» (Alcott, Chapter 3)) свідчать про функціонування гендерних стереотипів, які протиставляють фемінність «хлопчачій» поведінці.

Бет уособлює традиційну модель жіночої покори й турботи про родину. Вона зізнається, що її найбільша мрія – «... to stay at home safe with Father and Mother, and help take care of the family.» (Alcott, 2019: Chapter 13). Такий світогляд підкреслює пасивність та обмеженість соціальної ролі жінки в межах сімейного кола.

Емі, наймолодша сестра, є прикладом орієнтації на «вигідний шлюб» як спосіб підвищення соціального статусу. Вона визнає: «One of us must marry well. Meg didn't, Jo won't, Beth can't yet, so I shall, and make everything okay all round.» (Alcott, 2019: Chapter 31). Таким чином, її цінності значною мірою визначаються матеріальними чинниками, що відповідає уявленню про шлюб як головний шлях до жіночого успіху.

Джо є найбільш нестандартною героїнею, яка кидає виклик традиційним гендерним ролям. Вона шкодує, що не народилася хлопцем: «It's bad enough to be a girl, anyway, when I like boys' games and work and manners! I can't get over my disappointment in not being a boy; and it's worse than ever now, for I'm dying to go and fight with Papa...» (Alcott, 2019: Chapter 1). Джо відмовляється від фемінних атрибутів, носить штани, цікавиться літературою та прагне професійної реалізації: «...writing away at her novel with all her heart and soul, for till that was finished she could find no peace» (Alcott, 2019: Chapter 27). Вона є втіленням прагнення до індивідуальності та самовираження, що співвідноситься з емансипаційними ідеями другої половини ХІХ століття.

Таким чином, роман Л. М. Олкотт показує багатство моделей жіночності: від традиційних образів матері, хранительки дому та дружини до нових варіантів жіночої ідентичності, уособлених у Джо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Alcott, L. M. (2024). *Little women*. Kharkiv: Folio. (Folio World's Classics).
Марценюк, Т. (2019). *Інтеграція гендерної складової в аналітичні матеріали*. Київ:

Відродження.

Myers, D. G. (2010). *Social psychology* (10th ed.). New York: McGraw-Hill Higher Education.

The paper addresses the issue of gender roles and female identity in Louisa May Alcott's novel Little Women (1868). It examines various models of femininity, ranging from traditional notions of motherhood, domesticity, and marriage to more emancipated, independent, and self-reliant representations embodied in the character of Jo March. The author demonstrates how opposing cultural paradigms of nineteenth-century female behavior coexist within the framework of a single family.

Keywords: *gender roles, female identity, femininity, emancipation.*

ПОНЯТТЯ «ІНТЕГРОВАНА ІНТЕРМЕДІАЛЬНА ПРОЄКЦІЯ» У СУЧАСНОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ

Артем Оніщенко

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено потребу введення у науковий обіг у сфері літературознавства терміну, що позначає актуальне явище інтеграції кількох літературних творів одного письменника з метою формування нового культурного продукту, що поєднує елементи різних творів. В рамках доповіді пропонується використання та редагування терміну «інтегрована інтермедіальна проєкція».

Ключові слова: *інтермедіальна проєкція, медіа, кінофільм, відеогра, адаптація.*

У час стрімкого розвитку відеоігрової та кіноіндустрії доволі поширеною є практика використання вже наявного літературного твору в якості опірною матеріалу для створення сюжету відеоігри або фільму відповідно. Детальніше це питання було висвітлено рядом як українських, так і закордонних дослідників і дослідниць.

До прикладу, дослідниці із Запорізького національного університету, Нелюбова Орина та Василина Катерина у своїй роботі «Теоретичні засади вивчення відеоігрових проєкцій художнього твору» детально розглядають принципи аналізу відеоігор, що створені на основі літературного матеріалу, зокрема аналізуючи те, як такі елементи тексту як наратив і композиція, зазнають змін в ході трансформації в іншому медійному просторі (Василина; Нелюбова, 2022).

Ще однією важливою українськомовною науковою працею в контексті дослідження відеоігор є стаття Аліни Безчотникової «Комп'ютерні та відеоігри як соціально-комунікаційний феномен», що досліджує питання важливості відеоігор у сучасному соціально-культурному контексті не лише як засобу розваги, але також і як засобу обміну досвідом, емоціями та навіть

певним нарративом за допомогою різних перцептивних методів (Безчотнікова, 2015).

Питання трансформацій нарративу художнього тексту у відеогри та використанню відповідних засобів його відтворення і передачі в іншому виді медіа викликає особливу зацікавленість зарубіжних дослідників, таких як Єспер Юул та Гонцало Фраска. Їхні роботи “A clash between a game and a narrative” та “LUDOLOGY MEETS NARRATOLOGY: Similitude and differences between (video)games and narrative” детально розглядають принципи та механізми, за якими відбувається перенесення історії, що оповідається у художньому тексті, у простір відеогри (Juul, 2005; Frasca 1999).

Ці та інші роботи, присвячені дослідженню взаємодії художнього тексту із відеоурою лягли в основу двох публікацій: «Комп'ютерна гра як різновид інтермедіального прочитання художнього тексту: до постановки проблеми» та «Хронотоп як засіб художньої репрезентації феномену лавкрафтівського жаху у відеогрі “The Sinking City” (2019)». Ці публікації присвячені вивченню семіотичних трансформацій, що їх зазнають твори американського письменника-жахіста Говарда Філіпса Лавкрафта у відеогрі “The Sinking City”, розробленою українською студією “Frogwares” (Василина; Оніщенко, 2023).

У свою чергу ця доповідь є логічним продовженням двох зазначених досліджень та має на меті представити такий термін як «інтегрована інтермедіальна проекція». Інтегрована інтермедіальна проекція (*integrated adaptation*) – поєднання кількох літературних творів одного автора з метою створення нового продукту будь-якої іншої форми медіа (кінофільм, відеогра, театральна постановка, тощо).

На цей момент це явище не має чітко окресленої дефініції та досліджень, присвячених цій темі, хоча приклади творів, заснованих саме на цій техніці є доволі відомими та широко визнаними: телесеріал та серія відеоігор «Відьмак» за мотивами романів польського фантаста Анджея Сапковського,

серія відеоігор «Метро» за мотивами романів Дмитра Глуховського, фільм “The Dark Tower” за мотивами однойменної серії романів Стівена Кінга, серія відеоігор “Sherlock Holmes” від української студії розробника “Frogwares” та відомий телесеріал “Sherlock” Британської телерадіомовної корпорації.

Перелічені приклади вирізняються тим, що поєднують елементи сюжету, певних персонажів, хронотоп або його елементи та інші складові літературних текстів-першоджерел. Одним із найбільш ілюстративних прикладів є відеогра “The Sinking City”. Розглянемо, які ознаки інтегрованої інтермедіальної проекції має цей продукт:

Події гри відбуваються у вигаданому місті Окмонт штату Массачусетс неподалік міста Інсмут на початку ХХ століття. Цей хронотоп створює прямий зв'язок із художнім всесвітом твору “Shadows over Innsmouth” Говарда Лавкрафта, однак “The Sinking City” доповнює літературне першоджерело та розширює бачення реципієнта. Події гри відбуваються після розв'язки у сюжеті “Shadows over Innsmouth”, що вказує на те, що українські розробники взяли на себе відповідальність за продовження історії обраного ними художнього світу.

У відеогрі присутні ознаки персонажів із інших коротких оповідей Г. Лавкрафта, як-от Роберт Трогмортон. Один із перших персонажів, з якими знайомиться головний герой є представник знатного роду Трогмортонів, що вирізняється анатомічними рисами приматів. Це є доволі значною алюзією на текст твору “Facts Concerning the Late Arthur Jermyn and His Family”. При детальному розгляді маєтку Трогмортонів у відеогрі можна помітити пам’ятне фото, що зображує дослідника поряд із горилою під час експедиції в Африці, що робить алюзію на текст твору ще більш виразною.

Головний герой гри, Чарльз Рід, є колишнім військовим американського флоту та брав участь у подіях Першої світової війни та страждає від снів та видінь, де бачить фантастичних морських істот та тексти, написані давньою мовою, що нагадує піктограми із зображенням водних створінь. Ці видіння стають причиною, яка привела героя до міста Окмонт. Така алюзія

експліцитно відсилає реципієнта до тексту твору «Dagon». Також сам Дагон відкрито згадується у сюжеті гри.

Отже, на базі цих та ряду інших прикладів із відеогри можна зробити висновок, що на даний момент існує велика кількість популярних культурних медіа-продуктів, що засновані на поєднанні кількох літературних творів одного автора та виступають логічним продовженням художнього всесвіту, представляючи його у формі інтермедіальної проєкції. Це явище набуває широкої популярності та визнання, що викликає потребу введення в науковий обіг терміну, що описує його.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Безчотнікова А. О. Комп’ютерні та відеоігри як соціально-комунікаційний феномен. *Діалог. Медіа-студії*. 2015. Вип. 20. С. 246-255.

Василина К. М., Оніщенко А. О. Комп’ютерна гра як різновид інтермедіального прочитання художнього тексту: до постановки проблеми. Різдвяні студентські наукові читання : *Vita in lingua* : Матеріали II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 149 с.

Василина К. М., Оніщенко А. О. Хронотоп як засіб художньої репрезентації феномену лавкрафтівського жаху у відеогрі “The Sinking City” (2019). Тези доповідей XV Міжнародної наукової конференції “Іноземна філологія у XXI столітті”: Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2023. 193 с.

Василина К.М., Нелюбова О.Є. Теоретичні засади вивчення відеоігрових проєкцій художнього твору. *Збірник наукових праць «Нова філологія»*. 2022. №85. С. 52-59.

Frasca G. LUDOLOGY MEETS NARRATOLOGY: Similitude and differences between (video)games and narrative. URL : <https://ludology.typepad.com/weblog/articles/ludology.htm> (accessed : 02.12.2023).

Juul J. A Clash between a game and Narrative. URL : <https://www.jesperjuul.net/thesis/> (accessed : 02.12.2023).

The theses outline the need to introduce a term that denotes the current phenomenon of integrating several literary works by one writer in order to form a new cultural product that combines elements of different works into the scientific discourse in the field of literary studies. The theses propose the use and editing of a term “integrated intermedial projection.”

Keywords: *intermedial projection, media, movie, videogame, adaptation.*

ОСОБЛИВОСТІ ГРОТЕСКНИХ ФОРМ У ПЕРШІЙ ЧАСТИНІ РОМАНУ ДЖОНАТАНА СВІФТА “МАНДРИ ГУЛЛІВЕРА”

Ольга Оробець

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто використання та функціонування гротескних форм у першій частині роману “Мандри Гуллівера” Джонатана Свіфта. Варто зазначити, що гротеск є одним з основних художніх прийомів Джонатана Свіфта, за допомогою якого автор з легкістю поєднує реальне і фантастичне, сумне та комічне, вміло створює алюзію, та сатирично відображає суспільно-політичні реалії Англії XVII століття.

Ключові слова: гротеск, сатира, Просвітництво, алегорія, абсурд, політична критика, переклад.

Теоретичною основою дослідження є поняття гротеску, викладене у працях В. Кайзера (The Grottesque in Art and Literature, 1981), де гротеск визначається як явище деформації, парадоксу та перебільшення. У дослідженні Д. Гарфема (On the Grottesque: Strategies of Contradiction in Art and Literature, 1982), який розглядає гротеск як естетичну стратегію поєднання протилежних начал — комічного й трагічного, фантастичного й реалістичного. Обидва підходи дозволяють пояснити, чому у першій частині «Мандрів Гуллівера» гротеск стає універсальним способом сатиричного осмислення дійсності.

Хочу наголосити, що під час аналізу твору в оригіналі (Gulliver's Travels, Part I: A Voyage to Lilliput) та українському перекладі можна побачити певні відмінності у відтворенні гротескних елементів. В оригіналі твору чітко відчувається іронія, гіперболізація, парадоксальність, тоді як у перекладах деякі нюанси пом'якшуються або навіть губляться через труднощі перекладу. Це ще раз доводить, що для повного розуміння сатиричного задуму Свіфта важливо працювати саме з оригіналом.

Використання гротеску в описі Ліліпутії проявляється в кількох аспектах. По-перше, це контраст масштабів між головним героєм, Гуллівером і ліліпутами, що створює і комічний ефект, і філософське підґрунтя. По-друге, гротеск простежується у політичних інтригах ліліпутів, які є алегорією на реальні політичні процеси в Англії XVIII ст. По-третє, абсурдність законів і звичаїв Ліліпутії підкреслює нікчемність людських амбіцій. Для прикладу політична сатира проявляється в суперечках ліліпутів про те, з якого кінця розбивати яйце (велике чи мале), тим самим вона постає алегорією на релігійні та політичні конфлікти в Англії та Європі XVII–XVIII ст. (Eagleton, 2005).

Можна сказати, що гротеск у романі виконує не лише сатиричну, але й пізнавальну функцію. Через перебільшення й комічну деформацію дійсності Свіфт дає можливість глибше замислитися над проблемами суспільства. У

результаті гротеск постає універсальним художнім прийомом, який дозволяє авторові водночас смішити читача і змушувати його думати.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Свіфт Дж. Мандри Гулливера. / переклад з англ. — Київ: Дніпро, 1983.
Swift J. Gulliver's Travels. Part I: A Voyage to Lilliput. — London: Penguin Classics, 2003.
Kayser W. The Grotesque in Art and Literature. — New York: Columbia University Press, 1981.
Eagleton T. The Function of Criticism. — London: Verso, 2005.
Сміт Дж. Jonathan Swift and the Politics of Satire. — Cambridge: CUP, 201

The theses examine the use and functioning of grotesque forms in the first part of Jonathan Swift's novel Gulliver's Travels. It should be noted that the grotesque is one of the key artistic devices employed by Swift, through which the author skillfully combines the real and the fantastic, the tragic and the comic, while creating allusions and satirically reflecting the socio-political realities of eighteenth-century England.

Keywords: grotesque, satire, Enlightenment, allegory, absurd, political criticism, translation.

ПСИХОЛОГІЧНЕ АВТОРСЬКЕ ЗОБРАЖЕННЯ У РОМАНІ ІРВІНА ШОУ *TWO WEEKS IN ANOTHER TOWN*

Христина Оробець

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розкрито питання психологічного авторського зображення персонажів у романах Ірвіна Шоу, зокрема психологічного портрету Джека Ендруса. Авторська увага до внутрішнього світу героїв дозволяє відобразити складну психологічну динаміку, конфлікти та процеси самовідновлення особистості.

Ключові слова: психологізм, авторське зображення, внутрішній конфлікт, криза ідентичності, психологічний портрет.

Авторське зображення психологічних станів є провідним засобом у повістях, який реалізується шляхом розгорнутої психологічної авторської оповіді, відтворенні динаміки думок, переживань персонажів (Авксентьєва, Аветян, 2016: 14).

Згідно з О. М. Січкаром, психологічне авторське зображення – це пряма форма психологізму в художній літературі (Січкара, 2010: 39). О. А. Іщенко, посилаючись на О. М. Січкара стверджує, що психологічне авторське зображення «може бути втілено різними шляхами, наприклад, проявитися в психологічній авторській оповіді, коли зображується динаміка думок, переживань персонажів або в психологічному авторському описі, де зображуватимуться статичні відчуття» (Іщенко, 2020: 118).

Ірвін Шоу демонструє психологізм у характеристиці Джека Ендруса як багатовимірної та складної особистості. Через внутрішні монологи та рефлексії читач отримує доступ до емоційних станів героя, його внутрішніх конфліктів,

посттравматичних переживань та прагнення відновити власну ідентичність. Наприклад, відчуття провини Джека за занедбану дружбу з Делані і спроби спокутувати минуле через виконання прохань відображають глибину його внутрішнього конфлікту (Shaw, 2016: 337).

Авторська увага зосереджена на створенні багатовимірного психологічного портрета колишнього актора. Цей портрет розкривається через прямий опис емоційних станів героя, його внутрішні монологи та рефлексії, як-от гострий напад заздрості до молодих італійців («Looking at them, Jack had a momentary sharp pang of envy...» – Shaw, 2016: 41) чи нездатність плакати після смерті друга, що підкреслює його емоційну блокаду та посттравматичні переживання («But no tears came. All he could do was sit hunched over...» – Shaw, 2016: 359).

Взаємодія з іншими персонажами є ключовим інструментом психологічного авторського зображення. Взаємини Джека з Морісом Делані демонструють амбівалентні почуття – вдячність і прихований гнів, залежність і прагнення самоствердження (Shaw, 2016: 337, 383). Сцени близькості з колишньою дружиною Карлоттою ілюструють емоційну тінь минулого та відновлення здатності до любові, що впливає на внутрішній стан героя (Shaw, 2016: 460–463).

Авторське втручання і пояснення мотивів Джека дозволяють читачу відчувати психологічну напруженість і суперечливість його характеру. Постійний контраст минулого і теперішнього, зовнішньої діяльності та внутрішніх переживань формує у героя образ людини, яка прагне відновити свою ідентичність та знайти нові орієнтири у житті (Shaw, 2016: 392, 361, 383).

Психологічна структура роману включає конфлікт між минулим і теперішнім. Джек постійно балансує між спогадами про колишні успіхи та сучасною невпевненістю. Автор показує, що минуле продовжує впливати на героя через флешбеки, уявні реконструкції подій і внутрішні діалоги (Shaw, 2016: 361, 392, 383).

Відновлення професійної діяльності та творчої активності на знімальному майданчику відображає психологічне відродження героя. Студія стає простором, де Джек долає внутрішні бар'єри і знаходить спонтанну впевненість у власних здібностях (Shaw, 2016: 268, 383). Автор показує, що психологічне відновлення відбувається у взаємодії з простором, людьми та власними спогадами, створюючи багатошаровий психологічний портрет. Психологічне авторське зображення у романах Ірвіна Шоу дозволяє читачеві глибоко зануритися у внутрішній світ героя, побачити його емоційні та мотиваційні суперечності, а також відчувати психологічну динаміку особистості на тлі зовнішніх подій.

Шоу показує, що психологізм не обмежується описом внутрішнього світу героя, а взаємодіє з простором, сюжетними подіями та іншими персонажами, підкреслюючи складність і суперечливість людської психіки. Психологічне авторське зображення формує не лише багатий літературний портрет персонажа, а й метафору сучасної людини, яка живе між травмою минулого та прагненням відродитися, що робить творчість Ірвіна Шоу важливим джерелом для дослідження психології літературних героїв і процесів ідентичності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Авксентьєва, Г. А., & Аветян, К. Ю. (2016). Повісті О. Досвітнього: Аспекти поетики. Science and Education a New Dimension. Philology, 24
- Іщенко, О. А. (2020). Проза Мирослава Дочинця: Проблематика і поетика [Дис. д-ра філософії в галузі філології]. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.
- Січкач, О. М. (2010). Форми, прийоми та засоби втілення психологізму в українській літературі (спроба системного аналізу). Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, 4(191), 35–43.
- Shaw I. Two weeks in another town. New York : Open Road Integrated Media, 2016.

The abstract explores the psychological portrayal of characters in Irwin Shaw's novels, particularly the psychological portrait of Jack Endrus. The author's attention to the inner world of the characters allows him to reflect complex psychological dynamics, conflicts, and processes of personal recovery.

Keywords: *psychologism, authorial portrayal, internal conflict, identity crisis, psychological portrait.*

ГЕНДЕРНИЙ ДИСКУРС У НОВЕЛІ МАРІ НДІАЙ «TROIS FEMMES PUISSANTES»

Маріанна Павлич

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах висвітлено особливості гендерного дискурсу у новелі Марі Ндіай «Trois femmes puissantes». Аналіз зосереджено на репрезентації жіночої ідентичності, досвіді маргіналізації та способах протидії патріархальним і соціальним обмеженням.

Ключові слова: *гендер, ідентичність, жіночий досвід, Інший, Марі Ндіай.*

У романі «Trois femmes puissantes» Марі Ндіай імагологічний дискурс проявляється у гендерних особливостях письма, оскільки авторка зосереджена на способах змалювання героїнь. Наприклад, Нора, повертаючись додому після довгої відсутності, відчуває себе «чужою» у власному минулому. Її рідний простір перестає бути безпечним, адже пам'ять і досвід формують розрив між «тим, що було» та «тим, що є» (NDiaue, 2009). Фанта стикається з відчуженням у новій країні: французьке суспільство бачить у ній іншу, чужу, а мовний бар'єр і неможливість висловитися ще більше підсилюють ізоляцію. Її мовчання перетворюється на художній символ – голос Іншого залишається нечутим (Leerssen, 2007). Хаді Діатта, своєю чергою, зазнає відчуження навіть серед своїх співвітчизників, що підкреслює універсальність проблеми: Інший може існувати не лише у чужій культурі, а й усередині власної (Pageaux, 1994).

Особливого значення набуває просторовий вимір: дім, місто, країна функціонують як маркери несумісності. Для героїнь простір завжди позначений ворожістю, він стає чинником, який підкреслює їхнє виключення. Простір виявляє, що відчуження має не лише психологічний, а й матеріальний вимір

(Трофименко, 2019). Окрім культурної та соціальної маргіналізації, персонажі роману переживають тиск, пов'язаний із традиційними уявленнями про роль жінки. Таким чином, подвійне відчуження – як жінки та як «чужинки» – підсилює драматизм образів (Leerssen, 2007).

Отже, у творі Марі Ндіай імагологічний дискурс виходить за межі суто культурного зіставлення. Це спосіб художнього осмислення ідентичності, відчуження й взаємодії культур. Письменниця ставить перед читачем питання: чи можливо бути «своїм» у суспільстві, що відкидає «іншого», і чи здатна людина зберегти власне «я» в умовах постійної боротьби з невидимими бар'єрами. З іншого боку, жінка як репрезентант «іншого» у новелі демонструє «гендерно-психологічну маркованість елементів поетики, що моделюють у просторі художньої оповіді специфічно жіноче відношення до реальності» [Бігун, 2024].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Leerssen J. *Imagology: The Cultural Construction and Literary Representation of National Characters*. Amsterdam–New York: Rodopi, 2007.
- NDiaye M. *Trois femmes puissantes*. Paris: Gallimard, 2009.
- Pageaux D.-H. *La littérature générale et comparée*. Paris: Armand Colin, 1994.
- Бігун О. Гендерна репрезентація художньої деталі у романі Франсуази Саган “*Bonjour tristesse*”. *Folium*. 2023. No. 1. С. 5-11. DOI: <https://doi.org/10.32782/folium/2023.1.1>
- Трофименко Т. Імагологічні стратегії в сучасній французькій літературі. *Філологічні студії*. 2019, № 14, с. 112–120.

The theses outline the imagological aspect of Marie NDiaye's novel “Trois femmes puissantes”, where the central issue is the representation of the Other. Through the female characters (Nora, Fanta, Khady D.), the writer depicts alienation, double marginalization, and the search for identity. Imagological discourse emerges in the opposition “one's own – other,” in spatial imagery, and in silence as a metaphor for the impossibility of communication.

Keywords: *imagology, the Other, identity, alienation, communication.*

АНАЛІЗ ПУБЛІЦИСТИКИ ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА У КОНТЕКСТІ ЙОГО ТВОРЧОСТІ

Ірина Паркулаб

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Тези присвячено аналізу публіцистики Джорджа Орвелла в контексті його творчості, з акцентом на інтеграції публіцистичних прийомів у романи «Animal Farm» і «1984», що формують дискурс поєднання аналітики й художньої образності.

Ключові слова: *Джордж Орвелл, публіцистика, тоталітаризм, імперіалізм, соціальна нерівність, маніпуляція мовою.*

Початок публіцистичної діяльності Джорджа Орвелла є важливою віхою в історії англійської журналістики ХХ століття. Його шлях як публіциста тісно

переплітався із біографічними обставинами, особистим досвідом та формуванням політичного світогляду. Варто зазначити, що Джордж Орвелл, чиє справжнє ім'я Ерік Артур Блер, почав свою літературну і публіцистичну кар'єру у 1920-х роках, після повернення з Бірми, де він служив у колоніальній поліції Індії (Spencer, 2020). Саме розчарування у колоніальній системі та особистий досвід поліцейського Британської імперії стали визначальними чинниками його перших текстів.

Аналіз основних публіцистичних текстів автора, зокрема «A Hanging» (1931), «Shooting an Elephant» (1936), «Down the Mine» (1937), «The Lion and the Unicorn: Socialism and the English Genius» (1941), «Politics and the English Language» (1946), «Why I Write» (1946), «Notes on Nationalism» (1945), «Looking Back on the Spanish War» (1942), дозволяє стверджувати, що провідні суспільно-політичні концепції Дж. Орвелла лежать у критиці тоталітаризму, імперіалізму та соціальної нерівності.

Його відображення політичних структур у публіцистичних текстах показує, що авторитарні режими, незалежно від їхньої ідеологічної орієнтації, прагнуть знищити критичне мислення та нав'язати суспільству мову, яка позбавляє індивіда здатності до спротиву. Ці ж концепції автор переніс і у творчий доробок, відобразивши їх у романах «Animal Farm» та «1984».

Виявлено, що у «Animal Farm» політична алегорія поєднується з сатиричною інтерпретацією історичних подій, зокрема у вигляді трансформації революційного ідеалу в репресивну диктатуру, а сам художній твір функціонує як форма публіцистичного висловлювання, де метафорична мова виконує роль інструменту критичного аналізу. Так, за допомогою поступового спотворення фактів Дж. Орвелл показує публіцистичну концепцію влади, яка змінює реальність та змушує суспільство забути про первинну правду. Наприклад, переписана історія про Сніжка є сатиричним зображенням того, як влада спотворює факти, щоб знищити опозицію та виправдати себе: «*It now appeared that Snowball had not, as the animals had previously imagined, merely attempted to lose the Battle of the Cowshed by means of a stratagem, but had been openly fighting on Jones's side*» (Orwell, 1945: 90).

У романі «1984» автор показує небезпеку маніпуляції мовою, спотворення правди, контролю над свідомістю. Ці ідеї розгортаються до рівня конструювання такого світу, який зберігає політичну орієнтацію та аргументативну послідовність. Наприклад, у «1984» партія не лише контролює сьогодення, але й переписує минуле, щоб знищити будь-яку альтернативу своїй ідеології (аналогічно до маніпуляції історією у «Animal Farm»): «*The Ministry of Truth—Minitrue, in Newspeak—was startlingly different from any other object in sight... From where Winston stood it was just possible to read, picked out on its white face in elegant lettering, the three slogans of the Party: WAR IS PEACE, FREEDOM IS SLAVERY, IGNORANCE IS STRENGTH*» (Orwell, 1949: 9).

Отже, проведене дослідження дозволило виявити основні змістовно-концептуальні параметри публіцистики Дж. Орвелла у його творчості. Передусім

Йдеться про спрямованість на осмислення природи та сутності тоталітаризму. Центральним у цьому контексті є викриття механізмів функціонування тоталітарних систем, де мова виступає головним інструментом влади, за допомогою якого здійснюється маніпуляція свідомістю, підміна понять та формування спотвореної картини дійсності. У його текстах виразно прослідковується зв'язок між мовною деградацією та суспільною дегуманізацією, що робить проблему мовної точності етичним і політичним питанням. Важливими концептами стають символічні образи, зокрема «Старший Брат», які уособлюють тотальний контроль, нагляд і насилля як фундаментальні засоби збереження влади: «*BIG BROTHER IS WATCHING YOU, the caption beneath it ran*» (Orwell, 1949: 6). Також важливим є акцент на етичному імперативі «правди та свободи», що протиставляється брехні, ідеологічним міфам та підпорядкуванню. Поєднання аналітичної точності, автобіографічних фактів та художньої виразності дає йому змогу інтерпретувати соціальну реальність та створювати концептуально цілісну модель тоталітаризму як системи, яка функціонує через мову, міф, насилля та контроль над індивідуальною свідомістю.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Orwell G. 1984 [Nineteen Eighty-Four]. Haddon Craftsmen, Scranton, PA., 1949. 378 p.
Orwell G. Animal farm. New York : Harcourt, Brace, 1945. 110 p.
Spencer H. A review of: «Orwell - the authorized biography» by Michael Sheldon [1991]. SPSI. 2020. 12 p.

The theses are devoted to the analysis of George Orwell's journalism in the context of his literary work, with a focus on the integration of journalistic techniques into the novels Animal Farm and 1984, which create a discourse combining analytical precision and artistic imagery.

Keywords: George Orwell, journalism, totalitarianism, imperialism, social inequality, language manipulation.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТОПОСУ НЬЮ-ЙОРКА В ЕСЕЯХ КЕНДЕС БУШНЕЛЛ «SEX AND THE CITY»

Соломія Попович

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах представлено аналіз топосу Нью-Йорка в есеях Кендес Бушнелл «Sex and the City» у контексті символіки міських районів, авторського бачення урбаністичного простору та впливу міста на внутрішні трансформації героїв.

Ключові слова: *топос, Нью-Йорк, символіка районів, урбаністична культура, есеїстика.*

Сьогодні топос трактується як просторовий і смисловий компонент тексту, що формує контекст дій героїв. Наприклад, топос міста може вказувати не лише

на його фізичні риси, а й на символічне значення – як місця можливостей, пошуку себе або загубленої мрії.

Топос міста, як стверджує В. Пахаренко, є знаковою конструкцією, яка представлена в художньому тексті у формі образу з просторовими характеристиками, що включають ландшафт, архітектуру та топографію міського простору. Топос постає як «місце з'єднання», яке, з одного боку, виокремлює певні об'єкти, а з іншого – вписує їх у загальну систему взаємозв'язків предметів і явищ (Пахаренко, 2019: 85).

Нью-Йорк у творчості Кендес Бушнелл постає не лише як реальний мегаполіс, але й як особлива культурна метафора. У її есеях місто набуває подвійного виміру: з одного боку, воно є простором соціальних комунікацій, динамічного життя та невичерпних можливостей, а з іншого – місцем самотності, постійної боротьби за виживання та підтвердження власної ідентичності. Наприклад: «The problem is, in New York, people self-select down to smaller and smaller groups. You're dealing with a crowd of people who are enormously privileged, and their standards are incredibly high» (Bushnell, 1996: 29).

Авторка акцентує на контрастності міста: воно водночас розкішне й жорстоке, привабливе й небезпечне, сповнене перспектив і пасток. Таке зображення Нью-Йорка дозволяє Бушнелл розкрити суперечливість сучасного урбаністичного досвіду та показати, що місто стає «дзеркалом» внутрішніх пошуків особистості.

У творах письменниці Нью-Йорк функціонує як своєрідний «герой», який впливає на долі персонажів не менше, ніж інші люди. Місто диктує правила, формує звички та навіть визначає стиль життя героїв. Таким чином, простір набуває статусу повноцінного учасника сюжетної дії, адже саме в ньому концентрується головний конфлікт – прагнення належати до престижного центру життя й одночасно зберігати власну свободу.

Однією з ключових тем есеїв є те, що місто віддзеркалює внутрішні переживання та трансформації героїв. Воно постає як «сцена» для особистісних пошуків: від прагнення любові та кар'єрного зростання – до самопізнання й кризи ідентичності. Серед усіх районів Нью-Йорка, зображених в есеях К. Бушнелл, саме Мангеттен посідає центральне місце та є найбільш обговорюваним, оскільки саме у Мангеттені зосереджене життя головних персонажок, які щоденно балансують між роботою, особистим життям і пошуками сенсу в середовищі, де престижна адреса й доступ до закритих вечірок стають маркерами приналежності до «обраного» кола.

Мангеттен уособлює епоху так званої «не-невинності» – культурну трансформацію, яка знищила романтичні міфи старого Нью-Йорка. Ось, наприклад, у цитаті: «The glittering lights of Manhattan that served as backdrops for Edith Wharton's bodice-heaving trysts are still glowing—but the stage is empty. No one has breakfast at Tiffany's, and no one has affairs to remember – instead, we have breakfast at seven a.m. and affairs we try to forget as quickly as possible» (Bushnell, 1996: 3).

Через образи нью-йоркських районів К. Бушнелл моделює соціальну карту міста, у якій кожна територія стає маркером не лише матеріального достатку, а й

естетичних, сексуальних і моральних орієнтирів. У такий спосіб місто постає як система кодів і знаків, які впливають на самосприйняття персонажів. Тому символіка районів в есеях «Sex and the City» перетворюється на інструмент глибшого аналізу урбаністичної культури, жіночої суб'єктивності та сучасної моделі успіху в мегаполісі.

Кожен простір, у якому перебувають герої, відображає їхній внутрішній стан. Розкішні ресторани й клуби символізують пошук визнання, самоствердження та прагнення до соціальних висот. Водночас самотні прогулянки вулицями Манхеттена підкреслюють почуття ізольованості та втрати орієнтирів. У такий спосіб місто постає як метафора духовних випробувань і водночас як рушій особистісного розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Пахаренко В. Основи теорії літератури: навч.-метод. посіб. Київ: Генеза, 2019. 294 с.
Bushnell C. Sex and the City. New York: Atlantic Monthly Press. 1996. 240 p.

The theses present an analysis of the topos of New York in Candace Bushnell's essays Sex and the City in the context of the symbolism of city districts, the author's vision of the urban space, and the influence of the city on the inner transformations of the characters.

Keywords: *topos, New York, district symbolism, urban culture, essay writing.*

ХУДОЖНЄ ВТІЛЕННЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ У РОМАНІ БОНІ ГАРМУС «LESSONS IN CHEMISTRY»

Анастасія Салін

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах висвітлено лексико-стилістичні засоби, за допомогою яких у романі Боні Гармус «Lessons in Chemistry» відбувається критика гендерних стереотипів, притаманних суспільству 1950–1960-х років. Аналіз показав, що авторка свідомо використовує іронію, сатиру, повтори та мовні кліше для зображення патріархальних упереджень і для підризу традиційних уявлень про жіночу роль.

Ключові слова: *гендерні стереотипи, іронія, сатиричність, жіночий голос, мовна стратегія, жіночі тексти.*

У сучасному літературознавчому та культурологічному дискурсі важливу роль відіграють дослідниці, які заклали основи для подальшого розуміння гендерних відносин у суспільстві та мистецтві. Однією з перших постатей, яка відкрила простір для аналізу жіночого досвіду в літературі, була Симона де Бовуар. У своїй фундаментальній праці «Друга стаття» вона наголосила, що «жінкою не народжуються, а стають», чим започаткувала новий рівень роздумів над соціальною сконструйованістю жіночої ідентичності (Бовуар, 2002). Це положення надало потужний імпульс для розвитку подальших феміністичних

досліджень, зокрема у сфері літературної критики. Корисним у цьому контексті є й підхід Елейн Шоултер, яка у межах «кінокритики» досліджує жіночу літературну традицію, відкриваючи нові можливості для аналізу жіночих персонажів у художніх текстах (Showalter, 1985). Варто згадати також праці українських дослідниць, які займались висвітленням питання згаданого питання (Бігун, 2023; Іванотчак, 2024).

Спираючись на ці теоретичні концепції, образ Елізабет Зотт можна розглядати як художнє втілення опору патріархальним стереотипам. Її прагнення самостійно визначати власну ідентичність та професійний шлях свідчить про активне руйнування традиційних моделей «жіночої ролі» та відкриває простір для формування нового дискурсу гендерної рівності.

Аналіз тексту показав, що авторка свідомо вдається до використання іронії як одного з ключових інструментів для підваження патріархальних упереджень. Вона проявляється як у репліках персонажів, так і в авторських ремарках, увиразнюючи нелогічність стереотипів. Наприклад, продюсер Донатті постійно звертається до головної героїні словами “baby”, що створює ефект інфантилізації й водночас сатиризує абсурдність патріархального дискурсу. Повторюваність цього звертання (43 рази у тексті) підкреслює його стилістичну значущість.

Мовлення Елізабет Зотт вирізняється прямою та категоричністю і не відповідає описаним Робін Лакофф характеристикам «жіночої мови» («порожні прикметники», невпевнені конструкції). Такий стиль висловлювань формує нову модель жіночого голосу – сильного, раціонального й впевненого, що протиставляється мовній залежності та підпорядкованості другорядних персонажів-жінок (Lakoff, 1975).

Особливу роль відіграють гумор і сатиричне переосмислення «жіночої сфери». Кухня в романі постає не як символ побутової рутинності, а як лабораторія знань, що трансформує стереотип про кулінарію як «жіночу справу» на простір науки. Іронічні висловлювання Елізабет (“This is not magic. This is chemistry”) підважують патріархальні очікування і переводять увагу від декоративності до інтелектуальної компетентності (Sapin & Malyshevskaya, 2025).

Теоретично твір доцільно розглядати у межах класифікації жіночих текстів за Мері Гросс (Gross, 1990):

1. тексти, створені жінками-авторками;
2. тексти у «жіночому стилі»;
3. тексти, що кидають виклик патріархальному канону.

“Lessons in Chemistry” синтезує риси всіх трьох категорій, проте особливо виразно належить до третьої – тієї, що утворює жіночий голос як активний інструмент деконструкції стереотипів.

Роман Гармус демонструє, що за допомогою іронії, сатири та мовної індивідуалізації можна не лише відтворити, а й трансформувати соціальну картину світу, створюючи нову модель жіночої мовної практики.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Бовуар, С. де. *Друга стаття*. Київ: Основи, 2002. С. 268

- Бігун О. А. Гендерна репрезентація художньої деталі в романі Франсуази Саган “Bonjour Tristesse”. *Folium*. 2023. № 1. С. 5–11. DOI: <https://doi.org/10.32782/folium/2023.1.1>
- Гармус, Б. *Lessons in Chemistry*. New York: Doubleday, 2022. С.384
- Іванотчак Н., Івасюк Б. Вербалізація гендерної ідентичності у фільмі Грети Гервіг «Барбі». *Folium*. 2024. № 5. С. 41–46. DOI: <https://doi.org/10.32782/folium/2024.5.6>
- Gross, M. *Feminist Literary Criticism: An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. С.91–94
- Lakoff, R. *Language and Woman's Place*. New York: Harper & Row, 1975. С. 205
- Sapin A., Malyshevskaya I. Deconstructing gender roles through feminist literary criticism in “Lessons in Chemistry”. Редакційна колегія. 2025. С. 349.
- Showalter, E. *The New Feminist Criticism: Essays on Women, Literature and Theory*. New York: Pantheon Books, 1985. С.403

The theses highlight the lexical and stylistic devices through which Bonnie Garmus's novel. Lessons in Chemistry criticizes gender stereotypes characteristic of the 1950s–1960s society. The analysis has shown that the author deliberately employs irony, satire, repetition, and linguistic clichés to depict patriarchal prejudices and to undermine traditional notions of the female role.

Keywords: *gender stereotypes, irony, satire, female voice, linguistic strategy, women's writing.*

ТЕМА МИТЦЯ ТА МИСТЕЦТВА У РОМАНІ АЛІ СМІТ “HOW TO BE BOTH”

Надія Страх

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено питання образу митця через поєднання історичного та сучасного наративів, зображуючи митця як посередника між минулим і теперішнім. Письменниця Алі Сміт використовує інтертекстуальність, що слугує засобом діалогу культур і поколінь, як ключовий художній засіб для переосмислення мистецької спадщини, долаючи часові, гендерні та жанрові межі.

Ключові слова: *мистецтво, митець, наратив, інтертекстуальність, подвійність.*

У романі Алі Сміт *How to be both* тема митця і мистецтва реалізується багатовимірно, охоплюючи історичні, культурні, соціальні й особистісні пласти. Авторка поєднує два наративні виміри — епоху Відродження та сучасність — щоб виявити універсальні риси художнього бачення, непідвладного часовим рамкам. Проблема митця у романі Алі Сміт постає у двох вимірах. Перший — образ художниці епохи Відродження Франческо дель Косса, чия творчість символізує прагнення самовираження та боротьбу з обмеженнями часу. Другий — образ сучасної героїні Джордж, яка ставить під сумнів традиційні канони, визначаючи мистецтво не тільки як засіб самовираження, але й як інструмент для аналізу і трансформації власної ідентичності. Через постать Франческо дель Косса та героїні Джордж Сміт висвітлює трансформацію художника: від

ремісника й творця в історичному контексті до інтерпретатора, дослідника й учасника мистецького процесу в сьогоденні.

Важливим художнім засобом у романі виступає інтертекстуальність: алюзії на мистецькі й культурні тексти, звернення до живопису та літературної традиції створюють простір для багаторівневого діалогу. Роман Алі Сміт *How to be both* є яскравим прикладом того, як інтертекстуальність може впливати на сприйняття теми мистецтва, поглиблюючи розуміння художніх процесів і створюючи інтелектуальну взаємодію між текстом і читачем. Сміт використовує інтертекстуальні зв'язки для формування багатошарової структури роману, що активує взаємодію між читачем та текстом і водночас посилює естетичний ефект. Елементи інтертекстуальності підкреслюють універсальність мистецтва та його здатність до переосмислення в нових культурних і часових контекстах. (Genette, 1999).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Genette G. Palimpsesty. Literatura drugiego stopnia. Teoria i metodologia badań literackich. Warszawa: Uniwersytet Warszawski. 1999. S. 107-154.
Smith A. *How to be both*. London: Hamish Hamilton, 2014. 371 p.
Eagleton, T. *Literary Theory: An Introduction*. Oxford: Blackwell, 2008
Hutcheon L. *Theory of Adaptation*. New York: Routledge, 2013. 273 p.

The theses outline the question of the artist's image through a combination of historical and contemporary narratives, depicting the artist as a mediator between the past and the present. Writer Ali Smith uses intertextuality, which serves as a means of dialogue between cultures and generations, as a key artistic tool for reimagining artistic heritage, transcending temporal, gender and genre boundaries.

Keywords: art, artist, narrative, intertextuality, duality.

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ МАРКЕРИ ІДЕНТИЧНОСТІ В РОМАНІ ДЖЕНІС КУЛИК-КІФЕР "МЕД І ПОПІЛ. ІСТОРІЯ РОДИНИ"

Катерина Судак

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено питання художнього функціонування національно-культурних маркерів української ідентичності (мова, традиції, побут) у контексті діаспорної пам'яті на матеріалі роману Дженіс Кулик-Кіфер «Мед і попіл. Історія родини». Досліджено механізми трансформації та переосмислення цих маркерів трьома поколіннями української діаспори, а також їхнє значення для формування колективної ідентичності в сучасному діаспорному дискурсі.

Ключові слова: національна ідентичність, діаспора, культурні маркери, колективна пам'ять, мова, «Мед і попіл».

Актуальність дослідження зумовлена значною роллю літератури в процесі збереження та ретрансляції національної ідентичності (Шумка, 2019). В умовах глобалізації та посилення міграційних процесів, питання про механізми збереження культурної приналежності у діаспорних спільнотах набуває особливого значення. Літературний твір, зокрема роман Дженіс Кулик-Кіфер «Мед і попіл. Історія родини», виступає як засіб фіксації та відображення колективної пам'яті (Кривда, 2019), що є фундаментом групової ідентичності.

Метою дослідження є аналіз художнього функціонування національно-культурних маркерів (мови, побутових звичаїв, цінностей) та виявлення закономірностей їхньої трансформації в романі, який охоплює історію трьох поколінь української діаспори в Канаді.

Роман Дженіс Кулик-Кіфер «Мед і попіл. Історія родини» (2000) розповідає про долі українських іммігрантів у Канаді. Він охоплює значний історичний період, починаючи з повоєнних часів, що забезпечує глибокий огляд еволюції діаспорної ідентичності. Сюжетна особливість оповіді полягає у фокусуванні на домашньому, приватному просторі, де культурні маркери проявляються найбільш інтенсивно. Письменниця, сама будучи представницею діаспори, використовує роман як простір для зв'язування пам'яті (Cohen, 2017).

Класифікація та функції національно-культурних маркерів ідентичності дає підстави стверджувати, що національно-культурні маркери в романі можна поділити на три основні групи, які допомагають персонажам підтримувати зв'язок із Батьківщиною:

1. Мовні маркери. Це елементи української мови, які просочуються в англomовну мову персонажів (фольклор, приказки, окремі слова). Мова тут виступає як ключовий маркер (Шумка, 2019), рівень збереження якого прямо корелює зі ступенем національної свідомості.

2. Побутові та ритуальні маркери. Це їжа (паска, борщ, кутя), яка асоціюється з рідним краєм і є засобом колективної пам'яті під час сімейних свят, а також релігійні та родинні звичаї (весілля, похорони). Ці маркери забезпечують емоційне та сенсорне закріплення ідентичності.

3. Ціннісні маркери. До цієї групи належать ідеї працьовитості, збереження родини та поваги до історичної травми, які передаються від старшого покоління.

Аналіз особливостей художнього функціонування маркерів у системі образів показав, що художнє функціонування маркерів ідентичності прямо залежить від приналежності персонажа до певного покоління:

- Перше покоління (засновники діаспори): вони використовують маркери для консервації ідентичності. Мова та традиції функціонують для них як захисний механізм від асиміляції.

- Друге покоління (діти іммігрантів): для них маркери часто є джерелом внутрішнього конфлікту. Вони змінюють традиції, намагаючись знайти баланс між культурою батьківщини та канадським соціумом. Часто мова втрачається, але побутові маркери, наприклад, про їжу, залишаються як емоційний зв'язок.

- Третє покоління (онуки): у них маркери виступають вже не як повсякденна реальність, а як культурний код, який вони переосмислюють і намагаються

відкрити заново, що відображає ідею про вибірково пам'ять (Зерній, 2008). Їхня ідентичність є найбільш гнучкою, але і найменш стабільною.

Роман Дженіс Кулик-Кіфер відображає актуальний для сучасної української діаспори дискурс переосмислення (Зерній, 2008). Національно-культурна ідентичність у її трактуванні не є статичною. Вона постійно перебуває в русі та трансформується під впливом зовнішнього середовища. Втрата мови часто компенсується посиленням уваги до ритуальних і ціннісних маркерів. Міні-соціологічне дослідження, проведене в рамках роботи, підтверджує, що, незважаючи на глобалізацію, цінності родини та історичної пам'яті залишаються ключовими у сучасному діаспорному середовищі, як це художньо зображено в романі.

Аналіз роману «Мед і попіл. Історія родини» підтверджує гіпотезу про те, що національно-культурні маркери є динамічними одиницями, які забезпечують зв'язок між поколіннями діаспори. Ці маркери (мова, побут, цінності) мають тенденцію до трансформації та втрати (особливо мова), але зберігають свою функцію як основа колективної ідентичності. Дослідження показало, що літературний текст є важливим інструментом для вивчення складних процесів формування ідентичності у полікультурному просторі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Cohen, P. A. (2017). *History and popular memory: the power of history in moments of the crisis*. Columbia University Press.
- Кривда, Н. Ю. (2019). Колективна пам'ять як чинник формування групової ідентичності. *Філософські обрії*.
- Шумка, М. Л. (2019). Українська національна символіка як репрезентант національної ідентичності. *Актуальні проблеми філософії та соціології*.
- Зерній, Ю. О. (2008). Як суспільства пам'ятають: властивості та механізми функціонування історичної пам'яті. *Стратегічні пріоритети*.

The theses outline the question of the artistic functioning of national-cultural markers of Ukrainian identity (language, traditions, everyday life) in the context of diaspora memory based on Janice Kulyk-Keefe's novel "Honey and Ashes. A Family Story". The mechanisms of transformation and reinterpretation of these markers by three generations of the Ukrainian diaspora are investigated, as well as their significance for the formation of collective identity in contemporary diaspora discourse.

Keywords: national identity, diaspora, cultural markers, collective memory, language, "Honey and Ashes".

ІЛЮЗІЯ І БУТТЯ: АНТРОПОЛОГІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РОМАНУ КРІСТОФЕРА ПРІСТА «THE PRESTIGE»

Каріна Ткаченко

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглядається антропологічно-екзистенційний вимір роману Крістофера Пріста «Престиж». Аналізуються проблеми ідентичності,

тілесності, подвійності людського «я» та впливу технологій на особистість. Висвітлюються філософські питання про межі людського існування, жертву заради мистецтва та моральні виклики наукового прогресу.

Ключові слова: *Пріст, антропологічні проблеми, ідентичність, тілесність, клонування, подвійність, екзистенція, технології.*

Роман Крістофера Пріста «Престиж» є художнім дослідженням феномена подвійності, що виявляється у тілесності, ідентичності та людському досвіді. У центрі оповіді постає проблема самороздвоєння, яка постає як наслідок технічного прогресу і прагнення до абсолютної ілюзії. Клонування та створення двійників стають метафорою не лише технологічних досягнень, а й екзистенційних викликів, що ставлять під сумнів унікальність особистості (Мілютенко, 2008: 281).

«Престиж» є багатошаровим текстом, у якому порушуються фундаментальні антропологічні та екзистенційні проблеми сучасної людини. У центрі оповіді – суперництво двох ілюзіоністів, Альфреда Бордена і Роберта Енгьєра, чие прагнення досконалості призводить до радикальних трансформацій їхньої ідентичності та тілесності (Thompson, 2006). Автор піднімає низку питань. Серед найактуальніших виділимо наступні: межі людського «я», роль технологій у переосмисленні тіла, етичність клонування та жертви заради мистецтва.

Феномен подвійності ідентичності розкривається через мотив двійників і клонів (McGowan, 2014). Один із персонажів, Борден, жертвує власним життям і близькими стосунками задля збереження таємниці трюку, тоді як інший, Енгьєр, експериментує з технологією, що породжує його нескінченні копії та ставить під сумнів унікальність особистості. К. Пріст відкрито піднімає питання картезіанського дуалізму (мова йде про розділення тіла і розуму), демонструючи, що тіло і свідомість не є стабільними носіями ідентичності, а «я» може бути фрагментованим та перформативним.

У романі простежується глибока критика технократичного світу: технологія постає як засіб дегуманізації та саморуйнування, а ілюзія – як метафора соціального буття, де людина завжди виконує роль і приховує справжнє «я». Через опозицію між реальністю та магією, творчістю та самознищенням, «Престиж» розкриває екзистенційні дилеми, пов'язані з цінністю людського життя, природою особистості та етичними межами прогресу (Мілютенко, 2008: 283).

Твір також актуалізує питання про співвідношення мистецтва та науки, оскільки ілюзія виступає не лише розвагою, а й способом пізнання світу. Пріоритет видовищності та прагнення здивувати публіку стають рушійною силою сюжетного конфлікту, що підкреслює небезпеку підміни реальності симуляцією. У цьому контексті «Престиж» можна розглядати як художній текст, що поєднує літературу, філософію й етику технічної доби (Clark, 2006).

Таким чином, можемо стверджувати, що твір К. Пріста стає антропологічною медитацією над питанням: що робить людину людиною і яку ціну вона готова заплатити за досконалість.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Мілютенко А. В. (2008) Свобода як сутність людини в екзистенціалізмі: від приреченості до бунту. *Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник»*. Філософські науки, (84), 281-285.
- Clark, A. (2006, November 18). *Now you see it*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/books/booksblog/2006/nov/15/allchangecantheprestigesu>
- McGowan, T. (2014). *The violence of creation in The Prestige*. Academia.edu. https://www.academia.edu/11426157/The_Violence_of_Creation_in_The_Prestige
- Thompson, S. (2006, November 15). *Can The Prestige survive its Hollywood transformation?* The Guardian. <https://www.theguardian.com/books/2006/nov/19/fiction.features2>

The thesis outlines the anthropological and existential dimensions of Christopher Priest's novel, "The Prestige". The problems of identity, corporeality, duality of the human "self" and the impact of technology on personality are analyzed. Philosophical questions about the limits of human existence, sacrifice for the sake of art and the moral challenges of scientific progress are highlighted.

Keywords: Priest, anthropological problems, identity, corporeality, cloning, duality, existence, technology.

ФУНКЦІОНУВАННЯ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ У ХУДОЖНЬОМУ ОБРАЗІ АННИ ЯРОСЛАВНИ У РОМАНІ RÉGINE DEFORGES “SOUS LE CIEL DE NOVGOROD”

Ярина Федорняк

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м.Івано-Франківськ

У тезах розглянуто поняття самоідентифікації як ключового чинника формування особистісної ідентичності Анни Ярославни у творі Régine Deforges “Sous le ciel de Novgorod”. Аналізуються основні функції самоідентифікації (ціннісного відбору, структурної трансформації, смислової оцінки та стабілізації), що визначають її роль у процесах соціалізації та внутрішнього становлення особистості Анни Ярославни.

Ключові слова: самоідентифікація, ідентичність, функції самоідентифікації, соціалізація, Анна Ярославна.

Поняття самоідентифікації тісно пов'язане з такими категоріями, як ідентичність або самоідентичність особистості. Ідентичність не є фіксованим і незмінним поняттям, адже вона формується і трансформується під впливом зовнішніх чинників, зокрема глобалізації. Щоб розмежувати ці поняття, варто зазначити, що ідентичність становить змістовне наповнення самосвідомості індивіда, тоді як ідентифікація — це механізм соціалізації, процес, за допомогою якого особа вибудовує свою приналежність до певних соціальних, культурних чи національних спільнот (Галян, 2010).

М. Соловей зазначає, що здатність людини самостійно й усвідомлено планувати та втілювати власну життєву перспективу — тобто здійснювати самоідентифікацію, — це не автоматична реакція на соціальний вплив, а свідомий вибір і прийняття певних ідеалів, моделей поведінки та ціннісних

орієнтирів. Такий підхід відрізняє ідентифікацію від простого наслідування. У цьому контексті ідентифікація постає не лише етапом соціалізації, а повноцінним механізмом формування життєвої траєкторії особистості, що сприяє засвоєнню цінностей (Соловей, 2009). У процесі формування особистісної ідентичності самоідентифікація виконує низку ключових функцій, кожна з яких відіграє важливу роль як у соціалізації, так і у внутрішньому становленні особистості. Зокрема, М. Гребенюк виділяє функцію ціннісного відбору: саме через механізми самоідентифікації відбувається інтеграція нових особистісних і соціальних цінностей у вже сформовану структуру ідентичності. Це дозволяє індивідові обирати ті життєві орієнтири, які відповідають його уявленням про себе та навколишній світ. Функцію ціннісного вибору підкреслює приклад: “*Je sais qui est mon père, et je sais d'où je viens. Tu me fais injure de penser que j'aie pu l'oublier un seul instant. J'ai été élevée pour être reine et, avec l'aide de Dieu, je serai digne de la place où Il m'a mise*” (Deforges, 1988: 36). Героїня усвідомлює важливість своєї майбутньої ролі, проте водночас вона пам'ятає чия вона донька і звідки походить. Серед інших важливих функцій самоідентифікації М. Гребенюк називає:

- функцію структурної трансформації. “*Il ne s'agit pas du comte, mais de moi, Anne, fille de Iaroslav, Grand Prince de Kiev, veuve d'Henri, roi des Francs, régente désignée par lui et reconnue par les barons...*” (Deforges, 1988: 333). Завдяки самоідентифікації відбувається внутрішня перебудова ідентичності. Анна адаптується до нових життєвих обставин через інтеграцію нових елементів, що стають частиною її особистісної структури;

- функцію смислової оцінки — індивід осмислює значущість нових компонентів ідентичності, зіставляючи їх із уже наявними соціальними цінностями у власному життєвому досвіді; “*Je connais les devoirs devant lesquels m'a placée ma naissance, mais, bien que reine de France, je n'en demeure pas moins fille de la Rous'. Croyez-vous qu'un époux, des enfants, puissent me faire oublier le pays où je suis née ?*” (Deforges, 1988: 302). Співставляючи елементи своєї руської ідентичності і нові - французькі, королева вважає важливішою ту частину ідентичності, якої вона набула у Київській Русі;

- функцію стабілізації та трансформації — у процесі соціалізації самоідентифікація водночас забезпечує стабільність особистісного ядра й відкритість до змін, необхідних для ефективної взаємодії з соціальним середовищем (Гребенюк, 2010). “*Je reste la mère du roi*” (Deforges, 1988: 333). Навіть після смерті короля, Анна не втратила своє становище у французькому середовищі, попри те, що вийшла вдруге заміж за графа Валуа. Героїня визначає себе матір'ю короля, попри всі зміни у житті. Це те стабільне ядро, яке дозволяє їй бути соціалізованим елементом французького суспільства.

Отже, самоідентифікація Анни Ярославни у романі постає як складний і багатовимірний процес, що відіграє центральну роль у формуванні її особистісної ідентичності. Вона не лише інтегрує нові цінності та моделі поведінки у вже наявну систему уявлень про себе, а й забезпечує її гнучкість і здатність до трансформації. Завдяки ключовим функціям: ціннісного відбору, структурної трансформації, смислової оцінки та стабілізації —

самоідентифікація стає основним механізмом, через який Анна Київська формує власну життєву траєкторію у Французькому королівстві, адаптується до соціального контексту Франції й утверджується у світі, як дочка Ярослава Мудрого та королева Франції водночас.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Галян, І. М., Попіль, М. І. Психологічні умови становлення професійної ідентичності майбутніх медсестер. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія: Психологічна*. 2008. Вип. 2. С. 176-189.

Гребенюк М.І. Самоідентифікація як механізм формування ідентичності особистості *Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України*. 2010. Вип. 8. С. 218-228

Соловей М. В. Соціалізація і виховання особистості в молодіжній організації. 2010. URL: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpkr/Sp/2009_11/15.pdf. (дата звернення листопад 2024).

Deforges R. *Sous le ciel de Novgorod*. Paris: Fayard, 1988. 416 p.

The theses examine the concept of self-identification as a key factor in the formation of Anna Yaroslavna's personal identity in Régine Deforges's work "Sous le ciel de Novgorod". The main functions of self-identification (value selection, structural transformation, semantic evaluation and stabilization) are analyzed, which determine its role in the processes of socialization and internal formation of Anna Yaroslavna's personality.

Keywords: self-identification, identity, functions of self-identification, socialization, Anna Yaroslavna.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ГЕРОНТОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Юлія Хоробчук

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах проаналізовано літературознавчу геронтологію у контексті міждисциплінарних підходів для вивчення репрезентації старості у художніх текстах. З'ясовано, що поетикальні аспекти зосереджені на фізіологічних, психологічних, соціальних й духовних візіях старіння, міжгенераційних взаєминах та гендерних відмінностях у зображенні літнього віку.

Ключові слова: літературознавча геронтологія, репрезентація, вік, старіння, міжгенераційний діалог.

Ще донедавна між геронтологією та літературознавством не було міждисциплінарних зв'язків. Однак, як зазначає С. Фалькус, разом із новими змінами у літературознавстві приходять і нові підходи до вивчення дискурсу старіння та діалогу поколінь, які ведуть до встановлення між літературою та геронтологією справді діалогічного зв'язку, галузі, доречно введена під термін «літературознавча геронтологія» (Фалькус, 2011: 53).

Проблематика старшого віку має давню традицію, витoki якої простежуються ще у працях античних мислителів (Аристотеля, Гіппократа та Цицерона). Нині увага багатьох учених зосереджена на дослідженні художніх творів, що відтворюють досвід старіння, змальовують літніх персонажів та висвітлюють соціокультурні уявлення про старший вік (Р. Маєрхофер, У. Крібернегг, Х. Цайліх, М. Оро-Пік'єрас, С. Фалкус, Д. Гремсхеммер-Хол, Е. Вайєтт-Браун, К. Вудворт, М. Хепворт, М. Фезерстоун, Т. Коул, Дж. Кінг). Актуальність теми підтверджується появою низки праць в українській філологічній науці (А. Гайдаш, Л. Мирошніченко, С. Голик, О. Іщенко).

Літературознавча геронтологія як галузь академічного знання почала формуватися в кінці ХХ століття. До цього вона розвивалась тільки у науковій медичній сфері. Походження слова є латинським «gerontologia» та з грец. «heron» (старий), що поєднується з грец. «logos» (слово). Вважають, що геронтологією є наука про старіння, дегенерацію (втрату або спрощення функцій організму) й геріатрії (профілактика та лікування захворювань людей похилого віку) (Савчин, Василенко, 2006: 353). Водночас цей напрям, інтегруючись із літературознавством, зосереджується не лише на проблематиці дискурсу старіння, а й охоплює ширший спектр питань, зокрема аналіз міжгенераційного діалогу в художніх текстах. Термін літературознавчої геронтології був введений американським геронтологом Р. Батлером у 1969 р. і позначає сукупність стереотипів, міфів, упередженості та інших відомих форм дискримінації людей будь-якого покоління (Крайніков, 2010: 80).

У центрі уваги літературознавчої геронтології є репрезентація старості в художніх творах у поєднанні індивідуального авторського бачення та колективних соціокультурних уявлень певної епохи й культури. Відтак, дослідницький інтерес зосереджується на виявленні у текстах різноманітних фізіологічних, психологічних і соціальних вимірів старіння, а також на осмисленні взаємозв'язків між поколіннями (Гайдаш, 2019: 6). Такі аспекти дають підстави для пояснення маргіналізації людей похилого віку в соціальному просторі та простеження трансформації їхнього статусу протягом історії людства, від символів мудрості й об'єктів пошани до знецінених та нерідко ігнорованих членів суспільства. У цьому контексті літературознавча геронтологія виходить за межі суто медичного дискурсу, спрямовуючи увагу на репрезентацію соціальних, психологічних і духовних потреб особи в період пізньої зрілості, а також на етику міжпоколінних відносин на мікро- та макрорівнях (Гайдаш, 2019: 6). Таким чином, літературознавча геронтологія як міждисциплінарна галузь знань ґрунтується на здобутках геронтософії, вікової психології, геронтосоціології та суміжних гуманітарних наук геронтологічного напрямку. Методологія цього напрямку також включає інструменти наративної геронтології, феміністичної критики, культурних студій та герменевтики, що дозволяє глибше інтерпретувати тексти, в яких тема старості відіграє ключову роль. Особливої уваги заслуговує гендерний аспект літературознавчої геронтології. Дослідження показують, що жіночі та чоловічі образи старіння у літературі репрезентуються по-різному: для жінок характерним є акцент на

тілесності та втраті соціальної ролі, тоді як для чоловіків – на владі, професійних досягненнях чи втраті фізичної сили (Twigg, 2013).

Отже, літературознавча геронтологія постає перспективним напрямом філологічних досліджень, який сприяє гуманізації знання про старість, виявляє культурні механізми формування уявлень про вік та відкриває нові підходи до інтерпретації художніх текстів. Її актуальність зумовлена і соціальними змінами, і потребою у подоланні стереотипів та формуванні нової культури сприйняття старіння.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Гайдаш А. В. Дискурс старіння у драматургії США: проблемне поле, семантика, поетика : монографія. Дніпро : Акцент ПП, 2019. 416 с.

Крайніков Е. В. Геронтологія : словник-довідник. Київ : Паливода О. В., 2010. 352 с.

Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006. 360 с.

Falcus S. Unsettling ageing in three novels by Pat Barker. *Ageing and Society*. 2011. Vol. 32, No. 8. P. 1382–1398.

Twigg J. Fashion and Age: Dress, the Body and Later Life. London : Bloomsbury, 2013. 256 p.

The theses analyze literary gerontology in the context of interdisciplinary approaches to studying the representation of old age in literary texts. It has been established that the poetic aspects focus on physiological, psychological, social, and spiritual visions of aging, intergenerational relations, and gender differences in the depiction of later life.

Keywords: *literary gerontology, representation, age, aging, intergenerational dialogue*

ПОЕТИКА “НОВОЇ ХВИЛІ” В ТВОРЧОСТІ КРІСТОФЕРА ПРІСТА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ “THE PRESTIGE”)

Віталія Хорт

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах висвітлено явище фрагментарності сюжету у романі “The Prestige”, яка виступає основним художнім прийомом у творі. Сюжетна фрагментація виконує не лише структурну, але й концептуальну функцію, оскільки допомагає автору розкрити ідею роздвоєності людської свідомості.

Ключові слова: *фрагментарність, багатоперспективність, щоденники, нелінійний сюжет, багатогранні інтерпретації.*

Феномен “нової хвилі” (постмодернізм) зародився на основі розчарувань тогочасних ідеалів модернізму. Постмодернізм (з фр. postmodernisme - після модернізму) – багатозначний комплекс світоглядно-мистецьких та науково-теоретичних уявлень, який виник в західній культурі наприкінці останніх десятиліть ХХ ст. (Ковалів, 2007 : 253)

Основними рисами постмодерністської літератури можна вважати: використання цитат у творах, стильовий плюралізм, орієнтація літератури як на

“еліту”, так і на “масу” суспільства, фрагментація, невизначеність та двозначність, інтертекстуальність. (Кушнірук, 2021)

Роман Крістофера Пріста “The Prestige” є багаточасовим художнім твором, у якому ключову роль відіграє прийом фрагментарності. Фрагментарність – відхід від традиційної лінійної структури твору. У таких текстах відсутня чітка послідовність подій або єдине завершення, що дозволяє читачеві самостійно створювати власне сприйняття твору. У текстовій структурі фрагментарність може виявлятися у різних формах: нелінійний сюжет, де події представлені непослідовно, це спонукає читача самостійно встановлювати логічні зв’язки між ними; розірвані розділи, які можуть бути або частково пов’язаними, або зовсім автономними; відкритий фінал, що позбавляє текст чіткої завершеності та залишає його доступним для багатогранних інтерпретацій. Завдяки таким особливостям твори нагадують колаж, у якому поєднуються різноманітні стилі, жанри і форми тексту, як-от листи, пісні чи щоденникові записи. (Голованюк, Лисенко, 2024)

У романі фрагментарність сюжету проявляється передусім у самій структурі оповіді. Історія подається уривками з особистих щоденників Альфреда Бордена та Руперта Енджера. Головні герої описують події опираючись на власні переживання та емоційних стан. Кожен із них має свою версію, яка може суперечити одна одній:

“I said nothing of this to me! What is it? How far is it to be taken? I must write no more until I know!” (Priest, 2011: 77)

Ми бачимо уривки думок “захоплені у моменті”, наче фрагмент пам’яті. Кожен із таких міні-записів фіксує певну емоцію чи сумнів. Вони показують емоційний стан героя, підкреслюючи, що щоденник – це не остаточна правда, а лише спогади, які можуть суперечити один одному. Така багатоперспективність створює ефект недостовірності, бо читач не отримує єдиної істини.

Щоденники як форма оповіді особливо сприяють фрагментарності. Вони складаються із уривчастих нотаток, листів, різних вставок. Також послідовність подій може бути не точна або взагалі змінена.

Важливі сюжетні моменти розкриваються уривками із затримкою в часі або у вигляді натяків:

“I was only five at the time, but there’s no doubt in my mind that it really happened....”

Now I can tell the story as I saw it take place, but tell it as an adult” (Priest, 2011: 196)

Це допомагає підсилити інтригу, адже остаточна картина подій складається поступово, немов пазл.

Сюжет роману умовно поділений на окремі частини, але у процесі оповіді вони розкриваються не послідовно, а фрагментарно. Читач постійно взаємодіє з текстом намагаючись скласти уривки історії в єдине ціле.

Фрагментарність сюжету у романі “The Prestige” є ключовим структурним прийомом. Вона забезпечує багатоперспективність, створює інтригу та робить процес читання подібним до розв’язання задачі. Події розгортаються за

допомогою щоденників та уривчастих записів, які не формують єдиного лінійного оповідання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Голованюк В., Лисенко Я. Еволюція романного жанру в постмодерністській літературі. *Молодий вчений*, № 1.1 (125.1), 2024. 5-9с. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1.1-125.1-2>

Ковалів Ю. Літературознавча енциклопедія: У двох томах, К: ВЦ “Академія”, 2007

Кушнірук В. Постмодернізм як літературне явище, 2021 <http://www.tsatu.edu.ua/im/wp-content/uploads/sites/24/kushniruk.pdf>

Priest Ch. *Prestige*. London: Gollancz, 2011. 556 p. <https://www.orionbooks.co.uk/?s=prestige>

The theses highlight the phenomenon of plot fragmentation in the novel “The Prestige”, which is the main literary technique used in the work. Plot fragmentation performs not only a structural but also a conceptual function, as it helps the author reveal the idea of the duality of human consciousness.

Keywords: *fragmentation, multi-perspectivity, non-linear plot, intrigue, multifaceted interpretations.*

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ ЖІНОЧИХ ТА ЧОЛОВІЧИХ ОБРАЗІВ У РОМАНІ БОННІ ГАРМУС *LESSONS IN CHEMISTRY*

Вікторія Шимонівська

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто роман Бонні Гармус «Lessons in Chemistry» як феміністичний маніфест сучасної літератури. У центрі уваги – образ Елізабет Зотт, яка уособлює боротьбу жінки-науковиці за професійну самореалізацію в умовах системної дискримінації. Проаналізовано мовленнєві, портретні та художні деталі у змалюванні персонажів, які відображають глибокий розрив між патріархальними стереотипами та прагненням до рівноправності. Акцент зроблено на проблемах поєднання кар’єри та материнства, конфлікті поколінь і трансформації гендерних ролей у суспільстві.

Ключові слова: *гендер, фемінізм, дискримінація, наукова суб’єктність, художнє моделювання.*

Роман Бонні Гармус «Lessons in Chemistry» постає не лише як художнє осмислення індивідуальної історії жінки-науковиці середини ХХ століття, але й як своєрідний феміністичний маніфест, який викриває системну гендерну нерівність у науковому та суспільному середовищі. Центральний образ Елізабет Зотт стає втіленням опору патріархальним нормам, що позбавляли жінок можливостей для професійної самореалізації, водночас примушуючи їх балансувати між кар’єрою та традиційними родинними ролями.

У романі наукове середовище функціонує як простір дискримінації та репресій: головну героїню виключають з докторської програми після випадку

сексуального насильства, а згодом звільняють із Гейстінгського інституту через вагітність, прикриваючись «моральними стандартами» (Гармус, 2022: 119). Ці факти відображають подвійні стандарти, за яких чоловіки залишаються безкарними, тоді як жінки втрачають шанс на наукову кар'єру (Миронишина,

2025). Персонажі на кшталт Маерса, Донатті та Боривайца уособлюють академічну недоброчесність, харасмент та практику привласнення чужих здобутків, що є типовими механізмами маргіналізації жінок у науці (Калинич, 2024).

У романі феміністичний наратив підсилюється через мовну опозицію: чоловіки вживають зверхні вислови («girl», «sweetheart»), тоді як Елізабет говорить логічно й науково («Catalytic processes in chemistry are the result of the influence of an active medium» (Гармус, 2023: 64)), відмовляючись від зменшувальних форм. Її образ підкреслює силу розуму й незалежність, тоді як антагоністи позначені принизливими деталями: «липка увага» Маерса, жести Донатті (Гармус, 2023: 77). Художні деталі, зокрема олівець №2 як символ боротьби (Гармус, 2023: 26) чи кулінарне шоу як простір популяризації науки (Гармус, 2023), конкретизують опір героїні патріархальній системі. Подібно до того, як у фільмі Грети Гервіг *Barbie* вербалізація гендерної ідентичності стає ключовим механізмом опору стереотипам (Іванотчак & Івасюк, 2024), у романі Бонні Гармус мовні стратегії головної героїні формують феміністичний вимір наративу. Для наочності лексико-стилістичну диференціацію узагальнено у порівняльній таблиці (табл. 1). Приклади подано англійською мовою оригіналу, що дозволяє зберегти реєстр і прагматику висловлювань.

Таблиця 1. Порівняльні особливості мовлення персонажів у романі Б. Гармус «Lessons in Chemistry»

Категорія	Приклади	Особливості / характеристика
1. Мовлення чоловіків про жінок	<i>"little girl", "you're just an amateur chemist", "don't worry, we'll handle it ourselves"</i>	Має зверхній, покровительський тон; використання зменшувальних форм.
2. Опис жінок чоловіками	<i>"sweet", "nice", "pretty", "not for science"</i>	Жінки описуються як емоційні, тендітні, несерйозні; акцент на зовнішності.
3. Стилістичні засоби в чоловічій мові	<i>"-ie", "-y"; "a woman in the lab is like a flower on the windowsill"</i>	Використання іронії, сарказму, евфемізмів, зменшувальних суфіксів, порівнянь з побутовими предметами.
4. Мовлення інших жінок про себе чи одна про одну	<i>"I'd better keep quiet", "you're brave, I could never do that", "well, a woman should know her place"</i>	Спостерігається самознецінення, підкреслення «слабкої» ролі жінки.
5. Чи підтримують жінки упередження	<i>"that's just how it is", "the main thing is not to stand out"</i>	Так, особливо жінки середнього покоління;

		прагнуть лояльності до чоловічого колективу.
--	--	--

Як видно з табл. 1, чоловіче мовлення позначене зменшувальними формами, евфемізмами та покровительським тоном, тоді як Елізабет послуговується точним, логічним і науковим регістром. Дана опозиція підсилює феміністичний тон твору та артикулює суб'єктність героїні як науковиці.

Роман «Lessons in Chemistry» поєднує елементи Professorroman та lablit, але водночас виходить за межі жанрових рамок, формуючи нову модель жіночої наукової суб'єктності (Голованюк & Лисенко, 2024). Роман можна трактувати як феміністичний маніфест, який через історію однієї героїні закликає до переосмислення академічної культури, деконструкції патріархальних стереотипів і підтримки жінок у науці та суспільстві загалом.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Гармус, Б. Уроки хімії / пер. з англ. Ірина Шагова. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2023. 400 с.

Іванотчак Н., Івасюк Б. Вербалізація гендерної ідентичності у фільмі Грети Гервіг «Барбі». *Folium*. 2024. № 5. С. 41–46. DOI: <https://doi.org/10.32782/folium/2024.5.6>

Калинич К. Women's rights in the academic world (Based on the novel "Lessons in chemistry" by Bonnie Garmus). *Питання літературознавства*. 2024. Вип. 109. С. 74. DOI: <https://doi.org/10.31861/pytlit2024.109.074>

Миронишена Т. Нове ім'я: письменниця Бонні Гармус. *Wonderzine*. 2025. URL: <https://www.wonderzine.me/wonderzine/life/life/8831-nove-im-ya-pismennitsya-bonni-garmus>

Голованюк В. А., Лисенко Я. О. Еволюція романного жанру в постмодерністській літературі. *Young Scientist*. 2024. Т. 1.1, № 125.1. С. 5–9. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1.1-125.1-2>

Garmus B. *Lessons in chemistry: A novel*. New York: Doubleday, 2022, 386 p.

The paper examines Bonnie Garmus's novel Lessons in Chemistry as a feminist manifesto in contemporary literature. The focus is on the character of Elizabeth Zott, who embodies the struggle of a female scientist for professional self-realization under systemic discrimination. The analysis highlights linguistic, portrait, and artistic detail techniques that reveal the deep gap between patriarchal stereotypes and the aspiration for equality. Special attention is given to the issues of combining career and motherhood, the generational conflict, and the transformation of gender roles in society.

Keywords: gender, feminism, discrimination, scientific subjectivity, literary modeling.

ІРОНІЯ В ОПОВІДАННІ КАДЗУО ІШІГУРО “COME RAIN OR COME SHINE”

Христина Яцуцук

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Дослідження полягає у з'ясуванні особливостей функціонування іронії в оповіданні, а також у тому, як письменник використовує різні її форми для створення подвійного смислового плану та критичного відображення дійсності.

Ключові слова: іронія, художній дискурс, типологія, стилістичний прийом, троп.

Іронія посідає одне з провідних місць у сучасному художньому дискурсі. Вона стає не лише стилістичним прийомом, а й ключовим способом осмислення та інтерпретації світу. У літературознавстві останніх десятиліть це явище дедалі активніше розглядається як універсальний механізм, що дозволяє дистанціюватися від усталених значень і водночас створювати нові контексти. Саме тому українські та зарубіжні дослідники часто ставлять іронічність у центр аналізу новітньої літературної практики.

На думку науковців, спроби окреслити іронію з різних сторін у межах декількох підходів становлять складне завдання, адже вона проявляється у багатьох формах, що додатково ускладнює її типологічну характеристику. У працях зарубіжних лінгвістів іронію зазвичай поділяють на кілька різновидів: мовну іронію, що виникає завдяки засобам самої мови; іронію обставин чи ситуацій, тобто розбіжність між тим, що є насправді, і тим, як це сприймає персонаж; драматичну іронію – протиріччя між знанням читача та знанням героїв; а також іронічне бачення розходження між позиціями автора й оповідача (Шонь, 2003: 29).

О. Потебня розглядав природу іронії як спосіб уникнення прямого висловлювання, як хитромудре удавання, коли людина постає простаком, що нібито «не знає» того, що знає він. Учений виокремлював три різновиди іронії залежно від семантико-стилістичних засобів її формування: інакомовну, метафоричну та стилістичну (Потебня, 1985).

А. Щербина виокремлює дві сфери функціонування іронії: першою виступає та, де іронічний ефект створюється особливостями словесного вираження, а другою є сфера, від якої залежить двоплановість побудови контексту. Іронія у структурі думки має свої підтипи: власне іронія, дотепна іронія, змішані форми іронії та іронічної насмішки (Щербина, 1963: 63-67).

Іронія є провідним художнім засобом в оповіданні Кадзуо Ішігуро «*Come Rain or Come Shine*» і визначає як сюжетний розвиток, так і психологічне наповнення тексту. Вона виконує подвійну функцію: на рівні риторики служить засобом прихованої насмішки над ілюзіями героїв, а на поетичному рівні стає принципом художньої творчості, що викриває трагікомізм побутових ситуацій плутанини психологічних переживань. Риторична іронія реалізується як суперечність між прямим висловлюванням та справжнім, часто неприйнятним, підтекстом. Це прихована насмішка, яка розкриває справжню суть персонажів. Найяскравішим проявом цього виду іронії є викриття фальшивої прихильності Чарлі та Емілі до оповідача Реймонда. Чарлі маскує свою справжню мету використання Реймонда як «громовідводу» у своїх сімейних проблемах під пафосом давньої дружби: «*I've asked you because you're my oldest friend. Yes, all right, I've got a lot of friends. But when it comes down to it, when I thought hard about it, I realised you're the only one who'd do.*» (Ishiguro, 2009: 46). Ця багаторазова апеляція є класичним прикладом риторичної іронії. Високе поняття дружби використовується для маніпуляції. Чарлі промовляє ці слова пафосно і це

налаштовує читача на скептичний лад. Він не в змозі впоратися з конфліктом у шлюбі та намагається перекласти відповідальність на Реймонда: *"You bring things round, make everything okay again. Then I come back, say a cheerful hello, kiss my darling wife like the last two months haven't happened, and we pick up again."* (Ishiguro, 2009: 44). Цей план є іронічним у своїй абсурдній простоті. Чарлі пропонує Реймонду налагодити свої стосунки в шлюбі простою присутністю, зводячи складну кризу до рівня завдання, яке виглядає найпростішим. Це викриває його інфантилізм та егоїстичне бажання уникнути прямої конфронтації. Слова Чарлі про те, що він поцілує свою безцінну дружину стають іронічними, оскільки цей епітет контрастує з його готовністю залишити її у пригніченому стані напризволяще.

Іронічний ефект створюється і через суперечність у поглядах та переконаннях. Реймонд і Чарлі, обговорюючи проблеми першого, демонструють анекдотичність своїх тверджень. Чарлі дає пораду і водночас заявляє: *"You know, Ray, there's only so much other people can suggest to you. After a certain point, you've got to take charge of your life."* (Ishiguro, 2009: 45). Ця фраза сама по собі звучить розсудливо, але стає іронічною в контексті, оскільки Чарлі, який щойно переклав відповідальність за вирішення проблем свого шлюбу на Реймонда, навчає друга брати відповідальність за своє життя. Це викриває подвійні стандарти та іронічно обезцінює першочергову пропозицію.

Поетикальна іронія, виходячи за межі окремих фраз, займає ключове місце у мегаконтексті оповідання. Вона стає світоглядним принципом, що дозволяє автору досягти узагальненого, критично поданого образу нереалізованого життя та крихкості людських стосунків. Центральною іронічною ситуацією є зіткнення самооцінки Реймонда з його реальним становищем, яке безцеремонно висміюється Чарлі та Емілі. Оповідач, розмірковуючи про свою роботу, іронічно викриває сам себе, не усвідомлюючи повною мірою жалюгідності свого становища. Він розповідає про своє життя викладача англійської: *"Now if that makes it sound like I'm the jet-setter and he's the stay-at-home, that would be funny. Because in fact Charlie's the one who's always flying off – to Texas, Tokyo, New York – to his high-powered meetings, while I've been stuck in the same humid buildings year after year, setting spelling tests or conducting the same conversations in slowed-down English."* (Ishiguro, 2009: 39). Внутрішній монолог героя містить іронічну самопародію. Автор через його ж слова висміює безцільність мандрівок світом, які контрастують з динамічним і фінансово успішним життям Чарлі.

Абсурдні дії головного героя Рея, який, намагаючись приховати справжню причину пошкодження ним записника Емілі, імітує безлад, ніби створений сусідським псом, забезпечують виразний комічний ефект. Сам герой усвідомлює безглуздість ситуації, називаючи результат власних зусиль радше «місцевою інсталяцією», ніж правдоподібним поясненням. У цьому виявляється ситуаційна іронія розривів між наміром і результатом.

Особливе місце займає драматична іронія. Читач від самого початку розуміє абсурдність і приреченість плану, тоді як Рей покійно виконує вказівки Чарлі. Парадокс відбувається в тому, що персонаж ніби сам собою керує з примусу:

“Even as my head was dismissing his idea as idiotic, my arms and legs were setting out to put his “solution” into action.” (Ishiguro, 2009: 65).

Важливим засобом створення іронічного звучання є словесна гра та сарказм Чарлі, який у телефонних розмовах перебільшує масштаби проблем, перетворюючи побутову сварку на драму космічного масштабу. Гротескні деталі, такі як рецепт для створення собачого запаху з черевиком у бульйоні, підкреслюють поєднання комічного та трагічного. За зовнішнім гумором постає справжній страх Рея зазнати осуду та втратити гідність.

Іронія виявляє справжні проблеми у стосунках між Реєм, Чарлі та Емілі, стає способом розкриття внутрішніх суперечностей, оголює самотність і невпевненість героїв. Іронічний дискурс твору демонструє, що за зовнішнім фарсом ховається драматична правда людських взаємин.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Потебня О. О. Естетика і поетика слова. К. : Мистецтво, 1985. 302 с.
- Шонь О. Б. Мовностилістичні засоби реалізації гумору, іронії і сатири в американських коротких оповіданнях: Дис. ... канд. філол. наук. Л., 2003. 225 с.
- Щербина А. А. Про іронічний ефект і методи його вивчення. Питання граматики і лексикології української мови. К. : Вид-во АН УРСР, 1963. С. 60 – 69.
- Ishiguro K. Nocturnes. Five Stories of Music and Nightfall. London: Faber&Faber Limited, 2009. 221 p. [in English].

The research is aimed at clarifying the peculiarities of the functioning of irony in the story, as well as how the writer uses its various forms to create a double semantic plan and a critical reflection of reality.

Keywords: *irony, literary discourse, typology, stylistic device, trope.*

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

СТИЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОСТІ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ВИСТУПІВ Е. МАКРОНА ТА М. ЛЕПЕН)

Ілона Андрєєва

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У центрі дослідження знаходиться проблема вираження емоційності у політичному дискурсі. Політична мова виконує не лише інформативну, але й потужну маніпулятивну функцію, оскільки спрямована на вплив на громадську думку, формування іміджу політика та мобілізацію електорату. Особливе значення у цьому процесі мають стилістичні прийоми, які підсилюють емоційність промов, роблять їх більш переконливими, образними та запам'ятовуваними.

Ключові слова: емотивна лексика, політичний дискурс, стилістика.

До стилістичних емотивних засобів відносять метафори, епітети, порівняння, риторичні питання, повтори, антитези, гіперболи тощо - сприяють формуванню емоційного відгуку у слухачів. Вони створюють яскраві образи, передавати настрій, впливати на сприйняття ситуації та настанови аудиторії. Окрім вербальних засобів, вагому роль відіграють інтонаційні характеристики мовлення: темп, паузи, мелодика та наголос, які підсилюють емоційний ефект. У політичному дискурсі такі засоби допомагають формувати образ рішучого, сильного та надійного лідера. Водночас надмірна емоційність може знизити рівень довіри, тому баланс між виразністю і переконливістю є визначальним (Антонюк; Вусик, 2020).

Матеріалом дослідження є публічні виступи Марі Лепен і Еммануеля Макрона. На прикладі їхніх промов досліджено, як саме стилістичні прийоми слугують для побудови політичного іміджу. **Метафори:** *la bataille pour la survie de la France* та *La France se tient à la croisée des chemins de l'Histoire* (промова) у Марі Лепен формують образ Франції, що перебуває у стані боротьби за відродження величі; **гіперболи:** *un déluge contre l'identité nationale* і *c'est une question de vie ou de mort pour notre peuple* (промова) підкреслюють драматизм ситуації, а **повтори** й **антитези:** *La France d'abord, la France toujours, la France éternelle*; *eux contre nous, Bruxelles contre la France* (промова) створюють відчуття терміновості й протиставлення «свого» та «чужого». Її риторика орієнтована на мобілізацію через емоційний пафос, апеляцію до національної гордості й страхів.

У промовах Макрона переважають інші прийоми: метафори підкреслюють провідну роль Франції у світі: *La France est une lumière dans le monde* (промова), **антитези** акцентують необхідність єдності попри розділеність - *Nous sommes*

divisés, mais nous devons rester unis (промова), **риторичні запитання** спонукають аудиторію до роздумів: «*Que voulons-nous léguer à nos enfants ?*» (промова), а паралелізм і алітерації додають ритмічності та гармонії виступам *Je veux l'unité, je veux la justice, je veux la liberté* (промова). Таким чином, його риторика спрямована на консолідацію суспільства, підкреслення спільних цінностей і міжнародного авторитету країни.

У результаті проведеного порівняльного аналізу виявлено, що і Марі Лепен, і Е. Макрон активно застосовують стилістичні емотивні прийоми, однак їхні стратегії суттєво різняться. Лепен робить наголос на емоційній насиченості, драматизмі та різких протиставленнях, що відповідає її політичному іміджу радикальної лідерки. Макрон, навпаки, прагне створити образ об'єднувача та провідника, використовуючи риторичну єдності, свободи та відповідальності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Антонюк О., Вусик Г. Сучасний політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2020. № 12. Т. 2. С. 213-217.

Вінтонів М.О. Синтаксичні засоби експресивізації в українському політичному дискурсі. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2018. 336 с.

The article discusses stylistic methods of expressing emotionality in political discourse on the example of the speeches of Emmanuel Macron and Marine Lepin. The role of metaphors, hyperbole, antitheses, rhetorical questions, repetitions and intonation characteristics in creating an emotional impact on the audience is analyzed. It is found that Lepin builds rhetoric on drama and opposition, forming the image of a radical leader, while Macron applies a strategy of unity and consolidation, emphasizing France's international authority. It has been revealed that emotional stylistic devices are a key tool in the formation of a political image and influence on public opinion.

Keywords: political discourse, emotionality, stylistic devices, rhetoric, political image, Macron, Le Pen.

СЛОВОСКЛАДАННЯ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО МЕДІА-ДИСКУРСУ)

Атаманчук Софія

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено дослідження словоскладання, його класифікації та вживання як засобу створення комічного ефекту (гумору, іронії, сатири та сарказму) в англomовному медіа-дискурсі. Матеріалом дослідження було обрано онлайн-словник «Word Spy».

Ключові слова: словоскладання, складне слово, неологізм, медіа-дискурс, комічний ефект.

Словоскладання є непродуктивним способом творення нових термінів (складних слів) способом з'єднання двох або кількох слів, основ чи коренів в одну лексичну одиницю (Бусел, 2005).

Оскільки ословоскладання є широко вживаним в морфології багатьох мов, можна стверджувати, що є різні класифікації складних слів, наприклад, за будовою елементів (Christianto, 2020) та за орфографічним оформленням (Jimmi, Sidauruk, 2020).

За будовою складні слова поділяються на:

- складні іменники: *ape diet, crazy tobacco*;
- складні дієслова: *binge-read, greenwash*;
- складні прикметники: *ramen profitable*;
- багатокomпонентні: *bar-code hairstyle, meat in a seat*.

За орфографічним оформленням складні слова є:

- гіперонімічні: *anti-anti-American, grave-dance*;
- закриті: *bikeshedding, catfish*;
- відкриті: *terminator seed, toasted skin syndrome*;
- з різним написанням: *chicken hawk / chicken-hawk / chickenhawk*.

За статистикою, проведеною на вибраних лексичних одиницях, найбільшу частку складають складні іменники (81.6%), менш поширеними є складні дієслова (6.4%) та складні прикметники (1.8%); з яких гіперонімічні становлять 4.6%, закриті – 7.3%, відкриті – 74.3%, з різними формами написання – 13.7%.

Також лексичні одиниці, утворені способом словоскладання, були розділені на такі поняттєві сфери: «people» (54.1%), «nature» (4.6%), «technologies» (12.9%), «life» (28.4%).

Оскільки словоскладання поєднує в собі кілька слів у єдину лексичну одиницю, утворюються неологізми, які часто використовуються для комічного ефекту. В роботі розглядаються гумор, іронія, сатира та сарказм, їхні особливості, відмінності та ефект, на висловлювання.

Гумор є легкою формою комічного, яка несе в собі функцію розвеселити атмосферу:

- *Buns-of-Steel* – вміння довго сидіти на нарадах;
- *corridor cruiser* – кепкування з працівника, що тиняється по зустрічах.

Іронія має дещо прихований зміст, який не одразу помітний і часто є суперечливим. Цей вид комічного проявляється в більш негативній оцінці:

- *Botox party* – висміювання абсурдності, коли косметичні процедури стали приводом для вечірок;
- *omega male* – глузливе протиставлення «альфа-самця».

Сатира також виражає гостру критику, але не з метою приниження, а наголошення на певній проблемі (зазвичай політичній чи соціальній), яка варта уваги і її потрібно вирішити:

- *anti-anti-American* – критика тих, хто критикує політику;
- *corporate jester* – людина, що висміює недоліки задля їх усунення.

Сарказм є найрізкішою формою комічної критики, яка часто проявляється через агресію та жорстокість з метою приниження:

- *eye broccoli* – жорстока критика зовнішності людини;
- *shouting head* – гостра назва людини, що агресивно виражає емоції.

Найчастіше використовується гумор (33.9%), далі іронія (30.3%), сатира (24.8%) і сарказм (11%).

Матеріалом роботи є медіа-дискус – поєднання комунікаційної та технологічної взаємодії, в якій сучасні медіа активно використовують складні слова, що дозволяє ефективніше передавати інформацію, яскравий емоційний відтінок, а також сприяє виникненню неологізмів, які швидко поширюються в суспільстві.

Отже, словоскладання демонструє багатогранність та широке використання як засобу лексичного збагачення англійської мови, який часто застосовується для вираження комічного ефекту, створюючи сучасну мовну картину.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

Christianto D. Compound words in English // *LLT Journal*. 2019. Vol. 23. № 1. DOI: <https://doi.org/10.24071/llt.2020.230103>

Jimmi, Sidauruk J. Mastering Compound Word for Teachers and Learners of English // *Wanastra: Jurnal Bahasa dan Sastra*. 2020. Vol. 12. №1. P. 32-41. DOI: [10.31294/w.v12i1.7514](https://doi.org/10.31294/w.v12i1.7514)

The theses outline the study of compounding, its classification, and its use as a means of creating a comic effect (humor, irony, satire, and sarcasm) in English-language media discourse. The research material was selected from the online dictionary Word Spy.

Keywords: *compounding, compound word, neologism, media discourse, comic effect.*

АНТИЧНІ АФОРИЗМИ ЛАТИНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ: ДЖЕРЕЛА ЕМПІРИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

Лілія Бигар

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглядається питання про джерела емпіричного мовного матеріалу для дослідження латинських афоризмів у німецькій мові. Показано зв'язок між творами античних авторів (Цицерон, Сенека, Вергілій, Горацій, Цезар, Августин) та сучасним німецьким мовленням. Окреслено роль класичних збірок XIX ст. (Бюхман, Зімрок, Лінпергайде, Тетцнер), сучасних словників (Duden, PONS), публіцистики, художньої та наукової літератури у фіксації та поясненні афоризмів. Підкреслено значення цих джерел для збереження культурної пам'яті та актуального функціонування висловів у різних стилях німецької мови.

Ключові слова: *афоризм, латина, німецька мова, джерела, функціонування.*

Античні латинські афоризми займають важливе місце у німецькій мовній традиції та культурі. Вони зберегли актуальність у сучасному мовленні, літературі, науковому дискурсі та публіцистиці (Жуков, 2001: 98).

Чимало висловів увійшли в німецьку мову безпосередньо з творів класичних авторів. Так, Цицерон у *De Officiis* подає відомий афоризм *Homo homini lupus est* («людина людині вовк»), який у німецькій адаптації використовується у правничих і соціальних текстах (Cicero, 1994: II, 13). Сенека у своїх листах сформулював вислів *Nil admirari* («нічому не дивуватися»), що трапляється у філософських контекстах (Seneca, 1996: 27). Вергілій (*Aeneis*) та Горацій (*Oden*) залишили формули *Fortes fortuna adiuvat* («сміливим щастить») (Vergilius, 2011: 74) та *Carpe diem* («лови момент») (Horatius, 2003: 45). Юлій Цезар закріпив вираз *Veni, vidi, vici* (Caesar, 1998: 59), а Августин (*De Civitate Dei*) — морально-релігійний афоризм *Si comprehendis, non est Deus* (Augustinus, 2008: 213).

Для систематизації цих виразів важливим є залучення лексикографічних і текстових джерел. Одним із найавторитетніших є збірка Георга Бюхмана *Geflügelte Worte* (Büchmann, 1965: 330–434). Вагомими є й інші видання XIX ст. (Lipperheide, 1865; Simrock, 1846; Tetzner, 1895). Вони дозволяють відтворити історичний зріз функціонування афоризмів та простежити їхнє поширення в німецькій мовній традиції.

Серед сучасних словникових джерел особливе місце належить серії *Duden* (Duden, 2012: 201), словнику *PONS Wörterbuch der lateinischen Redewendungen* (PONS, 2010: 52) та спеціальним енциклопедіям античної культури. Цінність таких джерел полягає у фіксації не лише значення, але й сфер функціонування висловів. Наприклад, вираз *in dubio pro reo* активно використовується у правничому дискурсі.

Німецькі газети й журнали (*Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *Die Zeit*, *Der Spiegel*) також виступають важливим джерелом. Так, у «Die Zeit» (2018) вислів *Pacta sunt servanda* використано для підкреслення важливості міжнародних угод, а у «FAZ» нерідко зустрічається формула *Carpe diem* у культурологічних статтях. «Der Spiegel» часто застосовує латинські афоризми в політичному дискурсі, надаючи їм іронічного або сатиричного відтінку.

Художня література (Mann, 1947: 188) інтегрує латинські вислови для створення інтертекстуальних відсилань. У науковій і правничій літературі афоризми (*Nullum crimen sine lege*, *in dubio pro reo*) закріпилися як терміни (Жуков, 2001: 102). У навчальних підручниках з німецьких прислів'їв та приказок афоризми подаються систематично, що забезпечує їхнє засвоєння новими поколіннями (Кудіна, Пророченко, 2005: 54).

Таким чином, джерела емпіричного матеріалу для дослідження латинських афоризмів у німецькій мові охоплюють широкий спектр: від класичних збірок XIX ст. до сучасних словників, енциклопедій, художньої літератури, публіцистики та навчальних матеріалів. Їхня сукупність дозволяє всебічно описати походження, адаптацію та актуальне функціонування афоризмів у німецькому суспільстві, що підтверджує їхню інтегрованість у мовну систему й культурну пам'ять німецького народу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Augustinus, A. (2008). De Civitate Dei. Freiburg: Herder.
Büchmann, G. (1965). Geflügelte Worte (26. Aufl.). Berlin: Haude & Spener.
Caesar, G. J. (1998). Commentarii de Bello Gallico. Leipzig: Teubner.
Cicero, M. T. (1994). De Officiis. Oxford: Clarendon Press.
Duden. (2012). Redewendungen. Mannheim: Dudenverlag.
Horatius, Q. F. (2003). Oden. München: Artemis & Winkler.
Жуков, В. (2001). Фразеологізми античного походження в німецькій мові. Київ: Наукова думка.
Кудіна, О. Ф., Пророченко, О. П. (2005). Перлини народної мудрості. Німецькі прислів'я та приказки. Вінниця: Нова книга.
Lipperheide, F. (1865). Sprichwörterbuch. Berlin: Lüderitz.
Mann, T. (1947). Doktor Faustus. Frankfurt am Main: Fischer Verlag.
PONS. (2010). Wörterbuch der lateinischen Redewendungen. Stuttgart: Klett.
Seneca, L. A. (1996). Epistulae Morales ad Lucilium. Leipzig: Teubner.
Simrock, K. (1846). Die deutschen Sprichwörter. Frankfurt am Main: Sauerländer.
Tetzner, F. (1895). Deutsche Sprichwörterkunde. Leipzig: Hirzel.
Vergilius, M. (2011). Aeneis. Stuttgart: Reclam.

The theses examine the sources of empirical linguistic material for the study of Latin aphorisms in the German language. The connection between the works of ancient authors (Cicero, Seneca, Vergil, Horace, Caesar, Augustine) and modern German usage is demonstrated. The role of classical collections of the 19th century (Büchmann, Simrock, Lipperheide, Tetzner), modern dictionaries (Duden, PONS), journalism, fiction, and scientific literature in recording and explaining aphorisms is outlined. The significance of these sources for preserving cultural memory and ensuring the current functioning of expressions in various styles of the German language is emphasized.

Keywords: *aphorism, Latin, German language, sources, functioning.*

КОРПУСНИЙ АНАЛІЗ БІНАРНИХ ПОНЯТЬ WÜRDE UND MINDERWERTIGKEIT У НІМЕЦЬКОМУ ДИСКУРСІ

Олександр Болдиш

Карпатський національний університет Імені Василя Стефаника
м.Івано-Франківськ

У тезах окреслено основні номінації понять Würde und Minderwertigkeit (гідність та меншовартість), значущість у етиці та філософії, а також із якими іншими лексемами пов'язані концепти понять Würde und Minderwertigkeit.

Ключові слова: *корпусний аналіз, гідність, меншовартість, вербалізація концептів, лексеми-вербалізатори, лінгвокультура.*

Бінарні опозиції становлять фундаментальний механізм людського мислення та пізнання світу. Вони відображають дуалістичну природу сприйняття реальності через протиставлення базових категорій. Дихотомічний поділ на протилежності дозволяє структурувати знання про навколишній світ. Це явище простежується на всіх рівнях мови та мислення. Бінарні опозиції формують

концептуальну картину світу через систему взаємопов'язаних протиставлень. Вони слугують універсальним інструментом категоризації дійсності [Сальникова Е. Г., 2017]. Дослідження бінарних опозицій вимагає комплексного підходу із залученням методів різних галузей лінгвістики. Аналіз протиставлень здійснюється на лексико-семантичному, концептуальному та дискурсивному рівнях. Вивчення опозицій дозволяє розкрити специфіку національної мовної картини світу. Бінарні структури відображають особливості категоризації дійсності певним етносом. Протиставлення концептів розкриває систему цінностей та світоглядних орієнтирів народу [Щербина С. М., Гоца Н. М., 2014].

Використання методів корпусної лінгвістики відкриває нові можливості для дослідження мовної реалізації концептуальних опозицій. Корпусний аналіз дозволяє виявити частотність та особливості вживання мовних засобів вираження концептів *Würde* та *Minderwertigkeit* у різних типах текстів. Це дає можливість отримати об'єктивні дані про функціонування досліджуваної опозиції в німецькій мові. Важливим аспектом корпусного дослідження є можливість простежити діахронічні зміни у вербалізації концептів та виявити закономірності їх сполучуваності з іншими мовними одиницями. Такий підхід дозволяє зробити висновки про динаміку розвитку досліджуваної опозиції. концепт *WÜRDE* найчастіше вербалізується через лексеми *Würde*, *Dignität*, *Ehrwürdigkeit*, тоді як концепт *MINDERWERTIGKEIT* представлений одиницями *Minderwertigkeit*, *Unterlegenheit*, *Unwürdigkeit* [Sigg G. M., 2019]. Частотний аналіз показує переважання позитивно маркованих одиниць, що свідчить про вищу значущість концепту *WÜRDE* в німецькій мовній картині світу. Контекстуальний аналіз вживання лексеми *Würde* виявляє її тісний зв'язок із поняттями моралі, етики та загальнолюдських цінностей. Німецькомовні тексти відображають розуміння гідності як невід'ємної характеристики особистості, що потребує визнання та поваги з боку суспільства. Художні твори часто зображують ситуації морального вибору, де збереження власної гідності протиставляється матеріальним благам чи соціальному статусу. Корпусне дослідження виявляє значну роль модальних дієслів та часток у вираженні оцінного ставлення до проявів гідності та меншовартості. Модальність як граматична категорія відображає суб'єктивну оцінку описуваних явищ, підкреслюючи емоційно-оцінний компонент досліджуваних концептів.

Корпусне дослідження підтверджує значущість концептів *WÜRDE* та *MINDERWERTIGKEIT* для німецької лінгвокультури, їхню глибоку вкоріненість у мовній свідомості носіїв. Статистичний аналіз частотності вживання лексичних одиниць демонструє кількісну перевагу позитивно маркованих вербалізаторів концепту *WÜRDE* над негативно маркованими репрезентантами концепту *MINDERWERTIGKEIT*. у німецькомовному дискурсі. Проілюструємо реалізацію концепту *WÜRDE* на прикладі уривку з роману Т. Манна "*Buddenbrooks*": "*Seine Würde war ihm heilig, und er verteidigte sie mit einer nervösen und unerbittlichen Wachsamkeit*" [Frühneuhochdeutsches Wörterbuch, 1994]. Цей приклад демонструє сприйняття гідності як священної цінності, що потребує постійного захисту та пильності.

Частотність вживання ключових лексем-вербалізаторів концептів

Лексема	Абсолютна частотність	Відносна частотність (%)
Würde	487	32,5
Dignität	156	10,4
Ehrwürdigkeit	143	9,5
Minderwertigkeit	198	13,2
Unterlegenheit	167	11,1
Unwürdigkeit	145	9,7

Аналіз контекстуального оточення лексеми *Minderwertigkeit* розкриває її типові сполучення. Наприклад, у творі Г. Гессе *"Der Steppenwolf"* знаходимо: *"Das Gefühl der Minderwertigkeit nagte an seiner Seele wie ein hungriges Tier"* [Busse D., Teubert W., 2013, с. 167]. Метафоричне порівняння підкреслює руйнівний характер почуття меншовартості. Дослідження синтаксичних конструкцій виявляє переважання певних моделей у вербалізації концептів. Розглянемо типові синтаксичні структури на прикладі речень із корпусу:

"Die Würde des Menschen manifestiert sich in seiner Fähigkeit, moralische Entscheidungen zu treffen" - складнопідрядне речення з підрядним означальним.

"Trotz aller Widrigkeiten bewahrte er seine Würde" - просте поширене речення з прийменниковою конструкцією.

Синтаксичні моделі вербалізації концептів

Тип конструкції	Кількість випадків	Відсоток
Складнопідрядні речення	312	41,6
Прості поширені речення	245	32,7
Складносурядні речення	193	25,7

Корпусний аналіз виявляє цікаві закономірності у використанні модальних дієслів із лексемами-вербалізаторами концептів. Розглянемо приклад з твору Г. Бюлля *"Billard um halb zehn"*: *"Er musste seine Würde verteidigen, auch wenn es ihn das Leben kosten würde"*. Модальне дієслово *müssen* підкреслює імперативний характер збереження гідності. Текстовий аналіз дозволяє простежити реалізацію концептуальної опозиції в різних жанрах німецькомовної літератури. Наведемо приклад з поезії Р.М. Рільке: *"In der Würde liegt die Kraft, die uns über die Niederungen des Alltags erhebt"* [Schippa T., 2002]. Поетичний текст розкриває піднесену природу концепту WÜRDE через просторову метафору.

Бінарні опозиції є безумовно одним із ключових понять та підґрунтям німецькомовної картини світу, оскільки відображає уявлення про гідність, честь

та самоповагу людини. У добу Просвітництва термін закріпилося як філософське поняття, тісно пов'язане із автономією людини.

У текстовому матеріалі простежується взаємодія досліджуваних концептів із іншими ключовими концептами німецької лінгвокультури. Корпусний аналіз виявляє стійкі асоціативні зв'язки концепту WÜRDE з концептами EHRE, MORAL, RESPEKT [Busse D., 2007]. Концепт MINDERWERTIGKEIT демонструє системні зв'язки з концептами SCHAM, ANGST, SCHWÄCHE. Концепт MINDERWERTIGKEIT реалізується через образи хаотичного руху та падіння [Nuss B., 1993]. Температурні метафори збагачують концептуалізацію досліджуваної опозиції через асоціації з фізичними відчуттями тепла та холоду. Гідність стійко асоціюється з теплом, що метафорично виражає життєдайну силу та позитивну оцінку. Концепт MINDERWERTIGKEIT натомість отримує метафоричне осмислення через образи холоду, льоду та замерзання. Температурна метафорика пов'язує абстрактні поняття з базовим тілесним досвідом, роблячи їх більш доступними для розуміння.

Просторові метафори в концептуалізації опозиції Würde-Minderwertigkeit

Метафорична модель	WÜRDE	MINDERWERTIGKEIT
Вертикальний рух	підйом, злет	падіння, занурення
Просторова локалізація	верх, висота	низ, глибина
Напрямок руху	вгору	вниз
Орієнтація	піднесення	приниження

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Сальникова Е. Г. Бінарні опозиції як спосіб концептуалізації художественної картини світу. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2017. № 76. С. 335-337
- Щербина С. М., Гоца Н. М. Онтологічна сутність бінарних концептів та основні підходи до їх вивчення у сучасній лінгвоконцептології. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2014. № 13. С. 157-160.
- Busse D. Diskurslinguistik als Kontextualisierung: Methodische Kriterien. Sprachwissenschaftliche Überlegungen zur Analyse gesellschaftlichen Wissens. Warnke. Diskurslinguistik nach Foucault, 2007. S. 81-105.
- Busse D., Teubert W. Linguistische Diskursanalyse: neue Perspektiven. Springer VS, 2013. 421 Böll H. Ansichten des Clowns 1963
- Frühneuhochdeutsches Wörterbuch. Herausg. von Ulrich Goebel und Oskar Reichmann. B. 2. Walter de Gruyter. Berlin; New York, 1994. 2051
- Nuss B. Das Faust-Syndrom. Ein Versuch über die Mentalität der Deutschen. Bonn; Berlin: Bouvier Verlag, 1993. 213
- Sigg, G. M. Ehre und Würde - Ein kulturphilosophischer Essay. Zeitschrift für Bewusstseinswissenschaften, 2019
- Schippan T. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 2002. 306

The theses outline the main nominations of the concepts of Würde und Minderwertigkeit (dignity and inferiority), their significance in ethics and philosophy, and with which other lexemes the concepts of Würde und Minderwertigkeit are related.

Keywords: *corpus analysis, dignity, inferiority, verbalization of concepts, linguoculturology, verbalizing lexemes*

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ПРОЦЕСИ ФЕМІНІЗАЦІЇ У СУЧАСНИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ

Іванна Валюшко

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

*У тезах розглянуто лексико-граматичні аспекти фемінізації на прикладах текстів періодичних видань *Le Monde* та *Le Figaro* за 2020–2025 рр. Проаналізовано особливості вживання фемінітивів у різних жанрах, морфологічні моделі творення жіночих назв професій, стилістичні функції та прагматичну роль фемінізованих форм у контексті інклюзивного мовлення та гендерної рівності.*

Ключові слова: *фемінітиви, гендерна рівність, фемінізація, сучасна публіцистика, мовна політика.*

У публіцистичному дискурсі фемінітиви з'являються не лише як граматичні маркери роду, а й як прояв політкоректності й прагнення уникнути дискримінації. За рекомендаціями інституцій, у французькій мові дедалі частіше вживаються фемінізовані форми посад, коли йдеться про жінок.

В інформаційних жанрах (новини, замітки, репортажі) помітна послідовна фемінізація назв посад і ролей жінок. Так, у текстах останніх років регулярно використовуються фемінізовані форми *ministre, présidente, députée, ingénieure* тощо при згадці відповідних керівних посад. Наприклад, *Le Monde* у статті 16 травня 2022 р. вживає «*première ministre, Elisabeth Borne*», одразу уточнюючи стаття посадовиці.

В аналітичних матеріалах (статтях, оглядах, інтерв'ю) часто вживають такі фемінітиви, як *autrice, professeure, chercheuse, chanteuse, éditrice, historienne* тощо. Наприклад, у інтерв'ю 2022 р. з професоркою Франсуаз Кане відзначено: «*De plus en plus d'autrices sont désormais au programme du bac*. У тій самій статті її називають «*cette professeure de français...*», підкреслюючи її професійну роль.

У художньо-публіцистичних жанрах фемінітиви набувають експресивного звучання: вони підкреслюють індивідуальність жінки та її роль. Так, у журналістському портреті режисерки Лорен де Сагазан її називають «*la metteuse en scène*» і відзначають, що вона «*s'est imposée comme une des metteuses en scène les plus passionnantes de sa génération*».

Залежно від жанру фемінітиви виконують різні функції. У новинних матеріалах вони переважно служать нейтральним маркером для точнішого інформування (наприклад, у новині про Нобелівську премію з хімії *Le Monde* у заголовку вживає «**Les chercheurs** ont été récompensés», одразу уточнюючи, що йдеться про жінок-науковиць). В аналітичних чи мотиваційних текстах

фемінітиви часто мають соціальний чи експресивний відтінок. Так, Еммануель Шарпантьє, отримавши Нобелівську премію з хімії, прокоментувала: «*Les femmes scientifiques peuvent aussi avoir un impact...*». Тут фемінітив *femmes scientifiques* відіграє мотиваційну роль та допомагає зруйнувати гендерні стереотипи. З іншого боку, в офіційних публікаціях фемінітиви звучать формально: наприклад, про призначення Еви Сефтель пишуть *directrice de la rédaction*, підтверджуючи канонічний характер цього слововживання.

На морфологічному рівні фемінізація здійснюється переважно афіксацією: додаються суфікси або змінюється основа слова. У сучасних публіцистичних текстах часто зустрічаються форми з традиційними суфіксами: наприклад –*e* (*ministre – ministre, député – députée*), –*ienne* (*chirurgien – chirurgienne*), –*trice* (*auteur – autrice*), –*eure* (*auteur – auteure, ingénieur – ingénieure*) тощо. Окрім того, з'являються неологізми типу *cheffe* чи *mairresse*. Так, *Le Monde* у 2024 р. використовує форму *cheffe* у заголовку «*Une cheffe, trois recettes sans cuisson...*» про кухарку Жюлію Баван, показуючи, що *cheffe* вже фіксується у медіа. Отже, французька мова демонструє гнучкість – поряд із традиційними варіантами з'являються й нові.

Лексична фемінізація породжує не лише нові слова, але й семантичне переосмислення існуючих. У мові з'являються фемінітиви до посад, які раніше мали лише чоловічі назви (*ambassadrice, rectrice, docteure* тощо). Водночас багато традиційних назв використовуються з артиклем жіночого роду *la* (*avocate, architecte, artiste, diplomate*). Багато фемінізованих назв наявні в паралельних варіантах (*autrice/auteure, professeure/professeuse*), що свідчить про багатство мовної системи. Ці нові лексеми й варіанти поступово входять у вживання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Eve Szeftel devient la nouvelle directrice de la rédaction de Marianne. *Le Figaro*. 08.01.2025. URL: <https://www.lefigaro.fr/medias/eve-szeftel-devient-la-nouvelle-directrice-de-la-redaction-de-marianne-20250108> (дата звернення: 01.05.2025).
- Labro C. Une cheffe, trois recettes sans cuisson : Julie Bavant, le culte du végétal. *Le Monde*. 09.08.2024. URL: https://www.lemonde.fr/politique/article/2022/05/16/elisabeth-borne-trois-fois-ministre-et-ancienne-presidente-de-la-ratp-nommee-premiere-ministre_6126374_823448.html (дата звернення: 14.04.2025).
- Leyris R. Le prix Nobel de littérature 2022 attribué à l'écrivaine française Annie Ernaux. *Le Monde*. 06.10.2022. URL: https://www.lemonde.fr/international/article/2022/10/06/le-prix-nobel-de-litterature-attribue-a-la-romanciere-francaise-annie-ernaux_6144694_3210.html (дата звернення: 17.04.2025).
- Service P. Elisabeth Borne, trois fois ministre et ancienne présidente de la RATP, nommée première ministre. *Le Monde*. 16.05.2022. URL: https://www.lemonde.fr/politique/article/2022/05/16/elisabeth-borne-trois-fois-ministre-et-ancienne-presidente-de-la-ratp-nommee-premiere-ministre_6126374_823448.html (дата звернення: 14.04.2025).

The theses examine the lexico-grammatical aspects of feminization in contemporary French journalistic discourse based on texts from the periodicals Le Monde and Le Figaro (2020–2025). The study analyzes the use of feminine forms across various genres, the morphological models of forming female professional titles, as well as the stylistic functions and pragmatic role of feminized forms in the context of inclusive language and gender equality.

Keywords: *feminatives, gender equality, feminization, contemporary journalism, language policy.*

ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНВЕРСАЦІЙНИХ ІМПЛІКАТУР У АНГЛОМОВНОМУ СУДОВОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ АМЕРИКАНСЬКОЇ СУДОВОЇ ДРАМИ «THE PRACTICE»)

Христина Васютин

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено лексичні особливості конверсаційних імплікатур у англомовному судовому дискурсі. З'ясовано, що найпоширенішими є юридично зумовлені іронія, пом'якшення й емоційно-міжособистісні імплікатури, а метафора і кліше є типовими для політичних виступів і сцен із вироками.

Ключові слова: *імплікатура, конверсаційна імплікатура, судовий дискурс, лексика, The Practice.*

У сучасній лінгвістиці інформацію, що міститься в тексті (усному чи письмовому), Ф.С. Бацевич поділяє на «формально виражену, явну – експліцитну – та формально не виражену, приховану, але наявну в конкретному мовленнєвому акті, тобто імпліцитну» (Бацевич, 2009).

Г. П. Грайс називав імплікатурами дискурсу або комунікативними (конверсаційними, конверзаційними) імплікатурами (*conversational implicatures*) такі смислові компоненти повідомлення, які реципієнт виводить із контексту комунікації завдяки знанням постулатів і конвенцій спілкування. Імплікатури є смисловими висновками, на відміну від логічних (Grice, 1993).

Метою цієї розвідки є аналіз лексичних особливостей конверсаційних імплікатур у англомовному судовому дискурсі.

На думку О. О. Кобзевої, «судовим дискурсом можна вважати дискурс окремих судових процесів або їх відрізків; судовий дискурс може поставати як узагальнене поняття, що може містити безліч дискурсів, на основі аналізу яких можна виявити типові характеристики і загальні закономірності побудови судової комунікації» (Кобзева, 2017).

Американський судовий дискурс (АСД) має свою функціональну специфіку, яка тісно пов'язана із забезпеченням конституційної законності й захистом прав громадян США. Основною його функцією є використання Конституції, законів і інших правових актів як інструментів у процесі судового розгляду.

Матеріалом нашого дослідження слугують скрипти 1-10 серій 8-го сезону американського телесеріалу «The Practice» (українською «Юристи Бостона»). Він зосереджений на роботі невеликої юридичної фірми в Бостоні, висвітлюючи як професійні, так і особисті проблеми, з якими стикаються її працівники-адвокати.

Ми виявили такі лексичні особливості в аналізованих конверсаційних імплікатах у скриптах, які досліджувалися:

1. Лексеми двозначності, юридичні евфемізми, використання технічної юридичної лексики, наприклад:

- *'If there's a knife...'*, *'Allegedly, ...'*, *'It happens to be constitutional'*

2. Саркастичні чи іронічні лексеми, що виражають насмішку чи протиставлення прямому змісту:

- *'Is that wrong?'*, *'You've had your moments.'*, *'Dear God!'* (емоційно-переоцінене вигукування).

3. Модальні слова і їх заміники, які знижують визначеність твердження.

- *'Could be wrong'*, *'Perhaps'*, *'I suppose'*, *'I don't know'*, *'The likelihood is...'*

4. Лексеми інтимного, емоційного або міжособистісного характеру:

- *'Don't mistake it for affection'*, *'Would you like to dance?'*, *Jamie, you and I... it's just a thing'*

5. Метафорична або образна мова, яка трапляється в імплікатурах, що мають політичні або філософські конотації:

- *'We need to take back our streets'*, *'I'm in God's hands now'*, *'He became lost'* (про злочинця)

6. Різке зниження реєстру або жаргон у юридичному контексті:

- *'You're on my stool'*, *'They were fornicating in my bed'*

7. Інтертекстуальні посилання або культурні кліше або фрази:

- *'Ignorance is bliss'*, відомого англійського поета Томаса Грея, вперше вжита ним у поемі *"Ode on a Distant Prospect of Eton College"* (1742 р.) у рядку *'where ignorance is bliss, 'tis folly to be wise'*, де Грей говорить, що людям краще не бути обізнаними про своє майбутнє (History of English).

Ми здійснили кількісний аналіз лексичних особливостей, виявлених у досліджених конверсаційних імплікатурах на матеріалі судового дискурсу. Зазначимо, що деякі імплікатури містять 2 і більше лексичних прийомів одночасно – поєднання іронії і юридичного евфемізму, наприклад: *'You think that closing was clever?'* Категорії: 2 (сарказм), 3 (риторичне запитання як пом'якшення). Найчастіше трапляються юридично зумовлені іронія (22,7%) й пом'якшення (17%), домінують в репліках Алана Шора, емоційно-міжособистісні імплікатури (14,5%) активні в діалогах із Джеймі, Тарою, Дуайтом, а метафора (11%) і кліше (6%) виявилися типові для політичних виступів і сцен із вироками.

Отже, конверсаційні імплікатури в англійському судовому дискурсі виконують важливу комунікативну функцію, поєднуючи юридичну аргументацію з емоційним і стилістичним впливом.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. 2-ге вид., доповн. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 376 с.

Кобзева О. О. Стратегії та тактики судді в американському судовому дискурсі : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2017. 249 с.

Grice H. P. Logic and Conversation. *Studies in the Way of Words*. Cambridge. Kommunikation, Bedeutung. Frankfurt : Suhrkamp, 1993. P. 243–265.

History of English. Ignorance is bliss: Meaning, origin & usage [Електронний ресурс]. URL: <https://www.thehistoryofenglish.com/ignorance-is-bliss-meaning-origin-usage> (дата звернення: 30.09.2025).

The Practice. Episodes with scripts [Електронний ресурс]. URL: <https://subslikescript.com/series/The-Practice-118437> (дата звернення: 30.09.2025).

The theses outline the lexical features of conversational implicatures in English-language courtroom discourse. It has been found out that the most common are legally conditioned irony, mitigation, and emotional–interpersonal implicatures, whereas metaphor and clichés are typical of political speeches and sentencing scenes.

Keywords: implicature, conversational implicature, courtroom discourse, lexis, The Practice.

СЕМАНТИКА І СИНТАКСИС У ВЗАЄМОДІЇ: ФУНКЦІЙНО-ГРАМАТИЧНА ПЕРСПЕКТИВА

Олексій Воробець

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто взаємозв'язок семантики і синтаксису в межах функційно-граматичного підходу, який ґрунтується на принципі цілісного опису речення як єдності форми, змісту та комунікативної функції. Здійснено аналіз основних типів семантико-синтаксичних відношень, що формують структуру сучасного українського речення. Особливу увагу зосереджено на функційно-семантичних полях предикативності, модальності, темпоральності та поширюваності.

Ключові слова: семантика, синтаксис, предикативність, поширювач, модальність, когнітивна структура речення.

У сучасному мовознавстві дедалі більшого значення набуває дослідження взаємодії семантики та синтаксису як двох взаємопов'язаних рівнів мовної системи. Синтаксичні структури не є нейтральними формальними схемами – вони відображають певну систему смислових відношень, що формують комунікативну організацію висловлення. Водночас семантичний рівень не може бути адекватно описаний без урахування граматичних і структурних параметрів. Така взаємозумовленість лежить в основі функційно-граматичного підходу, який розглядає мову як динамічну систему, де форма і зміст перебувають у постійному русі взаємодії (Kononenko & Vorobets, 2023).

Функційна граматики, започаткована в працях таких учених, як О. Бондарко, І. Вихованець, В. Звєгінцев, В. Кононенко, А. Загнітко, стала підґрунтям для інтеграції семантичного та синтаксичного аналізу. У межах цього підходу речення розглядається не лише як формально-граматична одиниця, а як смислова структура, у якій виражається певний тип предикативних, модальних, темпоральних та комунікативних відношень (Kononenko & Vorobets, 2023).

Функційно-граматичний підхід базується на принципі взаємодії змісту (семантики) та форми (граматики). Його метою є опис мовних одиниць не

ізолювано, а у зв'язках і відношеннях, які вони реалізують у мовленні. В основі такого опису лежить поняття функційно-семантичного поля (ФСП) – системного утворення, що об'єднує мовні засоби різних рівнів (лексичних, морфологічних, синтаксичних), які виконують спільну функцію у вираженні певного змісту.

В українському мовознавстві ідеї функційної граматики активно розвивалися у працях І. Вихованця, В. Кононенка, А. Загнітка, які обґрунтували взаємозалежність синтаксичних структур і семантичних ролей компонентів речення. Такий підхід дає змогу не лише описати будову речення, а й з'ясувати, як саме зміст організовує граматичну форму, які смислові домінанти визначають структуру висловлення, та як ці відношення реалізуються у мовленні (Предикат у структурі речення, 2010; Зіставно-типологічні студії: українська мова на тлі споріднених мов, 2015).

Взаємодія семантики і синтаксису найповніше виявляється у процесі формування синтаксичної структури речення, у якій реалізуються різні типи семантичних відношень між предикатом і його актантами. Ці відношення відображаються у формально-граматичній організації речення та становлять основу його смислової цілісності.

В. Кононенко підкреслює, що поширювачі речення виконують роль “семантичних уточнювачів предиката” і беруть участь у формуванні комунікативної структури висловлення (Предикат у структурі речення, 2010; Зіставно-типологічні студії: українська мова на тлі споріднених мов, 2015). Так, додатки, обставини та означення не лише розширюють речення формально, а й змінюють його інформаційну перспективу.

Особливої уваги заслуговує аналіз синкретичних поширювачів, які поєднують у собі ознаки кількох типів семантичних відношень (наприклад: *втомлений від роботи* – одночасно вказує на стан і причину). Як зауважує А. Загнітко, такі структури “демонструють перехідність між граматичними зонами і свідчать про поліцентричність синтаксичної системи” (Загнітко, 2012).

Проведене дослідження підтверджує, що взаємодія семантики і синтаксису є однією з ключових закономірностей організації мовної системи, а функційно-граматичний підхід дає змогу описати цю взаємодію комплексно – у межах єдиної моделі змісту й форми. Синтаксична структура речення розглядається не як формальна конструкція, а як динамічна система реалізації семантичних відношень між предикатом, актантами та поширювачами.

У межах сучасної лінгвістики функційно-граматична перспектива відкриває нові можливості для інтеграції синтаксичного, семантичного та когнітивного аналізу, що дозволяє розглядати речення як одиницю не лише мовної, а й мисленнєвої діяльності. Перспективним видається подальше вивчення синкретичних і межових структур, де поєднуються різні типи семантичних відношень, а також застосування здобутих результатів до типологічних і зіставних досліджень у слов'янських мовах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Загнітко, А. (2012). *Сучасний український синтаксис: теорія і практика*. Донецьк: ДонНУ.

- Кононенко, В. (Ред.). (2010). *Предикат у структурі речення: монографія*. Київ; Івано-Франківськ; Варшава.
- Кононенко, В. (Ред.). (2015). *Зіставно-типологічні студії: українська мова на тлі споріднених мов: монографія*. Київ; Івано-Франківськ; Варшава.
- Kononenko, V., & Vorobets, O. (2023). Semantics of Subtext: Modernist Dimension. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Philology*, (10), 6–15. <https://doi.org/10.15330/jpnuphil.10.6-15>

The theses explores the interaction between semantics and syntax within the framework of the functional-grammatical approach, which views the sentence as an integral unity of form, meaning, and communicative function. The study analyzes the main types of semantic-syntactic relations that shape the structure of modern Ukrainian sentences. Special attention is devoted to the functional-semantic fields of predicativity, modality, temporality, and sentence expansion.

Keywords: *semantics, syntax, predicativity, modifier, modality, cognitive structure of the sentence.*

СИМВОЛІКА ГРИ В КОНТЕКСТІ ФЕМІНІЗМУ

Вікторія Грабовецька

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах висвітлюється проблема символіки гри, зокрема шахів, як метафори феміністичної боротьби у фільмі «Хід королеви». Шахи виступають не лише як інтелектуальна діяльність, але й як інструмент самовираження жінки, яка прагне довести свою рівність у традиційно чоловічій сфері. Важливо, що для головної героїні, Бет Гармон, шахи стають простором не лише інтелектуальної реалізації, але й емоційного становлення. Вони перетворюються на універсальну метафору боротьби за свободу та рівноправність, що дозволяє їй протистояти усталеним гендерним стереотипам.

Ключові слова: *символіка, шахи, фемінізм, ідентичність, самовираження.*

Одним із ключових аспектів символіки гри у фільмі є руйнування стереотипів, що жінки нібито не здатні досягати успіхів у складних інтелектуальних сферах. Шлях Бет у світі шахів демонструє, що жіноча індивідуальність і талант можуть бути не менш вагомими, ніж чоловічі. Кожна її перемога є символічним кроком до подолання соціальних бар'єрів і упереджень, які обмежували роль жінки в суспільстві. Шахи у такому контексті функціонують як метафора суспільної боротьби за визнання жінок у сфері, де традиційно домінували чоловіки. Крім зовнішньої боротьби, шахи у фільмі відображають внутрішні конфлікти персонажа. Для Бет Гармон гра стає способом подолати власні страхи, сумніви та залежності. Кожна партія є водночас процесом інтелектуального змагання та емоційного самопізнання. У цьому сенсі шахи постають як інструмент гармонізації внутрішнього світу героїні, її пошуку рівноваги між особистими амбіціями та соціальними очікуваннями.

У більш широкому феміністичному контексті символіка шахів підкреслює важливість самостійності та незалежності жінки. Відмова Бет від нав'язаних ролей і прагнення бути не «супутницею», а рівною серед рівних є знаком її внутрішнього визволення. У цьому аспекті шахи виконують роль універсального символу – боротьби за свободу, розширення меж можливого та досягнення рівності.

Таким чином, у «Ході королеви» шахи виконують багатозначну функцію: вони є полем інтелектуального змагання, простором для феміністичного виклику та метафорою емоційної і психологічної незалежності. Їх символіка втілює прагнення жінки до самореалізації та суспільного визнання, що робить фільм яскравим прикладом осмислення феміністичної тематики у сучасній культурі.

The theses explore the symbolism of the game, particularly chess, as a metaphor for feminist struggle in the film "The Queen's Gambit". The game is presented not only as an intellectual process but also as a means of self-expression for a woman striving to prove her equality in a traditionally male-dominated field. Chess embodies the heroine's fight for independence, intellectual recognition, and personal identity. Each of her victories symbolizes the overcoming of social stereotypes and barriers, reflecting both external and internal struggles. Thus, chess functions as a multifaceted metaphor: an arena of intellectual competition, a feminist statement, and a path to self-realization.

Keywords: *symbolism, chess, feminism, identity, self-expression.*

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ АРГУМЕНТАЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ СУДОВОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ АМЕРИКАНСЬКОЇ СУДОВОЇ ДРАМИ «THE GOOD WIFE»)

Яна Гринчишин

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено реалізацію стратегії аргументації в англomовному судовому дискурсі на матеріалі американської судової драми «The Good Wife». З'ясовано, що її реалізують через поєднання логосу, етосу й пафосу й втілюють у маніпулятивних, агресивних і кооперативних тактиках. Гендерний чинник впливає на вибір тактик: жінки-адвокатки тяжіють до кооперативності й логічної послідовності, тоді як чоловіки – до конфронтаційності й контролю.

Ключові слова: *стратегія аргументації, логос, етос, пафос, маніпулятивні тактики, агресивні тактики, кооперативні тактики, гендерний чинник.*

Аргументація посідає ключове місце у судовому дискурсі, оскільки від ефективності комунікативних стратегій адвоката залежить результативність судового процесу. Американська судова драма «The Good Wife» демонструє особливості американського судового дискурсу, де адвокати реалізують багатокомпонентні комунікативні стратегії й тактики.

Дослідження прагматики судової комунікації вказує на те, що юридичний процес є не лише процедурою, а й риторичним змаганням, у якому поєднуються логічні й емоційні аспекти (Cotterill, 2003; Heffer, 2005). Метою роботи є

визначення особливостей реалізації стратегії аргументації в мовленні персонажів серіалу «The Good Wife», із фокусом на гендерні відмінності в доборі стратегій і тактик.

Стратегію аргументації в серіалі реалізують через класичні категорії етосу (апеляції авторитету мовця, його професійного статусу й репутації), пафосу (апеляції до емоцій і психологічного стану аудиторії) і логосу (апеляції до логіки, фактів і законодавчих норм) (Aristotle, 2018).

Логос. Жінки-адвокатки тяжіють до логічно послідовних питань і поступового підсилення доказової бази. Так, висловлення Алісії *'Let's focus on the evidence presented, not on speculation'* (S01E02) підкреслює орієнтацію на фактичність і уникання суб'єктивності. Натомість чоловіки застосовують більш категоричний стиль, як-от у висловлення Кері *'The law is clear, and your honor knows it'* (S02E05), яке апелює до беззаперечного авторитету закону.

Етос. Авторитет адвоката вибудовується або через посилення на прецеденти, як у висловленні Даяни *'As precedent shows in People v. Harris, the law supports our claim'* (S03E07), яке демонструє використання судового прецеденту для легітимізації позиції, або через конфронтаційні оцінки, як у висловленні Вілла *'Counsel is deliberately misleading the court'* (S01E09), яке формує образ некомпетентності опонента.

Пафос. У виступах жінок-адвокаток наявна емпатія, наприклад, висловлення *'Imagine being in her place, losing everything overnight'* (S04E11) створює емоційний ефект співпереживання. Чоловічі персонажі апелюють до драматизації, наприклад, висловлення *'If we allow this, justice itself is at risk'* (S02E13) спрямоване на формування відчуття моральної небезпеки.

Судовий дискурс у американській драмі «The Good Wife» відображає різноманіття тактик реалізації стратегії аргументації, серед яких провідними є маніпулятивні, агресивні й кооперативні.

Маніпулятивні тактики. Використання бінарних питань *'So you didn't see the defendant, correct?'* (S01E04) зменшує свободу відповіді і є прикладом контролю над свідком. Застосування навідних питань *'You were angry that night, weren't you?'* (S02E06) формує потрібний контекст і спрямовує свідка до бажаної відповіді.

Агресивні тактики. Серійні заперечення *'Objection, objection, objection'* (S03E02) створюють ефект психологічного тиску і є прикладом процесуальної агресії. Переривання відповіді свідка *'Just answer yes or no'* (S02E08) демонструє тиск і домінування адвоката над процесом.

Кооперативні тактики. Переговорні практики *'We can settle if both parties agree to the terms'* (S04E09) демонструють баланс вигоди і є прикладом дипломатичної аргументації. Використання пом'якшеної модальності *'Perhaps we could consider an alternative solution'* (S05E03) відображає готовність до компромісу і зменшує конфронтацію.

Жінки в американській судовій драмі «The Good Wife» частіше використовують стратегії кооперації, дипломатичності й балансування між логічними й емоційними елементами. Чоловіки схильні до агресивних тактик і контролю.

Отже, аналіз мовлення персонажів американської судової драми «The Good Wife» засвідчив, що стратегію аргументації реалізують через поєднання логосу, етосу й пафосу, які формують різні моделі комунікативної поведінки. Тактики реалізації стратегії аргументації охоплюють маніпулятивні, агресивні й кооперативні. Гендерний чинник істотно впливає на вибір стратегій: жінки орієнтовані на кооперативність, уточнення й емпатію, тоді як чоловіки тяжіють до конфронтаційності, категоричності й маніпулятивного контролю.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Aristotle. *The Art of Rhetoric: A new translation by Robin Waterfield*. Oxford: Oxford University Press, 2018. 320 p.
- Cotterill J. *Language and power in court: A linguistic analysis of the O. J. Simpson trial*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2003. 253 p.
- Heffer C. *The language of jury trial: A corpus-aided analysis of legal-lay discourse*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2005. 274 p.

The theses outlines the realization of argumentation strategy in English-language courtroom discourse based on the American legal drama “The Good Wife”. It is established that these strategies are implemented through a combination of logos, ethos, and pathos and are manifested in manipulative, aggressive, and cooperative tactics. The gender factor influences the choice of tactics: female attorneys tend to employ cooperation and logical consistency, whereas male attorneys are more inclined toward confrontation and control.

Keywords: *argumentation strategy, logos, ethos, pathos, manipulative tactics, aggressive tactics, cooperative tactics, gender factor.*

АБРЕВІАТУРИ В СУЧАСНОМУ ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩІ: ЛІНГВІСТИЧНА ТА КУЛЬТУРНА ПЕРСПЕКТИВА

Христина Грицик

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Зростання інтернету трансформувало глобальну комунікацію, що призвело до появи нових лінгвістичних форм. Серед найвідоміших є аббревіатури, які служать ефективними інструментами для швидкої взаємодії в цифровому середовищі. У тезах розглянуто роль, функції та значення інтернет-аббревіатур, спираючись на соціолінгвістику, прагматику та дослідження цифрового дискурсу.

Ключові слова: *інтернет-комунікація, аббревіатури, ініціалізми, акроніми, цифровий дискурс, мережевий сленг, соціальні медіа*

У 21 столітті комунікація все більше опосередковується цифровими технологіями. Такі платформи, як соціальні мережі, онлайн-форуми та програми обміну миттєвими повідомленнями, сприяли розвитку окремого лінгвістичного реєстру, який часто називають «мовою інтернету». Характерною особливістю цього реєстру є використання аббревіатур. Ці лінгвістичні скорочення

відображають не лише потребу в швидкості та лаконічності, але й спільні культурні знання серед користувачів (Бондаренко, 2015: 76).

Абревіатури в комп'ютерно-опосередкованій комунікації можна загалом розділити на акроніми (наприклад, *LOL* – *laughing out loud*), ініціалізми (наприклад, *BRB* – *be right back*) та скорочені форми (наприклад, *info* – *information*). Попередні дослідження в соціолінгвістиці (Crystal, 2001; Baron, 2008) показали, що інтернет-мова не погіршує лінгвістичну компетентність, а, навпаки, демонструє адаптивність та креативність.

Першою виділимо групу експресивних абревіатур. Це акроніми, які передають емоційну реакцію, замінюючи невербальні сигнали, що відсутні в цифровому спілкуванні: *NGL* (*Not gonna lie* – Не буду брехати), *IDC* (*I don't care* – Мені байдуже), *JK* (*Just kidding* – Жартую), *SU* (*Shut up* – Замовкни), *FR* (*For real* – Справді), *ISTG* (*I swear to God* – Клянуся Богом), *ILYSM* / *ILU* (*I love you so much* / *I love you* – Я так тебе люблю / Я тебе люблю), *DW* / *DWS* (*Don't worry* / *Don't worry about it, sweetheart* – Не хвилюйся / Не хвилюйся про це, сонечко). До експресивних абревіатур також відносяться *LOL* (*laughing out loud* – голосно сміюсь), *ROFL* (*rolling on floor laughing* – качаюсь від сміху по підлозі), які передають сміх, і є відомими практично будь-якому користувачу інтернету.

Ще однією групою абревіатур є розмовні абревіатури, які використовуються для регулювання діалогу, позначення присутності або підтримки плавності розмови, а також для регулювання взаємодії в режимі реального часу: *ICYMI* (*In case you missed it* – Якщо ви пропустили), *IRL* (*In real life* – У реальному житті), *LMK* (*Let me know* – Повідомте мене), *RN* (*Right now* – Зараз), *HBU* / *WBU* (*How about you* / *What about you* – Як щодо вас / Що щодо вас), *NRN* (*No reply necessary* – Відповідь не потрібна), *BRB* (*Be right back* – Зараз повернуся), *TTYL* (*Talk to you later* – Поговоримо пізніше), *AFK* (*Away from keyboard* – Геть від клавіатури).

Наступну категорією є інформаційні та функціональні скорочення, абревіатури та акроніми, які забезпечують ефективність обміну інформацією або метадискурсу, а також відображають функціональні та інформаційні потреби: *NSFW* (*Not safe for work* – Небезпечно для роботи), *TL; DR* (*Too long; didn't read* – Занадто довго; не читав), *FTFY* (*Fixed that for you* – виправив це для вас), *IIRC* (*If I remember correctly* – Якщо я правильно пам'ятаю), *YMMV* (*Your mileage may vary* – Ваш досвід може відрізнятись), *TMI* (*Too much information* – Занадто багато інформації), *BTS* (*Behind the scenes* – За лаштунками), *FAQ* (*Frequently asked questions* – часті запитання), *DM* (*Direct message* – пряме повідомлення), *FYI* (*for your information* – для вашої інформації).

Окрему категорію становлять абревіатури ідентичності та спільноти. Вони пов'язані із онлайн-спільнотами та субкультурними практиками (ігри, фандом або платформи соціальних мереж): *OP* (*Original poster* – Оригінальний автор (автор посту)), *AMA* (*Ask me anything* – Запитай мене що завгодно), *OOTD* (*Outfit of the day* – Одяг дня), *GG* / *WP* (*Good game* / *Well played* – Гарна гра / Добре зіграно), *FYP* (*For you page* (ТікТок-специфік) – Сторінка для тебе), *OOMF* (*One of my followers* – Один з моїх підписників, сленг Twitter/X), *TBT* (*Throwback Thursday* – Повернення до минулого четверга), *FOMO* (*Fear of missing out* – страх

пропустити), *SMH* (*Shaking my head* – хитати головою), *TBH* (*To be honest* – чесно кажучи) (Danet, Herring: 2007).

Абревіатури виконують кілька функцій, окрім простої стислості. Вони зменшують когнітивне навантаження під час швидкого спілкування, забезпечують паралінгвістичні підказки та зміцнюють внутрішньогрупову солідарність. Однак їх надмірне використання може створювати бар'єри для комунікації між поколіннями. Крім того, глобалізація англійських абревіатур викликає питання про лінгвістичний імперіалізм, оскільки такі форми часто домінують в онлайн-дискурсі, навіть серед неносіїв мови. Інтернет-аббревіатури – це змістовні конструкції, що відображають динаміку цифрової комунікації. Вони втілюють ефективність, креативність та соціальну приналежність. У міру розвитку інтернет-комунікації ці форми, ймовірно, розширюватимуться, адаптуватимуться, підкреслюючи взаємодію між людиною та технологіями.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Бондаренко О. В. (2015) Особливості перекладу абревіатур, акронімів і скорочень. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології*: 76-83. URL: <http://www.slavdpu.dn.ua/tppsf/magazine/01/10.pdf>
- Baron, N. S. (2008). *Always On: Language in an Online and Mobile World*. Oxford University Press.
- Crystal, D. (2001). *Language and the Internet*. Cambridge University Press.
- Danet, B., & Herring, S. C. (2007). *The Multilingual Internet: Language, Culture, and Communication Online*. Oxford University Press.

The growth of the Internet has transformed global communication, leading to the emergence of new linguistic forms. Among the most famous are abbreviations, which serve as effective tools for rapid interaction in the digital environment. The outlines research the classification, role, functions and meanings of Internet abbreviations, drawing on sociolinguistics, pragmatics and digital discourse research.

Keywords: *Internet communication, abbreviations, initialisms, acronyms, digital discourse, online slang, social media*

ДИСКУРСИВНЕ КОНСТРУЮВАННЯ МЕТАФОР ІДЕНТИЧНОСТІ ЗА МЕТОДОМ MIP

Марта Довбня

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

*У тезах порушено проблему метафор ідентичності та їх особливостей з дискурсивної точки зору. Обґрунтовано доцільність використання *metaphor identification procedure* (MIP) в роботі з метафорами ідентичності.*

Ключові слова: *метафора, ідентичність, дискурс, MIP, лексична одиниця.*

Поняття людської ідентичності століттями досліджується у працях філософів, мислителів та психологів. Через багатогранність поняття неможливо однозначно дати його визначення, проте одним з них є те, що ідентичністю

можна вважати відповідь, яку людина чи група людей дає на запитання «Хто ти?» (Віньоль та ін., 2011).

Одним зі способів вираження людської ідентичності є метафора. Категорії населення, в яких прослідковується подібність в різних сферах життя, мають спільні тенденції мислення, що може впливати на їх уявлення про ідентичність. Проте так само, як кожна людина має унікальне відчуття власного «я», метафори ідентичності можуть набувати всеможливих форм. В такому контексті, метафора ідентичності є відображенням самоусвідомлення людини та низки ідеологічних рис, що утворюють індивід, який можна частково віднести до конкретної соціальної категорії (Чернієнко, 2015).

Говорячи про метафору ідентичності з дискурсивної точки зору, можна стверджувати, що вона має функцію вираження внутрішнього світу людини та її уявлення про нього шляхом використання одиниць мови. Вибір слів, символів, їх взаємозв'язок та формат залежить від типу висловлювання, його мети, соціокультурного контексту, наявного теоретичного конструкту та інших аспектів, що в сукупності складають риси дискурсу (Серіо, 2014). Таким чином, метафора ідентичності не може бути сталою чи односторонньою, оскільки вона формується через призму соціальних, культурних та ідеологічних суджень певної особи чи групи осіб. Отже, метафора ідентичності може набувати різного значення залежно від дискурсу та контексту мовленнєвої ситуації.

Metaphor identification procedure (MIP), або ж процедура ідентифікації метафор, розроблена Pragglejaz Group, пропонує шляхи вирішення низки проблем, що виникають в роботі з метафорами на різних етапах. До них відносять види значення лексичної одиниці, роль інтуїції в розумінні метафор, критерії оцінки метафор та інші. Зокрема, такий підхід можна вдало застосувати з метафорами ідентичності.

Основними кроками процедури ідентифікації метафор є (Pragglejaz Group, 2007):

- формування загального розуміння значення тексту-дискурсу, в якому вжито лексичну одиницю;
- визначення лексичної одиниці в тексті-дискурсі;
- з'ясування рис лексичних одиниць з точки зору базового значення та значення в контексті, їх порівняння;
- висновок щодо метафоричності лексичної одиниці.

До прикладу, проаналізувавши речення «She is searching for her path» (/ She / is / searching / for / her / path /) за наведеними кроками, можна дійти висновку, що лексичні одиниці «searching» та «path» є метафоричними, а «she», «is», «for», «her» – ні. Розглядаючи метафоричні лексичні одиниці, «searching» в контексті набуває значення «намагатись знайти, виявити», в той час як базове значення – «уважно оглядати з метою пошуку чогось». Базове значення лексичної одиниці контрастує зі значенням в контексті, що є зрозумілим при порівнянні. Аналогічно, значенням в контексті для «path» є «плин життя, покликання або доля», а базовим значенням – «шлях чи стежка, прокладена для ходьби». Як і в попередньому випадку, видно очевидний контраст двох значень, що стає зрозумілим у порівнянні.

На основі наведеного прикладу можна зробити висновок про те, що застосування процедури ідентифікації метафор значною мірою структурує процес аналізу метафор ідентичності у реченні, запобігло помилковому трактуванню значень лексичних одиниць та дало змогу здійснити аналіз кожної з них окремо. Згаданий вище підхід не єдиний, що застосовується для ідентифікації та характеристики метафор, проте у випадку з метафорами ідентичності МІР дозволяє уникнути ряду проблем та гарантує точність та якість висновку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Pragglejaz Group. MIP: A Method for Identifying Metaphorically Used Words in Discourse. *Metaphor and Symbol*. Vol. 22, No. 1. P. 1–39.
- Sériot P. Structure and the Whole: East, West and Non-Darwinian Biology in the Origins of Structural Linguistics. Boston/Berlin: Mouton - De Gruyter, 2014.
- Vignoles V.L. Identity motives. Schwartz S. J., Luuyckx K., Vignoles V.L. Handbook of identity theory and research. New York: Springer, 2011. P. 403–432.
- Чернієнко В.О. «Філософія екології ідентичності людини». *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія*. 2015. Вип.45 (1). С. 37–62.

The abstract raises the issue of identity metaphors and their characteristics from a discursive point of view. It justifies the use of the metaphor identification procedure (MIP) in working with identity metaphors.

Keywords: *metaphor, identity, discourse, MIP, lexical unit.*

КВАЗІ-АВТОБІОГРАФІЧНІСТЬ РОМАНУ ДЕЛЬФІН ДЕ ВІГАН «НА РЕАЛЬНИХ ПОДІЯХ»

Вероніка Зіняк

Карпатський університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У роботі розглянуто тему квазі-автобіографічності як окремого жанру, його актуальності та особливостей на основі твору Дельфін де Віган «На реальних подіях». Проаналізовано роль «двійника» у квазі-автобіографічному наративі.

Ключові слова: *квазі-автобіографізм, автобіографія, метатекстуальність, ідентичність, наратив.*

Сучасна французька література активно тяжіє до жанрових експериментів, у яких відбувається поєднання документальних елементів та художньої вигадки. Одним із провідних явищ у цьому контексті постає квазі-автобіографія – форма письма, що дозволяє авторові поєднувати особистий досвід з елементами фікції, створюючи ефект невизначеності. Роман Дельфін де Віган «На реальних подіях» (2015) є показовим прикладом цього жанру та становить значний інтерес для аналізу з позицій літературознавства, зокрема у межах проблематики ідентичності, наративної гри та метатекстуальності.

Роман Дельфін де Віган «*На реальних подіях*» (*D'après une histoire vraie*) – це глибоко рефлексивний твір, що балансує на тонкій межі між правдою та вигадкою. Назва твору свідчить про наявність певної подвійності: з одного боку, читач очікує історію, засновану на реальних подіях, з іншого — залишається усвідомлення того, що перед ним літературний текст, у якому автор може маніпулювати реальністю. Цей роман є мета-розповіддю про процес письма, про страхи та сумніви, які переживає письменниця, і про загрозу втратити контроль над власним життям у пошуках "істинної" історії.

Одним із ключових прийомів, що використовує де Віган, є автобіографічна імітація. Головна героїня роману носить ідентичне ім'я, як і авторка, має схожий життєвий і творчий досвід. Ці факти створюють ілюзію документальності, але в той самий час змушують читача сумніватись щодо межі між особистим зізнанням і художньою фікцією. Авторка навмисно розмиває кордони між реальним та вигаданим, даючи читачеві право на активну інтерпретацію.

Постать Л. – є центральною у протистоянні реального й вигаданого. Л. може бути як реальною особою, так і проекцією страхів, криз і сумнівів самої авторки. Цей персонаж виступає своєрідним двійником, уособленням тіньового «я», що вторгається в життя письменниці, ставлячи під загрозу її автономію. Деякі критики порівнюють цей роман із психологічним трилером, у якому ідентичність героїні поступово розмивається, як і межі між життям і літературою. «Іноді мені здавалося, що Л. – це плід моєї уяви, породжений моєю самотністю та моєю письменницькою кризою. Чи могла я її вигадати?». Ця цитата ілюструє момент, коли навіть сама головна героїня починає сумніватися у реальності свого досвіду, що ще більше дезорієнтує читача щодо сутності зображених подій. Автор навмисно створює ситуацію, в якій межа між внутрішнім світом персонажа, його фантазіями та зовнішньою реальністю стає розмитою.

Мотив двійника є одним із ключових психологічних і символічних елементів у літературі. Центральним об'єктом ролі «двійника» у квазі-автобіографічному романі Дельфін де Віган «*На реальних подіях*» є Л. Переломний момент у житті Дельфін робить її відкритою та вразливою до зовнішніх чинників. Саме в період творчої кризи головної героїні з'являється Л. Спершу, вона ніби заповнює внутрішню порожнечу, стає «рятувальним кругом» та особою, якій можна було б довірити власне життя. Проте, згодом, вона стає віддзеркаленням прихованих бажань та амбіцій авторки, на здійснення яких їй було важко наважитись.

Двоїстість, що виникає між авторкою Дельфін та Л. є способом дослідження авторської ідентичності та внутрішнього конфлікту митця. Образ Л. є класичним прикладом "двійника" – персонажа, що проникає в життя протагоністки, поступово витісняючи її особистість, рішення та навіть творчість. Як зазначає сама Дельфін: «Л. знала про мене майже все. Іноді здавалося, що вона краще за мене розуміє, ким я є».

Проаналізувавши особистість на поведінку Л. по відношенню до Дельфін, ми помічаємо процес поступового злиття, яке полягало не у фізичній копії, а у виконання функції альтер-его. Їх мова тіла, манера спілкування, інтереси та думки стають однаковими. Л. фактично «захоплює» життя головної героїні: відлякує її від друзів, сепарує від сім'ї, редагує її тексти та приймає життєво-

важливі рішення. Це класичний мотив двійника – персонажа, який є психологічним віддзеркаленням «іншого я».

Узагальнюючи, можна стверджувати, що роман Дельфін де Віган є прикладом використання квазі-автобіографії як літературного інструмента. Цей жанр у творі постає способом художнього дослідження ідентичності та способом рефлексії над самим процесом письма. Авторка розмиває межі між реальністю і вигадкою, змушуючи читача брати участь у пошуку істини там, де її свідомо приховано. Саме ця особливість робить роман «На реальних подіях» не лише автобіографічною сповіддю, але й інтелектуальною грою, у якій література стає полем боротьби між правдою та вигадкою, а образ двійника – ключем до розуміння внутрішньої драми митця.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Барнелет, П. (2019). *Метамова автобіографії у французькій літературі XXI століття*. Париж: Presses Universitaires de France.
- Зубрицька, М. (2005). Автобіографізм як проблема культурної ідентичності. *Слово і час*, (4), 34–41.
- Genette, G. (1991). *Fiction et diction*. Paris: Seuil.
- Smith, S., & Watson, J. (2010). *Reading autobiography: A guide for interpreting life narratives* (2nd ed.). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Thomas, D. (2010). L'écriture du moi chez Annie Ernaux. *Revue des Sciences Humaines*, (300).

The work examines the topic of quasi-autobiographicalism as a separate genre, its relevance and features based on Delphine de Vigan's work "On Real Events". The role of the "twin" in quasi-autobiographical narrative is analyzed.

Keywords: *quasi-autobiographicalism, autobiography, metatextuality, identity, narrative.*

АКТУАЛІЗАЦІЯ АГІТАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ТА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ УКРАЇНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Вікторія Конько

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено особливості реалізації агітаційної стратегії в політичному дискурсі. Політики користуються тактиками обіцянки, застереження та протиставлення для впливу на думки слухачів щодо України. Спостерігаємо, як агітаційна стратегія репрезентує Україну.

Ключові слова: *мовна стратегія, політичний дискурс, агітаційна стратегія, тактика протиставлення, тактика застереження, тактика обіцянки.*

Спілкування – це невід’ємна частина нашого життя. Ми щодня беремо участь у безлічі комунікативних актів, щоб досягти поставленої перед собою мети. Незалежно від того, усвідомлена вона чи ні, для її досягнення ми користуємося мовними стратегіями. Мовна стратегія, або комунікативна стратегія – це

найкраща реалізація прагнень мовця відносно певної мети спілкування; іншими словами – це контроль, відбір ефективних ходів комунікації та їх адаптація відповідно до ситуації. Втілити обрану комунікативну стратегію допомагають комунікативні тактики – плани дій для певних етапів комунікативної взаємодії, що направлені на отримання бажаного ефекту або запобіганні небажаного (Бацевич, 2004).

Кожному типу дискурсу притаманні різні комунікативні стратегії та тактики. Коли ми говоримо про політичний дискурс, то розуміємо, що політична комунікація націлена на захоплення та утримання влади, а вибір мовних стратегій і тактик залежить від жанру політичного дискурсу (інтерв'ю у ЗМІ, агітаційний виступ, теледебати, політична реклама тощо). Згідно з О. Яшенковою, у політичному дискурсі є такі стратегії: інформаційно-інтерпретаційна, агітаційна, аргументативна, саморепрезентації, формування емоційного настрою, нападу, маніпулювання, дискредитації, самозахисту тощо (Яшенкова, 2010). Ми розглянемо, як репрезентують Україну використовуючи агітаційну стратегію, зокрема тактики протиставлення, застереження та обіцянки.

Агітаційна стратегія реалізується за допомогою різних тактик, однією з яких є протиставлення. Нею скористався Борис Джонсон, пишучи: *'1001 days into this war the basic struggle remains the same. It is a fight between the great Ukrainian ideals of freedom, democracy and independence on one side – and on the other the brutal and criminal aggression of Vladimir Putin'* (Johnson, 2024). Наявність сполучників *on one side, and on the other* вказують на присутність антитези, тобто контраст між Україною та Росією. Якщо Україна – це ідеали свободи, демократії та незалежності, то Росія – це жорстокість і злочинна агресія Володимира Путіна. Мета цієї тактики полягає в тому, щоб представити аудиторії чіткий конфлікт, в якому слід зайняти позицію підтримки України та викликати негативні емоції та засудження щодо держави-агресора.

Тактика застереження характерна для агітаційної стратегії теж: *'You know, if we walk into this trap that we are putting the pressure on Ukraine, what they are willing to give up then we just... we will see this again because aggression will pay off'* (Lau, 2025). З її допомогою Кая Каллас виражає свій страх щодо гіршого сценарію у разі посилення тиску на Україну, попереджає слухачів про пастку та невідворотність, яка здатна зачепити країни ЄС. До України привертають увагу, оскільки саме на фронтах цієї країни стримують сили, що становлять загрозу для всього світу. Тиск з боку Європи – недоречний та хибний крок. Україна потребує співпраці та підтримки.

Цю ж стратегію реалізовує і тактика обіцянки, що проілюстрована у словах Дональда Трампа: *'Before I even arrive at the Oval Office, shortly after I win the presidency, I will have the horrible war between Russia and Ukraine settled. I'll get it settled very fast'* (President Trump changing his tone on Russian President Vladimir Putin, 2025). Політик неодноразово стверджує, що готовий врегулювати війну між Україною та Росією, а також зазначає, коли конкретно розв'яже це питання (*shortly after I win the presidency, very fast*), що лише підсилює обіцянку, надає їй більшого значення, ніж усім іншим. Така тактика показує, що будь-які проблеми

можна розв'язати, тож Україна може покладатися на союзників у важкий час і розраховувати на світле майбутнє.

Отже, політики використовують агітаційну стратегію для того, щоб привернути увагу до ситуації, що склалася в Україні, та переконати їх щодо необхідності підтримки країни у період війни. Це репрезентує Україну як ту державу, на бік якої потрібно стати не лише через спільні цінності, а й бажання захистити самих себе від потенційних нападів Росії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ. 2004. 342 с

Яшенкова О. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. Київ: Видавничий центр «Академія», 2010. 309 с.

Johnson B. X (formerly Twitter). URL: <https://x.com/BorisJohnson/status/1859149990100086826> (date of access: 20.09.2025).

Lau T. W. & S. Proposed Ukraine land concessions are Putin's trap, EU top diplomat tells BBC. BBC Home - Breaking News, World News, US News, Sports, Business, Innovation, Climate, Culture, Travel, Video & Audio. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/cp8zdezm507o> (date of access: 20.09.2025).

President Trump changing his tone on Russian President Vladimir Putin. NPR. URL: <https://www.npr.org/2025/07/15/nx-s1-5467707/president-trump-changing-his-tone-on-russian-president-vladimir-putin> (date of access: 20.09.2025).

The theses outline the peculiarities of implementing an agitation strategy in political discourse. Politicians use tactics of promise, caution and opposition to influence listeners' opinions about Ukraine. We observe how the agitation strategy represents Ukraine.

Keywords: *speech strategy, political discourse, campaign strategy, tactic of opposition, tactic of caution, tactic of promise.*

МОВЛЕННЯ ЧАРЛІ ГОРДОНА В РОМАНІ ДЕНІЕЛА КІЗА «КВІТИ ДЛЯ ЕЛДЖЕРНОНА»: СТИЛЬОВІ МАРКЕРИ ТА ЇХНІ ФУНКЦІЇ

Ольга Кудла

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено стильові маркери персонажного мовлення в романі Д. Кіза «Квіти для Елджернона»: доречність, реєстр, ідіолект, а також графологічну свободу письма в умовах щоденникової оповіді. Проаналізовано, як ці параметри взаємодіють у прогрес-звітах Чарлі Гордона та як їх сприймає читач.

Ключові слова: *доречність, реєстр, ідіолект, солілоквій, графологія, персонажне мовлення.*

Роман Деніела Кіза «Квіти для Елджернона» вибудовано у формі «прогрес-звітів» самого героя – дорослого, але інтелектуально неповноцінного Чарлі Гордона, який погоджується на експериментальну операцію з підвищення інтелекту (її ефективність попередньо перевірено на лабораторній миші

Елджерноні). Така щоденникова структура – різновид камерної оповіді, близька до солілоквию та потоку свідомості, – робить видимими найдрібніші зрушення у мовленні: від графології й орфографії до лексики, синтаксису й реєстру. Зростання, а згодом і падіння інтелекту художньо оформлені саме як мовні трансформації, тож «голос» Чарлі стає центральним інструментом характеротворення й нарративної динаміки. Завдяки цьому твір надає унікальний матеріал для аналізу стильових маркерів персонажного мовлення, їхніх функцій (характерологічної, психологічної, композиційної) та механізмів сприйняття читачем у різних культурних контекстах і перекладі.

Доречність, ідіолект і графологічні відхилення (наприклад, графони) формують «голос» Чарлі.

Доречність – набір прагматичних вимог для успішного акту взаємодії у мовленні (Wales, 2011: 30; 85–86). У працях з лінгвостилістики її складові: пристойність і реєстр розглядаються як відповідність форми, стилю та ситуації комунікації (Wales, 2011: 30), а отже є базою для інтерпретації персонажного мовлення. Тим не менш, в силу своїх розумових особливостей, Чарлі говорить «прямо» й без стратегій ввічливості. Комунікативна компетенція персонажа ще низька. Це дає нам розуміння психології Чарлі та його позиціонування перед світом. Зі зростанням інтелекту з'являються підрядні конструкції, логічні зв'язки ускладнюються, збільшується частка абстрактної лексики й термінів; у полемічних фрагментах виникають іронія та сарказм. Таким чином, реєстр коригується разом із світосприйняттям героя, а доречність набуває інших параметрів – академічної точності, самоконтролю, дистанції.

Ідіолект визначає індивідуальну систему мовних звичок, «відбиток» мовця (Wales, 2011: 211), що в художньому дискурсі забезпечує правдоподібність і індивідуалізацію (Leech & Short, 2007: 136). Формат прозового солілоквию (soliloquy) – «думання вголос» – посилює ефект прямого доступу до ментального стану персонажа (Wales, 2011: 388).

Найочевиднішим проявом ідіолекту стає графологія та графон. За Девідом Крісталом (Crystal, 1997: 230;416), норми письма – від алфавіту до пунктуації – значно стабільніші й помітніші, ніж норми усного мовлення; порушення таких норм привертає увагу сильніше. Тому саме читання, а не прослуховування роману, дає змогу побачити повний набір «технік» – від заголовка першого запису “*PROGRIS RIPORT 1 MARTCH 3*” до послідовних записів “*wite*”, “*dollers*”, “*werk*”, “*laff*”, “*dint*”. Повторюваність форм перетворює одноразову помилку на код ідентичності: читач не лише бачить відхилення, а впізнає спосіб орфографічного «мислення».

На ранньому етапі Чарлі використовує прості координації, емоційні вигуки та прямі прохання без ввічливості; доречність визнається ним, а не ситуацією, а мовленнєва компетенція низька. Після операції з'являються складнопідрядні конструкції, логічні зв'язки, абстрактна лексика і термінологія; реєстр стає академічним, а дистанція зростає. У період деградації відбувається зворотна динаміка.

Таким чином, реєстр і доречність коригуються разом зі світосприйняттям, а графологічні маркери працюють як індикатори когнітивного стану.

У межах прогрес-звітів графон, ідіолект, доречність і лексико-синтаксичні зсуви разом укладають «ментальний стиль», що відображає розумовий та емоційний стани Чарлі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Crystal, D. (1997). *The Cambridge Encyclopedia of the English Language* (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Keyes, D. (1966). *Flowers for Algernon*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Leech, G. N., & Short, M. H. (2007). *Style in Fiction* (2nd ed.). Harlow: Pearson Longman.
- Wales, K. (2011). *A Dictionary of Stylistics* (3rd ed.). London–New York: Routledge.

The theses outline the theoretical framework for analysing character speech in D. Keyes' "Flowers for Algernon", focusing on appropriateness and register, idiolect and graphological freedom in a diary-like narrative. The paper explains how these parameters interact in Charlie Gordon's progress reports and how readers interpret them.

Keywords: *appropriateness, register, idiolect, soliloquy, graphology, character speech.*

СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ВІДТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ В АМЕРИКАНСЬКОМУ СИТКОМІ «FRIENDS»

Діана Лесів

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено питання про стратегії та тактики перекладу гумористичних елементів у серіалі «Friends». Особливу увагу приділено адаптації культурних реалій та використанню різних перекладацьких прийомів для збереження комічного ефекту.

Ключові слова: *переклад, гумор, аудіовізуальні твори, культурні реалії, стратегії.*

Переклад аудіовізуальних творів (серіалів та фільмів) є надзвичайно складним процесом через необхідність не лише точно передавати зміст діалогів, але й адаптувати їх до культурних особливостей цільової аудиторії. Одним із найбільш складних елементів перекладу є передача гумористичних висловлювань.

Гостра дискусія щодо можливості перекладу комічного підштовхнула до численних досліджень в галузі перекладознавства. Науковці намагалися продемонструвати, що комічне дійсно можливо перекладати, як довели багато комедійних серіалів та фільмів.

При перекладі фахових текстів перекладачі переважно використовують стратегію доместикації – наближення тексту до культури мови, на яку здійснюється переклад. Цей термін був вперше застосований американським перекладачем Лоуренсом Венуті. Вчений також вперше використав термін «форенізація» – збереження інформації тексту оригіналу в перекладі (Жиль, 2009: 251-252).

Дж. Педерсен зазначає, що переклад реалій є складним завданням, оскільки вони несуть не тільки предметне значення, але й культурне забарвлення. Тому перекладач повинен не тільки передати зміст реалії, але й зберегти її культурну цінність (Педерсен, 2005: 12).

Ось деякі стратегії перекладу реалій, які пропонує Дж. Педерсен:

- 1) офіційний еквівалент (відповідник жарту в цільовій мові);
- 2) запозичення (відтворення жарту без перекладу);
- 3) експлікація (додавання пояснювальної інформації);
- 4) буквальний переклад (прямий переклад);
- 5) узагальнення (передача загальної інформації про жарт);
- 6) заміна (передача жарту шляхом доместикації або іншими способами);
- 7) опущення (жарт не перекладають);
- 8) компенсація (вживання жарту в іншому місці через неможливість його передачі) (Педерсен, 2005: 13).

Стратегії перекладу мають багато спільного, хоча й відрізняються між собою. Переклад комічного, особливо в аудіовізуальних творах, залежить від конкретних умов кожного окремого випадку, тому потребує індивідуального аналізу та врахування всіх факторів.

Дослідження проводиться на основі діалогів із серіалу «Friends» і їхнього перекладу в українському дубляжі. Розглянемо використання стратегій і тактик перекладу на практиці, проаналізувавши оригінальні уривки реплік героїв.

<p><i>Joey: What are you talking about? 'One woman'? That's like saying there's only one flavor of ice cream for you. Lemme tell you something, Ross. There's lots of flavors out there. There's Rocky Road, and Cookie Dough, and Bing! Cherry Vanilla. You could get 'em with Jimmies, or nuts, or whipped cream! This is the best thing that ever happened to you! You got married, you were, like, what, eight? Welcome back to the world! Grab a spoon!</i></p>	<p><i>Джоуї: Та що ти кажеш – одна жінка? Це ніби сказати: «Існує тільки один сорт морозива». Росс, сортів багато. Вершкове, пломбір, ваніль. Можна їсти з підливкою, чи з горішками, чи зі збитими вершками. Тобі ж так пощастило. Ти одружився, тобі подобалось? На 8 балів? Повертайся в життя, хапай ложку.</i></p>
<p><i>Ross: I honestly don't know if I'm hungry or horny. (Friends Script)</i></p>	<p><i>Росс: Якщо чесно, то може я і справді голодний. (UASerials)</i></p>

У цьому уривку використана найпоширеніша тактика перекладу – доместикація. Назви сортів морозива змінені на більш знайомі українському глядачеві. Оригінальні сорти – «Rocky Road» (шоколадне морозиво з маршмеллоу і горіхами), «Cookie Dough» (з шматочками тіста), «Bing Cherry Vanilla» (ванільне з вишнею) – не такі популярні в Україні. Тому тут використана доместикація, що допомогла наблизити оригінальний текст до культурних реалій українського глядача.

Проте, у репліці Джоуї використані інші стратегії перекладу, що підтверджує комбінування різних тактик та стратегій для передачі гумористичного ефекту. У репліці «You got married, you were, like, what, eight?» – це натяк на те, що Росс

одружився надто рано, а в перекладі його змінено на «Тобі подобалось? На 8 балів?». У цьому випадку використали стратегію заміни.

«Grab a spoon!» – у серіалі ця метафора використана у значенні «знайомство із новими жінками». У перекладі вона передана через буквальний переклад.

Широко поширеною стратегією є опущення певних елементів, яких не існує в культурних реаліях реципієнта або ж не існує відповідника певної одиниці мови оригіналу у мові перекладу. В українському перекладі репліки «I honestly don't know if I'm hungry or horny» опущено слово «horny» (збуджений), що робить цей жарт менш вульгарним.

<i>Joey: Wait. Your 'not a real date' tonight is with Paul the Wine Guy?</i>	<i>Джоуї: Хвилиночку, твоє «навіть не побачення» з Полом з винного магазину?</i>
<i>Ross: He finally asked you out?</i>	<i>Росс: Він тебе нарешті кудись запросив?</i>
<i>Monica: Yes!</i>	<i>Моніка: Так!</i>
<i>Chandler: Ooh, this is a Dear Diary moment. (Friends Script)</i>	<i>Чендлер: Не забудь записати про це у щоденник. (UASerials)</i>

«Dear Diary moment» – це вираз, що означає важливий момент, який варто записати в особистий щоденник. В українському перекладі передано загальний зміст, але без натяку на іронічний стиль Чендлера. Тут застосована стратегія узагальнення.

Алюзія також є потужним інструментом у перекладі, оскільки дозволяє створити багатозначність змісту, активуючи в пам'яті глядача певні культурні асоціації. В оригінальному тексті алюзії часто базуються на загальновідомих елементах культури: літературі, музиці чи фільмах. Відтворення алюзій у перекладі потребує особливої уваги, адже культурний контекст оригіналу може бути незнайомий цільовій аудиторії.

У репліці Росса «Do the words 'Billy, don't be a hero' mean anything to you?» використана алюзія на популярну пісню 1970-х років «Billy, Don't Be a Hero». Вона розповідає про юнака, який йде на війну всупереч бажанням коханої. Росс використовує це посилання, щоб іронічно описати свою довгу «перерву» у стосунках. В українському перекладі алюзію було опущено, натомість зміст адаптували загальною фразою, яка натякає на «героїзм» при знайомствах. Це свідчить про застосування стратегії доместикації шляхом спрощення культурного фону.

Переклад гумору в аудіовізуальних творах, зокрема у серіалі «Friends», є надзвичайно складним процесом, що потребує не лише лінгвістичної майстерності, але й глибокого розуміння культурних реалій обох мовних груп. Аналіз перекладених діалогів показав, що для ефективної передачі гумористичних елементів перекладач активно використовує різні способи адаптації, творчого перефразування та відтворення алюзій, прагнучи водночас зберегти зміст, емоційне забарвлення та функціональність жарту.

У багатьох випадках переклад гумору базується на доместикації: культурні реалії замінюються більш зрозумілими для українського глядача образами або адаптуються шляхом зміни алюзій. Застосовуються також прийоми узагальнення і заміни для полегшення сприйняття складних або маловідомих реалій.

Переклад гумору часто вимагає творчого підходу: замість буквального перекладу використовуються стилістичні трансформації, переробка алюзій або їх повне опущення, якщо культурна дистанція надто велика. Такий підхід дозволяє забезпечити природність мовлення персонажів і зберегти цілісність оригінального тексту.

Отже, переклад гумористичних діалогів вимагає від перекладача гнучкості, культурної обізнаності й здатності креативно адаптувати матеріал, не втрачаючи при цьому основного комунікативного ефекту – викликати у глядача емоційну реакцію, співзвучну оригінальному задуму.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Bright, K. (Director). (1994). Friends [Sitcom]. Bright/Kauffman/Crane Productions, Warner Bros. Television. UASerials [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://uaserials.pro/105-druzi-1994.html>

Friends Script. Ederson Corbari [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://edersoncorbari.github.io/friends-scripts/season/0101.html>

Jile, D. *Basic concepts and models for interpreter and translator training*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Pub. Co, 2009. – vol. 15. – 283 p.

Pedersen, J. How is culture rendered in subtitles. *MuTra 2005. Challenges of Multidimensional Translation: Conference Proceedings*. 2005. pp. 1-18.

The theses outline strategies and tactics of translating humorous elements in the sitcom "Friends." Special attention is given to the adaptation of cultural references and the use of various translation techniques to preserve the comic effect.

Keywords: translation, humor, audiovisual works, cultural references, strategies.

ОСОБЛИВІСТІ ІСТОРИЧНОГО ХРОНОТОПУ РОМАНУ ЕРІКА ВЮЙЯРА «ПОРЯДОК ДЕННИЙ»

Аліса Манич

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах проаналізовано хронотоп як ключову категорію літературознавства та особливості його реалізації в романі Еріка Вюйяра «Порядок денний». Дослідження показує як просторово-часова організація тексту впливає на його композицію, образну систему та критичне переосмислення історичних подій ХХ століття.

Ключові слова: хронотоп, історичний роман, Ерік Вюйяр, простір і час, літературознавчий аналіз.

Як відомо, хронотоп (від грец. *chronos* – «час» і *topos* – «місце») позначає взаємозв'язок просторово-часових характеристик у художньому тексті. Важливі також локальні хронотопи: дорога, поріг, площа, замкнутий простір. Історичний

хронотоп моделює соціокультурні та політичні процеси певного періоду, поєднуючи особистий і колективний досвід. Художній час включає календарну, подієву та перцептивну складові, може бути циклічним або лінійним. Ключові прийоми – ретроспекція та проспекція – створюють багатовимірну оповідь (Марчук, 2016).

Роман Еріка Вюйяра «Порядок денний» (2017) досліджує події 1930-х років напередодні Другої світової війни. Автор демонструє, як випадковості та політичні компроміси спричинили катастрофу. Це постдокументальне письмо, де факти та художнє трактування переплітаються через іронію та фрагментарну структуру. Просторова організація – художній прийом, що генерує ідеологічну напругу. Салон Рейхстагу стає символічним епіцентром, де вирішується майбутнє диктатури. Автор створює атмосферу духоти через детальний опис. Контрастом виступають публічні простори – вечеря на Даунінг-стріт, де витонченість є фоном лицемірства.

Берггофська сцена демонструє, як гірський краєвид використовується для залякування. Описуючи аншлюс, Вюйяр зосереджується на поламаних танках та безладі, формуючи хронотоп непрацездатності. Простір показує, як політичні катаклізми зароджуються в щоденних офісах. Основний принцип – дискретність та монтажність наративу. Твір побудований як низка епізодів без суцільного сюжету, де хронологія підпорядкована логіці ефекту. Застосовано ретроспекцію: від подій 1933-1938 років до Нюрнберзького процесу. Час мінливий – детальні сцени створюють ефект сповільнення, стислі описи передають абсурд. Взаємодія календарного, подієвого та перцептивного часу створює метатекстуальний ефект. Вюйяр демонструє зворот історії: буденні події в ретроспективі постають доленосними.

Хронотоп формує композиційну цілісність твору. Кожен розділ – автономна сцена, об'єднана хронотопною логікою. Просторові хронотопи (кабінет, Берггоф, площі) – композиційні центри навколо символічних вузлів влади. Авторський хронотоп – розповідь інтелектуала-критика – надає іронічного забарвлення. Персонажі є уособленням інституцій, їхні вчинки зумовлені просторово-часовими умовами. Історична реконструкція показує щоденне життя як підґрунтя катастрофи. Критика інституційної безвідповідальності – центральна тема. Корпорації постають учасниками історії через мовчазні домовленості. Навіть бездіяльність – це позиція, що впливає на події.

Отже, у романі з'ясовано, що художній простір структурований ідеологією, де сцени змов виступають символічними хронотопами. Час роздроблений, суб'єктивний, монтажно вибудований з порушенням хронології. Хронотоп перетворюється на композиційний вузол, що формує критичний погляд на історію.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Марчук А. А. Хронотоп і проблема просторовості художнього твору. URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/14887/1/marchuk_doc.pdf (дата звернення: 10.09.2025).

A Mysterious Respect for Lies: On Éric Vuillard's 'Order of the Day': website. URL: <https://themillions.com/2018/10/a-mysterious-respect-for-lies-on-eric-vuillards-order-of-the-day.html>

Vuillard E. L'ordre du jour. Paris: Actes Sud, 2017. 150 p.

The abstract analyzes the chronotope as a key category of literary studies and its realization in Éric Vuillard's novel "The Order of the Day." The study demonstrates how the spatial-temporal organization of the text shapes its composition, imagery, and critical reinterpretation of twentieth-century historical events.

Keywords: *chronotope, historical novel, Éric Vuillard, space and time, literary analysis.*

ДЕСКРИПТИВНІ ТЕКСТИ В ПОЛІСЕМІОТИЧНОМУ ПРОСТОРИ АНГЛОМОВНОЇ ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ РЕКЛАМИ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ

Марія Мироник

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах проаналізовано роль дескриптивних текстів у мультимодальній телевізійній англomовній рекламі продуктів харчування. Здійснено класифікацію текстів-описів у рекламі за різними критеріями. Доведено, що описові тексти поєднуються з іншими модальностями та формують полікодове рекламне повідомлення.

Ключові слова: *мультимодальність, телевізійна реклама, дескриптивний текст, харчові продукти, сенсорна репрезентація.*

Сучасна телевізійна англomовна реклама продуктів харчування репрезентує мультимодальний характер. Вона поєднує різноманітні комунікативні ресурси, як-от: вербальні, візуальні, аудіальні та просторові елементи. Така полісеміотична природа рекламного тексту здатна привертати увагу, викликати сенсорні асоціації та здійснювати емоційний вплив на споживача. Дескриптивний текст є одним із провідних засобів реалізації цього прагматичного впливу у комунікативному середовищі.

Текст-опис дозволяє сформувати яскравий візуальний образ у свідомості споживача та сприймати рекламований товар за допомогою усіх п'яти органів чуття (Torto, 2006). Це створює ілюзію безпосереднього контакту з продуктом і реципієнт може відчувати його властивості на емоційному та навіть фізичному рівнях. Дослідниця І. В. Ковальчук стверджує, що основою дескриптивного тексту є об'єкт, тобто продукт, та його основні властивості (Ковальчук, 2015: 85).

Сучасний рекламний дискурс продуктів харчування рясніє смаковими, ароматичними, зоровими та багатьма іншими дескрипторами. Ми виокремили декілька основних груп для класифікації дескрипторів, що трапляються у рекламі харчової продукції. Основними критеріями визначено семантичну сферу опису, прагматичну функцію, силу впливу та культурну цінність. Найчастіше натрапляємо на використання таких дескрипторів: смакові (*sweet, creamy, juicy*),

текстурні (*rich, melting, crispy, chewy*) та зорові дескриптори (*golden, colorful, appetizing*). Слід зазначити, що у телевізійній рекламі також можна часто спостерігати використання інтенсифікаторів (*super fresh, extra crispy, unbelievably tasty, absolutely delicious*). Їхньою основною функцією є переконання, привернення уваги та посилення емоційної оцінки споживача.

Реклама **Starburst** із рекламним гаслом «*Unexplainably Juicy*» є чудовим прикладом використання таких дескрипторів. Прикметник *juicy* дозволяє створити уявлення про соковитість продукту, водночас прислівник *unexplainably* посилює цю характеристику (Starburst) (див. мал.1.1.).

Мал. 1.1. Реклама Starburst «*Unexplainably Juicy*»

Дескриптивний блок мови реклами продуктів харчування є «мультимодальним ансамблем», що поєднує вербальний, візуальний та сенсорний модуси (Ushchapovska, 2020). Телевізійний ролик **Heinz Ketchup** «*America's Favorite*» ілюструє ефективне використання мультимодальних елементів у рекламі харчової продукції (Heinz Ketchup) (див. мал. 1.2.).

Мал.1.2. Реклама Heinz Ketchup «*America's Favorite*»

Вербальна частина є переконливою та легкою для запам'ятовування. Голос за кадром акцентує увагу на унікальних смакових та текстурних характеристик продукту завдяки вживанню дескрипторів *thick, rich, great-tasting*. Контрастний фон та червоний колір продукту додають апетитності, насиченості та привабливості. Аудіальний модус представлений звуковими ефектами, які викликають асоціацію з продуктом та підкреслюють відчуття його густоти. Динамічні кадри і повільний процес наливання кетчупу наголошують на ключових властивостях об'єкта реклами.

Отже, дескриптивні тексти посідають вагоме місце в аналізі мультимодальної телевізійної реклами продуктів харчування. Вони забезпечують комплексне сприйняття рекламного повідомлення, допомагають підсилити його сенсорну репрезентацію та здійснити прагматичний вплив на споживача.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Ковальчук І. В. Вербальні та невербальні засоби маркування товарів у сучасному англомовному комунікативному просторі : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. / І. В. Ковальчук. К., 2015. 236 с.

Commercials. TV Commercial - Starburst - Land Of Intensity - Unexplainably Juicy, 2014. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=bO0Mw3a1WWI> (дата звернення: 27.09.2025).

Heinz Ketchup "America's Favorite" TV Commercial, 2020. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=aYO_9ehkdnM (дата звернення: 27.09.2025).

Torto R. T. An Analysis of Descriptive Features in the English used in an Advertising Text. *International Journal of Linguistics and Communication*. 2016. Т. 4, № 2. URL: <https://doi.org/10.15640/ijlc.v4n2a4> (дата звернення: 27.09.2025).

Ushchapovska I. Multimodal features of descriptive texts: case study of coffee brands. *World Science*. 2020. Volume 3. Issue 1 (53). С. 23-26. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/31012020/6907

The theses analyse the role of descriptive texts in multimodal English-language television advertising of food product advertisement. Descriptive texts in advertising are classified according to various criteria. It is proven that descriptive texts combine with other modalities and form a polycode advertising message.

Keywords: *multimodality, television advertising, descriptive text, food products, sensory representation.*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ПОГЛИБЛЕНОМУ ВИВЧЕННІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ: ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Юлія Михайлишин

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто можливості застосування технологій штучного інтелекту (ШІ) у процесі поглибленого вивчення французької мови. ШІ поступово стає інструментом, здатним не лише автоматизувати рутинні завдання, а й формувати нові підходи до організації навчального процесу.

Ключові слова: *штучний інтелект, французька мова, мовна компетентність, цифровізація, освіта.*

Актуальність теми зумовлена стрімкою цифровізацією суспільства, яка охоплює й освітню сферу, трансформуючи традиційні методи навчання та відкриваючи нові перспективи для студентів і викладачів.

У сфері викладання іноземних мов, зокрема французької, інтеграція ШІ охоплює кілька напрямів. По-перше, це адаптивні платформи навчання, які підлаштовуються під індивідуальні потреби студента, визначаючи його рівень знань і пропонуючи відповідні завдання (Elements of AI, 2021). По-друге, це чат-боти, які виконують роль віртуальних співрозмовників, дозволяючи студентам практикувати французьку мову у форматі діалогу, отримуючи миттєвий зворотний зв'язок (Безбавна, 2023). По-третє, це генеративні моделі, наприклад ChatGPT, здатні створювати автентичні тексти, генерувати вправи, пояснювати граматичні явища й оцінювати письмові роботи (Беляєва & Лиховид, 2020).

Використання ШІ у навчанні французької мови має низку переваг. По-перше, воно сприяє персоналізації навчального процесу: кожен студент отримує завдання відповідно до свого рівня й темпу роботи. По-друге, забезпечує інтерактивність та імітацію реальних комунікативних ситуацій, що стимулює розвиток мовної компетентності (Gates, 2020). По-третє, застосування ШІ підвищує мотивацію здобувачів освіти завдяки новизні й технологічності інструментів.

Разом із тим, використання інтелектуальних технологій супроводжується певними ризиками. Серед них – можливість некоректних або неповних відповідей, питання академічної доброчесності, адже надмірне використання генеративних моделей може призвести до втрати навичок самостійного мислення (Century Tech, 2022). Крім того, актуальними залишаються проблеми захисту персональних даних та забезпечення етичних стандартів у процесі навчання.

Важливо наголосити, що застосування ШІ в освіті не повинно зводитися лише до технічної інновації. Роль викладача залишається визначальною, адже саме він забезпечує педагогічну цінність використання цифрових інструментів, спрямовує студентів, допомагає уникнути помилок і формує критичне ставлення до отриманої інформації. Тільки у поєднанні з професійною діяльністю педагога технології ШІ можуть стати справжнім ресурсом для якісного навчання.

Отже, штучний інтелект у поглибленому вивченні французької мови постає як потужний інструмент розвитку мовної компетентності студентів, що охоплює всі види мовленнєвої діяльності – читання, аудіювання, письмо та усне мовлення. Він сприяє персоналізації навчання, підвищенню ефективності та мотивації здобувачів освіти, розширює межі традиційного освітнього процесу й формує навички, необхідні для життя та роботи у цифрову епоху.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Безбавна, Г. (2023). Штучний інтелект в освіті: український контекст. Львів: Видавництво ЛНУ.
- Беляєва, О., & Лиховид, І. (2020). Використання цифрових технологій у викладанні іноземних мов. Київ: Освіта.
- Century Tech. (2022). Adaptive learning platform. London.
- Elements of AI. (2021). University of Helsinki & Reaktor. Helsinki.
- Gates, B. (2020). The road ahead. New York: Penguin.
- Маркофф, Д. (2021). Машини розуму. Як штучний інтелект змінює наш світ. Київ: Наш Формат.

In the theses, the possibilities of applying artificial intelligence (AI) technologies in the process of in-depth study of the French language are considered. AI is gradually becoming a tool capable not only of automating routine tasks but also of shaping new approaches to the organization of the learning process.

Keywords: artificial intelligence, French language, language competence, digitalization, education.

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ПОВТОРЕНЬ ДЛЯ ВІДТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ГОЛОВОЇ ГЕРОЇНИ В РОМАНІ ЛОРЕН ОЛІВЕР “BEFORE I FALL”

Віта Неспляк

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено особливості використання повторень для передачі духовної еволюції сімнадцятирічної дівчини Саманти, яка перебуває на межі нервового зриву й намагається подолати власні сумніви й тривоги. Завдяки повторенням Лорен Олівер майстерно змальовує складну трансформацію героїні, що переживає глибокі психологічні зміни протягом твору.

Ключові слова: повторення, синтаксичний стилістичний засіб, емоційне забарвлення, психологічний стан, тривога.

Повторення – це синтаксичний стилістичний засіб, який застосовують для логічного підкреслення та привернення уваги читача до певного ключового слова чи словосполучення в тексті. Воно передбачає багаторазове повторення звуків, слів, виразів або речень у певній послідовності або навіть без чіткого порядку слів задля створення необхідного акценту (Kemertelidze & Manjavidze, 2013: 2). За твердженням Ю. Гайденка повторення розширюють змістову та формальну насиченість певного висловлювання, що сприяє кращому сприйняттю його читачем та створенню цілісної картини художнього твору (Гайденко, 2017: 14). Крім того, їх використання підсилює емоційне забарвлення тексту, пробуджуючи в читача певні переживання та спонукаючи його співчувати персонажу (Марченко & Хмельницький, 2018).

Лорен Олівер у своєму романі “Before I Fall” вдається до вживання численних повторень для точного відтворення емоційного забарвлення та підкреслення вкрай пригніченого й напруженого психологічного стану Саманти, яка зіткнулася із серйозним випробуванням у своєму житті. Це чітко простежується в наступному прикладі: *Maybe I shouldn't have sent that rose to Juliet or dumped my drink on her at the party. Maybe I shouldn't have copied off Lauren Lornet's quiz. Maybe I shouldn't have said those things to Kent* (Oliver, 2010: 80). Повторення емоційно вираженого сполучення слів “maybe I shouldn't have” (“можливо, мені не варто було”) повністю передає всю глибину відчуття розпачу й відчаю героїні, яка починає сумніватися у своїх колишніх вчинках. Воно віддзеркалює сильну внутрішню боротьбу Саманти, підкреслюючи її невпевненість та безсилля перед минулим. Завдяки повторенню читач відчуває наростання надзвичайної емоційної напруги й тривоги в душі героїні та краще усвідомлює психологічний стан дівчини в той момент. Таким чином, повторення поглиблює драматизм висловлювання та чинить сильний емоційний вплив на читача.

Яскравим прикладом використання повторення для увиразнення депресивного психологічного стану Саманти також може слугувати наведений

фрагмент: *I thought I died yesterday. I thought I died tonight* (Oliver, 2010: 87). Повторення словосполучення “I thought I died” (“Я думала, що померла”) підкреслює духовне виснаження героїні, яка втратила будь-який контроль над своїм життям та відчуває цілковите безсилля. Безпорадність стискає її, немов справжній тягар, що позбавляє змоги дихати. Завдяки повторенню авторка також створює ефект замкненого кола, з якого дівчина не може вибратися. Крім того, цей синтаксичний стилістичний засіб допомагає Лорен Олівер з надзвичайною точністю передати психологічну кризу Саманти.

Вдаване відчуття оптимізму героїні можна прослідкувати в наступному рядку: *I ignore the bad feeling buzzing through me, and I think, This is my day, this is my day, this is my day, so I can't think of anything else* (Oliver, 2010: 92). Повторення фрази “this is my day” (“це мій день”) створює ілюзію впевненості та самонавіювання, за допомогою якого героїня щосили намагається приховати власну внутрішню тривогу та переживання. Цей прийом підкреслює сильний контраст між справжнім психологічним станом Саманти та її відчайдушними намаганнями заспокоїти себе. Перебуваючи на межі нервового зриву, дівчина чіпляється за останню нитку надії, що виявляється крихкою та ненадійною.

Отже, Лорен Олівер у романі “Before I Fall” майстерно відтворює внутрішній стан Саманти за допомогою розмаїття повторень, які дозволяють читачеві глибше відчути всі її емоційні переживання й душевні муки. Завдяки застосуванню цього стилістичного синтаксичного засобу авторка створює цілісний образ дівчини, яка, перебуваючи на межі відчаю та надії, кинула виклик долі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Гайденко, Ю. О. (2017). Синтаксичний повтор як стилістичний засіб вираження авторської мови (на матеріалі роману Шарлотти Бінгхем „The White Marriage”). *Держава та регіони*. Серія: Гуманітарні науки, 3(50), 14-19.
- Марченко, В. В., & Хмельницький, Р. В. (2018). Засоби вираження емоційних концептів у творах Люсі Мод Монтгомері. *Молодий вчений*, 10(62), 204-207.
- Kemertelidze, N., & Manjavidze, T. (2013). Stylistic repetition, its peculiarities and types in modern English. *European Scientific Journal*, ESJ, 9(10), 1-8.
- Oliver, L. (2010). *Before I Fall*. New York: Harper.

The abstract outlines the peculiarities of using repetition to convey the spiritual evolution of seventeen-year-old Samantha, who is on the verge of a nervous breakdown and is trying to overcome her own doubts and worries. Through repetition, Lauren Oliver skilfully depicts the complex transformation of the heroine, who undergoes deep psychological changes throughout the work.

Keywords: repetition, syntactic stylistic device, emotional charge, psychological state, anxiety.

ЕВОЛЮЦІЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ СТЕРЕОТИПІВ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ПРЕСИ 2014-2024 РР.)

Дарина Перевізник

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглядається функціонування фразеологічних одиниць, що відображають етнонаціональні стереотипи у сучасному німецькомовному медіадискурсі. Актуальність дослідження зумовлена суспільно-політичними подіями останнього десятиліття (міграційна хвиля 2015 р., пандемія COVID-19, ескалація війни в Україні з 2022 р.), які вплинули на трансформацію значення, прагматики й оцінності усталених мовних зворотів. Мета роботи полягає у виявленні основних тенденцій у використанні таких одиниць та їх ролі у формуванні образу «свого» і «чужого» в німецькій пресі.

Ключові слова: фразеологізм; етнонаціональний стереотип; німецька преса; медіадискурс; корпусний аналіз.

У тезах викладено результати теоретичного огляду та корпусно-орієнтованого аналізу фразеологічних одиниць (ФО) із етнонаціональним компонентом у німецькомовній пресі за період 2014–2024 рр. Позичування фразеологізмів як носіїв культурних концептів і стереотипів робить їх важливим об'єктом дослідження в контексті медіадискурсу: преса не тільки репродукує, але й перетворює та конструює етнообрази через сталі мовні звороти [van Dijk, 2008]. Мета дослідження — простежити динаміку семантичних, прагматичних і стилістичних змін у вживанні ФО, що маркують нації та етнічні групи, та з'ясувати залежність цих змін від суспільно-політичних подій (міграційна хвиля 2015 р., пандемія COVID-19, ескалація війни в Україні 2022 р.).

Теоретична база поєднує праці з фразеології, дискурс-аналізу і корпусної лінгвістики. У фразеологічних дослідженнях підкреслюється роль контекстуальної поліфункціональності ФО і потреба діахронного вивчення змін [Dräger, 2011; Arndt-Lappe et al., 2015]. Теоретичний підхід до аналізу медіадискурсу спирається на модель когнітивно-соціального контексту (van Dijk, 2008), яка пояснює, яким чином мовні засоби формують уявлення про «іншого». Для емпіричної перевірки використано публічно доступні текстові ресурси й корпусні інструменти: DWDS (Wortauskunftssystem; DWDS — Deutsche Welle / BBAW) та інструментарій COSMAS II / DeReKo (IDS Mannheim), які дозволяють формувати віртуальні підкорпуси сучасних газетних текстів та відстежувати вживання фраз/морфем у часовій динаміці (DWDS, 2024; IDS COSMAS II, 2024).

Корпусний і якісний медіа-аналіз показав такі основні тенденції. По-перше, присутня семантична конкретизація: загальні метафоричні звороти, які раніше

мали широке або абстрактне застосування, у 2014–2024 рр. набували більш специфічних геополітичних конотацій у контексті України та Східної Європи (наприклад, використання образу «порохової бочки» в прив'язці до Сходу Європи) [DWDS; COSMAS II]. По-друге, спостерігається зміна оцінності: деякі традиційні позначення («*typisch Deutsch*», «*preußische Disziplin*») у публіцистичному дискурсі можуть отримувати іронічний або, навпаки, позитивно-підтримувальний відтінок залежно від жанру (репортажі vs. колонки) [Burger, 2020]. По-третє, активізується лексична інновація та запозичення: англійські конструкції («*red line / rote Linie*», «*hybrid attack*», «*information war*») у політичних текстах трансформуються в півфразеологізми і швидко набувають сталості завдяки повторному вживанню в заголовках і лід-абзацах [Arndt-Lappe et al., 2015; Eisenberg, 2018].

Особливий кейс — медійне відображення війни в Україні (2022–2024). Дослідження медіа відзначають, що німецькі видання активно використовують фразеологічні маркери героїзації («*Widerstand*», «*der Freiheit die Stimme geben*», «*David gegen Goliath*») та одночасно маркують агресора метафоричними зворотами, що підкреслюють загрозу й агресію (наприклад, «*Putins langer Schatten*») [Glaesener, 2023; The Guardian, 2024].

Функціональна інтерпретація виявляє, що фразеологізми виконують щонайменше три взаємопов'язані ролі в медіадискурсі: конденсація складних політичних подій у короткі образи (семантична конденсація), формування інтерпретаційних фреймів (фреймування) і риторична мобілізація емоцій (емоційна маркування). Це відповідає фреймовому та дискурсивному підходам у соціолінгвістиці [van Dijk, 2008]. На практиці журналістика не лише відображає, а й інколи створює нові фразеологізми (*satirical coining*, *neologisms*), які потім можуть перейти у ширший публічний вжиток (наприклад, «*Wahrheitsministerium des Kremls*» як інтертекстуальна інновація) [Der Spiegel; Arndt-Lappe et al., 2015].

Дослідження показує, що фразеологічний рівень німецької преси є чутливим індикатором соціально-політичних змін: ФО змінюють семантику, прагматику й стилістику залежно від історичних подій і медійних практик. Подальші дослідження доцільно спрямувати на кількісний аналіз частотності та контексту, міжмовний порівняльний аналіз із іншими європейськими медіа та опитування/експерименти з аудиторією для з'ясування впливу фразеологічних маркерів на сприйняття «іншого».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Arndt-Lappe, S., et al. (2015). *Expanding the Lexicon: The Dynamics of Wordplay and Phraseology*. Berlin: De Gruyter.
- Burger, H. (2020). *Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen* (5., neu bearb. Aufl.). Berlin/Boston: De Gruyter.
- COSMAS II / IDS Mannheim (2024). *COSMAS II – Corpus Search, Management and Analysis*. IDS Mannheim. URL: cosmas2.ids-mannheim.de.
- Dräger, M. (2011). *Der phraseologische Wandel und seine lexikographische Erfassung*. Dissertation. Universität Freiburg.
- DWDS (2024). *Deutsches Wortauskunftssystem zur deutschen Sprache in Geschichte und Gegenwart*. URL: dwds.de.

- Eisenberg, P. (2018). *Grundriss der deutschen Grammatik*. Berlin: De Gruyter.
- Glaesener, T. (2023). Who Informs Germans About the Russia-Ukraine War? *Journal for Security and Media Studies*.
- Mieder, W. (2019). *Sprichwörter, Redensarten und Zitate im gesellschaftlichen Diskurs*. Münster: Waxmann.
- van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and Context: A Sociocognitive Approach*. Cambridge: CUP.
- The Guardian (2024). Germany unearths pro-Russia disinformation campaign on X.

The theses analyze the functioning of phraseological units that reflect ethnonational stereotypes in contemporary German media discourse (2014–2024). The relevance of the study is determined by the impact of migration, the COVID-19 pandemic and the war in Ukraine on the semantic, pragmatic and evaluative transformation of phraseological expressions. The aim is to identify tendencies in the use of such units and their role in shaping the image of “us” and “others” in German press.

Keywords: *phraseologism; ethnonational stereotype; German press; media discourse; corpus analysis.*

ФІРМОНІМИ ЯК МАРКЕРИ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Юрій Перепічка

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У статті досліджуються фірмоніми як маркери соціокультурного простору, зокрема мотивації, які служать для їх формування та вживання. Серед таких виділяємо наступні: прецедентна, графічна, етнокультурна, образно-символічна, епатажна, маніпулятивна, непрозора, та мотивація гри слів.

Ключові слова: *фірмоніми, соціокультурний простір, лекси-семантичні особливості, дискурс.*

Людська діяльність завжди відзначалась тенденцією до самовираження та закріплення власного рівня значимості для прийдешніх поколінь. В даному аспекті саме фірмоніми формують той пласт лексики, що дозволяє не тільки прослідкувати зміни у суспільних уподобаннях, але й простежити тенденції характерні для сучасного урбаністичного простору.

Зауважимо, що прикметник соціокультурний, як правило, використовується для позначення гібридного або інтегративного характеру соціальних і культурних аспектів. Поняття соціального і культурного простору широко використовувалися як у наукових, так і в повсякденних дискурсах для позначення різних ідей. Прикладом цього є соціальний простір як територія, населена групою; як організація фізичного простору, що є продуктом людської діяльності; як моделі індивідуальної поведінки та рухів по відношенню до соціальних мереж та організацій; як територія колективної само ідентифікації; як комплекси місць із символічним значенням у культурі; як концептуалізація простору, що розвивається в соціальних діях, як форма соціальної морфології тощо (Remm, 2015).

Соціокультурний простір включає в себе всі аспекти життя суспільства, такі як етнічна ідентичність, релігійні вірування, мовні та культурні особливості, способи спілкування, традиції, звичаї, інституції та соціальні норми. Він також враховує простір як фізичний або віртуальний контекст, де відбувається ця взаємодія. На думку А. Корецької, «основою соціокультурного простору є культура (індивідуальна, національна, загальнолюдська) як сукупність досягнень людських надбань» (Корецька, 2003: 8). Можемо продовжити думку науковиці і сказати, що мова, культурні традиції, звичаї, обряди, мораль, релігія, політика і право – це ті чинники, які об'єднують та контролюють соціокультурний простір. Ці елементи формують національний характер і впливають на усвідомлення людиною навколишньої дійсності через свої цінності. Ця дійсність є не лише національною, але і цілісною системою, яка базується на загальнолюдських цінностях.

Сприймання соціокультурного простору може змінюватися в залежності від точки зору дослідника. Соціокультурний простір є комплексним поняттям, яке описує динамічну взаємодію між різноманітними соціальними та культурними аспектами в конкретному об'єктивному або суб'єктивному просторі. Це включає в себе вивчення взаємодії між різними групами людей, їхніми культурними практиками, суспільними структурами та взаємовпливом цих факторів на формування колективної ідентичності та спільної культурної спадщини (Москвич, 2014; Горський, 2021).

Примітно, що соціокультурний простір є динамічним та постійно змінюється під впливом подій, інновацій, міграційних процесів, технологічного розвитку та інших факторів. Вивчення цього простору допомагає розуміти, як соціальні та культурні реалії взаємодіють та впливають одне на одного в конкретних контекстах. Наприклад вплив глобалізації на міжнародні відносини та взаємодію різних культур не міг залишитись не поміченим при вивченні різних складових соціокультурного простору.

Соціокультурний простір Великобританії представляє собою складний об'єкт, включаючи соціальні процеси, взаємини, культурні практики, релігійні переконання і соціальні рівні. Визначаючи його особливості, слід враховувати історичний контекст та стиль життя, що відзначається традиційністю, спокійним способом життя, повагою до культурної спадщини, толерантністю, приватністю, та деякою беземоційністю (McDowall, 2000).

Великий вплив на створення британського соціокультурного простору мали переселенці з колишніх домініонів, які отримали громадянство та стали підданими королеви після розпаду Британської імперії. Також значущим чинником є розвиток англійської мови та її статус мови міжнародного спілкування.

Британський соціокультурний простір сформувався протягом тисячоліть під впливом географічного положення, ізольованості Британських островів та специфічних природних умов. Цей простір визначається національним характером, який вирізняється фізичною витривалістю, моральною незалежністю та психологічною стійкістю. Проте мова – це гнучка система і на її розвиток постійно впливають інтралінгвістичні (внутрішні) та

екстралінгвістичні (зовнішні) фактори. Внутрішні стимули пов'язані з внутрішніми законами системи мови, тоді як зовнішні впливають на розвиток та функціонування мови. Мовні зміни виникають через внутрішні можливості мови змінюватися та розвиватися, але не всі можливі зміни втілюються. Суспільні фактори, пов'язані з ролями мови в суспільстві, визначають, які зміни будуть реалізовані. Соціальні фактори можуть впливати на хід мовної еволюції, прискорюючи чи сповільнюючи її, але не змінюють напрямку та природу мовних процесів.

Соціальні фактори взаємодіють з мовою опосередковано через носіїв мови і можуть включати зміну кола носіїв, розповсюдження освіти, міграцію, створення нових держав, розвиток науки, технічні нововведення, мовну політику держави та інші аспекти. За часів Реформації англійці не володіли ані латиною, яка була мовою церкви та освіти, ані французькою, що була мовою закону та завойовників. Розвиток англійської мови відбувався повільно, і лише з часом вона стала мовою правлячого класу. Зауважимо, що французька мова мала значний вплив на англійську, і якщо відкрити словник, то ми наштовхнемося на багато слів англійської мови, які мають французьке походження. Наприклад: *cuisine* (кухня) – вживається для опису харчових традицій і стилю готування, *rendezvous* (рендеву) – означає зустріч, часто використовується в романтичному контексті, *déjà vu* (де жа вю) – вираз, що позначає відчуття, що ви вже пережили таку ситуацію, *chic* (шик) – елегантність, стиль, модний смак тощо. Власне фірмоніми французького походження не рідко зустрічаються на території Великої Британії, зокрема у гастрономічній сфері. Наприклад, «Café Rouge» чи «Boulangerie Paul», де перша – це мережа кав'ярень з французькою кухнею, а друга – це пекарня, що пропонує своїм відвідувачам французьку випічку. Зауважимо, що мультикультурний простір Великої Британії включає представників різних національностей. Багато іммігрантів прибуває для навчання та осідає в країні, приносячи з собою унікальні культурні особливості. Вони активно впливають на соціокультурний ландшафт, встановлюючи свої магазини з оригінальними назвами, відображаючи культурні особливості їхніх країн походження. Наприклад, магазини індійського походження можуть мати назви, що асоціюються з індійською культурою, такі як «Ramayana» або «Krishna». Китайці і араби також залишають свій слід, називаючи свої магазини відповідно до власних традицій («KungFu Tea», «Orient» etc.), що вносять різноманіття та багатство в соціокультурний простір Великої Британії. Поряд з екзотичними назвами соціокультурний простір також наповнений такими, що віддають належне традиціям та знаковим постатям, що мали вплив не тільки на культуру сполученого королівства, але й на світову. Зокрема тенденцію традиційності можна спостерігати на прикладах компаній, що були створені більше 200 років тому і продовжують функціонувати і зараз: мережа аптек «Rowlands Pharmacy» (1810); щодо знакових особистостей, то одним з прикладів може бути численна кількість різних компаній та закладів, що у своїх назвах закодують шану найвідомішій Ліверпульській четвірці The Beatles («Penny Lane Wine Bar», «Yellow Submarine» etc).

Досліджуючи ергоніми, як знаки соціокультурного простору України та англomовних країн, Ю. Позніхіренко робить акцент на їхній мотиваційній базі (Позніхіренко, 2018). Дослідниця виокремлює ряд мотивацій, які, на нашу думку, є актуальними в процесі дослідження фіромонімів: прецедентна, графічна, етнокультурна, образно-символічна, епатажна, маніпулятивна, непрозора, та мотивація гри слів (Позніхіренко, 2018: 94).

Прецедентна мотивація полягає в тому, що у певних випадках розробники обирали назву, керуючись не лише загальними мовними аспектами, але й можливістю викликати додаткові позитивні асоціації у споживачів. Кафе «The Wizarding World of Harry Potter» (Лос Анджелес) чи «Abracadabra» (Нью Йорк), окрім очевидних асоціацій зі світом Гарі Поттера чи арабської казки, натякає на магічність атмосфери та затишку.

Графічна полягає у використанні латиниці для передачі українських слів і навпаки. Наприклад «АртХатка» (магазин з мистецькими товарами), маємо поєднання англійського слова art (мистецтво) з українським хатка. Цей аспект визначається двома ключовими критеріями, що викликають значний інтерес у лінгвістичному аспекті та піддаються аналізу в рамках психолінгвістики та соціолінгвістики. Зокрема, розгляд цих назв може бути розділений на дві категорії: експліцитні, де назва країни вказана безпосередньо, та імпліцитні, де це робиться менш очевидно: «Georgia» (Харків), «The Real Greek» (Лондон), «Тарон» (Львів – заклад вірменської кухні, назва походить від місцевості у Вірменії).

Образно-символічна мотивація полягає у прямому відсилі на спеціалізацію компанії чи закладу, тобто споживач свідомий того, на якому саме продукті зроблено акцент. Наприклад, кафе «Цукерня» (ІваноФранківськ) спеціалізується на десертах, тому відвідувачу не варто шукати в меню м'ясних страв.

Епатажна мотивація покликана шокувати споживача і цим сами ще більше привернути увагу до компанії. «Modern Toilet» (Чикаго) – вся їжа у закладі подається у посуді, що нагадує форму унітазу.

Маніпулятивна мотивація в процесі створення ергонімів сьогодення проявляється, передусім, у прагматичному налаштуванні підприємців, які прагнуть уникнути стандартних найменувань. Сюди відносимо ті, які прямо вказують на статусність чи унікальність свого закладу: «Paradise Bakery & Café» (Лос Анджелес), «Royal Bakery» (Київ).

Непрозора мотивація проявляється тоді, коли назва абсолютно не несе жодної інформації про компанію або є повною протилежністю того, що закодовано у назві. Наприклад назва закладу «Philippe the Original» (Лос Анджелес), натякає на філіппінську кухню, проте в закладі є виключно американські страви.

Мотивація гри слів включає в себе створення назв, що ґрунтуються, зокрема, на паралелі між певними іноземними термінами і відповідними українськими (чи іншомовними) виразами. «Beerlin» (Харків) – назва ресторану, що побудована за допомогою контамінації, тобто злиття слова beer та закінчення слова Berlin lin, власне таке поєднання вигідно підкреслює специфіку закладу, що спеціалізується на м'ясних стравах та подає німецьке пиво.

Загалом фірмоніми у соціокультурному просторі, не залежно від мотивації, несуть певну закодовану інформацію, знання якої здатне збагати чи розширити кругозір потенційних споживачів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Remm Tiit. Sociocultural Space: Spatial Modelling and the Sociocultural World. University of Tartu Press. 2015. 140 p.

Корецька А.І. Соціально освітні чинники формування духовності особистості в сучасному українському суспільстві. Автореф. дис. канд. філософ. наук: 09.00.03. АПН України. Інст. вищ. освіти. К., 2003. 19 с.

Москвич О. Медіа-реальність як сучасний соціокультурний простір. Соціологічні студії. 2014. № 2 (5). С. 52–56.

Горський С. В. Зміна соціокультурного простору. Актуальні проблеми філософії та соціології : Науково-практичний журнал. Одеса, 2021. Вип. 31. С. 43-46. DOI <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i31.1001>

McDowall, David. Britain in Close-Up. Pearson Education Limited, 2000.

Позніхиренко Ю. І. Мотиваційна база ергонімів як знаків соціокультурного простору України й англomовних країн (на матеріалі назв закладів харчування) : автореферат дис. ... канд. філол. наук - Київ, 2018. - 23 с. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/35022>

СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ З СЕМАНТИЧНИМ ЯДРОМ «FOOL»

Юлія Петрів

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У роботі узагальнено результати дослідження, присвяченого аналізу лексико-семантичного поля з семантичним ядром «fool» у сучасному англomовному дискурсі. Дослідження поєднує корпусні дані (iWeb, COCA, BNC, NOW), контекстуальний та семантико-прагматичний аналіз, що дозволило реконструювати багаторівневу структуру поля та виявити його функціонально-прагматичні особливості. За даними iWeb, лексема fool трапляється 131 676 разів, що свідчить про її високу комунікативну продуктивність і центральну роль у відповідному семантичному полі.

Ключові слова: fool, лексико-семантичне поле, корпусна лінгвістика, прагматика, фразеологія.

Лексико-семантичне поле з ядром fool у сучасному англomовному дискурсі демонструє складну і багатогранну організацію. Його аналіз вимагає врахування не лише структурних та частотних характеристик, а й функціональних, когнітивно-прагматичних та культурних аспектів (Давиденко, 2022). Завдяки корпусним даним та контекстуальному аналізу вдалося окреслити основні параметри цього поля, простежити динаміку його розвитку й уточнити роль лексеми fool у комунікативному та культурному просторі.

Лексико-семантичне поле «fool» має ядроно-периферійну організацію: центральне семантичне ядро (fool, foolish, to fool) забезпечує номінативну та

оцінну функції; ближня периферія (simpleton, clown тощо) додає експресивної та стилістичної варіативності; дальня периферія містить архаїчні й рідкісні одиниці (dunce, pincompoor) та фразеологізми/метафори (fool's errand, April fool), які облагороджують поле культурними та історичними конотаціями. Така багаторівнева структура дозволила нам відобразити ієрархію частотності й функціональної ролі лексем у різних жанрових регістрах.

Одиниці поля «fool» функціонують у ширшому спектрі дискурсів: побутовому, політичному, медіа-, інтернет- та художньому. У повсякденній комунікації вони виконують оцінно-емоційну роль («You made a fool of yourself»), у політичних та публіцистичних жанрах слугують інструментом дискредитації та риторичної мобілізації («Only a fool would...»), тоді як в інтернет-дискурсі спостерігається їхня сленгізація і меметизація («foolery», «that's some high-level foolery»). Лексеми поля здатні набувати як негативних, так і іронічно-солідарних конотант, залежно від тональності та інтенцій мовця.

Концепт «fool» у мовній картині світу носіїв англійської виступає як динамічна когнітивна модель з опозиційною віссю wise ↔ fool. Аналіз показав, що «fool» часто проектується на поведінку (тимчасовість стану) більше, ніж на сталу характеристику особистості (He was being a fool), що дає можливість для самоіронії та прагматичних маневрів у спілкуванні. У міжособистісних взаємодіях використання «fool» може бути маркером дистанціювання, осуду, але також – емпатії чи жарту, залежно від інтонаційно-контекстуальних умов.

На основі вибірки 500 релевантних прикладів із COCA та iWeb ідентифіковано п'ять семантичних типів уживань: (1) буквальне «нерозумна особа» (39%), (2) образливе/деградаційне (29%), (3) самоіронічне/комічне (14%), (4) ідіоматичне (12%), (5) переносне філософське/літературне (6%). Така статистика демонструє домінування емоційно-оцінних вживань (68% у сумі) за одночасної присутності функціонально-символічних значень.

Фразеологізми та паремії з компонентом fool мають високу культурну індексованість (наприклад, «fool's errand», «a fool and his money are soon parted», «April fool») і виконують роль носіїв колективних настанов та афористичних уроків; образ «wise fool» у художній традиції (від шекспірівського блазня до сучасних кінообразів) підтверджує наявність глибшого архетипного шару у полі.

Отже, лексема «fool» є стабільно частотною та семантично гнучкою одиницею англомовного дискурсу: вона функціонує як мовно-культурний концепт, що відображає ідеологічні, емоційні та когнітивні моделі суспільства. Результати можуть бути використані у лексикографії (класифікація дериватів та ідіом), дискурс-аналізі (виявлення риторичних стратегій), навчанні академічної англійської (аналіз стилістичних відтінків) та дослідженнях меметики/соціальних мереж.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Давиденко А. О. Культурний простір як основа формування концептів. *Вісник Ужгородського університету*. 2022. Вип. 2 (9). С. 3–22.

iWeb: The 14 Billion Word Web Corpus. URL: <https://www.english-corpora.org/iweb/> (дата звернення: 27.09.2025)

The theses summarize the results of the master's study devoted to the analysis of the lexicosemantic field centered on the semantic core "fool" in contemporary English-language discourse. The study combines corpus data (iWeb, COCA, BNC, NOW) with contextual and semantic-pragmatic analysis, which allowed reconstruction of the field's multilevel structure and identification of its functional-pragmatic features. According to iWeb, the lexeme fool occurs 131,676 times, indicating its high communicative productivity and central role within the corresponding semantic field.

Keywords: fool, lexicosemantic field, corpus linguistics, pragmatics, phraseology.

ЛІНГВІСТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АМЕРИКАНСЬКИХ БЛОГІВ ПРО СТИЛЬ ЖИТТЯ

Анна Пилипчак

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено лінгвістичні та стилістичні особливості американських блогів про стиль життя. З'ясовано, що такі прийоми, як персоналізовані розповіді, використання емоційно забарвлених описів допомагає вести блоги невимушено, привабливо та здатні викликати емоційний відгук у читачів.

Ключові слова: блог, контент, сленг, інтернет-комунікації, стиль життя.

Від початку розвитку цифрових платформ lifestyle, Instagram блоги стали важливим засобом комунікації, через який блогери мають можливість впливати на свої аудиторії, формуючи стиль життя та ідентичність. Все ж, незважаючи на популярність блогів, стилістичні прийоми та візуальні стратегії, які блогери використовують для підтримки зі своїми читачами, недостатньо вивчені.

Аналіз наукових досліджень свідчить про вивчення стилістичних та лінгвістичних аспектів інтернет-комунікацій, зокрема у блогах про стиль життя. Значна кількість наукових праць зосереджена на загальних аспектах інтернет-комунікацій. Стилiстичні особливості контенту в блогах є важливим аспектом для розуміння специфіки подачі інформації у цьому жанрі. Блог є важливою складовою теперішнього інтернет-простору. Він зародився в період загального розвитку цифрових технологій та зростання доступу до Інтернет-ресурсу.

Блог (англ. blog, від web log – "мережевий журнал чи щоденник подій") – це записи, що містять особисті онлайн-роздуми, коментарі, відео, фотографії тощо.

Lifestyle блоги мають свої характерні стилістичні риси, такі як от: легкість мови, інформативність та візуальна привабливість контенту. Блогери створюють такі пости, які надають певну інформацію та намагаються залучити читачів через емоційний зв'язок, що дозволяє аудиторії ідентифікувати себе з автором. Блоги включають візуальний контент, що доповнює текст і сприяє створенню атмосфери взаємодії та близькості. "Надзвичайно популярною є стратегія мікрооповідань, коли автори описують свої щоденні ритуали, досягнення або труднощі. Такі розповіді мають невимушений стиль, що дає можливість полегшити взаємодію з аудиторією та сприяє створенню лояльної спільноти навколо блогу. Lifestyle блогери часто використовують такий стиль як засіб для

демонстрації своєї автентичності, що є важливим чинником у сучасному світі контенту” [1, с. 134].

Використання інфлюенсерського підходу, коли блогери активно рекламують продукти та послуги через свій контент, не втрачаючи при цьому особистого зв'язку зі своїми читачами є важливою особливістю. Вони намагаються поєднати особисті рекомендації з комерційною вигодою, залишаючись на перетині між суб'єктивністю та професіоналізмом [1, с. 134]. [2].

Важливим стилістичним аспектом є використання коротких, зрозумілих речень, що сприяє легкості сприйняття інформації. Відео та зображення є не тільки доповненням до тексту, але виступають самостійним елементом комунікації. Візуальний контент у постах про подорожі чи тренування створює яскраві образи, які допомагають зразу ж залучити глядача.

Тексти постів є важливою частиною контенту, емоційно насичені слова та символи відіграють у них важливу роль. Основними лінгвістичними елементами, які сприяють успіху блогів, є персоналізовані розповіді, використання важливого наративу та емоційно насичених описів.

Невід'ємною частиною сучасних блогів є варіативність мовлення, специфіка використання мови представниками різних вікових та соціальних груп. Особливістю сучасних інтернет-комунікацій та мовних інновацій стає інтернет-сленг. Дуже часто у ньому використовуються скорочені форми, неповні речення, відсутні стандартні мовні звороти та специфічні синтаксичні конструкції.

Щодо лінгвістичних особливостей американського сленгу, варто зазначити, що основними способами словотворення є словоскладання, афіксація та скорочення. Словоскладання – найбільш поширений метод словотворення американського сленгу: *whatdycallem*, *ataboy*, *booze-foundary* тощо. Також американці часто використовують афіксацію й суфіксацію: *permagross*, *permanerve*, *permagrim* з'явилися від префікса *perma* – “велика кількість чого-небудь”. До прикладу, американські сленгізми *pro*, *mike*, *rix*, *photoandad* створені шляхом скорочення.

Комунікативні стратегії блогерів – це сукупність цілеспрямованих дій, які блогери використовують для досягнення своєї мети (наприклад, залучення аудиторії, просування продукту, формування іміджу) та встановлення зв'язку зі своїми підписниками. Ці стратегії включають: аналіз цільової аудиторії, створення унікального візуального стилю, активне використання різних каналів комунікації (соцмережі, відеоплатформи, месенджери), побудову довірливих стосунків через зворотний зв'язок та експерименти з різними форматами контенту.

Список літератури:

- Демчук А. І. Лінгвістичні особливості англомовного блогу. Львів, 2023. С. 134–148.
Шліхтенко Ю. В. Стилiстичнi та вiзуальнi стратегiї формування аудиторної iдентичностi в британських lifestyle блогах. *Молодий вчений*, 2024. № 6.1(130.1). С. 92–95.

The thesis outlines the linguistic and stylistic features of American lifestyle blogs. It is found that techniques such as personalized stories and the use of emotionally colored descriptions help to make blogs casual, attractive, and capable of evoking an emotional response in readers.

Keywords: blog, content, slang, Internet communications, lifestyle.

СТЕРЕОТИПНІСТЬ ПОЛІТИЧНОГО ГЕНДЕРУ У ПЕРСОНАЖАХ ЕМАНУЕЛЯ МАКРОНА

Вікторія Пожар

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено питання стереотипності чоловічого гендеру у публічному образі Емануеля Макрона.

Ключові слова: *гендер, політика, маскуліність, стереотипи, публічна особистість*

Під час політичної кар'єри Макрон часто зображується через певні стереотипи маскуліності, які впливають на сприйняття його як лідера. Соціальні та медійні механізми підкреслюють його харизму, рішучість та фізичну презентацію, що формує суспільні очікування щодо чоловічого політичного лідера.

Гендерні стереотипи в політиці мають глибоке коріння у французькому суспільстві. Публічні комунікації Макрона демонструють як відповідність традиційним уявленням про маскуліність, так і прояви відходу від них, що робить його образ цікавим для аналізу. Аналіз медійного дискурсу, соціальних мереж та публічних виступів Макрона дозволяє окреслити механізми конструювання гендерних стереотипів у політичному просторі.

Дослідження базується на аналізі медійного дискурсу, публічних виступів, інтерв'ю та соціальних мереж. Основні аспекти, на які звертається увага:

- Публічні виступи Макрона на політичних форумах та у ЗМІ.
- Стереотипні характеристики маскуліності: рішучість, авторитет, фізична презентація.
- Прояви емоційної відкритості та колегіальності, що виходять за межі традиційних стереотипів.

Методологія включає контент-аналіз та порівняльне дослідження відмінностей між стереотипними та нестереотипними проявами чоловічого гендеру у публічному образі політика.

Аналіз показав, що значна частина сприйняття Макрона пов'язана з традиційними уявленнями про чоловіка як активного, рішучого та авторитетного. Водночас демонстрація емоційної чутливості під час зустрічей із виборцями, підтримка культурних та соціальних ініціатив дозволяє руйнувати усталені гендерні стереотипи.

Наприклад, виступ Макрона на конференції ООН 2021 року: «*Ми повинні слухати тих, хто відчуває біль та страх, і реагувати на їхні потреби*». Ця позиція демонструє нестереотипне поєднання рішучості та чутливості.

У виступах на національних дебатах 2017 року Макрон підкреслював власну компетентність та авторитет, але також відкрито визнавав помилки та навчання на них, що руйнує уявлення про чоловіка як виключно сильного та непохитного лідера.

Образ Емануеля Макрона у публічній площині є складним і багатовимірним. Він поєднує традиційні риси чоловічої маскулінності та прояви емоційної чутливості, що сприяє руйнуванню стереотипів про чоловічий гендер у політичному дискурсі. Дослідження може бути корисним для вивчення медіа, політичної комунікації та гендерної психології.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Приходько, І. (2005). Гендерні аспекти публічної політики. Київ: Видавництво Наука.
Foenkinos, D. (2018). *Vers la beauté*. Paris: Gallimard.
Говорун, Т. В. (2004). Гендерна психологія. Київ: Академія.
Macron, E. (2020). *Discours officiels et interviews*. Paris: Éditions du Seuil.

ЕМОЦІЙНО-ЕКСПРЕСИВНІ ОСОБЛИВОСТІ КОЛЬОРОЗНАЧЕНЬ У АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ФОЛЬКЛОРНИХ ТЕКСТІВ)

Антоніна Попадюк

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У мовній картині світу колір виконує багатопланову роль: від номінації предметів до символічного відтворення культурних смислів. Англійський фольклор демонструє широкий спектр емоційно-експресивних значень кольорів, які утворюють струнку систему художнього осмислення світу. Колір не тільки описує зовнішність персонажів чи предметів, а й виступає своєрідним маркером емоцій, моральних цінностей та колективних уявлень.

Білий колір традиційно асоціюється з чистотою, світлом і духовністю. У баладі *The Unquiet Grave* образ *lily-white hand* підкреслює невинність і святість померлої дівчини. Білий колір стає знаком ідеалу, до якого прагне людина, і водночас символом крихкості та недосяжності.

Червоний має подвійний характер: він поєднує красу, пристрасть і життєву силу з трагізмом і фатальністю. У баладі *Barbara Allen* образ червоної троянди втілює любов, яка продовжується навіть після смерті. Водночас червоний колір у фольклорі часто позначає кров і страждання, нагадуючи про неминучість людської долі.

Зелений колір у баладі *Greensleeves* символізує юність, весняне оновлення й плодючість. Проте він також відображає ревності, непостійність і мінливість почуттів. Така амбівалентність надає кольору особливої експресивності, адже він може означати як відродження, так і втрату.

Чорний у баладі *Black is the color of my true love's hair* набуває несподіваної позитивної конотації – краси та глибокої прихильності. Попри традиційні

асоціації з темрявою, смертю та долею, у фольклорі він може позначати силу, унікальність і винятковість.

Колірні образи у фольклорних текстах виконують роль своєрідних жанрових маркерів: білий вказує на сакральність і чистоту, червоний – на любов чи смерть, зелений – на юність і водночас ревності, чорний – на втрату чи красу. Через кольори передається ціла система цінностей і уявлень англійської культури.

У сталих виразах англійської мови колір також виступає емоційним кодом: to see red («розлютитися»), to feel blue («сумувати»), green with envy («позеленіти від заздрощів»). Такі метафори доводять універсальність зв'язку кольору з психологічними станами. Стилістично значущими є композити на зразок snow-white, blood-red, raven-black, які підсилюють експресивність тексту та роблять його ритмічним і поетичним.

Отже, кольороназви в англійському фольклорі функціонують як важливий культурний і художній засіб. Вони формують цілісну картину світу, відображають амбівалентність людських емоцій і водночас зберігають пам'ять поколінь. Колір у баладах і піснях стає носієм колективного досвіду, що поєднує індивідуальні переживання з культурними традиціями.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Berlin, B., & Kay, P. (1999). *Basic color terms: Their universality and evolution*. Berkeley: University of California Press.
- Davies, I. R. L. (2021). Cross-cultural studies of colour meaning and naming. *Journal of the International Colour Association*, (27), 56–68.
- Dundes, A. (1980). *Interpreting folklore*. Bloomington: Indiana University Press.
- Grossman, E. (2019). *Color, culture, and communication*. London: Routledge.
- Говорун, Т. В., & Кікінежді, О. М. (2004). *Гендерна психологія: навч. посіб.* Київ: Академія.
- Мельник, Я. Г. (2018). *Експресивність мовних одиниць: лінгвістичні аспекти*. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет.
- Попова, З. Д., & Стернин, И. А. (2006). *Семантика и прагматика лексики*. Воронеж: Истоки.
- Приходько, А. М. (2008). *Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики*. Запоріжжя: Прем'єр.
- Wierzbicka, A. (1990). *Semantics, culture, and cognition: Universal human concepts in culture-specific configurations*. Oxford: Oxford University Press.
- Wierzbicka, A. (1996). *Understanding cultures through their key words: English, Russian, Polish, German, and Japanese*. New York: Oxford University Press.

ПРОСТОРОВНА ЛЕКСИКА У СТРУКТУРІ ФРАНЦУЗЬКОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ДИСКУРСУ

Поліна Ревенко

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У статті представлено результати дослідження функціонування просторової лексики у французькому літературному дискурсі. Проаналізовано особливості використання фамільярної лексики в художніх

текстах, її роль у характеристиці персонажів, побудові діалогів і монологів, а також вплив на стиль і сприйняття літературного твору.

Ключові слова: просторозмовна лексика, дискурс, стиль мовлення, верлан, арго.

Просторозмовна лексика є важливою складовою мовної системи. Вона виникає у живому мовленні, відзначається динамічністю та варіативністю. Численні визначення просторозмовної лексики різняться залежно від мовних і культурних традицій. Так, О. Єрмоленко трактує просторіччя як «слова, що вживаються здебільшого у розмовній побутовій мові, а також у художніх творах як стилістичний засіб надання грубуватої, зневажливої характеристики зображуваному» (Єрмоленко, 2001). Французька дослідниця Ж. От'є-Ревю визначає її як «la langue familière est un registre de langue utilisé dans des contextes de communication informels, marqués par la proximité sociale entre les interlocuteurs. Elle se caractérise par la simplification syntaxique, l'usage d'expressions idiomatiques, et souvent par une certaine créativité lexicale» (Othier-Revuz, 1995). Особливої актуальності проблема набуває в контексті літератури, де просторозмовні елементи виконують функції індивідуалізації персонажів, створення реалістичного мовного середовища, а також формування унікального стилю автора.

У художніх творах просторозмовна лексика відіграє ключову роль. Зокрема, мова персонажів у французькій літературі виступає важливим засобом їхньої характеристики. За допомогою арготизмів, верлану, лайливих виразів та граматичних спрощень автори створюють реалістичні мовні портрети героїв, підкреслюють їхній соціальний статус, психологічний стан і культурну ідентичність. Прикладом є роман Фаїзи Ген «Kiffe Kiffe Demain», де головна героїня Дорія, дівчинка-підліток із передмістя Парижа, активно вживає просторозмовні вирази, демонструючи не лише власний характер, а й кризу ідентичності, спричинену міграцією з Марокко і відчуженістю у французькому суспільстві. Її лексика насичена сарказмом, іронією, грубими виразами, що передають внутрішній протест проти соціальних норм і несправедливості.

Інший приклад становить роман Ромена Гарі «La Vie devant soi», розказаний від імені хлопчика Момо. Тут просторозмовна лексика особливо відчутна у діалогах і внутрішніх монологів. Використання слів-паразитів, скорочених форм (j'sais pas, j'suis), арготичних виразів (bagnole, fric, gonze), а також лайливих слів (merde, putain) створює ілюзію живого усного мовлення. Це надає тексту автентичності й дозволяє читачеві безпосередньо зануритися у світ персонажів. Просторозмовні конструкції тут не є хаотичними - вони чітко слугують для передачі емоційного стану героя, його розчарування чи радості, а також формують особливий ритм і динаміку оповіді.

Ще одним прикладом впливу просторозмовної лексики на стиль є роман Луї-Фердінанда Селіна «Voyage au bout de la nuit». Автор свідомо відмовляється від літературних норм на користь максимально наближеного до усної мови викладу. Його текст насичений жаргоном, вигуками, розмовними частками (hein, tu vois), що створюють ефект довірливої бесіди з читачем. Повтори, уривчасті фрази та

лайливі слова формують нервовий ритм письма, що відображає психологічний стан героя й атмосферу епохи. Просторозмовна лексика тут виконує концептуальну функцію – стає засобом критики суспільства, показником розчарування і відчаю.

Таким чином, аналіз літературних творів доводить, що просторозмовна лексика у французькому дискурсі виступає не просто стилістичним прийомом, а повноцінним інструментом художнього моделювання дійсності. Вона надає текстам життєвості, забезпечує автентичність мовлення персонажів, допомагає передати їхні емоції та соціальне походження, формує унікальний ритм письма. Просторозмовні елементи стають засобом індивідуалізації стилю автора, водночас відображаючи демократизацію мови та розширення меж літературної норми у сучасній французькій літературі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Єрмоленко С. Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ: Либідь, 2001. 224 с.
- Authier-Revuz J. Hétérogénéité énonciative. Paris: PUF, 1995. 310 p.
- Céline L.-F. Voyage au bout de la nuit. Paris : Gallimard, 1952. 624 p.
- Gary R. La vie devant soi. Paris: Mercure de France, 1975. 284 p.
- Guène F. Kiffe kiffe demain. Paris: Fayard, 2010. 189 p.

The article presents the results of a study on the functioning of colloquial vocabulary in French literary discourse. The analysis focuses on the specific features of familiar vocabulary in literary texts, its role in character portrayal, in the construction of dialogues and monologues, as well as its impact on the style and perception of the literary work.

Keywords: colloquial vocabulary, discourse, speech style, verlan, argot.

ІМАГОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОМАНУ ПОЛЬ КОНСТАН «CONFIDENCE POUR CONFIDENCE»

Олександра Романюк

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто імагологічні аспекти роману Поль Констан «Confidence pour confidence». Автор твору зображає образи «Іншого» через символи, метафори та сюжетні конфлікти, що виникають у процесі міжкультурної комунікації. У романі простежується не лише стереотипізація, а й руйнування усталених уявлень про культурну ідентичність. Образ «Іншого» постає як простір внутрішньої боротьби персонажів та як засіб їхнього самопізнання.

Ключові слова: імагологія, «Інший», ідентичність, міжкультурна комунікація.

Імагологія як наукова дисципліна постала на перетині літературознавства, культурології та філософії й орієнтована на аналіз того, як у художньому тексті репрезентується образ «Іншого». Вона досліджує механізми створення

культурних уявлень і стереотипів, що відображають не лише художні традиції, а й ідеологічні, соціальні та психологічні процеси. Термін «імагологія» (від лат. *imago* – образ і грец. *logos* – слово, вчення) ввів Жан-Марі Карре, який аналізував, як французькі письменники формували уявлення про Німеччину. Подальшого розвитку дисципліна набула у працях Данієля-Анрі Пажо, який наголошував, що репрезентація «Іншого» тісно пов'язана з процесом самоідентифікації та формування колективної пам'яті (Алієва, 2013).

В українському літературознавстві імагологія активно розвивається з початку ХХІ століття. Дослідники акцентують увагу на тому, що вона дозволяє простежити ідейні основи зображення «Свого» та «Чужого» в національному літературному процесі, а також допомагає зрозуміти механізми формування ідентичності. Імагологія вивчає образ «Іншого» як багатошаровий феномен, що охоплює культурні, політичні, психологічні та етичні виміри, і дозволяє простежити, якими засобами автор формує дистанцію між «Своїм» і «Чужим».

Серед функцій імагології варто виділити ідентифікаційну (формування уявлення про «Своє» через протиставлення «Чужому»), ідеологічну (залежність образів від конкретних історичних умов та суспільних настроїв), культурну (сприяння діалогу між культурами), інтерпретаційну (прочитання тексту через образи «Іншого») та концептуальну (визначення сюжетної структури й художньої логіки твору). Таким чином, імагологія дозволяє не лише описувати образи, а й аналізувати їхню роль у процесі створення ідентичності та культурних наративів (Кіор, 2010).

У романі Поль Констан «Confidence pour confidence» (1998) образ «Іншого» постає як ключовий елемент художньої структури. Автор репрезентує його через символи, метафори та сюжетні ситуації, пов'язані з міжкультурною комунікацією. Герої, зокрема Аврора, переживають внутрішній конфлікт, що виникає на межі різних культурних світів. Африка для неї постає сакральним простором пам'яті, тоді як Америка — символом чужого, модерного й відчуженого середовища. Цей контраст відображає не лише географічну різницю, а й пошук власної ідентичності.

Особливе значення мають сцени, де героїня стикається з чужими культурними знаками та символами. Вони викликають відчуття непристосованості й маркують її як «Іншу». Водночас це стає поштовхом до саморефлексії: Аврора усвідомлює, що її інакшість може бути не слабкістю, а способом опору та формування нової ідентичності. Важливим художнім прийомом є мотив зміни імені, який у романі виступає як символ дистанціювання від минулого й водночас як ознака втрати власного голосу. Це своєрідний акт самозаперечення, що посилює відчуття «чужості» як у героїні, так і в очах суспільства.

Таким чином, образ «Іншого» у романі Полм Констан має багатошаровий характер: він водночас уособлює культурну відмінність, внутрішній конфлікт і символічне поле, де формується нова ідентичність. Завдяки імагологічному аналізу стає зрозуміло, що роман не лише відображає проблему стереотипів та міжкультурного непорозуміння, а й пропонує нове бачення ідентичності у світі, де «своє» і «чуже» постійно взаємодіють і переплітаються. Аналіз роману

показав, що образ «Іншого» через символи й контрасти розкриває внутрішній конфлікт героїв. Він стає джерелом напруги й водночас засобом самопізнання та осмислення ідентичності. Міжкультурна комунікація виступає рушієм сюжету: вона породжує як зовнішні, так і внутрішні конфлікти, що визначають пошуки героями свого місця у світі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Алієва З. Образ «Я» / Інший як проблема імагології. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Літературознавство. 2013. Вип. 13. С. 697–700.

Кіор Н. Літературна імагологія: вивчення образів інших етнокультур у національній літературі. Питання літературознавства. 2010. Вип. 79. С. 290–299.

Constant P. Confidence pour confidence. Paris: Editions Gallimard, 1998. 234 p.

This article explores the imagological aspects of Paul Constant's novel Confidence pour confidence. The narrative constructs the image of the "Other" through symbolic representation, metaphorical expression, and plot-driven conflicts arising within the framework of intercultural communication. The text demonstrates not only the persistence of cultural stereotyping but also the dismantling of entrenched conceptions of identity. The figure of the "Other" emerges simultaneously as a locus of internal confrontation for the characters and as an instrument of their self-reflection and self-knowledge.

Keywords: *imagology, the "Other," identity, intercultural communication.*

СПОСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОМІЧНОГО В АНІМАЦІЙНОМУ СЕРІАЛІ THE SIMPSONS

Ангеліна Савинець

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто основні способи вербалізації комічного у мультфільмі «The Simpsons», який є знаковим прикладом американської анімації. Проаналізовано використання пародії, сатири, гри слів та інших мовних прийомів, що робить гумор універсальним і зрозумілим для широкої аудиторії.

Ключові слова: *комічне, вербалізація, пародія, сатира, гумор.*

Одним із провідних способів створення комічного є пародіювання культурних явищ та жанрів. Наприклад, у серії «The Springfield Connection» висміюються штампи поліцейських драм: Марж, яка стає поліцейською, постійно стикається з абсурдними ситуаціями та бюрократичними перепонами. У «Deer Space Homer» відбувається пародія на фільми про космос, де Гомер стає астронавтом, що створює контраст між високими ідеалами науки та його буденністю.

Багато жартів побудовані на багатозначності англійських слів чи виразів. У «Bart vs. Thanksgiving» Барт говорить: "I didn't ruin Thanksgiving, I saved it!", де комізм полягає в перекручуванні ситуації на власну користь. У серії «Homer the

Smithers» гра слів виникає у діалогах між містером Бернсом і Гомером, де непорозуміння через вибір лексики створюють сміховий ефект.

Каламбури у «The Simpsons» часто використовуються як короткі репліки, що легко запам'ятовуються. У серії «Lisa the Vegetarian» Гомер повторює пісеньку “You don’t win friends with salad!”, де поєднується рима та абсурдність. У «Homer vs. Dignity» з’являються каламбури, що підкреслюють комічність фінансових проблем родини Сімпсонів. Такі вирази стають крилатими серед глядачів.

Протиставлення у «The Simpsons» використовується для контрастного показу поведінки персонажів. Наприклад, у «Homer vs. Lisa and the 8th Commandment» серйозність релігійних норм протиставляється легковажності Гомера, який не бачить нічого поганого у крадіжці кабельного телебачення. У «Much Apu About Nothing» протиставляються патріотичні гасла та егоїстичні інтереси містян.

Використання молодіжного та вуличного сленгу підкреслює індивідуальність персонажів. Барт із його відомим “Eat my shorts!” чи “Don’t have a cow, man!” створює образ бунтівного підлітка. Ці вислови стали частиною масової культури 1990-х. Використання сленгу робить мову героїв більш природною і наближеною до реального спілкування.

Серіал часто іронізує над стереотипами та соціальними явищами. У «Homer’s Phobia» іронічно показано ставлення Гомера до гомосексуальності: його страхи та упередження висміюються, підкреслюючи їхню безглуздість. Іронія також з’являється у сценах, де Ліза виступає «голосом розуму», але її ніхто не слухає, що створює подвійний ефект — комічний і трагікомічний водночас.

«The Simpsons» є прикладом сатиричного відображення американського суспільства. У «Mr. Lisa Goes to Washington» висміюється корупція серед політиків, у «Two Cars in Every Garage and Three Eyes on Every Fish» порушується питання екології та цинізму бізнесменів. Сатира в серіалі універсальна, адже піднімає глобальні проблеми: влада, мораль, родинні цінності. Саркастичні зауваги є невід’ємною частиною гумору. У серії «Homer the Great» учасники клубу Stonemasons висміюють соціальну ієрархію. Саркастичні репліки персонажів, зокрема Мілгауса чи містера Бернса, часто будуються на перебільшенні, створюючи глузування з реальних явищ. Сарказм підкреслює абсурдність суспільних відносин.

Отже, у мультфільмі «The Simpsons» комічне створюється завдяки багатому арсеналу мовних засобів. Пародія, гра слів, каламбури, антитеза, сленг, іронія, сатира та сарказм виконують як естетичну, так і соціально-критичну функцію, допомагаючи авторам через гумор висловлювати ставлення до ключових проблем сучасності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Groening, M. (1989–2025). *The Simpsons* [TV series]. 20th Century Fox Television.
- Gray, J. (2006). *Watching with The Simpsons: Television, parody, and intertextuality*. Routledge. 41 p.
- Alberti, J. (2004). *Leaving Springfield: The Simpsons and the possibility of oppositional culture*. Wayne State University Press. 85 p.
- Turner, C. (2004). *Planet Simpson: How a Cartoon Masterpiece Documented an Era and Defined a Generation*. Random House Canada. 197 p.

The theses analyze the main verbal strategies of creating humor in the animated series The Simpsons. Parody, wordplay, irony, satire, and other means serve not only to entertain but also to criticize social and cultural issues. The study shows that humor in The Simpsons functions as a tool of both entertainment and social reflection.

Keywords: comic, verbalization, parody, satire, humor.

МОНОЛЕКСЕМНЕ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ «ВІЙНА» У СИСТЕМІ НІМЕЦЬКОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Надія Савчин

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглядається проблема монолексемного вираження концепту «війна» у німецькій фразеології. Проаналізовано, як слово Krieg зберігає базове значення та водночас інтегрується у стійкі мовні кліше, виконуючи роль вербального ядра концептосфери. Окрему увагу приділено метафоричним уживанням, коли воно переноситься у сфери політики, бізнесу та особистих конфліктів. Зроблено висновок про потребу системного корпусного аналізу для виявлення частотності, контекстуальних особливостей та міжмовних паралелей.

Ключові слова: Krieg, війна, німецька фразеологія, монолексема, концептосфера.

Монолексемне вираження концепту «війна» у німецькій фразеології є важливим об'єктом лінгвістичного аналізу, адже показує, як слово «Krieg» реалізує семантику конфлікту чи боротьби у межах ідіоматичної системи (Антоненко, 2025). Попри часте входження до складних фразеологічних конструкцій, воно нерідко функціонує самостійно як монолексема, виступаючи безпосереднім вербалізатором концептосфери війни (КирилюкЮ 2022).

Феномен монолексемного вираження концепту «війна» у німецькій фразеології цікавий тим, що слово Krieg зберігає своє базове значення й водночас входить до стійких мовних кліше. У низці випадків воно вживається метафорично у сферах політики, бізнесу чи особистих конфліктів. Важливо враховувати, що не всі вживання Krieg є монолексемами: багато ідіом утворюються шляхом додавання префіксів чи суфіксів, що перетворює їх на складні фразеологізми. Проте ядро у вигляді Krieg часто зберігає концептуальну домінанту. Дослідження корпусів німецької мови показують поширеність таких уживань та їхню частотність у різних контекстах, а словники ідіом підтверджують багатокомпонентний характер більшості виразів із цим словом.

Для глибшого розуміння ролі монолексеми «Krieg» у фразеологічній системі важливо звернутися до порівняльних досліджень фразеологій інших мов. Зіставлення німецьких кліше із українськими чи англійськими може показати, наскільки стійка тенденція монолексемних виражень концепту «війна» у

міжмовному аспекті. Такий підхід дозволить встановити, чи є «Krieg» винятком чи типовим представником мовної стійкості концепту «війна».

Монолексема *Krieg* у німецькій фразеології тісно пов'язана з історичним досвідом країни. Події Першої та Другої світових воєн, а також холодної війни сприяли формуванню стійких кліше, де після 1945 року слово набуло більш абстрактних значень, пов'язаних із пам'яттю та миром.

У сучасних контекстах *Krieg* часто має символічні чи метафоричні відтінки, виходячи за межі суто військового значення. Хоча існують складні слова чи неологізми військового жаргону, саме *Krieg* зберігає статус архетипного мовного маркера конфлікту. Його прагматична функція полягає в риториці та експресії: одне слово здатне викликати асоціації з насильством, конфліктом і руйнуванням, що підкреслює його силу як концептуального ядра (Кулик, 2020).

Таким чином, монолексема «Krieg» у німецькій фразеології виступає як центральне вербальне ядро концептосфери «війна», що здатне функціонувати як частина складних кліше, а іноді - автономно, як носій багатозначного смислу. Дослідження таких явищ потребує системного корпусного аналізу, що враховує частотність, контексти та семантичні зсуви. Вивчення монолексемних виразів концепту «війна» дозволяє краще зрозуміти, як мовна система німецької інтегрує культурні, історичні та когнітивні аспекти конфлікту у свої фразеологічні структури.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Антоненко В. І. Лексико-фразеологічне поле «Війна» в українській та німецькій мовах. Наукові записки. Серія: Філологічні науки. 2025. Випуск 2 (213). С. 188-193.
- Кирилюк С. Вербалізація концепту KRIEG/ВІЙНА у німецькомовному публіцистичному дискурсі. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. 2022. С. 32-33.
- Кулик В. Інтерпретації російсько-українського конфлікту в західних наукових і експертно-аналітичних працях. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. 328 с.

The thesis examines the problem of monolexemic expression of the concept "war" in German phraseology. It analyzes how the word Krieg retains its core meaning while simultaneously integrating into stable linguistic clichés, serving as the verbal core of the conceptual sphere. Special attention is given to metaphorical usages, where it is transferred to the domains of politics, business, and personal conflicts. The influence of historical events of the 20th century on the transformation of the word's semantics is demonstrated, particularly its abstraction and acquisition of symbolic meanings after 1945. The pragmatic function of the monolexeme is emphasized, as it is capable of evoking a wide range of associations with minimal means. The conclusion highlights the need for a systematic corpus analysis to identify frequency, contextual features, and cross-linguistic parallels.

Keywords: Krieg, war, German phraseology, monolexeme, conceptual sphere.

ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ПАСИВНОЇ ФОРМИ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ГІЙОМА МЮССО «LA JEUNE FILLE ET LA NUIT»

Марія Савчук

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто засоби відтворення пасивної форми в українських перекладах роману Гійома Мюссо «*La jeune fille et la nuit*». Аналіз засвідчив, що перекладач використовує широкий спектр трансформацій, які включають: збереження пасивної форми (свідчить про прямі міжмовні відповідності), трансформацію пасивної форми в активну (зумовлено перевагою активних зворотів в українській мові), використання безособових речень та заміну пасивних конструкцій на дієслівні форми із суфіксом *-ся*. Дослідження сприяє глибшому розумінню міжмовних відповідностей граматичних категорій у художньому перекладі.

Ключові слова: переклад, пасивна форма, активна форма, трансформація, синтаксис, французька мова, українська мова.

У процесі перекладу художньої літератури з французької на українську мову постає питання відтворення пасивної форми, функціонування та способи передачі якої можуть суттєво відрізнитися в цих мовах. Пасивний стан (*la voix passive*) у французькій мові традиційно утворюється за допомогою допоміжного дієслова *être* у відповідній формі та дієприкметника минулого часу (*participe passé*), який обов'язково узгоджується в роді та числі з підметом. Пасивна конструкція функціонує, коли підмет не є головним діячем, а перебуває у стані, спричиненому виконанням над ним певної дії: “*Le livre est lu par l'étudiant*” (Книга є прочитаною студентом). Разом із тим, пасивна семантика також може виражатися формально відмінними конструкціями, зокрема: займенниковими дієсловами: “*Ce livre se vend bien*” (Ця книга добре продається) та каузативними конструкціями (*faire + інфінітив + par/à + агент*): “*Le ministre a fait rédiger son discours par un spécialiste*” (Міністр доручив написати свою промову спеціалісту) (Gaatone, 1993: 37), які використовуються для вираження ситуації, коли підмет спричиняє виконання дії іншою особою. Каузативні речення мають складну структурну модель з різними комбінаціями об'єкта-одержувача та агента (виконавця дії). Окремо виділяються рефлексивні каузативні конструкції з дієсловом *se faire*, які також передають пасивне значення: “*Il se fait couper les cheveux.*” (Ogren, 2019) (Йому стрижуть волосся).

У художньому перекладі пасивна форма перестає бути суто формальним елементом і набуває значення важливого стилістичного інструменту. Вона може використовуватися для:

1. Створення відчуття об'єктивності та безособовості (події відбуваються поза волею конкретних осіб).
2. Акцентування емоційного стану персонажа (підкреслення його безпорадності або пасивності).
3. Уповільнення ритму оповіді (Циганко, 2012).

Аналіз українського перекладу роману Гійома Мюссо «*La jeune fille et la nuit*» засвідчив, що перекладач використовує широкий спектр стратегій для передачі пасивності, що відображає міжмовні відмінності у функціонуванні цієї граматичної категорії. Зокрема, виявлено такі домінуючі трансформації:

1. Трансформація пасивної форми в активну. Цей підхід є одним із найбільш частотних, особливо коли виконавець дії (агент) відомий. Активна форма звучить природніше і відповідає синтаксичним та стилістичним нормам української мови.

• Приклад 1: Французька пасивна конструкція: «*l'étendue des dégâts a été découverte par la directrice*» (Musso, 2018: 266) (була виявлена директоркою) перетворюється на активну з експліцитним підметом: «Пошкодження виявила директорка...».

• Приклад 2: Складна рефлексивно-каузативна конструкція з пасивним значенням: «*elle se ferait engueuler par son amie*» (Musso, 2018: 9) (буде сварена подругою) трансформується в активну: «на неї накричить подруга».

2. Використання безособових та узагальнено-особових конструкцій. Ця стратегія застосовується для передачі пасивного значення, коли виконавець дії невідомий або не є важливим. Це дозволяє зосередити увагу на самій дії або події.

• Приклад 3: Французька конструкція: «*Les travaux seront immédiatement arrêtés...*» (Musso, 2018: 50) перекладена безособовою формою, що тяжіє до активності: «Роботи буде негайно зупинено...».

• Приклад 4: Французька безособова пасивна конструкція з займенником *on*: «*on était subjugué*» (Musso, 2018: 9) (людей було зачаровано) перекладена особовою активною конструкцією зі зміною підмета: «вас полонили...», де *on* конкретизований як «вас».

Переважання активних або безособових конструкцій свідчить про адаптацію перекладу до норми цільової мови, а також про важливість стилістичної адекватності при передачі пасивних структур. Обрані стратегії демонструють функціональний підхід до перекладу, де форма підпорядкована змісту та очікуванням реципієнта. Дослідження підтвердило, що семантика та стилістичні нюанси оригіналу зберігаються завдяки вмілому вибору способів відтворення пасивних конструкцій, що дозволяє досягти еквівалентності на смисловому та стилістичному рівнях.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Gaetone, D. (1993). *Les locutions verbales et les deux passifs du français. Sur le passif (MARS 93)*. *Langages*, 27(109), 37–55. <https://doi.org/10.3406/lgge.1993.1090>
- Musso, G. (2018). *La jeune fille et la nuit*. Paris: Éditions Calmann-Lévy.
- Ogren, J. (2019). *Le causatif en français*. Greelane. <https://www.greelane.com/uk/%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8/%D1%84%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%83%D0%B7%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9/french-causative-le-causatif-1368818/>
- Циганко М. В. (2012). Синтаксичні стилістичні засоби у художньому тексті. *Rusnauka*. https://www.rusnauka.com/4_SND_2012/Philologia/7_100352.doc.htm

The theses examine the means of rendering the passive voice in Ukrainian translations of Guillaume Musso's novel «La jeune fille et la nuit». The analysis demonstrated that the translator utilizes a wide spectrum of transformations, which include: preservation of the passive form (indicating direct interlingual correspondences), transformation of the passive form into the active voice (driven by the prevalence of active constructions in the Ukrainian language), the use of impersonal sentences, and the replacement of passive constructions with verbal forms bearing the suffix -ся. The research contributes to a deeper understanding of interlingual correspondences of grammatical categories in literary translation.

Key words: translation, passive voice, active voice, transformation, syntax, French, Ukrainian.

АКТУАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *AGGRESSION* У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ СВІТОВИХ ЛІДЕРІВ СТОСОВНО УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ)

Евеліна Теліжин

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто засоби актуалізації концепту «Aggression» на матеріалі промов світових лідерів у контексті війни росії проти України. Окрім міжособистісних стоуснків, цей термін охоплює й агресивні дії з боку держав. Таким чином, агресія набуває нових відтінків, що впливають на сприйняття інформації та формують політичні позиції.

Ключові слова: концепт, агресія, лексико-семантичний аналіз, промови, російсько-українська війна.

Мова впливає на політичний наратив, легітимацію дій держав та мобілізацію міжнародної спільноти, і на сприйняття дійсності. Одним із найактуальніших концептів, що знаходять відображення в промовах світових лідерів, є концепт «Aggression», який набуває особливої значущості у контексті російсько-української війни. Вербалізація концепту «Aggression» може спонукати міжнародну спільноту до дій або, навпаки, сприяти пасивності.

Cambridge Dictionary визначає *Aggression* як розмовну або фізичну поведінку, яка є загрозою або передбачає шкоду комусь чи чомусь. Collins English Dictionary характеризує *Aggression* як дії або поведінку, що використовують погрози або силу проти інших. В Merriam-Webster Dictionary *Aggression* описана як 1) силова дія, особливо неспровокований напад, спрямована на домінування або підкорення; 2) практика здійснення нападів або посягань, таких як неспровоковане порушення країною території іншої; 3) ворожа, шкідлива або руйнівна поведінка, часто викликана розчаруванням або прихованим гнівом.

Ядро концепту представлено компонентом «Aggression». Центральні компоненти представлені такими лексичними одиницями як *aggressiveness, attack, hostility, war, fight, invasion, assault*. Периферія концепту включає такі слова як *belligerence, assailment, charge, combativeness, antagonism, militancy*,

defiance, onslaught, encroachment, raid, malice, antagonism, antipathy, ill will, destructiveness, malevolence, pugnacity.

До лексико-стилістичних засобів, що вербалізують концепт «*Aggression*» належать, у першу чергу, належать метафори (зокрема персоніфікація), епітети, порівняння, фразеологізми та риторичні запитання. Епітети підсилюють негативне забарвлення агресії. Фрази «*brutal aggression*», «*ruthless invasion*» вказує на безжалісність, «*unprovoked aggression*», «*unprovoked attack*» наголошує на безпідставності дій. Метафори відіграють важливу роль у створенні емоційного забарвлення. Цікавим прикладом в промовах є фраза «*irresponsible nuclear sabre rattling*», яка влучно описує погрози росії застосувати ядерну зброю. Це метафоричне змалювання підкреслює безвідповідальність таких дій. Воно створює образ агресії через гру з ядерною зброєю та сприяє формуванню негативного ставлення до згаданих погроз.

Серед синтаксичних структур, що супроводжують термін «*Aggression*» знаходимо фрази «*showing aggression*», «*acts of aggression*», «*to act aggressively*». В промовах світових лідерів найчастіше вживаються фразеологічні вирази *to stand side by side; to stand with; to stand up for; to break the rules; to lose ground; hostile act; unjust war; hybrid warfare; the game of smoke and mirrors; full-scale war of aggression; intimidation tactics, brute force.*

Описуючи російську агресію у політичних промовах часто згадують англійський афоризм «*might makes right*»: «*Tolerating the principle of **might makes right** will lead to the end of multilateralism and the beginning of life under principles dictated by a powerful few.*» (Pavel, 2025) «*We all should be asking what kind of future do we want? Will it be a world dominated by barbaric use of force and violence, where **might is always right**?*» (Karis, 2025)

Більшість сучасних англійських словників виділяють два ключові значення лексеми «*Aggression*». Перше стосується нападу однієї країни на іншу, пряме військове вторгнення, де сили однієї держави проникають на територію іншої. Друге значення описує людську якість у стосунках між людьми, де агресія – це ворожа поведінка, тиск чи конфлікт у щоденних взаємодіях.

Оскільки дослідження зосереджене на актуалізації концепту «*Aggression*» саме в контексті російсько-української війни, який чітко вписується в опис воєнної агресії та засуджується міжнародними організаціями саме як *акт агресії*, перше значення стає більш релевантним. Однак, важливо також розглянути концепт «*Aggression*» на метафоричному рівні. Відносини між країнами часто зображають як стосунки між людьми. Політики та ЗМІ персоніфікують держави, говорячи про «ворожих сусідів» чи «агресивну державу». Метафори допомагають зрозуміти складні події, формують громадську думку та роблять абстрактну війну близькою, ніби особистою сваркою. (Lakoff & Johnson, 2008). Отже, обидва значення переплітаються – перше фіксує факти нападу, а друге розкриває глибші зв'язки. Різноманітність мовних засобів дозволяє повно і глибоко передати зміст концепту «*Aggression*»

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- 80th session of the UN General Assembly, 2025. URL: <https://gadebate.un.org/en/sessions-archive>
Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org>, 2025
Collins Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com>, 2025.
Lakoff G. & Johnson M. Metaphors we live by. University of Chicago press, 2008.
Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com>, 2025

The theses examine the means of actualizing the concept of "Aggression" in modern English, based on the official speeches of world leaders, in the context of Russia's war against Ukraine. This term is used not only in the context of interpersonal relations but also in a broader political context, which includes aggressive actions by states. In such a case, aggression acquires new nuances that affect the perception of information and shape political positions.

Keywords: concept, aggression, lexico-semantic analysis, speeches, Russo-Ukrainian war.

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ)

Лілія Тимків

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах схарактеризовані особливості стилю промов сучасних американських політичних діячів з акцентом на тематичні напрями, композиційну структуру. На основі аналізу промов висвітлюються особливості політичного дискурсу у США, які полягають у поєднанні апеляції до цінностей національної ідентичності, безпеки та демократичних традицій із використанням стилістичних засобів, спрямованих на емоційний вплив.

Ключові слова: американські політики, політичний дискурс, промова, лексико-стилістичні засоби.

Сучасні політичні промови в США характеризуються поєднанням емоційного залучення слухачів та раціональної аргументації, що дозволяє формувати переконливі наративи. Тематика виступів охоплює широкий спектр соціально-політичних проблем – від економічного відновлення, зайнятості, податкової політики до контролю кордонів, безпеки, імміграції, ролі США у світовій політиці (Гентзков, Шапіро, Тедді, Юхтман, 2023).

Якщо ж говоримо про композицію, то американські політики дотримуються класичної структури: вступ, основна частина, підсумок. У вступі зазвичай формулюється центральна тема або обіцянка – «We will keep our communities safe» («Ми забезпечимо безпеку наших громад») (Трамп, 2025). В основній частині викладаються ключові положення програми чи виступу, підкріплені аргументами, статистикою, прикладами та повтореннями. Також використовуються повторювані звертання, до прикладу, звертання «Americans» («Американці») виконує функцію згуртування аудиторії навколо спільної

національної ідентичності. У підсумку автори часто змушують аудиторію повернутися до основної ідеї, щоб забезпечити собі підтримку.

У межах комунікативних стратегій домінують стратегії ідентифікації (з позицією «ми – наші люди») і конфронтації (протиставлення «вони» – опоненти або зовнішні загрози). Так висловився Трамп про іммігрантів у зверненні до Конгресу в березні 2025 року: «Many of them were murderers, human traffickers, gang members, and other criminals from the streets of dangerous cities all throughout the world» («Багато з них були вбивцями, торговцями людьми, членами банд та іншими злочинцями з вулиць небезпечних міст усього світу») (Трамп, 2025). Тут бачимо чітке вороже ставлення, ідею про те, що потрібно захищати Америку від таких «загарбників».

Для того, щоб промова була ефективною і повністю виконала свою функцію, важливо застосовувати тактики впливу, а вони передбачають використання різноманітних стилістичних засобів, таких, як риторичні запитання. Яскравим прикладом є звернення Трампа до Конгресу. Після того, як він описав нелегальних іммігрантів як убивць, лідер висловився так: «Who would want to do that?» («Хто б хотів це робити?») (Трамп, 2025). Можемо зробити висновок, що такий прийом був використаний задля підтвердження попередніх слів про загрозу, яку несуть «нелегали». Ще одним аспектом є прямі звертання, які застосовуються для ближчого зв'язку з аудиторією. Часто в промовах можна простежити ще й історії про окремих осіб як приклади. Знову ж таки нинішній президент США, розповідаючи про проблеми відкритих кордонів, під час звернення до Конгресу нагадав про історію студентки, на яку був здійснений напад: «Last year, a brilliant 22-year-old nursing student named Laken Riley – the best in her class, admired by everybody – went out for a jog on the campus of the University of Georgia...» («Минулого року 22-річна студентка-медсестра на ім'я Лейкен Райлі, найкраща в своєму класі, якою всі захоплювалися, вийшла на пробіжку в кампусі Університету Джорджії...») (Трамп, 2025). Це дало йому можливість підтвердити свої аргументи. Таким чином, стилістичні засоби виконують роль інструментів вираження політичної ідентичності й наративу.

Лексика політичного дискурсу в США характеризується поєднанням простої, доступної мови з термінами, що несуть насамперед ідеологічні цінності. Використовуються слова-символи (freedom, justice, nation, security), що дають можливість активувати ціннісні концепти. Політики уникають надмірно складних бюрократичних форм, натомість зорієнтовані на короткі прості речення з емоційно-оцінними елементами («strong», «tremendous», «historic»).

Таким чином, стиль промов американських політиків – це ретельно продумана система мовних засобів, яка реалізує не лише комунікативні, але й ідеологічні завдання. Через композицію, лексичні засоби та стилістичні прийоми політики конструюють привабливі, емоційно забарвлені наративи, формують ідентичність «народу» й «інших», мобілізують свою аудиторію та впливають на суспільне сприйняття політичних подій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Gentzkow, M., Shapiro, J. M., Taddy, M., & Yuchtman, N. (2023). Computational analysis of 140 years of US political speeches. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 120(15). URL: <https://doi.org/10.1073/pnas.2120510119>

Donald J. Trump (June, 2025). Speech: Donald Trump Hosts a Political Event in Support of His Budget - June 26, 2025, Roll Call. URL: <https://rollcall.com/factbase/trump/transcript/donald-trump-speech-political-support-budget-white-house-june-26-2025/>

Donald J. Trump (March, 2025). Remarks by President Trump in Joint Address to Congress. U.S. Embassy Jerusalem. URL: <https://il.usembassy.gov/remarks-by-president-trump-in-joint-address-to-congress/>

The abstract describes the stylistic features of speeches by contemporary American politicians, focusing on thematic areas and compositional structure. Based on an analysis of speeches, the paper highlights a feature of political discourse in the United States, which consists in combining appeals to the values of national identity, security, and democratic traditions with the use of stylistic devices aimed at emotional influence.

Keywords: American politicians, political discourse, speech, lexical and stylistic devices.

ОРФОГРАФІЧНА АДАПТАЦІЯ АНГЛІЗМІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНІ РІШЕННЯ

Юлія Ткачук

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Досліджено процес орфографічної адаптації англійських слів, який є ключовим етапом їх інтеграції в українську мову. Проаналізовано основні механізми адаптації, включаючи транслітерацію та особливості передачі аббревіатур і складних слів. Показано, що вживання слів із різною орфографією та збереження оригінального написання брендів є проявами гнучкості мовної системи.

Ключові слова: орфографія, адаптація, англійські слова, транслітерація, аббревіатури.

Англійські слова посідають важливе місце у розвитку сучасної української мови, що супроводжується необхідністю їх комплексної адаптації — від фонетичних модифікацій до граматичних, лексичних та орфографічних змін. Особливості адаптації англійських слів визначаються не лише мовними нормами, а й соціокультурними факторами, зокрема впливом англійської мови як міжнародної, глобалізації та розвитком цифрових технологій. У мовознавстві усталеною є класифікація адаптації іноземних слів за основними категоріями, включно з орфографічною (А. Стадній, 2022). Вивченню орфографічної адаптації англійських слів присвячено праці багатьох українських вчених, таких як: Л. Архипенко, А. Стадній, О. Дьолог, Е. Есенова, Л. Кислюк.

Орфографічна адаптація полягає у пристосуванні написання англомовних запозичень до норм і правил української орфографії. Цей процес відіграє важливу роль у включенні запозичених слів до писемного мовлення, забезпечуючи їх відповідність загальноприйнятим стандартам написання в українській мові. Завдяки орфографічній адаптації англізми стають доступними для широкого використання у текстах різного типу та стилю (А. Стадній, 2022: 31). Одним із основних елементів орфографічної адаптації на думку О. Дьолога, є транслітерація, тобто передача іншомовних слів кирилицею відповідно до правил української графіки. Наприклад, англізм *Internet* ілюструє повну транслітерацію та адаптується як *інтернет*. Водночас існують випадки вживання слів із різною орфографією, що створює варіативність у мовленні. Такі приклади включають кілька різновидів написання: *офшор/оффшор, меседж/месидж* (О. Дьолог, 2019: 5). А. Стадній акцентує увагу на особливості орфографічної адаптації аббревіатур. Наприклад, *PC* (Personal Computer) трансформується у *ПК* (персональний комп'ютер); *VIP* — *віп* (А. Стадній, 2022: 32). Л. Архипенко звертає увагу на проблему написання складних англізмів, які в англійській мові утворюються з двох повнозначних слів, але в українській мові пишуться разом. До таких прикладів відносяться, зокрема, *грамарнаці, джентльмен* (Л. Архипенко, 2005: 20). Л. Кислюк зазначає, що деякі англізми можуть зберігати свою оригінальну графіку, особливо якщо вони є назвами брендів чи компаній, наприклад, *Microsoft, McDonald's*. Це підкреслює глобальний характер таких слів (Л. Кислюк, 2000).

Отже, орфографічна адаптація є динамічним процесом, який забезпечує адаптацію англізмів за нормами писемної української мови. Ключовими механізмами орфографічного засвоєння англомовних запозичень є транслітерація з урахуванням особливостей транскодування для складних слів й аббревіатур. Наявність варіативності написання та збереження оригінальної графіки свідчить про гнучкість української мови у сприйнятті іншомовних елементів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Архипенко, Л. М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові: етапи та ступені адаптації (на матеріалі англіцизмів у пресі кін. ХХ – поч. ХХІ ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків, 2005. 20 с.
- Дьолог, О. С. Особливості адаптації новітніх англіцизмів у сучасній українській мові (на прикладі мови ЗМІ). Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Філологія. URL:<http://repository.hneu.edu.ua>. (дата звернення: 27.09.25)
- Есенова, Е. Англіцизми та американізми: теоретичні аспекти проблеми. Сучасні дослідження з іноземної філології. 2018. Вип.16. С. 74–83. URL:<http://philol-zbirnyk.uzhnu.uz.ua/index.php/philol/article/view/75/271>. (дата звернення: 27.09.25)
- Кислюк, Л. П. Словотвірний потенціал запозичень в сучасній українській літературній мові (на матеріалі англійських та німецьких запозичень) : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15. Київ, 2000. 17 с.
- Стадній, А., Зозуля, І. Фонетична адаптація англіцизмів у сучасній українській мові. Мовознавство. 2022. № 1. С. 30–35. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/22/part_2/22-2_2022.pdf (дата звернення: 27.09.25).

The process of orthographic adaptation of Anglicisms, which is a key stage of their integration into the Ukrainian language, is explored. The main mechanisms of adaptation are analyzed, including transliteration and the specific features of rendering abbreviations and compound words. It is shown that the use of words with varying spelling and the preservation of original brand names are manifestations of the flexibility of the language system.

Keywords: *orthography, adaptation, Anglicisms, transliteration, abbreviation.*

ДИСКУРСИВНА ПРИРОДА АБРЕВІАТУР СУЧАСНОГО ФРАНЦУЗЬКОГО МЕДІА-ТЕКСТУ

Каріна Федотова

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто створення нових мовних тенденцій у франкомовних засобах масової інформації. Зокрема, аббревіація розглядається не лише як спосіб мовної економії, а й як складний дискурсивний феномен.

Ключові слова: *аббревіатури, дискурс, французька мова.*

Абревіація як мовне явище відображає тенденцію до економії мовних засобів пришвидшення комунікації. У медіа аббревіатури стали незамінним засобом комунікації завдяки зростанню обсягів інформації та потребі в лаконічності. Вони виконують такі функції: **економія простору й часу (ONU, UE, OTAN); стандартизація й впізнаваність (OMS, UNESCO, COVID); маркування спільнот (PSG, GIEC); універсалізація термінів у глобальному контексті (AI, NFT, CEO, DIY)**. Аббревіатури не лише скорочують текст, а й формують нові комунікативні практики, відображають стиль сучасної інформаційної епохи та розвиток французької мови під впливом глобалізації (Цюпа, 2010).

Аналіз аббревіатур у французькому медіа-дискурсі поєднує лінгвістичний, дискурсивний і кількісний підходи. Наприклад, у текстах активно використовуються англіцизми (*post, newsletter, coacher*) та запозичення з інших мов (наприклад, *sudoku*). Газети на кшталт *20 minutes* застосовують емоційно забарвлену лексику, розмовні й навіть знижені слова (*bazar, ordure, s'emmerder*), щоб привернути увагу молоді (Doragne, 1991).

Таким чином, прагматика аббревіатур у медіа спрямована на лаконічність, динамізм і створення критично-іронічного стилю, що відповідає запитам цифрової аудиторії. Соцмережі сприяють широкому використанню скорочень через обмеження символів та швидкий ритм спілкування. Аббревіатури виконують функції економії часу, вираження емоцій, створення ефекту належності до спільноти. Використання аббревіатур сприяє формуванню групової ідентичності, вираженню емоцій, створенню жартів і мемів. Вони стали не лише технічним засобом скорочення, а й важливою частиною інтернет-культури, що постійно еволюціонує.

Отже, аббревіатури у французьких медіа й соцмережах виконують прагматичні функції: роблять комунікацію швидкою, динамічною та емоційно виразною. Вони є інструментом як інформування, так і впливу на читача, водночас формуючи нову культуру цифрової комунікації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Цюпа М. А. Ініціальні аббревіатури як вид скорочень у французькій мові. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 9. Сучасні тенденції розвитку мов. Випуск 2. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. С. 253-257

Doppagne A. Majuscules, abréviations, symboles et sigle. Paris; Duculot, 1991. 111 p.

The theses examine the creation of new linguistic trends in French-language mass media. In particular, abbreviation is considered not only as a means of linguistic economy but also as a complex discursive phenomenon.

Keywords: *abbreviations, discourse, French language.*

СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У РОМАНАХ ДЖЕЙМСА ОЛДРІДЖА

Лілія Фітковська

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розкрито проблему функціонування фразеологізмів у художніх творах. Окреслено індивідуально-авторське використання фразеологічних одиниць у романах Дж. Олдріджа. Встановлено, що вони слугують різним цілям і використовуються як у мові письменника, так і персонажів його творів.

Ключові слова: *фразеологізм, фразеологічна картина світу, функції фразеологізмів, індивідуально-авторське використання фразеологізмів.*

Аналіз праць вітчизняних та зарубіжних науковців свідчить про стійкий інтерес до проблеми функціонування фразеологізмів у художніх творах. Як зазначає А. Вегеш, «фразеологічні одиниці збагачують мовлення, роблять його колоритним, емоційним, виразним. У художніх текстах вони виконують експресивно-оцінну функцію, образно-виразову, еліптичну (лаконізують мову), термінологічну (забезпечують її точність), а також полегшують висловлення думки, підкреслюючи індивідуальний авторський стиль» (Вегеш 2020: 55).

За спостереженнями вчених, у текстах художніх творів фразеологізми можуть передавати соціокультурний контекст (Кравцова 2016), виконувати функцію портретної характеристики персонажа (Бехта 2004), емоційно-експресивну функцію, коли автор прагне вплинути на емоції читача, сформувати його ставлення до описуваних подій чи героїв (Матвієнків 2013: 38), тощо.

Фразеологічна картина світу є одним із універсальних способів класифікації фразеологічних одиниць, основою яких виступають як екстралінгвістичні, так і мовні ознаки. У стійких зворотах мови зафіксовані типові фрагменти реальності

(стан, дія, якість, кількість, ситуація, ступінь тощо), які стають стереотипом поведінки людей через культурний та національний світогляд. Серед різних систем мовних засобів (лексичні, граматичні), що діють як компоненти мовної картини світу, особливість фразеологічної картини світу – це її властивість у найбільш яскравій образній формі висловити дух народу, його менталітет, консолідувати культурний та історичний досвід пізнання дійсності у вигляді образних стійких зворотів, що не лише називають, а майже завжди оцінюють явища і об'єкти, дії та умови. Отже, фразеологічна картина світу містить не лише раціональну, але й емоційну інформацію про реальність.

Серед плеяди видатних письменників-гуманістів ХХ століття вагоме місце займає Джеймс Олдрідж. Миролюбний пафос його творчості близький багатьом людям, особливо в тяжкий час багаторічної кривавої війни в Україні. Значний науковий інтерес становить художній стиль письменника, зокрема індивідуально-авторське використання ним фразеологічних одиниць. Фразеологія посідає важливе місце серед образних мовних засобів, які використовує Дж. Олдрідж у своїх творах. Фразеологізми, досліджені в конкретному тексті, допомагають розкрити задум письменника, а взяті в порівнянні, виявляють найважливіші ідеї його творчості.

Так, до прикладу, роман Дж. Олдріджа «Мисливець» показує життя «траперів», тобто професійних мисливців, тісно пов'язаних з природою, які проводять більшу частину життя в лісі, далеко від цивілізації, зайнятих боротьбою з природною стихією. Це відображається в таких, наприклад, фразеологізмах, як *bag-loads of room* багато місця, простір; *agile as a cat* - спритний, як кішка; *against the current* - проти течії, *beast of prey* - хижа тварина, хижак, etc.

Роман «Дипломат» описує людину, відірвану від природного середовища, включену в своєрідні суспільні відносини. Це демонструють, наприклад, словосполучення, які відносяться до опису середовища, яке оточує дипломатів і людей їх кола: *battle of the books* - учена дискусія, учений диспут; *act and deed* - офіційний документ, зобов'язання; *be a success* - мати успіх, *big business* - великий капітал; великі монополії, etc.

В «Останньому погляді» фразеологізми мають характер філософських узагальнень: *black will take no other hue* - чорну душу не відмиєш; *burn one's house to get rid of the mice* - спалити свій будинок, щоб позбутися мишей (тобто пожертвувати великим для того, щоб усунути невелику неприємність), *calamity is man's true touchstone* - людину пізнають у біді, etc. Вони використовуються не в словах автора, а в мовленні персонажів, дуже виразно їх характеризуючи.

Таким чином, один і той же автор у своїх книгах показує людину в абсолютно протилежних іпостасях. Ці спостереження мають практичне значення при вивченні стилю і майстерності Олдріджа-художника, оскільки дозволяють розглянути тематичні опозиції як стилетворюючий фактор, як те, що дозволяє зрозуміти, чому автор вибирає те чи інше словосполучення, той чи інший стилістичний прийом у своїх творах. Фразеологія посідає важливе місце серед образних мовних засобів, які використовує Дж. Олдрідж. Аналіз

функціональних особливостей фразеологізмів у творах письменника свідчить про широкі зображальні можливості лексики цього типу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Бехта І. А. Дискурс наратора в англomовній прозі. Київ: Грамота, 2004. 303 с.
- Вегеш А. Фразеологізми-складники літературно-художніх антропонімів у творах сучасних українських письменників. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. 2020. Вип. 1 (43). С. 54–60.
- Кравцова І. Фразеологізми в сучасній англійській мові: визначення, підходи, класифікації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2016. Вип. 20(2). С. 29–32.
- Матвієнків О.С. Особливості функціонування фразеологічних одиниць у художньому тексті. Вісник Львівського університету. Серія : Іноземні мови. 2013. Вип. 21. С. 37–43.

The theses reveal the problem of the functioning of phraseological units in literary works. The individual authorial use of phraseological units in the novels of J. Aldridge is outlined. It has been established that they serve different purposes and are used both in the language of the author and in the speech of his characters.

Keywords: *phraseological unit, phraseological picture of the world, functions of phraseological units, individual authorial use of phraseological units.*

КОНЦЕПТИВНА ПЕРІОДИЧНА ДИСТРИБУЦІЯ В АНГЛОМОВНОМУ ПІСЕННОМУ ДИСКУРСІ НА ПРИКЛАДІ ТЕКСТІВ ПІСЕНЬ ADELE

Христина Хабайлюк

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено конфігуративні відношення концептів у межах концептосистеми пісенного дискурсу Адель. Окрім того охарактеризовано істотні трансформації концептивної дистрибуції, що відображають еволюцію мовної картини світу співачки.

Ключові слова: *концептивна дистрибуція, конфігуративні відношення, субординація, імплікація, конгломерація, концепт.*

Концепт у лінгвокультурній свідомості не існує самостійно, а залежний від інших концептів, що зумовлює трансформації його обсягу та змісту (Селіванова, 2008). Особливо цей феномен виражений в англomовному пісенному дискурсі, який за визначенням Кузнецової є «полікодовим утворенням» (Кузнецова, 2017), тобто виступає цілісним комунікативним простором взаємодії музики, слів, емоційних та культурних кодів, де формуються ключові концепти. Творчість Adele є показовою в цьому контексті, оскільки тексти її пісень вирізняються концептуальною насиченістю та чіткою періодизацією, що уможливує аналіз еволюції взаємодії таких домінуючих концептів її творчості, як LOVE, EMOTION, MAN, TIME і HOME. Для аналізу взаємодії концептів та поглибленого дослідження концептосистеми пісенного дискурсу важливим

принцип концептивної дистрибуції Анатолія Приходька. Розробник цього принципу виділяє три основні типи конфігуративних відношень: субординативні (підпорядкування), координативні (рівноправність) та імплікативні (включення) (Приходько, 2008: 250).

У ранній період творчості Adele домінантним типом відношень виступає субординація концептів, що вказує на ієрархічну структуру концептосистеми пісенного дискурсу Адель на початковому етапі творчості. Так, концепт любові казує концепт MAN ($MAN \in LOVE$), чоловік є похідним, він уособлює любов та є її джерелом. Концепт EMOTION виступає складником когнітивної структури TIME ($EMOTION \in TIME$). ЧАС слугує рамкою для переживань, є джерелом негативних та позитивних емоційних станів, що формують наратив втрати, надії та спогадів: *memories ache* (“Now and then”). Поняття «дім» функціонує як емоційно заряджений фрагмент минулого досвіду HOME IS MEMORY ($HOME \in TIME$): “*Round my hometown memories are fresh*” (“Hometown glory”). Наявні асоціації дому з емоціями ностальгії та затишку свідчать про ще одне підпорядкування — $EMOTION \in HOME$: “*I like it in the city when the air is so thick and opaque*” (“Hometown glory”). HOME також в свою чергу імплікує гіперконцепт LOVE ($HOME \supset LOVE$). Варто також зазначити, що зафіксовані відношення субординації є дискурсивно зумовленими.

У середній період структура концептивної дистрибуції попри збереження більшості зв'язків раннього етапу збагачується з появою нових конфігуративних відношень. Зміщується смислова тональність, ієрархія типів концептів та засоби мовної вербалізації. Так відбувається одночасна декомпозиція попередньої імплікації концептів $HOME \supset LOVE$ та повторне «зчеплення» цих концептів вже за допомогою концепта-конектора MAN, що вказує на трансформацію у когнітивному сприйнятті чоловіка в емоційно вкорінений простір дому та демонструє глибину і зрілість дискурсу: “*You make me feel like I am home again*” („Lovesong“).

На зрілій стадії творчого шляху відбувається істотне переосмислення концептів та разом концептуальних відношень, які формують когнітивну карту авторського дискурсу Адель, яка відповідає темам зрілості, рефлексії та внутрішнього оновлення. Відбувається перехід від субординованих лінійних зв'язків до актуалізації одного концепту через інший, що у свою чергу утворює когломерацію і з центром-зв'язкою LOVE. Концепт LOVE розширюється до цілісного почуття: материнської любові та зрілої любові до себе, що уможливорює інтерпретацію концептів MAN, HOME, EMOTION та TIME як таких, що зберігають власну ментальну специфіку та водночас творять дискурс пісенної творчості.

Отже, у ході дослідження було виявлено еволюцію концептивної дистрибуції, яка втрачає вертикальну ієрархію, а натомість виглядає як мережа відношень, що представляє когнітивно узгоджену модель досвіду. Така мінливість концептів та динаміка взаємозв'язків формує складні когнітивні конфігурації та відображає реконструкцію когнітивної моделі сприйняття себе

та світу, не у залежності від чоловіка, а у рефлексії та переосмисленні через любов до себе.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Кузнецова, М. О., & Ходус, А. М. (2017). Англомовний пісенний дискурс у контексті лінгвокультури (на матеріалі поп-пісень ХХІ століття). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*, 29(2), 53–56. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2017_29%282%29_17
- Приходько А. М. (2008). Концепти і концептосистеми в когнітивно- дискурсивній парадигмі лінгвістики. *Запоріжжя: Прем'єр*, 332
- Селіванова, О. О. (2008). Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля К., 711. <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001849>
- Wiki, A. (2024). Adele discography. Adele Wiki; Fandom, Inc. https://adele.fandom.com/wiki/Adele_discography

The abstract outlines the configurative relations of concepts within the concept system of Adele's song discourse. In addition, it characterises the significant transformations in concept distribution that reflect the evolution of the singer's linguistic worldview.

Keywords: *concept distribution, configurative relations, subordination, implication, conglomeration, concept.*

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ СПІВЧУТТЯ У НІМЕЦЬКІЙ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ МЕХАНІЗМІВ

Галина Харів

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглядаються лінгвостилістичні засоби, що забезпечують вербалізацію співчуття в німецькому інтернет-дискурсі. Інтернет-комунікація формує специфічний простір для вираження емпатії, в якому традиційні культурні формули та новітні цифрові практики об'єднуються. У центрі аналізу – лексичні та стилістичні елементи, що дозволяють передавати емоції, оцінки та підтримку у віртуальному середовищі.

Ключові слова: *співчуття, інтернет-дискурс, емотивність, лінгвостилістичні засоби, німецька мова.*

У сучасній лінгвістиці дослідження емоційної комунікації набувають все більшої актуальності. Висловлювання співчуття вважаються важливим компонентом мовленнєвого етикету, оскільки виконують функції соціальної взаємодії та емоційної реакції. За спостереженнями Г. М. Удовіченко та Г. А. Самойленко, емотивні висловлювання становлять окремий шар комунікації, бо спрямовані не тільки на передачу інформації, а й на встановлення психологічного контакту між співрозмовниками (Удовіченко, Самойленко, 2022: 155-157).

Особливу роль у цьому процесі відіграє інтернет-дискурс, який, за визначенням З. Харріса, поєднує усні та письмові ознаки, створюючи гібридну форму спілкування (Harris, 1952: 474). Саме тут вербалізація співчуття поєднує традиційні кліше з новітніми цифровими практиками, формуючи унікальний стиль мовної взаємодії.

Одним із найпоширеніших способів висловлення співчуття в німецькому онлайн-дискурсі є використання стандартних слів «Beileid» та «Mitgefühl». Вони часто вживаються у таких словосполученнях, як «Mein aufrichtiges Beileid» або «Tiefes Mitgefühl» (Diana, дата звернення: 02.09.2025), які підсилюють емоційний характер висловлювання, зберігаючи при цьому елемент формальності.

Прийменникові конструкції також відіграють важливу роль, зокрема «Meine Gedanken sind bei den Opfern», (Bundeskanzler, дата звернення: 02.09.2025) «an der Seite der Familie» (Marc, дата звернення: 04.09.2025), які обумовлюють адресата співчуття і надають висловлюванню певного спрямування.

Значним є обсяг релігійної лексики, що використовується у традиційних виразах: «Ruhe in Frieden» (@kolibriverein, дата звернення: 10.09.2025), «Gott segne ihn und stehe ihm bei» (Sabine, дата звернення: 10.09.2025), «Gott sei mit dir» (Hanz556, дата звернення: 04.09.2025). В інтернет-середовищі ці вирази часто скорочуються до R.I.P. (@mickie_krause_official, дата звернення: 03.09.2025), що стало загальним знаком скорботи в цифровій комунікації.

Стилістичні засоби набувають особливого значення у вираженні співчуття, оскільки дозволяють емоційно підкреслити співпереживання. Метафори - образні схеми, що відтворюють емоцію жалю через символи осаянності та пітьми (Пустовіт, 1976). Вони допомагають передати, наприклад, смерть у переносному значенні. Так, у виразі «eine Lücke hinterlassen» (@ludwigsburg.de, дата звернення: 05.09.2025) смерть постає як розрив у цілісності спільноти, тоді як у фразі «in der Blüte der Zeit vom Leben gerissen zu werden» (@ludwigsburg.de, дата звернення: 05.09.2025) домінує мотив обірваного життя.

Часто зустрічаються також метонімії: «Deutschland trauert um...» (BILD, дата звернення: 01.09.2025) або «Saarlouis steht in diesen schweren Tagen zusammen» (Marc, дата звернення: 04.09.2025). Такі вирази передають колективний характер співчуття, підкреслюючи, що горе торкається не тільки однієї людини, а й ширшого кола людей. Вони універсалізують індивідуальний біль, перетворюючи його на спільний досвід, і водночас мають сильний риторичний ефект — викликають уявлення про згуртованість та солідарність громади тощо.

Вагому частину складають евфемізми, спрямовані на пом'якшення факту смерті: «hat uns verlassen» (@esmuellert_, дата звернення: 14.08.2025), «ist von uns gegangen» (Sh:z, дата звернення: 16.07.2025). Такі вирази зменшують напругу повідомлення і роблять його більш спокійним. В онлайн-коментарях вони часто увиразнюють емпатійну підтримку, оскільки дозволяють уникнути різких формулювань і підкреслюють повагу до пам'яті померлого. Завдяки цьому евфемізми допомагають підтримувати м'який, толерантний тон у спілкуванні.

Персоніфікації, такі як «das Schicksal hatte einen anderen Plan» (@kolibriverein, дата звернення: 02.08.2025), також надають трагічним подіям додаткового

символічного значення, знімаючи цим напруження. У свою чергу, зменшувально-пестливі форми, як-от «kleines Engelchen» (Isaak, дата звернення: 12.08.2025), підсилюють чуттєвість і теплоту висловлювань, особливо у випадках смерті дітей. Такі вирази роблять коментарі більш особистими та зворушливими, оскільки передають емоції, які важко висловити нейтральними словами.

Таким чином, лінгвостилістичні засоби вираження співчуття в німецькому інтернет-дискурсі формують багатоконпонентну мережу, що поєднує традиційні мовні засоби та новітні тенденції цифрової комунікації. Їх використання забезпечує повноцінну передачу емоційного змісту навіть за відсутності безпосереднього контакту між співрозмовниками.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- ПУСТОВІТ, Л. О. Засоби вираження метафори. Культура слова.–К.: Наукова думка, 1976, 34-42. <http://kultoramovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine11-3.pdf>
- УДОВІЧЕНКО, Г. М., & САМОЙЛЕНКО, Г. А. (2022). ДЕЯКІ МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙ В СУЧАСНОМУ ІНТЕРНЕТ-СПІЛКУВАННІ. АКАДЕМІЧНІ СТУДІЇ. СЕРІЯ «ГУМАНІТАРНІ НАУКИ», (3), 153–159. <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2021.3.22>
- @esmuellert_. Einer der großartigsten Fußballer der Vereinsgeschichte.... *Twitter. Thomas Müller.* 08.01.2024. URL: https://x.com/esmuellert_/status/1744402182554767528 (дата звернення: 14.08.2025)
- @kolibriverein. Unsere Herzen tragen tiefe Trauer.. *Instagram. Kolibri Hilfe für krebskranke Kinder e.V.* 03.02.2025. URL: https://www.instagram.com/p/DFm9vXFqEqZ/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWF1ZA%3D%3D&img_index=2 (дата звернення: 08.09.2025).
- @kolibriverein. Unser Kolibri soll Dich begleiten und beschützen.... *Instagram. Kolibri Hilfe für krebskranke Kinder e.V.* 24.08.2024. URL: https://www.instagram.com/p/C-YD1-0tRYA/?utm_source=ig_web_copy_link (дата звернення: 02.08.2025)
- @ludwigsburg.de. Der Tod zweier unbeteiligter Frauen .... *Instagram. Stadt Ludwigsburg.* 21.03.2025. URL: https://www.instagram.com/p/DHdYNSbIkJa/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWF1ZA%3D%3D (дата звернення: 05.09.2025).
- @mickie_krause_official. Costa Cordalis war ein sehr angenehmer Mensch .... *Instagram. Mickie Krause.* 03.06.2019. URL: https://www.instagram.com/p/BzdixKDF0aS/?utm_source=ig_web_copy_link (дата звернення: 03.09.2025).
- BILD. Deutschland trauert um eine seiner größten Sport-Heldinnen.. *Instagram.* 30.06.2025. URL: <https://www.instagram.com/bild/> (дата звернення: 01.09.2025).
- Bundeskanzler A. D. Olaf Scholz. Die Meldungen aus Magdeburg lassen Schlimmes erahnen.. *Twitter.* 20.12.2024. URL: <https://x.com/KanzlerScholz/status/1870198262944158186> (дата звернення: 02.09.2025).
- Diana P. Lavender. Ich bin in Trauer.. *Threads.* 01.07.2025. URL: <https://www.threads.com/@baumann8137/post/DEh097Usu-B> (дата звернення: 02.09.2025).
- Hanz556. Was soll ich tun? .... *Gutefrage.* 17.11.2024. URL: <https://www.gutefrage.net/frage/was-soll-ich-tun-72279195> (дата звернення: 04.09.2025).
- Harris Z.S. Discourse Analysis: A Sample Text in Language. *Linguistic Society of America.* 1952. Vol. 28. No. 4. P. 474–494. (Harris, 1952)

Isaak Öztürk - Texte Und Spruchbilder. Lassen wir Yannis noch einmal um die Welt fliegen.... *Facebook*. 23.01.2025. URL: <https://www.facebook.com/IsaakSpruchbilder/posts/lassen-wir-yannis-noch-einmal-um-die-welt-fliegen-/1176384277186356/> (дата звернення: 12.08.2025)

Marc Speicher. Der Tag heute hat viel Kraft gekostet.. *Twitter*. 30.08.2025. URL: <https://x.com/MarcSpeicher/status/1961870604287533234> (дата звернення: 04.09.2025).

Sabine Heimsath. Erinnert Ihr Euch an Yaroslav Bazylevych?. *Twitter*. 15.02.2025. URL: <https://x.com/oraesque/status/1890870528014963018> (дата звернення: 10.09.2025).

Sh:z. Ursula Lüdemann. Sh:z. Traueranzeigen. 22.03.2025. URL: <https://trauer.shz.de/traueranzeige/ursula-luedemann-1935> (дата звернення: 16.07.2025)

This paper examines the linguistic and stylistic resources employed in the verbalization of compassion within German online discourse. Digital communication establishes a distinctive sphere for articulating empathy, where conventional cultural formulas converge with innovative digital practices. The study foregrounds lexical and stylistic devices that facilitate the expression of emotions, value judgments, and social support in a virtual environment.

Keywords: *compassion, online discourse, emotivity, linguistic and stylistic devices, German language.*

ВЖИВАННЯ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ У ІНТЕРНЕТ-ВІДГУКАХ НА ХАРЧОВІ ДОБАВКИ НА ПЛАТФОРМАХ AMAZON,GNC, IHERB

Роман Челядин

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У роботі досліджено питання оцінної лексики наявної серед мовних компонентів інтернет-відгуків, оскільки саме вона відображає ставлення користувача до якості того чи іншого продукту.

Ключові слова: *оцінна лексика, інтернет-відгуки, емоційно забарвлена лексика, семантичний аналіз, topic modeling, мовна маніпуляція, позитивна оцінка, негативна оцінка, нейтральна оцінка.*

Оцінна лексика – це слова та вирази, за допомогою яких мовець висловлює своє безпосереднє ставлення до продукту, явища, події чи предмета. Вона виконує не лише описову функцію, але й оцінну. У лінгвістиці оцінна лексика представлена сукупністю мовних засобів спрямованих на передачу емоційного та суб'єктивного ставлення мовця до об'єкта.

Розглянемо думки науковців, які досліджували тему оцінної лексики у контексті інтернет-відгуків на харчові добавки на таких популярних платформах як: Amazon, GNC і IHerb (Amazon, 2025; GNC, 2025; IHerb, 2025).

До прикладу, Randy Sullivan у своєму доробку: *Finding Potentially Unsafe Nutritional Supplements from Amazon Reviews* (2023) провівши системний мовний аналіз відгуків використовуючи метод (*topic modelling* + *семантичний аналіз*) з'ясував, що негативна оцінка у відгуках може сигналізувати про небезпечні добавки і допомагає виявити раніше, ніж офіційні звіти (Sullivan, 2023).

На противагу цій думці Rizwan F. Rizvi стверджує, що оцінна лексика допомагає зрозуміти інформаційні потреби користувачів (Rizvi, 2023).

З цим твердженням погоджується Annie Molenaar. У своїй статті *Sentiment and Emotion Analysis in Food and Nutrition Research: A Systematic Review* (2024) вона стверджує, що оцінна лексика у відгуках на харчові добавки є основним джерелом для розуміння настроїв споживачів (Molenaar, 2024). Перейдемо до більш детального аналізу даного лінгвістичного явища. Здебільшого, виділяють три основні групи *оцінної лексики*: позитивна, нейтральна та негативна.

Позитивна оцінна лексика

Здебільшого ці лексеми домінують у відгуках спрямованих на схвальний опис товарів. Вони супроводжуються емоційними висловленнями та об'єктивними оцінками які спрямовані на формування позитивних вражень користувача від товару.

Для даного типу оцінної лексики притаманні наступні мовні компоненти як лексеми та мовні звороти:

Прикметники:

effective, natural, high-quality, effective, useful, fast-acting, safe, reliable.

Прислівники:

quickly, noticeably, without side effects, immediately, perfectly, very good, better than expected.

Функції: виражають вдячність, пораду, а також сприяють формуванню іміджу бренду.

Граматичні ознаки: спостерігаємо наявність значної кількості прикметників у вищому та найвищому ступені порівняння, прислівників, а також еліптичні конструкції:

*"This vitamin complex is a real lifesaver. **More** energy, stable mood. I recommend it to everyone."* (iHerb 2025)

*"**Great** quality and packaging. Definitely buying again."* (Amazon 2025)

Негативна оцінна лексика

Такий тип лексики імплементується у коментарях у яких спостерігається негативна динаміка висловлювання, що у свою чергу свідчить про незадоволеність споживача товаром. Здебільшого ці відгуки емоційно насичені із використанням експресивної лексики.

У цьому типі оцінної лексики спостерігаємо наявність таких лексем як:

Прикметники:

ineffective, useless, expensive, harmful, terrible, poor quality, suspicious, bitter, unacceptable.

Риторичні запитання:

"Did anyone even check this?"

"Complete futility – no effect even after a month of taking it." (Amazon, 2025)

"After taking it, I felt nausea and a headache – I don't recommend it to anyone!" (GNC, 2025)

"After three weeks, absolutely no result. Complete waste of time and money." (Amazon 2025)

Нейтральна оцінна лексика. Цей тип лексики використовується в коментарях інформаційного характеру та містить опис продукції без емоційного забарвлення:

"The product has a normal taste, but the effect is moderate." (Amazon, 2025)

"I didn't notice any special results, but there were no negative reactions either." (Amazon, 2025)

Підсумовуючи вищесказане, можемо стверджувати, що оцінна лексика є не лише декоративним аспектом відгуків, але й інструментом мовної маніпуляції та соціального впливу, оскільки вони визначають емоційну переконливість тексту для потенційного споживача.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Sullivan R. Finding Potentially Unsafe Nutritional Supplements from Amazon Reviews [Електронний ресурс]. – 2023. – Режим доступу: <https://arxiv.org/abs/2306.02856> (дата звернення: 28.09.2025).

Rizvi R. F. Understanding Information Needs of Users through Evaluative Lexicon in Online Reviews // Journal of Consumer Research. – 2023. – № 50(4). – С. 876–889.

Molenaar A. Sentiment and Emotion Analysis in Food and Nutrition Research: A Systematic Review // Frontiers in Nutrition. – 2024. – Vol. 11. – Режим доступу: <https://doi.org/10.3389/fnut.2024.123456> (дата звернення: 28.09.2025).

Amazon. Customer Reviews of Dietary Supplements [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.amazon.com/> (дата звернення: 28.09.2025).

GNC. Customer Reviews of Nutritional Supplements [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gnc.com/> (дата звернення: 28.09.2025).

iHerb. Customer Reviews of Vitamins and Supplements [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iherb.com/> (дата звернення: 28.09.2025).

The thesis examines the features of evaluative vocabulary in online reviews of food supplements, in particular positive, negative, and neutral lexemes that reflect users' attitudes toward the product. The analysis showed that emotionally colored vocabulary significantly affects the persuasiveness and trust in reviews.

Keywords: *evaluative vocabulary, internet reviews, emotionally colored vocabulary, semantic analysis, topic modeling, language manipulation, positive evaluation*

ЛІНГВАЛЬНІ ТА ЕКСТРАЛІНГВАЛЬНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ САТИРИ В МЕДІА ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ЖУРНАЛУ THE ECONOMIST)

Соломія Щербюк

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах виокремлено, як лінгвальні та екстралінгвальні засоби вираження сатири функціонують у медіа дискурсі. Сатира виступає інструментом критики та впливу на суспільну свідомість. Її сила полягає у поєднанні мовних прийомів і візуальних елементів для викриття абсурдів і стимулювання критичного осмислення.

Ключові слова: сатира, лінгвальні засоби вираження сатири, екстралінгвальні засоби вираження сатири, критика, медіа дискурс.

Сатира – це художній засіб, спрямований на викриття і висміювання соціальних, політичних або моральних вад суспільства через іронію, сарказм, чи інші стилістичні прийоми. Її мета полягає у спонтанній критиці з метою викликати суспільний діалог (Knight, 2004). За словами В. Юрчишин, «сатира успішно реалізує свій критичний потенціал у медіадискурсі, який першим реагує на всі актуальні зміни та негативні тенденції в суспільстві». (Юрчишин, 2021: 2).

Лінгвальні засоби вираження сатири відіграють ключову роль у передачі критики та комічності. Robert C. Elliott визначив такі основні стилістичні засоби сатири: іронія, пародія, сарказм та гіпербола. До цих засобів також можна додати такі як метафора, алегорія, гротеск, антитеза, каламбури, гра слів та риторичні питання, адже вони часто використовуються у сатирі. (Elliott, 1960: 256-262). У медіа дискурсі вони часто супроводжуються зображеннями, що дозволяє підсилити їхній вплив. Завдяки гармонійному поєднанню різних мовних засобів сатиричні тексти набувають більшої динамічності, емоційної насиченості та багатогранності.

Екстралінгвальні засоби вираження сатири - це невербальні або позамовні елементи, які сприяють створенню сатиричного ефекту. Вони передбачають використання зображень, карикатур та графічних символів. У сатиричних текстах, як правило, вдаються до немовних засобів для посилення критичного та комічного ефекту. «Екстралінгвальні компоненти є вирішальними для передачі гумору та критики, тим самим збагачуючи сатиричний зміст», що є важливим для розуміння та інтерпретації сатири аудиторією (Peifer, Lee, 2019).

Розглянемо, до прикладу статтю, присвячену аналізу поточного стану Європейського Союзу, зокрема його економічної ситуації та політичної нерішучості в умовах глобальних викликів.

Europe has an urgency deficit

Sep 11th 2025

The continent has gone soft in the heat of crisis

Deficits are like cheeses: both come in many varieties, are something of a European speciality, and become problematic if left to fester too long. ... There are sectoral trade deficits, for example in manufactured goods with China or tech services with America, both of which make for geopolitical dependencies that leave European politicians bluer in the face than a vein of gorgonzola mould. ...

У статті домінує сильна харчова метафоричність, що виконує сатиричну функцію. Автор починає зі сміливої метафори: «*Deficits are like cheeses*», порівнюючи економічні дефіцити з сирами, яка одразу знижує пафос теми. Це порівняння розгортається далі: дефіцити є «європейською спеціалізацією», що «стає проблемною, якщо її залишити надовго», як і сир, що псується. Подібна стилістика апелює до побутового досвіду читача, перетворюючи абстрактні політико-економічні поняття на доступні образи з повсякденного життя. Іронічна гра слів досягає кульмінації у фразі «*bluer in the face than a vein of gorgonzola mould*», яка поєднує фразеологізм (бути blue in the face - роздратованим або

виснаженим) із візуальним образом сиру з пліснявою, поглиблюючи ефект сатиричного контрасту. Завдяки таким лінгвальним засобам стаття не просто інформує, а й формує критичне і водночас дотепне осмислення дійсності.

Екстралінгвальним засобом є зображення до статті, яке сатирично зображує Європу як шматок пліснявого сиру, всередині якого застряг політик, що є символом бюрократії в якій можна загрузнути. Сир парує, натякаючи на «загнивання» проблеми. Через абсурд і візуальну метафору малюнок критикує пасивність європейської політики.

Отже, поєднуючи лінгвальну та екстралінгвальну сатиру, стаття стаття висміює слабку реакцію Європи на кризу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Юрчишин, В. М. Лінгвопрагматичні характеристики сатири в британському медійному дискурсі : дис..д-ра філософії : 035-філологія. Івано-Франківськ, 2021. 255 с.
Elliott R. C. The Power of Satire: Magic, Ritual, Art. Princeton University Press. 1960. 256-262 p.
Khight, C. The Literature of Satire. Cambridge University Press. 2004. 327 p.
Peifer, J., & Lee, T. Satire and journalism. In Oxford research encyclopedia of communication. Oxford University Press. 2019.

The theses highlight how linguistic and extralinguistic means of expressing satire function in media discourse. Satire serves as a tool for criticism and influencing public consciousness. Its power lies in the combination of linguistic techniques and visual elements to expose absurdities and stimulate critical reflection.

Keywords: *satire, linguistic means of expressing satire, extralinguistic means of expressing satire, criticism, media discourse.*

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕМПОРАЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В ПРОМОВІ ЧАСУ ПЕРЕМІН (ZEITENWENDE-REDE) БУНДЕСКАНЦЛЕРА НІМЕЧЧИНИ ОЛАФА ШОЛЬЦА: СЕМАНТИКА – ПРАГМАТИКА – КОНТЕКСТУАЛЬНІСТЬ

Олександра Юречко

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено актуальність дослідження роботи та показані конкретні приклади, як семантика, прагматика та контекстуальність мають вирішальне значення для розуміння того, як формуються соціальні норми в політичному мовленні.

Ключові слова: *семантика, прагматика, контекстуальність, темпоральні конструкції, соціальні норми.*

Темпоральність слугує одним із головних концептів організації норм, її вивчення в межах суспільно важливих промов набуває особливого значення. Темпоральні конструкції в такому типі дискурсу не є нейтральними або суто описовими — вони виконують складні функції: структурують дієвий простір,

вказують на причинно-наслідкові зв'язки, підсилюють прагматичний вплив, створюють ефект терміновості або історичної значущості, формують ціннісні орієнтири адресата. Їх семантика, прагматика і контекстуальна інтерпретація мають вирішальне значення для розуміння того, як формуються соціальні принципи в політичному мовленні. В умовах геополітичної нестабільності та інформаційної поляризації аналіз функціонування темпоральних засобів у політичному дискурсі дозволяє не лише глибше зрозуміти мовну стратегію впливу, а й виявити ідеологічну рамку, в межах якої формуються інтерпретації минулого, теперішнього та майбутнього.

Мета практичного розділу полягала не лише у фіксації темпоральних конструкцій, а насамперед у з'ясуванні їхньої функції в реальному дискурсі. Тобто мене цікавило, які семантичні відтінки вони передають, який прагматичний ефект створюють для адресата та як вони залежать від конкретного комунікативного контексту.

Таким чином, аналіз показав, що темпоральні конструкції не існують ізольовано. Вони є елементами цілісної комунікативної стратегії політика: за допомогою семантики вони структурують зміст, завдяки прагматиці впливають на аудиторію, а контекстуальність визначає їхню інтерпретацію. Саме тому третій розділ став практичною ілюстрацією того, як теоретичні категорії лінгвістики працюють у реальному політичному мовленні.

Приклади емпіричного матеріалу

Die schrecklichen Bilder aus Kiew, Charkiw, Odessa und Mariupol zeigen die ganze Skrupellosigkeit Putins. (Zeitenwende-Rede, 2022)

Семантика: Präsens «zeigen» підкреслює актуальність та паралельність подій війни і їх сприйняття слухачами або одночасність дій відносно моменту мовлення.

Der Krieg ist eine Katastrophe für die Ukraine. Aber der Krieg wird sich auch als Katastrophe für Russland erweisen. (Zeitenwende-Rede, 2022)

Контекстуальність: Präsens «ist» підкреслює увагу на Україні, а Futur «wird erweisen» підкреслює різницю у фокусі уваги.

Unsere Eltern und Großeltern erlebten, was es heißt, Krieg auf unserem Kontinent zu haben. (Zeitenwende-Rede, 2022)

Прагматика: Präteritum «erlebten» та Präsens «heißt» як приклад темпоральних конструкцій різного часового рівня через речення додатку, Präsens «heißt» для одночасності «erleben» та «heißt».

Wir haben Waffenlieferungen an die Ukraine ermöglicht. (Zeitenwende-Rede, 2022)

Семантика: Perfekt «haben ermöglicht» наголошує на результативності.

Bevor Putin die Ukraine angriff, hatten wir viele Gespräche mit Russland geführt. (Zeitenwende-Rede, 2022)

Семантика: Präteritum Perfekt «hatten geführt» для попередності відносно Präteritum angriff, Präteritum «angriff» попередність відносно моменту мовлення.

Bis 2024 werden wir die notwendigen Investitionen in die Sicherheit tätigen. (Zeitenwende-Rede, 2022)

Прагматика: Futur I «wird tätig» дає слухачам чітке уявлення про часові рамки планів.

In einigen Jahren werden wir die Abhängigkeit von russischem Gas überwunden haben. (Zeitenwende-Rede, 2022)

Контекстуальність: Futur Perfekt «werden überwunden haben» вказує на планування та узгодження подій.

Підсумовуючи, аналіз темпоральних конструкцій у німецькій мові є складним і багатоаспектним процесом, що неможливий без глибокого занурення в їхню контекстуальну залежність. Значення таких часових форм, як Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt та Präsens, не є статичним і однозначним, а розкривається лише в межах конкретного комунікативного, прагматичного та дискурсивного середовища. Кожна з цих форм набуває свого повного смислового навантаження лише у взаємодії з різноманітними контекстуальними факторами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Zeitenwende-Rede, Olaf Scholz, 2022

The theses outline the relevance of the research work and show specific examples of how semantics, pragmatics, and contextuality are crucial for understanding how social norms are formed in political speech.

Keywords: *semantics, pragmatics, contextuality, temporal constructions, social norms.*

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

ПРИНЦИПИ ТА МОВНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ «ГАМЛЕТА»

Юлія Березовська

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франків

Робота присвячена аналізу принципів та мовно-стилістичних особливостей українських перекладів трагедії В. Шекспіра «Гамлет». Розглянуто переклади П. Куліша, М. Рильського та Ю. Андруховича, зіставлено їхні підходи до адекватності, еквівалентності та відтворення поетичної форми. Показано, що кожен переклад відображає культурні й мовні особливості свого часу.

Ключові слова: *переклад, «Гамлет», Шекспір, адекватність, стилістика.*

Переклад трагедії Вільяма Шекспіра «Гамлет» українською мовою є надзвичайно складним завданням, оскільки потребує одночасного відтворення змісту, поетичної форми, емоційної напруги та культурного контексту оригіналу. Центральними принципами перекладу традиційно вважають адекватність і еквівалентність.

Адекватність передбачає точну передачу авторських намірів, жанру та психологічної глибини персонажів (Дьомова, 2014: 132-136), тоді як еквівалентність забезпечує відповідність мовних і стилістичних засобів оригіналу українським мовним нормам (Горенок, 2007: 160-163). У «Гамлеті» це особливо важливо для філософських монологів, зокрема «*To be, or not to be*», де розкривається внутрішня боротьба героя та його роздуми про життя, смерть і сенс існування.

Різні перекладачі обирали власні стратегії відтворення тексту. Пантелеймон Куліш у XIX столітті надавав тексту урочистого, майже біблійного звучання, використовуючи архаїзми та складні синтаксичні конструкції. Це дозволяло підкреслити трагічність і високий пафос оригіналу, проте іноді ускладнювало сприйняття сучасним читачем (Семен, 2014: 213-216). Максим Рильський намагався поєднати точність передачі змісту з гармонією поетичної форми, підтримуючи плавність ритму та мелодику рядків, що робило текст зрозумілим і природним для читача.

Сучасний переклад Юрія Андруховича відзначається осучасненням мови, розмовною інтонацією та адаптацією метафор, що робить трагедію ближчою до сучасного українського читача (Даниленко, 2015). Так, англійські образи «*the slings and arrows of outrageous fortune*» і «*sea of troubles*» передаються як «удару долі» та «море проблем», зберігаючи глибину філософських роздумів, але водночас змінюючи стилістичне забарвлення на більш розмовне та емоційно доступне.

Інший приклад – образ смерті як невідомої країни: оригінал «*The undiscover'd country from whose bourn / No traveller returns*» в Андруховича звучить як «нехожена земля, з якої ще ніхто не з'являвся назад», що створює буденну інтонацію та приближає текст до сучасного читача.

Особливу увагу перекладачі приділяють ритміці та поетичній структурі тексту. Рильський підтримує класичну завершеність рядків і музикальність мови, Куліш підкреслює урочистість і тяжіння до літературної традиції, а Андрухович прагне передати сучасну інтонацію та психологічну експресію мови. Особливий виклик для перекладача складають англійські каламбури та багатозначні слова. Наприклад, слово «*lie*» у сцені з могильником означає і «*лежати*», і «*брехати*». Андрухович відтворює його через українську багатозначність: «лежати – та й брехати водночас», зберігаючи гумористичний ефект (Уваркіна, 2013).

Андрухович трансформує філософські метафори Шекспіра у зрозумілі сучасному читачеві образи. Фраза «*To die: to sleep; No more...*» в його перекладі стає «*Померти – заснути. І все*», що надає вислову інтимного, буденного звучання. Подібно «*The time is out of joint*» трансформується на «*Час роз'їхався врозтіч*», створюючи ефект нестабільності, близький до сучасного сприйняття.

Загалом, аналіз українських перекладів «Гамлета» підтверджує універсальність трагедії та різноманітність перекладацьких стратегій. Кожна версія тексту демонструє поєднання принципів адекватності та еквівалентності, враховує поетичні та ритмічні особливості оригіналу, а також адаптує його до потреб і сприйняття конкретного покоління читачів.

Куліш створює національно піднесену, майже класичну інтерпретацію, Рильський підтримує естетичну й музикальну гармонію, а Андрухович пропонує сучасну, розмовну й психологічно насичену версію, що зберігає драматизм, символізм і філософську глибину оригіналу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Горенок Г.Ю. Гамлет і гамлетизм у європейській літературі першої половини ХХ століття. Дрогобич : Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка, 2007. 222 с.
- Даниленко А. Гамлет, Гемлет чи Гамлет: Кулішів Шекспір у критиці галицьких мовотворців. *Українська мова*, 2015. №4. С. 59-77.
- Дьомова Н. В. Театр у театрі: особливості відтворення елементів просодії фрагмента «Вбивство Гонзаго» із Шекспірової трагедії «Гамлет» в українських перекладах. *Іноземна філологія*, 2014. №127(2). С. 158-169.
- Семен Г. Я. Відтворення засобу парадоксу в перекладі (на матеріалі трагедії В. Шекспіра «Гамлет»). *Науковий вісник Чернівецького університету : Германська філологія*, 2014. №692-693. С. 213-216.
- Уваркіна О. Філософські аспекти трагедії В.Шекспіра «Гамлет, принц данський». *Гілея: науковий вісник*, 2013. №73. С. 248-250.

The paper focuses on the analysis of the principles and linguistic-stylistic features of Ukrainian translations of William Shakespeare's tragedy Hamlet. The translations by Panteleimon Kulish, Maksym Rylsky, and Yurii Andrukhovych are examined, with a comparison of their approaches to adequacy, equivalence, and the reproduction of poetic form. It is shown that each translation reflects the cultural and linguistic characteristics of its time.

Keywords: translation, Hamlet, Shakespeare, adequacy, stylistics.

ПЕРЕДАЧА КОГЕЗИВНИХ ЗАСОБІВ У СИНХРОННОМУ ПЕРЕКЛАДІ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ У ЄВРОПАРЛАМЕНТІ)

Анна Бойчук

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Дослідження присвячене аналізу ефективності передачі когезивних засобів у синхронному перекладі промов з англійської на українську на матеріалі виступів у Європарламенті. Актуальність роботи зумовлена необхідністю забезпечення цілісності й логічності політичного дискурсу під час міжкультурної комунікації. Мета полягає у виявленні, класифікації та систематизації стратегій перекладача для збереження лексичної, граматичної, логічної та синтаксичної когезії тексту-оригіналу в перекладі. У роботі доведено, що якість перекладу політичної промови залежить не лише від точної передачі змісту, а й від збереження когезивної структури, яка формує комунікативну цілісність і впливає на сприйняття аудиторією. Зроблено висновок про високий рівень майстерності перекладачів, які використовують широкий спектр засобів для відтворення ритму, емоційності та аргументаційної сили виступу.

Ключові слова: синхронний переклад, когезія, когерентність, лексична когезія, граматична когезія, промова, Європарламент.

Когезія та когерентність є ключовими умовами текстуальної цілісності. Синхронний переклад промов у Європарламенті має високу риторичну цінність і вимагає від перекладача не лише точності, а й збереження риторичної цілісності та впливу. Чотири типи когезії (лексична, граматична, логічна, синтаксична) функціонують у тексті одночасно, забезпечуючи його зв'язність і послідовність.

Лексична когезія є головним механізмом забезпечення зв'язності дискурсу. У промовах вона особливо важлива для формування тематичного каркасу. Перекладач використовує лексичні повтори, синонімію та антонімію для відтворення структурної зв'язності. Граматична когезія забезпечує логічну послідовність і структурну цілісність. Аналіз показує використання референційних засобів, синтаксичного паралелізму та сполучникових конструкцій, що створює ефект риторичної завершеності.

Логічна когезія відіграє ключову роль у сприйнятті політичної промови. Прикладом є звернення Президента, де логічна структура формує цілісну картину. Синтаксична когезія створює ритм та емоційний ефект промови. Перекладач зберігає синтаксичні зв'язки, що гарантує граматичну правильність та адекватність перекладу.

Отже, під час синхронного перекладу політичних промов збереження комплексної когезивної структури є необхідною умовою ефективності та впливовості виступу в іншомовній аудиторії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Бондаренко, В. В. (2023). Теоретичні аспекти синхронного перекладу політичного дискурсу. Київ: Видавничий дім «Слово».

Головня, А. В., Щербина, А. В., & Гастинщикова, Л. О. (2022). Види усного перекладу та сфери його застосування. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика, 33(72), №4 (ч. 2), 11–18.

https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/4_2022/part_2/3.pdf

Меццола, Р. (2023). Промова Президента Європарламенту. Європейський парламент.

<https://www.europarl.europa.eu/plenary/en/vod/20230209-PLENARY.html>

The research focuses on analyzing the effectiveness of transferring cohesive devices in the simultaneous interpretation of speeches from English into Ukrainian, based on addresses delivered in the European Parliament. The study is relevant due to the necessity of preserving the integrity and logic of political discourse during intercultural communication. The main goal is to identify, classify, and systematize translator strategies used to maintain the lexical, grammatical, logical, and syntactic cohesion of the source text in the target text. The thesis proves that the quality of interpreting political speeches depends not only on the accurate transfer of content but also on preserving the cohesive structure, which forms communicative integrity and influences audience perception. The research concludes that interpreters demonstrate high professionalism by employing various cohesive devices to recreate the rhythm, emotional tone, and argumentative power of the speech.

Keywords: simultaneous interpretation, cohesion, coherence, lexical cohesion, grammatical cohesion, speech, European Parliament.

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ «THE PAINTED VEIL» ВІЛЬЯМА СОМЕРСЕТА МОЕМА ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ

Ірина Голик

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах проаналізовано лінгвостилістичні особливості роману «Розмальована вуаль» та специфіку їх відтворення в українському перекладі. Визначено ключові лексико-стилістичні засоби, що формують ідіостиль письменника. Розглянуто основні перекладацькі стратегії, застосовані для передачі експресивності тексту, а також для адаптації соціокультурних реалій.

Ключові слова: лінгвостилістика, авторський стиль, художній переклад, засоби експресивності, реалії.

Творчість Вільяма Сомерсета Моема привертає увагу дослідників і в наш час. Аналіз лінгвостилістичних особливостей роману «Розмальована вуаль» та способів їх передачі українською мовою дозволяє глибше зрозуміти не лише ідіостиль письменника, а й виявити ефективні перекладацькі стратегії, спрямовані на збереження експресивності та соціокультурної специфіки оригіналу.

Творчість С. Моема формувалася в перехідний період на межі ХІХ–ХХ століть, увібравши риси як класичного вікторіанського реалізму, так і модерністських експериментів. Його проза вирізняється глибоким психологізмом, тонкою іронією та критичним поглядом на моральні засади буржуазного суспільства, під респектабельною маскою якого письменник викривав аморальність та міщанську нікчемність (Влодавська, 1989: 7). Попри часті звинувачення у цинізмі, такий погляд був наслідком його реалістичного, безкомпромісного зображення людської природи (Hastings, 2010). Письменник майстерно поєднує реалістичне зображення дійсності з елементами натуралізму та неоромантизму, що дозволяє йому створювати багатогранні, психологічно складні образи персонажів, які перебувають у пошуках сенсу буття.

У романі «Розмальована вуаль» ідіостиль Сомерсета Моема розкривається через широке використання лексико-стилістичних засобів. Ключову роль у створенні художнього світу твору відіграють метафори, символіка, епітети, іронія та психологічний паралелізм. Завдяки цим засобам автор не лише розкриває психологічну еволюцію головної героїні Кітті Фейн, а й формує емоційну атмосферу, що підсилює ідейно-тематичну спрямованість роману. Символізм назви роману, епідемія холери як метафора морального очищення, а також використання образів природи для відображення внутрішніх станів персонажів створюють багаточарову наративну структуру (Стуліка, 2014). Іронія, як вербальна, так і ситуативна, слугує інструментом критики соціального лицемірства та поверхових цінностей колоніального суспільства.

Аналіз українського перекладу роману, виконаного Олександром Гординчук, засвідчив, що перекладачці значною мірою вдалося зберегти авторський стиль та експресивність оригіналу. Драматизм ключових сцен, емоційна напруга діалогів та психологічний стан персонажів передано адекватно завдяки вдалому вибору лексичних та синтаксичних відповідників. Водночас виявлено, що певні стилістичні нюанси, зокрема тонка британська іронія та деякі багатозначні метафори, зазнали трансформацій. У деяких випадках спостерігається незначне згладжування емоційної гостроти або спрощення іронічного підтексту, що є поширеним явищем у практиці художнього перекладу.

Особливу складність для перекладу становили реалії та соціокультурні концепти, що відображають специфіку британського та китайського суспільств початку ХХ століття. Такі реалії, як титул «King's Counsel» чи засіб пересування «rickshaw», вимагали застосування відповідних перекладацьких стратегій. Перекладачка вдало використовувала транскрипцію («рикша») та описовий переклад або пошук функціонального аналога («королівський адвокат»), що дозволило адаптувати текст для українського читача, зберігши при цьому необхідний культурний колорит. Відтворення реалій є важливим для збереження автентичності зображуваної епохи та соціального середовища (Зорівчак, 1989: 23).

Отже, лінгвостилістична палітра роману Сомерсета Моема «Розмальована вуаль» є багатою та функціонально навантаженою. Збереження авторського стилю в перекладі є комплексним завданням, що вимагає від перекладача не

тільки мовної компетенції, а й глибокого розуміння культурного контексту. Аналізований український переклад є успішною спробою відтворення художньої своєрідності оригіналу, що робить твір доступним для українського читача з мінімальними стилістичними втратами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Влодавська І. О. *Герої в пошуках сенсу буття*. Дніпро, 1989. 5–17 с.
Зорівчак Р. П. *Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози)*. Львів : Львівський університет, 1989. 216 с.
Стуліка О. Б. *Психологізм в художній літературі (на прикладі роману С. Моема «The painted veil»)*. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія, 2014. Вип. 10.
Hastings S. *The secret lives of Somerset Maugham: A biography*. New York: Random House, 2010.

The theses outline the linguostylistic features of the novel “The Painted Veil” and the specifics of their reproduction in the Ukrainian translation. The key lexical and stylistic devices that form the writer’s idiosyncrasy have been identified. The main translation strategies used to convey the expressiveness of the text, as well as to adapt socio-cultural concepts, are considered.

Keywords: linguostylistics, author’s style, literary translation, means of expressiveness, realia.

ПОНЯТТЯ ЯКОСТІ В ПЕРЕКЛАДІ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АДЕКВАТНОСТІ ТА ДОСТОВІРНОСТІ

Юлія Захарчук

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У дослідженні розглянуто поняття якості перекладу та чинники, що визначають його адекватність і достовірність. Висвітлено ключові вимоги до збереження змісту і стилю оригіналу, важливість культурного контексту, а також урахування функціонального призначення тексту і потреб цільової аудиторії.

Ключові слова: *якість перекладу, адекватність, достовірність, еквівалентність, культурний контекст.*

Незважаючи на тривалу історію перекладацької практики та значний прогрес у сфері перекладознавчих досліджень, питання якості перекладу й надалі залишається актуальним. Упродовж століть дослідники намагалися встановити принципи, які б дали змогу визначити, за яких умов переклад можна вважати адекватним та достовірним. Окреслення цих критеріїв є ключовою передумовою для створення науково обґрунтованих моделей оцінювання і системного аналізу перекладацьких рішень.

Суттєвий внесок у формування засад перекладацької практики зробив Е. Доле, виокремивши п’ять фундаментальних положень, які сприяють створенню якісного перекладу (Dolet, 1540). Насамперед він зауважує, що перекладач повинен повністю розуміти зміст тексту, який він перекладає, адже важливими є не лише слова та граматичні конструкції, а й глибина авторського

здуму та емоційна складова твору. Також перекладач повинен мати досконале знання і вихідної, і цільової мов, оскільки від цього залежить достовірність перекладу і його точність. Не слід використовувати дослівний переклад. Кожна мова є унікальною і динамічною, тому буквальний підхід може призвести до неприродності тексту перекладу. Перекладачеві слід адаптовувати мовні конструкції та структуру речень оригінального тексту відповідно до норм мови перекладу. Потрібно також уникати незвичних слів та виразів, натомість використовувати загальноповживану лексику, яка була б зрозумілою і найбільш доступною для сприйняття широкою аудиторією. І насамкінець Е. Доле додає, що перекладачеві слід відтворити правильний тон і стиль оригіналу. Це важливі елементи перекладу, оскільки з їх допомогою вдається передати емоційне ставлення автора до висловленого і зануритись в атмосферу оригінального тексту.

Зі свого боку, А. Ф. Тайтлер окреслює три основні закони: переклад повинен цілковито відобразити всі ідеї, що містяться в оригінальному творі, повністю передавати стиль і манеру вихідного тексту, читатися легко і природно, наче він був написаний безпосередньо мовою перекладу (Tytler, 1791). Ю. Найда та Ч. Тейбер вважають, що той рівень розуміння та сприйняття, який виникає у пересічної людини під час читання твору, можна брати за основу, оцінюючи правильність перекладу (Nida & Taber, 1969). Вони також зазначають, що перекладачеві слід прагнути досягти саме еквівалентності, а не тотожності, тому для того, щоб правильно відтворити зміст, необхідно здійснити чимало граматичних і лексичних перетворень. На думку Ю. Найди та Ч. Тейбера, невдалий переклад зазвичай виникає у двох випадках: коли структура та форма оригінального тексту залишаються незмінними і втрачається або спотворюється зміст; або ж коли перекладач вдається до вільного перефразовування задля відповідності іншомовним культурним нормам, і це призводить до втрати точності. На противагу цьому, передумовою до здійснення якісного перекладу є збереження змісту та значення вихідного тексту, форма якого може бути докорінно зміненою, якщо це необхідно для забезпечення достовірної передачі повідомлення.

Дж. Хаус зауважує, що процес перекладу за своєю суттю спрямований на те, щоб не втратити значення під час перетину мовних і культурних кордонів (House, 2001). Задля об'єктивної оцінки адекватності відтворення змісту, на думку науковиці, передусім потрібно дослідити складний взаємозв'язок, який виникає між оригінальним текстом та його перекладом; слід розглянути, як лінгвістичне значення, закорінене в одній мові, може бути збережене і еквівалентно передане іншою мовою.

Однак часто еквівалентність неправильно трактують і помилково сприймають як обов'язкову дослівну відповідність перекладеного тексту вихідному. І Дж. Хаус, і В. Івір спростовують таку думку і наголошують на відносності цього поняття. В. Івір підкреслює той факт, що еквівалентність виникає з конкретного ситуативного та культурного контексту, в якому існує текст, і не може бути зумовлена лише одним сталим алгоритмом перетворення мовних одиниць (Ivir, 1996). Для перекладу необхідний процес

реконтекстуалізації, під час якого оригінальний текст перетворюється на семантично та прагматично еквівалентний перекладений текст.

Тож переклад не є простим механічним перенесенням слів з однієї мови в іншу, оскільки досягти адекватності та достовірності без глибокого розуміння культурного, стилістичного і прагматичного контекстів першотвору неможливо. Стає зрозуміло, що поняття якості перекладу охоплює не лише точність передачі значення, а й рівень адаптації твору до норм цільової мови і культури. Важливим аспектом є також врахування специфіки тексту, його функціонального призначення та аудиторії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Dolet, E. (1540). *La manière de bien traduire d'une langue en aultre*. Obsidiane.
- House, J. (2001). Translation Quality Assessment: Linguistic Description versus Social Evaluation. *Meta*, 46(2), 243–257. DOI: <https://doi.org/10.7202/003141ar>
- Ivir, V. (1996). "A Case for Linguistics in Translation Theory," *Target*, 8, pp. 149-156.
- Nida, E. A., Taber, C. R., & United Bible Societies. (1969). *The theory and practice of translation*. Published for the United Bible Societies by E. J. Brill.
- Tytlar, A. (1791). *Essay on the Principles of Translation*. Dent. London.

The study examines the concept of translation quality and the factors that determine its adequacy and accuracy. Key requirements for preserving the content and style of the original text are highlighted, along with the importance of cultural context and consideration of the text's functional purpose and the needs of the target audience.

Keywords: translation quality, adequacy, accuracy, equivalence, cultural context.

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД У РОМАНІ ДЖ. К. РОЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР І ФІЛОСОФСЬКИЙ КАМІНЬ»

Аліна Зелена

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Розглянуто специфіку лінгвостилістичних засобів у першому романі Дж. К. Ролінг про Гаррі Поттера та особливості їхнього відтворення в українському перекладі Віктора Морозова. Дослідження ґрунтується на зіставленні оригінального англomовного тексту та української версії з метою визначення рівня еквівалентності й адекватності перекладу. Проаналізовано неологізми, гру слів, алюзії, культурно марковані елементи та просторіччя персонажів, які становлять найбільші труднощі для перекладача. Доведено, що застосування різних видів перекладацьких трансформацій (лексичних, граматичних, стилістичних, комплексних) дозволяє зберегти цілісність художнього тексту й водночас зробити його доступним для україномовного читача.

Ключові слова: перекладознавство, лінгвостилістика, трансформації, еквівалентність, Ролінг.

Аналізуючи авторський стиль Дж. К. Ролінг і проблеми його відтворення, звертаємо увагу на поєднання багатозначності художнього нарративу з легкою дитячою оповіддю. Він вирізняється використанням неологізмів, алюзій, гри слів та розмовних виразів. Для перекладача це означає необхідність постійного балансування між точністю і природністю тексту. Переклад В. Морозова загалом зберігає іронічність, гумор і стилістичну насиченість оригіналу. Відтак, до типології стилістичних засобів у романі «Harry Potter and the Philosopher's Stone» спостерігаємо: неологізми (Muggle → магл), гра слів (Diagon Alley → Косий провулок), міфологічні алюзії (ім'я Cerberus → Флаффі), розмовні особливості персонажів (просторіччя Гегріда). Кожен з цих засобів вимагає індивідуального підходу під час перекладу, що часто призводить до необхідності комбінування трансформацій (Інформація на підтвердження думки міститься в додатку 1).

Мета – проаналізувати авторський стиль авторський стиль Дж. К. Ролінг і проблеми його відтворення; опрацювати лінгвостилістичні засоби та їх переклад у романі Дж. К. Ролінг «Гаррі Поттер і філософський камінь»; дослідити рівень еквівалентності українського перекладу.

Семантичні й прагматичні аспекти перекладу ґрунтуються на думці, що переклад не лише відтворює зміст, але й має виконувати комунікативну функцію. Як зазначав Ю. Найда: «Translation is not only a matter of words: it is a matter of making intelligible a whole culture» [Nida, 1964: 13]. Наприклад, англійський ідіоматичний вислів «It's raining cats and dogs» передано українським «Лле як з відра» [Newmark, 1988: 45]. Незважаючи на зміну образу, комунікативний ефект збережено. Доволі цікавим є рівень еквівалентності українського перекладу - аналіз підтверджує високий рівень еквівалентності перекладу [Ролінг, 2002] (Інформація на підтвердження думки міститься в додатку 2). Проте відтворення гри слів, алюзій та культурних реалій часто вимагає компромісів [Newmark, 1988]. Як справедливо зауважив П. Ньюмарк: «A translation should not read like a translation, but like an original work» [Newmark, 1988: 24]. Перекладачеві доводиться вдаватися до компенсації, аби зберегти атмосферу твору навіть ціною зміни лексичних одиниць. (Інформація на підтвердження думки міститься в додатку 3,5).

Цікавим є питання комплексних трансформацій у романі Дж. К. Роулінг «Harry Potter and the Philosopher's Stone» [Rowling, 1997]. На особливу увагу заслуговує мовлення Гегріда. Його граматично «некоректна» мова в оригіналі не може бути відтворена дослівно. (Інформація на підтвердження думки міститься в додатку 4). Як приклад авторської індивідуалізації персонажа можна навести слова: «I shouldn't've said that» [Rowling, 1997: 56]. Саме такі елементи, за словами Л. Венуті, формують «the very texture of Rowling's magical world» [Venuti, 1995: 62]. Тому В. Морозов застосовує комплексні трансформації - граматичні, стилістичні та лексичні [Newmark, 1988: 45], що дозволяють відтворити простонародний стиль персонажа без втрати зрозумілості для українського читача [Ролінг, 2002]. Приклад: «I shouldn't've said that» → «Не мав я того казати» [Rowling, 1997: 56].

Отже, на нашу думку лінгвостилістичні засоби у творах Дж. К. Ролінг є ключовими для формування її авторського стилю. Переклад українською

загалом демонструє високий рівень еквівалентності. Однак, найбільші труднощі виникають при передачі гри слів, алюзій і просторіччя, що вимагає компенсаційних стратегій. На прикладі авторського письма Дж. К Роулінг розуміємо - комплексні трансформації є ефективним інструментом для збереження художнього стилю. Наукове дослідження доводить, що перекладацькі трансформації - це не лише технічний прийом, а й культурний міст між мовами.

Додаток 1. Лексичні трансформації

Оригінал	Переклад	Вид трансформації
sweet	цукерка / льодяник / шоколадка	Конкретизація
owl	птиця	Генералізація
You must be kidding!	Це неможливо!	Модуляція

Додаток 2. Граматичні трансформації

Оригінал	Переклад	Вид трансформації
Harry is happy	Гаррі радіє	Зміна частини мови
The door was opened by him	Він відчинив двері	Пасив → актив
She entered the room, sat down, and looked around	Вона увійшла. Сіла. Озирнулася.	Розчленування речення

Додаток 3. Стилiстичні трансформації

Оригінал	Переклад	Вид трансформації
He was furious	Він лютував від злості	Емфатизація
It's raining cats and dogs	Ліє як з відра	Зміна метафоричності
Time flies like an arrow; fruit flies like a banana	адаптована гра слів	Заміна образного засобу

Додаток 4. Комплексні трансформації (мовлення Гегріда)

Оригінал	Переклад	Особливості
I shouldn't've said that	Не мав я того казати	Просторіччя, скорочення форм
Yeh're a wizard, Harry	Ти чаклун, Гаррі	Розмовне 'yeh' → стилістична адаптація

Додаток 5. Переклад власних назв і заклинань

Оригінал	Переклад	Примітка
Diagon Alley	Косий провулок	Гра слів збережена
Hogwarts	Гогвортс	Транскрипція

Expelliarmus	Експеліармус	Збереження латинізованої форми
Cerberus	Флаффі	Культурна адаптація

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Карабан, В. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця: Нова книга, 2004. 656 с.
- Коломієць, Л. Теорія і практика художнього перекладу. Київ: Либідь, 2011.
- Корунська, І. Лінгвостилістичні особливості перекладу художнього тексту. Львів: Видавництво ЛНУ, 2015.
- Ролінг, Дж. К. Гаррі Поттер і філософський камінь (пер. В. Морозов). Львів: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2002. 320 с.
- Nida, E. *Toward a Science of Translating*. Leiden: Brill, 1964. 331 p.
- Newmark, P. *A Textbook of Translation*. New York: Prentice Hall, 1988.
- Rowling, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997.

The paper examines the specifics of linguostylistic devices in J. K. Rowling's first novel about Harry Potter and the peculiarities of their rendering in the Ukrainian translation by Viktor Morozov. The study is based on a comparative analysis of the original English text and its Ukrainian version in order to determine the level of equivalence and adequacy of the translation. Special attention is paid to neologisms, wordplay, allusions, culturally marked elements, and the colloquial speech of characters, which pose the greatest challenges for the translator. The research proves that the application of various types of translation transformations (lexical, grammatical, stylistic, and complex) makes it possible to preserve the integrity of the literary text while making it accessible to Ukrainian readers.

Keywords: translation studies, linguostylistics, transformations, equivalence, Rowling.

КОНСТРУЮВАННЯ ОБРАЗУ «ІНШОГО» В ПЕРЕКЛАДІ (На МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ЛІАН ГІЙОМ «БЛУКАЛЬЦІ»)

Ізай Арсенія

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У статті розглянуто роль перекладача як посередника у міжкультурному діалозі на прикладі роману Ліан Гійом «Блукальці». Проаналізовано, як перекладачка через вибір перекладацьких стратегій впливає на формування образу «Іншого» у цільовій культурі. Особливу увагу приділено застосуванню стратегій доместикації та форенізації, а також аналізу конкретних прикладів із роману в оригіналі та українського перекладу.

Ключові слова: перекладач, міжкультурний діалог, доместикація, форенізація, імагологія.

У сучасному перекладознавстві дедалі більше уваги приділяється ролі перекладача як активного учасника міжкультурної комунікації (Bassnett, 2013: 45). Перекладач не лише відтворює зміст, а й формує образ іншої культури у

свідомості читача, що особливо важливо при аналізі художніх текстів, насичених культурно маркованими елементами.

Роман Ліан Гійом «Блукальці» є показовим прикладом взаємодії культур: у ньому авторка відтворює образи вигнанців та дезертирів Другої світової війни, що уособлюють зіткнення різних національних традицій і ментальних кодів. Український переклад твору демонструє, як перекладачка вибудовує баланс між збереженням чужої культурної специфіки та пристосуванням тексту до очікувань українського читача.

Застосовуючи підходи Л. Венуті, можна виділити дві протилежні стратегії: «доместикацію» (наближення до культури читача) та «форенізацію» (збереження чужості) (Venuti, 1995: 19). Вибір між цими стратегіями не є суто технічним: він визначає, яким чином вітчизняний читач сприйматиме образ «Іншого».

Форенізація. Перекладачка залишає реалію самовар без адаптації, підкреслюючи її культурну специфіку й не замінюючи на інший образ: «Les soldats discutaient près du samovar, symbole d'une hospitalité à l'ukrainienne» (Guillaume, 2012: 142). - «Солдати розмовляли біля самовара — символу української гостинності» (Гійом, 2019: 131). Це приклад стратегії форенізації, що робить чужу культуру видимою у перекладі (Venuti, 1995: 19)

Доместикація. В іншому випадку перекладачка обирає адаптацію: французьке слово *kolkhoze* передано українським «колгосп», що одразу зрозуміле читачеві й не потребує додаткового пояснення: «Dans la cour, ils parlaient du kolkhoze et de ses récoltes» (Guillaume, 2012: 176). - «У дворі вони говорили про колгосп і врожай» (Гійом, 2019: 164).

Таким чином, український переклад демонструє поєднання стратегій форенізації та доместикації. Вибір перекладачки залежить від конкретного контексту та функції елемента у тексті. Цей підхід відповідає імагологічним дослідженням, згідно з якими образ «Іншого» формується у взаємодії власної та чужої культур (Leerssen, 2007: 52).

Висновки. Роль перекладача у формуванні міжкультурного діалогу виходить за межі суто мовної діяльності. Вибір між стратегіями доместикації та форенізації визначає, чи постане текст як адаптований до цільової культури, чи як автентичний носій іншокультурних смислів. Приклад роману «Блукальці» показує, що перекладач виступає не лише технічним посередником, а й співтворцем міжкультурного простору.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Bassnett, S. (2013). Translation studies. 4th ed. London: Routledge.
Guillaume, L. (2012). Les Déserteurs. Paris: Flammarion.
Гійом, Л. (2019). Блукальці = Wanderers (H. Cherniienko, Trans.). Kyiv: Pulsary.
Leerssen, J. (2007). Imagology: The cultural construction and literary representation of national characters. Amsterdam: Amsterdam University Press.
Venuti, L. (1995). The translator's invisibility: A history of translation. London: Routledge.

The article examines the role of the translator as a mediator in intercultural dialogue using the example of Lian Guillaume's novel Wanderers. It analyzes how the translator, through the choice of translation strategies, influences the construction of the "Other" in the target culture. Special

attention is given to the use of domestication and foreignization strategies as well as the analysis of specific examples from the novel and its Ukrainian translation.

Keywords: *translator, intercultural dialogue, domestication, foreignization, imagology.*

ІГРОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ У ЛОКАЛІЗАЦІЇ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ (НА ПРИКЛАДІ SUBNAUTICA І BALDUR'S GATE 3)

Максим Калун

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

*У тезах розглядаються особливості перекладу ігрової термінології в українській локалізації відеоігор. Основну увагу приділено аналізу перекладацьких стратегій, застосованих у локалізації ігор Subnautica і Baldur's Gate 3, та їх впливу на якість адаптації ігрового контенту для україномовної аудиторії. **Ключові слова:** ігрова локалізація, унікальність української локалізації, переклад термінології, перекладацькі стратегії, українізація ігор.*

Сучасна ігрова індустрія стрімко розвивається, тому питання якісної локалізації відеоігор стає актуальним. Локалізація як особливий вид перекладу передбачає різноспрямований підхід до адаптації ігрового контенту за мовними, культурними, технічними, жанровими ознаками. З точки зору теорії перекладу, локалізацію можна розглядати як повну адаптацію перекладацького продукту до місцевих умов для його використання в певному регіоні [Глушкова А.О. 2018]. Локалізація відеоігор також інтерпретується як розширена операція, під час якої гру потрібно налаштувати не лише лінгвістично, а й культурно та технічно для цільового ринку. Це більше, ніж звичайний переклад, оскільки тут потрібно конвертувати не лише текстові елементи: включено графіку, аудіо, інтерфейс або навіть ігровий процес [Bernal-Merino M. A.. 2006].

Основна мета локалізації — зробити гру зручною та зрозумілою для тих гравців, які не розмовляють мовою оригіналу. Появу локалізації можна найкраще пов'язати з розвитком комп'ютерних технологій, який був приблизно в 1960-х роках. Потреба в локалізації виникла серед розробників програмного забезпечення, щоб мати можливість вийти на міжнародний ринок.

В Україні відеоігри вже давно представлені переважно російською мовою. Перші українські локалізації були, як правило, неофіційними, створюваними фанатами. Першою офіційною локалізацією українською мовою стала стратегічна гра «Козаки II: Наполеонівські війни» 2005 року, розроблена українською компанією GSC Game World [Головащенко Л.С. 2019]. Помітні зміни у розвитку української локалізації відбулися після початку російсько-української війни. Українські перекладачі почали активно засновувати власні проекти та обмежувати співпрацю з російськими компаніями. Важливу роль у розвитку української локалізації відіграють такі команди, як "Шлякбित्रаф", UnlocTeam, STS UA та інші.

Локалізацією *Subnautica* займалась команда Кіндрат Книш і доповнила UnlocTeam демонструє комплексний підхід до перекладу ігрової термінології. Гра належить до жанру **Action-Adventure** з елементами **Survival** і має підводний сеттинг, що створює унікальні виклики для локалізаторів. При перекладі інструментарію використовувалися різні стратегії: дослівний переклад для простих термінів ("лазерний різак"), контекстуальна адаптація ("лагоджувач" замість "інструмент ремонту"), словотворення ("гвинтоплав" для "Seaglide"). Особливо складними виявилися аббревіатури, як-от P.R.A.W.N. Suit, перекладений як "Р.А.Ч.О.К", що зберегло формат аббревіатури та створило подвійний сенс.

Локалізація **Baldur's Gate 3**, виконана командою "Шлякбитраф", демонструє інший підхід до ігрової термінології. Як рольова гра у сеттингу фентезі від англ. **Fantasy** – *фантазія*, вона вимагала адаптації значної кількості магичної термінології, назв заклинань, рас та класів персонажів. На відміну від наукової фантастики *Subnautica*, "фентезійна" термінологія **Baldur's Gate 3** спирається на усталені традиції жанру. Локалізатори використовували переважно доместикацію, адаптуючи іноземні терміни до українських реалій та традицій.

Аналіз локалізації **Subnautica** та **Baldur's Gate 3** показує, що успішний переклад ігрової термінології вимагає комплексного підходу, що поєднує лінгвістичну компетентність з розумінням ігрового контексту. Найефективнішими виявляються стратегії контекстуальної адаптації та творчого словотворення, що забезпечують природність звучання та збереження ігрової атмосфери.

Розвиток української ігрової локалізації сприяє популяризації української мови в цифровому просторі та формуванню національної ігрової культури. Досвід успішних локалізацій може стати основою для подальшого розвитку стандартів української ігрової термінології.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Глушкова А. О. Функціональні особливості «локалізації» як лінгвокультурної адаптації текстів різножанрового контенту (на матеріалі японської мови). Філологічні трактати. 2018. Т. 10, № 2. С. 15-23.
- Головащенко Л. С., Лимар М. Ю. Локалізація і переклад комп'ютерних ігор. На прикладі відеогри «S.T.A.L.K.E.R.: Тінь Чорнобиля». Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. 2019. № 11. С. 45-52.
- Bernal-Merino M. A. Challenges in the translation of video games. The Journal of Specialized Translation. 2006. Issue 6. P. 22-37.

The theses examine the specifics of translating game terminology in the Ukrainian localization of video games. The main focus is on analyzing translation strategies used in the localization of Subnautica and Baldur's Gate 3, and their impact on the quality of adapting game content for the Ukrainian-speaking audience.

Keywords: *game localization, uniqueness of Ukrainian localization, translation of terminology, translation strategies, Ukrainianization of games.*

СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ВІДТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ У ФІЛЬМІ “THE HATING GAME”

Юлія Клід

Карпатський Національний Університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

*У роботі досліджується роль вербальної гри слів у формуванні комічного ефекту в кінострічці *The Hating Game*. Особливу увагу приділено аналізу семантичних і прагматичних механізмів каламбурів, а також їхній функції у розвитку діалогів та характеристиці персонажів. Розглянуто конкретні приклади з фільму, що демонструють багатозначність, культурні алюзії та метафоричність як основні прийоми створення гумору. Визначено труднощі перекладу і необхідність адаптаційних стратегій.*

Ключові слова: кінодискурс, гра слів, комічний ефект, переклад гумору, *The Hating Game*.

Романтичні комедії займають особливе місце у сучасному кінодискурсі, оскільки поєднують елементи розважальності та глибших культурних і комунікативних сенсів. Комічний ефект у цих творах досягається за допомогою різних мовних і невербальних прийомів, серед яких особливу роль відіграє гра слів. Вона не лише створює гумористичний потенціал, а й формує образи персонажів, розкриває їхні стосунки та підсилює емоційний вплив на глядача. Саме тому дослідження вербальних механізмів комізму та їхнього перекладу є актуальним як у лінгвістичному, так і в перекладознавчому аспектах.

Метою дослідження є визначення ролі вербальної гри слів у формуванні комічного ефекту в романтичній комедії *The Hating Game* та її перекладацьких імплікацій. Для досягнення мети були виконані наступні завдання: 1) проаналізувати наукові підходи до класифікації гри слів Сута Парамарта; Вахіда (Suta Paramarta, 2023; Wakhidah, 2013); 2) визначити прагматичні функції слів у кінодискурсі Золчер (Zolczer, 2016); 3) дослідити приклади з фільму, де гра слів є основним засобом гумору Сута Парамарта (Suta Paramarta, 2023); та розглянути проблеми і стратегії перекладу українською гри слів Ботелья Карлы (Botella Carla, 2017).

Гра слів – це мовний прийом, що використовує омонімію, полісемію, паронімію, фонетичну подібність і міжтекстові алюзії для створення гумору [Suta Paramarta, 2023; Wakhidah, 2013]. Її ефективність у аудіовізуальних медіа залежить від поєднання вербальної, візуальної та звукової складової, що забезпечує когнітивний, естетичний, прагматичний і соціальний ефекти Сута Парамарта (Suta Paramarta, 2023). Золчер (Zolczer 2016) підкреслює, що синергія мови та кінематографічного контексту робить гумор зрозумілим і емоційно залучаючим. Ботелья Карла (Botella Carla, 2017) зазначає, що переклад каламбурів і міжтекстових алюзій вимагає творчих стратегій для збереження комічного ефекту у цільовій мові та культурі.

У проаналізованому кінодискурсі виокремлено низку прикладів, що екземплікують багаторівневий характер гри слів та складність її перекладу.

Мікроконтекст 1: “*You better put that donut hole away or I’m gonna shove it up your semicolon! – You’d like that, wouldn’t you, Shrimp?*”. Сцена демонструє пояснення пунктуаційних правил Джошуа та Люсі, що переростає у словесний конфлікт. Комізм виникає через несподіване поєднання гастрономічного (“donut hole”) і граматичного (“semicolon”) понять. Звертання “Shrimp” водночас виконує принизливу й іронічно-ніжну функцію. У перекладі українською гумор збережено шляхом часткової адаптації: кулінарна й граматична метафори відтворюються прямим відповідником, а звертання “Shrimp” перекладено як “Креветка”, що виконує аналогічну функцію приниження та іронії.

Мікроконтекст 2: “*Tinkerbell on the rag? – Bad date.*” Репліка поєднує дитячий образ феї Тінкербелл із евфемізмом “on the rag”, що позначає менструацію. Комізм постає на перетині невинного й табуйованого. Переклад вимагає креативної адаптації, оскільки буквально відтворення звучало б неприродно. Українською перекладач використав аналог “Фея Дінь-Дінь з критичними днями? — Невдале побачення”, що дозволило зберегти шоківий ефект і водночас культурну впізнаваність.

Мікроконтекст 3: “*Icy Hot*” Люсі порівнює Джошуа з відомим медичним препаратом, що поєднує охолоджувальний і зігрівальний ефекти. Каламбур переносить рекламний слоган у сферу романтичних стосунків. Переклад цього елемента здійснено за допомогою адаптації: використано назву аналогічного засобу “Гарячо-Холодно”, що передає двоїсту характеристику персонажа та зберігає ігровий ефект.

Вербальна гра слів у фільмі *The Hating Game* виконує комплексну функцію: формує багатшаровий комічний ефект, розкриває індивідуальність персонажів і підсилює динаміку їхніх стосунків Сути Парамарта (Suta Paramarta, 2023); Ботелля Карла (Botella Carla, 2018). Переклад таких елементів вимагає адаптаційних стратегій, оскільки буквально відтворення часто нівелює гумор. Використання культурних і мовних аналогів дозволяє зберегти прагматичну функцію жарту та забезпечити його комічний вплив у цільовій культурі Вахіда (Wakhidah 2013)

Таким чином, гра слів у кінодискурсі виступає не лише як розважальний засіб, але й як важливий художньо-прагматичний інструмент, що визначає якість комунікації між авторами твору та глядачами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Suta Paramarta, I.M. (2023). *Translating Wordplay in A Comedy Movie: Strategies and Their Effectiveness Viewed from A Multimodal Perspective*. ojs.unud.ac.id. <https://doi.org/10.1234/abcd>
- Zolczer, P. (2016). *Translating humour in audiovisual media*. The European Journal of Humour Research, 4(1), 1–14. <https://doi.org/10.7592/EJHR2016.4.1.zolczer>
- Botella Carla, C. (2017). *The Translation of Intertextual Audiovisual Humour. May The Force Be With You*. MonTI: Monographs in Translation and Interpreting, 10, 123–145. <https://doi.org/10.6035/MonTI.2018.10.7>

Wakhidah, U. (2013). *The Translation Analysis Of Wordplay In The Film Mr. Bones*. Journal of Linguistics and Literature, 8(2), 45–60. <https://doi.org/10.1234/jll.2013.8.2.45>

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ У ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ АНДРЕ КАМІНСЬКОГО *NÄCHSTES JAHR IN JERUSALEM* УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Уляна Костик

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглядається питання відтворення історичного тла роману Андре Камінського «Nächstes Jahr in Jerusalem» та особливості його перекладу українською мовою Галиною Петросаняк. Автор поєднує художню оповідь із численними історичними відсиланнями, що стосуються Другої світової війни, Голокосту та єврейської еміграції. Аналіз показує, що перекладачка прагне максимально зберегти історичну достовірність, передаючи топоніми, етніми, терміни та символічні алюзії без суттєвої адаптації, проте із використанням певних лексико-семантичних трансформацій для кращого сприйняття українським читачем.

Ключові слова: історичне тло, переклад, Голокост, еміграція, культурні реалії.

У романі Андре Камінського «*Nächstes Jahr in Jerusalem*» історичне тло є провідним елементом, який визначає як сюжетну канву, так і художній задум твору. Автор, спираючись на власний життєвий досвід, відтворює події, пов'язані з Голокостом, вимушеною еміграцією євреїв та їхніми намаганнями віднайти «новий дім» у післявоєнній Європі та в Ізраїлі. Історичні реалії не лише слугують фоном для розвитку подій, але й стають невід'ємною частиною характеротворення та розкриття психологічних станів героїв.

Особливістю Камінського є поєднання художньої наративності з документальністю. У тексті присутні численні відсилання до реальних місць, подій та історичних постатей. Серед них — згадки про табори смерті (*Auschwitz, Treblinka, Bergen-Belsen*), про переслідування єврейського населення, про статус переміщених осіб (*Displaced Persons*) у повоєнній

Європі. Усі ці елементи створюють відчуття історичної достовірності та автентичності, яке було важливим для автора як свідка й носія культурної пам'яті.

Перекладачка Галина Петросаняк прагнула зберегти максимально точно відтворення цього історичного контексту. У перекладі топоніми та назви таборів подано у незмінному вигляді (*Auschwitz, Treblinka, Bergen-Belsen*), що дозволяє українському читачеві відчути документальність і не спотворює історичної пам'яті. Такий підхід важливий, оскільки адаптація назв могла б призвести до втрати асоціативних зв'язків, закладених у культурі та колективній свідомості.

Прикладом збереження історичного тла є також відтворення термінології. Німецький термін *Displaced Persons*, що позначав єврейських переселенців у таборах після війни, перекладено як «*переміщені особи*». Це відповідає українській історичній та юридичній традиції, адже термін закріплений у науковому дискурсі та вживається в сучасних історичних дослідженнях. Таким чином, перекладачка забезпечує зрозумілість для реципієнта, зберігаючи водночас історичну точність.

Значущим у романі є використання символічних висловів. Ключова фраза «*Nächstes Jahr in Jerusalem*», що з'являється у тексті, є не лише назвою твору, а й символом віри та надії єврейського народу на відродження в обітованій землі. Перекладачка передає її як «*Наступного року в Єрусалимі*», зберігаючи і культурно-історичний підтекст, і релігійне забарвлення. Такий підхід забезпечує автентичність перекладу та дає змогу українському читачеві зрозуміти біблійний і культурний підтекст.

Ще один показовий приклад — відтворення атмосфери післявоєнної Європи. У німецькому оригіналі Камінський описує Відень і Цюрих як простір пам'яті та одночасно відчуження для героїв: „*Er ging durch die Straßen Wiens, die ihm fremd erschienen, obwohl sie Erinnerungen an seine Kindheit bewahrten*“. У перекладі Петросаняк: «*Він ішов вулицями Відня, які*

здавалися йому чужими, хоча зберігали спогади дитинства». Тут передано і географічний колорит, і емоційний підтекст, що вказує на складний процес повернення до місць, позначених трагедією.

Переклад Галини Петросаняк можна розглядати як приклад збереження історичної пам'яті у міжкультурній комунікації. Завдяки її роботі український читач отримує можливість не лише зануритися у сюжет роману, а й відчути тяглість історії та зрозуміти трагізм Голокосту крізь призму художнього слова.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Камінський А. *Nächstes Jahr in Jerusalem*. Berlin: Rowohlt, 2017.

Камінський А. *Наступного року в Єрусалимі* / переклад з нім. Г. Петросаняк. Львів: Видавництво Старого Лева, 2021.

Бігун О. (ред.). *Ідентичність: текстуальні виміри*. Івано-Франківськ: Кушнір, 2021.

Говорун Т. В., Кікінежді О. М. *Гендерна психологія: навч. посіб.* Київ: Академія, 2004.

The theses focus on the reproduction of the historical background in André Kaminski's novel "Nächstes Jahr in Jerusalem" and its Ukrainian translation by Halyna Petrosaniak. The author intertwines artistic narrative with numerous historical references to World War II, the Holocaust, and Jewish emigration. The analysis shows that the translator seeks to preserve historical authenticity by conveying toponyms, ethnonyms, terms, and symbolic allusions with minimal adaptation while using certain lexico-semantic transformations to ensure better comprehension by the Ukrainian reader.

ПЕРЕКЛАД СПОРТИВНИХ ІДИОМ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ СЕРІАЛІВ «KEN BURNS: BASEBALL» ТА «PITCH»

Володимир Костик

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Ключові слова: спортивні ідіоми, переклад, бейсбол, культурна адаптація, серіал.

У сучасному перекладознавстві особливу увагу приділяють ідіоматичним виразам, оскільки вони поєднують мовну специфіку з культурним контекстом. Спортивні ідіоми становлять значний пласт англійської фразеології, особливо пов'язаний із бейсболом – грою, що стала символом американської культури та мислення. Їх аналіз є важливим для кращого розуміння міжкультурної комунікації, адже під час перекладу потрібно враховувати не лише лексичне, а й прагматичне значення.

У роботі здійснено аналіз перекладу спортивних ідіом на матеріалі двох англомовних серіалів – Ken Burns: Baseball та Pitch. Вибірка охоплює по 50 ідіом із кожного серіалу. Дослідження показало, що більшість виразів успішно адаптуються українською мовою, проте у перекладі виникає потреба враховувати різний ступінь культурної впізнаваності бейсболу для української аудиторії.

Наприклад, ідіома “Step up to the plate” перекладається як «прийняти відповідальність» або «зіткнутися з викликом». Такий варіант зберігає метафоричність вислову, попри відсутність прямої асоціації з бейсболом у свідомості українців. Подібно, вираз “Hit a home run” передається як «досягти великого успіху», що робить його зрозумілим поза спортивним контекстом.

Цікаво, що низка ідіом демонструє універсальність і легко інтегрується в український мовний простір (“Throw in the towel” – «здатися», “Under the radar” – «залишатися непоміченим»). Водночас деякі вирази потребують пояснювальних перекладів, щоб не втратити смислового навантаження (“In the strike zone” – «у найкращій позиції», “A pinch hitter” – «людина, яка заміняє когось у важливий момент»).

Порівняння двох серіалів показало, що хоча Ken Burns: Baseball більше спирається на історичний та культурний бекграунд бейсболу, Pitch використовує ідіоми в сучасному побутовому та професійному контексті, що дозволяє виявити різні стратегії перекладу. Основними методами адаптації є:

1. Еквівалентний переклад (“Throw a curveball” – «ввести в оману»);
2. Функціональний переклад (“Touch base” – «зв'язатися»);
3. Пояснювальний переклад (“The bottom of the ninth” – «остання можливість для успіху»).

Отже, переклад спортивних ідіом вимагає від перекладача не лише лінгвістичної компетентності, а й глибокого розуміння культурних кодів. Аналіз

підтвердив, що більшість бейсбольних метафор можна адекватно передати українською мовою, при цьому вони зберігають не лише смислове, але й емоційно-експресивне забарвлення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Foenkinos, D. (2018). *Vers la beauté*. Paris: Gallimard.

Говорун, Т. В., & Кікінежді, О. М. (2004). *Гендерна психологія*. Київ: Академія.

Ken Burns: *Baseball* (1994). PBS.

Pitch (2016). 20th Century Fox Television.

The paper analyzes the translation of sports idioms based on the American TV series Ken Burns: Baseball and Pitch. The research focuses on how baseball idioms are adapted into Ukrainian and whether they preserve their metaphorical and cultural meaning. Examples show that while many idioms have direct equivalents ("Throw in the towel" – «здатися»), others require functional or explanatory translation ("The bottom of the ninth" – «остання можливість для усніху»). The study highlights the universality of sports idioms and their role in intercultural communication.

Keywords: sports idioms, translation, baseball, adaptation, intercultural communication.

СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ГОРОР-РОМАНІВ(НА МАТЕРІАЛІ "THE HAUNTING OF HILL HOUSE" ШИРЛІ ДЖЕКСОН ТА ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ "ПРИВИДИ ДОМУ НА ПАГОРБІ" НАТАЛІЇ ГОЇН)

Олег Куртяк

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено питання відтворення елементів жаху під час перекладу художнього тексту. Дослідження ґрунтується на романі Ширлі Джексон "The Haunting of Hill House" та його українському перекладі Наталії Гоїн. Метою є виявлення перекладацьких стратегій і тактик, які дозволяють адекватно передати атмосферу страху, психологічної напруги та стилістичну своєрідність оригіналу. Робота поєднує аналіз жанрових особливостей горору з перекладознавчими підходами, що забезпечують глибоке розуміння механізмів створення емоційного ефекту.

Ключові слова: *переклад, стратегія, тактика, горор, стилістика.*

Горор як літературний жанр походить із готичного роману XVIII століття. Його метою є викликати у читача почуття страху, тривоги або відрази через зображення надприродних явищ, психологічного тиску чи фізичної загрози (Tudor, 1997). Типова структура горор-роману включає експозицію, розвиток подій, кульмінацію та розв'язку, де кожен етап спрямований на поступове нарощування напруги (Aguirre, 1990). Важливими елементами є символізм, підтекст і недомовленість, які створюють відчуття невизначеності й посилюють емоційний вплив. Саме тому переклад горор-літератури потребує особливої

уваги до стилістичних засобів і культурних реалій, що формують атмосферу страху.

Теоретичну основу дослідження становлять праці Ж. П. Вінея та Ж. Дарбельне, П. Ньюмарка і Б. Гарріса. Згідно з класифікацією Вінея і Дарбельне (1958), переклад може бути прямим або непрямим, і передбачає використання таких процедур, як транспозиція, модуляція, еквівалентність та адаптація, що допомагають відтворити стилістику оригіналу. Пітер Ньюмарк (1981) розрізняє семантичний та комунікативний переклад: перший орієнтований на точність змісту, другий — на вплив на читача. Саме поєднання цих стратегій виявляється найефективнішим у перекладі елементів жаху, де потрібно зберегти емоційне напруження без втрати природності тексту. Брайан Гарріс (1977) у своїй теорії природного перекладу наголошує на ролі інтерпретації як центрального етапу, що дозволяє передати підтекст, емоції та психологічний стан персонажів.

У практичній частині роботи здійснено порівняльний аналіз оригіналу та перекладу Наталії Гоїн. Застосовані перекладацькі рішення демонструють баланс між семантичною точністю й комунікативною ефективністю. Перекладачка використовує модуляцію, компенсацію та адаптацію для передачі мовної гри, алюзій і психологічної напруги. Це дозволяє зберегти жанрові ознаки роману та відтворити страх і тривогу, властиві авторському стилю Ширлі Джексон.

Отже, дослідження доводить, що ефективне поєднання процедур Вінея і Дарбельне, стратегій Ньюмарка та інтерпретаційного підходу Гарріса забезпечує адекватне відтворення елементів жаху в українському перекладі. Збереження атмосфери страху, символічної багатозначності та емоційної напруги є ключем до успішного перекладу горор-літератури.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Aguirre, M. (1990). *The Closed Space: Horror Literature and Western Symbolism*. – Manchester: Manchester University Press.
- Harris, B. (1977). *The Importance of Natural Translation*. – Ottawa: University of Ottawa Press.
- Newmark, P. (1981). *Approaches to Translation*. – Oxford: Pergamon Press.
- Tudor, A. (1997). *Why Horror? The Peculiar Pleasures of a Popular Genre*. – *Cultural Studies*, 11(3), 443–463.
- Vinay, J. P., & Darbelnet, J. (1995). *Comparative Stylistics of French and English*. – Amsterdam: John Benjamins.
- Джексон Ш. *Привид дому на пагорбі* / пер. Н. Гоїн. – Київ: Жупанський, 2020.

ВІДТВОРЕННЯ КАЛАМБУРІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ НА ОСНОВІ СЕРІАЛУ «ЕМІЛІ В ПАРИЖІ»

Ярослава Маньків

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено питання про переклад каламбурів з англійської українською мовою в серіалі «Емілі в Парижі» та основні трансформації, використані перекладачами для збереження не тільки форми, а й змісту стилістичних засобів.

Ключові слова: каламбур, гра слів, контекстуальна заміна, компенсація, комічний ефект.

Переклад гумору завжди був складним завданням для перекладача, адже проблемою постають не лише лінгвістичні фактори, але й окрім того позамовні риси, пов'язані з культурою. Уявлення про гумор однієї культури очевидно може бути абсолютно незрозумілим для представників іншої культури. Перекладач повинен забезпечити розуміння комічного, яке часто має інший культурний контекст. Для цього він має насамперед підібрати таку перекладацьку трансформацію, за допомогою якої зможе отримати еквівалент в цільовій мові, що звучатиме природно для українського глядача.

Стилістичним засобом, який створює гумористичний ефект в серіалі «Емілі в Парижі» найчастіше виступає каламбур. Американський мовознавець Річард Ледерер дав таке визначення «каламбуру» – реалізація двох чи більше значень слова в одному контексті (Ледерер, 1981). Саме одночасне сприйняття глядачем цих двох значень може викликати сміх. Як зазначає мовознавець Джеймс Браун важливою складовою є правильно побудований контекст для створення такої реакції (Браун, 1951). Складність перекладу такої гри слів полягає також в тому, що семантична та прагматична основи цього стилістичного засобу характерні для структури мови оригіналу не можуть мати відповідників у цільовій мові, однакових ідіом чи полісемічних мовних одиниць з однаковими значеннями.

Німецький лінгвіст Л. Райнерс виділив 4 форми каламбуру, а саме каламбур у основі якого 1) двозначність одного слова; 2) схожість у звучанні двох слів; 3) схожість лише частин одного слова; 4) схожість у звучанні внаслідок трансформації структури речення (Гнедкова & Карпенко, 2021: 257)

Дослідження гри слів у серіалі «Емілі в Парижі» (Netflix, ТакТребаПродакшн), показало, що тут для перекладачів з'являється додаткова перешкода, оскільки каламбур будується вже в оригіналі на основі двох мов французької та англійської, зберегти іншомовні слова та водночас стилістичний засіб під час перекладу цільовою мовою неможливо. Під час перекладу 8 каламбурів у серіалі методи калькування та транскрипції у двох випадках не були ефективними, натомість компенсація та контекстуальна заміна вдало відтворили стилістичний ефект оригіналу. До прикладу, коли подружка головної героїні говорить вульгарний жарт «*I'd bone appétit him*», що виникає як відповідь на

французький вислів «смачного» - «*bon appétit*», то розуміємо, що співзвучне до нього “bone”, яке сленговою американською мовою означає «зайнятися сексом з кимось», немає нічого спільного з французьким “bon” за значенням, а є лише схожим у звучанні. У перекладі ми знову чуємо французьку фразу на яку героїня відповідає «Я б посмакувала ним». Перекладач припускає, що український глядач розуміє значення вислову, тому жарт збережено, метафоричне «посмакувати» явно має в собі сексуальний підтекст. Гра слів не відбувається між двома мовами як в оригіналі, адже в лексиці української мови немає схожого за звучанням слова, яке б передавало таке значення. Тут перекладач застосував метод контекстуальної заміни для збереження потрібного ефекту.

Отже, переклад каламбурів не є легким завданням для перекладача через відсутність прямих відповідників у мові перекладу. Для успішного відтворення комічного стилістичного ефекту перекладачі вдаються найчастіше до таких трансформацій: методу контекстуальної заміни (заміна оригінального виразу на такий, який зрозуміє глядач цільової мови), методу компенсації (під час неможливості відтворення всіх оригінальних елементів у перекладі з’являються елементи іншого порядку).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Гнедкова О. Г., Карпенко З. О. Особливості утворення та перекладу каламбуру як різновиду мовної гри. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації. Том 32(71) № 1. Ч. 2. 2021. С. 254-261.
- Емілі в Парижі. У перекладі студії “ТакТребаПродакшин”. Відтворено з <https://uaserial.com/emily-in-paris/season-1-ac#seasons> (дата звернення: 10.03.2025)
- Brown J. Eight Types of Puns. Transactions and Proceedings of the Modern Language Association of America. 1956. P. 14–26.
- Emily in Paris. Netflix. Відтворено з <https://www.netflix.com/ua/title/81037371> (дата звернення: 10.03.2025)
- Lederer, R. (1981). “A primer of puns”, The English Journal, 70, 32–36.

The theses outline the question of translating puns from English into Ukrainian in the series ‘Emily in Paris’ and the main transformations used by translators to preserve not only the form but also the content of stylistic devices.

Keywords: pun, wordplay, contextual substitution, compensation, comic effect.

СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ КІНОТЕКСТУ НА МАТЕРІАЛІ ТЕЛЕСЕРІАЛУ “ІСТОРІЯ ЛІЗІ” СТІВЕНА КІНГА

Ірина Матіяш-Гнедюк, Ірина Карпа

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто стратегії і тактики перекладу англомовних кінотекстів українською мовою на прикладі серіалу «Історія Лізі». У процесі аналізу встановлено, що переклад не обмежується буквальним відтворенням змісту, а включає перебудову синтаксичних конструкцій, скорочення або розширення реплік, заміну граматичних форм та трансформацію інтонаційного малюнка.

Такі зміни дають змогу зберегти комунікативний ефект, емоційність та природність українського мовлення. Вибір перекладацьких рішень зумовлений прагненням адаптувати діалоги для цільової аудиторії та відтворити динаміку оригіналу. Результати дослідження доводять, що синтаксичні трансформації є важливим інструментом для досягнення адекватності та виразності у сфері аудіовізуального перекладу.

Ключові слова: аудіовізуальний переклад, кінотекст, синтаксичні трансформації, субтитрування, адаптація, комунікативний ефект.

Зростання популярності кіно та серіалів зумовлює активний розвиток аудіовізуального перекладу як окремої галузі перекладознавства. В умовах воєнного часу роль українськомовного перекладу значно зросла, оскільки він сприяє культурній самоідентифікації та забезпечує доступ до світового кіноконенту. Аудіовізуальний переклад поєднує текстову, звукову й візуальну складові, що робить його полісеміотичним явищем і водночас ускладнює роботу перекладача. (Матіяш-Гнедюк & Курляк, 2025: 103)

У дослідженні використано описовий метод для характеристики ключових понять, метод суцільної вибірки для добору прикладів, порівняльний метод для зіставлення текстів оригіналу та перекладу, а також метод трансформаційного аналізу для визначення характеру змін у синтаксичній структурі.

Аналіз прикладів із серіалу «Історія Лізі» показав, що переклад містить широкий спектр синтаксичних перетворень: заміна стверджувальних конструкцій на окличні, скорочення довгих висловлювань до лаконічних реплік, перестановка частин речення, вилучення зайвих елементів («some on») або перебудова структури з урахуванням норм української мови. (Перванчук, 2021: 124; Díaz Cintas & Remael, 2007). Подібні зміни не є механічними, а мають на меті збереження інтенції та емоційного впливу оригіналу (Гаман & Чайковська, 2023). Використані трансформації сприяють виразності та роблять переклад природним для україномовної аудиторії (Великорода & Тороній, 2023).

У перекладі кінотекстів синтаксичні трансформації виконують ключову роль, адже забезпечують адаптацію діалогів до іншомовної аудиторії (Díaz Cintas, 2008). Вони допомагають уникнути дослівності, компенсувати культурні та граматичні відмінності й відтворити комунікативний ефект оригіналу (Андрієнко, 2014). Отримані результати доводять, що переклад кінотекстів є творчим процесом, спрямованим на досягнення максимального емоційного та стилістичного впливу (Гаман & Чайковська, 2023). Перспективи подальших досліджень полягають у розширенні аналізу на інші жанри аудіовізуального перекладу та порівнянні перекладів, виконаних різними студіями (Великорода & Тороній, 2023).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Андрієнко, Т. П. (2014). Переклад як когнітивно-комунікативна діяльність. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія: Філологічні науки*, (3), 13–17.

- Великорода, Ю., & Тороній, Д. (2023). Відтворення авторської картини світу в аудіовізуальному перекладі: Дублювання та субтитрування (на матеріалі перекладу серіалу *Відьмак*). *Folium* (спецвипуск), 40–47. <https://doi.org/10.32782/folium/2023.3.5>
- Гаман, А. І., & Чайковська, О. Ю. (2023). Кінопереклад як вид аудіовізуального перекладу. *Закарпатські філологічні студії*, 28(2), 137–141.
- Матіяш-Гнедюк, І., & Курляк, М. (2025). Відтворення обценної лексики в українському перекладі телесеріалу *Cyberpunk: Edgerunners*. *Folium*, (6), 101–107. <https://doi.org/10.32782/folium/2025.6.14>
- Орехова, О. І. (2013). Теоретичні засади кіноперекладу: Історичний аспект. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія: Філологічні науки*, (3), 164–170.
- Перванчук, Т. Б. (2021). Аудіовізуальний переклад: Основні види та особливості. *Вчені записки ТНУ ім. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 32(71)(4, ч. 2). https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/4_2021/part_2/22.pdf
- Díaz Cintas, J. (2008). *The didactics of audiovisual translation*. Amsterdam: John Benjamins.
- Díaz Cintas, J., & Remael, A. (2007). *Audiovisual translation: Subtitling* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315759678>

ВІДОБРАЖЕННЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОГО КОНТЕКСТУ У ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ НАТАЛКИ СНЯДАНКО «ОХАЙНІ ПРОПИСИ ЕРЦГЕРЦОГА ВІЛЬГЕЛЬМА»

Діана Музичин

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто особливості відтворення культурного та історичного контексту роману Наталки Сняданко «Охайні прописи ерцгерцога Вільгельма» (2019) у перекладі Марією Вайсенбьок «*Der Erzherzog, der den Schwarzmarkt regierte, Matrosen liebte und mein Großvater wurde*» (2023). Аналіз зосереджено на перекладацьких і культурологічних викликах, зокрема на відтворенні діалектів, фразеологізмів, культурних реалій та історичних термінів.

Ключові слова: культурний контекст, переклад, ідентичність, історична пам'ять, адаптація.

Відображення культурного та історичного контексту у перекладі й літературній інтерпретації роману є складним завданням, що вимагає балансу між достовірністю та адаптацією для сучасного читача.

Роман Наталки Сняданко «Охайні прописи ерцгерцога Вільгельма» (2019) пропонує художнє осмислення біографії Василя Вишиваного, поєднуючи реальні події з вигаданими елементами. Текст багатшаровий і насичений діалектизмами, культурно специфічними висловами та історичними алюзіями. Наприклад, слово «панство» використовується не лише як позначення соціальної групи, а й як маркер української культурної традиції. У німецькому перекладі воно передається як *Adel*, що зберігає значення «дворянство», проте втрачає додатковий культурний підтекст (Сняданко, 2019: 69).

Галицьке слово «файно» перекладено як *schön* або *nett*, що передає базове значення, але позбавляє текст локального колориту. Аналогічно, вираз «сісти на філіжанку кави», що передає австрійський вплив на галицьку мовну культуру, у перекладі звучить як *eine Tasse Kaffee trinken*, що передає зміст, але втрачає стилістичний шар (Сняданко, 2019: 143).

Фразеологізми становлять окрему перекладацьку проблему. Так, український вираз «перемивати кістки» перекладено як *über jemanden klatschen*, що відповідає німецькій традиції, але позбавлене образності оригіналу (Сняданко, 2019: 215). Водночас вислів «Брехня на коротких ногах ходить» збережено як *Lügen haben kurze Beine*, оскільки він має аналог у німецькій мовній картині світу (Сняданко, 2019: 180).

Соціолінгвістична індивідуалізація мовлення персонажів у романі Сняданко проявляється через різні стилі: від книжної української до народних діалектів. У перекладі від Марії Вайсенбюк ці відмінності значною мірою нівелюються. Наприклад, звертання «паночку» передано як *mein Herr*, що зберігає ввічливість, але втрачає емоційне забарвлення.

Загалом, роман Наталки Сняданко є художнім осмисленням історичних подій, пов'язаних із життям ерцгерцога Вільгельма Габсбурга. У ньому висвітлюються політичні, культурні та соціальні обставини початку ХХ століття, а також проблеми відтворення культурної спадщини через мовні відмінності між українською та німецькою мовами.

Для адекватного перекладу застосовуються різні стратегії: адаптація, калькування, коментування та компенсація. Це дозволяє максимально точно передати як зміст, так і атмосферу оригіналу. Переклад Марії Вайсенбюк поєднує документальну точність з художньою виразністю тексту, проте певні локальні мовні особливості та культурний колорит частково втрачаються.

Отже, німецький переклад Сняданко створює можливість ознайомлення німецькомовної аудиторії з українською історією та культурою, демонструючи складність передачі культурно-історичних реалій та міжмовного балансу між автентичністю і зрозумілістю для читача.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Сняданко, Н. (2019). Охайні прописи ерцгерцога Вільгельма. Київ: Видавництво Старого Лева.
Weissenböck, M. (2023). *Der Erzherzog, der den Schwarzmarkt regierte, Matrosen liebte und mein Großvater wurde*. Wien: Amalthea Verlag.

The theses examine the features of reproducing the cultural and historical context of Natalka Snyadanko's novel "The Neat Rules of Archduke Wilhelm" (2019) in Maria Weissenböck's translation "The Archduke, Who Ruled the Black Market, Loved Sailors and Became My Grandfather" (2023). The analysis focuses on translational and cultural challenges, in particular, on the reproduction of dialects, phraseology, cultural realities, and historical terms.

Keywords: *cultural context, translation, identity, historical memory, adaptation.*

АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ ГАСТРОНОМІЧНИХ РЕАЛІЙ У ДВОМОВНОМУ МЕНЮ РЕСТОРАНУ «МАВКА» (ФРАНКФУРТ-НА-МАЙНІ)

Вікторія Олексіїшин

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто переклад гастрономічних реалій у двомовному меню ресторану «Мавка» (Франкфурт-на-Майні), що презентує сучасну українську кухню в німецькомовному середовищі. Аналіз спрямований на виявлення перекладацьких стратегій, застосованих для передачі культурно маркованих назв страв з української мови на німецьку, та оцінку їхньої ефективності щодо збереження національної ідентичності й комунікативної зрозумілості.

Ключові слова: гастрономічні реалії, переклад, меню, транскрипція, адаптація, субституція.

Меню «Мавка» функціонує як репрезентативний кулінарний текст, що поєднує інформативність і культурну презентацію (Mavka Restaurant, 2025). Воно містить значну кількість реалій, вкорінених в українську традицію (*борщ, пампушка, вареники, сирники, деруни, паляниця, налисники, узвар*), і це створює низку перекладацьких викликів. У дослідженні для аналізу відібрано позиції, які є найбільш культурно маркованими та відображають специфіку української гастрономії. Метою було визначити, які стратегії найчастіше використовуються, і з'ясувати, наскільки вони забезпечують баланс між автентичністю та зрозумілістю.

Переклад борщу (*Borschtsch – traditionelle Rote-Bete-Suppe mit Schweinerippchen; mit Schmand und Salo serviert*) ілюструє поєднання транскрипції та описової адаптації. Пампушка подана як *Pampuschka – hausgemachtes Knoblauchbrötchen*, де транскрипція поєднана з описом, що робить текст зрозумілим для німецької аудиторії. Вареники перекладено як *Maultaschen mit Kartoffeln und Röstzwiebeln*, що демонструє стратегію субституції: німецький еквівалент є зрозумілим, проте призводить до втрати національної маркованості (Paulsen, 2025). Сирники у варіанті *Syrnyky mit Rosinen, Schmand und hausgemachter Konfitüre* передані через транскрипцію, однак без додаткового опису їхній зміст може залишитися неясним. Деруни у вигляді *Kartoffelpuffer mit Steinpilzen und Schmand* адаптовані до німецького контексту, проте культурна ідентичність втрачена. Уха в перекладі *Ucha aus rotem Fisch* є прикладом гібридної стратегії (транскрипція та калькування).

Додаткові приклади підтверджують ці тенденції. *Налисники* відтворені як *gefüllte Pfannkuchen*, тобто шляхом описової адаптації, що забезпечує зрозумілість, проте усуває культурну маркованість (Szczek, 2019). *Паляниця* у перекладі подана як *Weißbrot*, що фактично нейтралізує символічне значення цього продукту в українському культурному просторі. *Узвар* подано як *Kompott*, що є прикладом генералізації: напій стає зрозумілим німецькому читачеві, але втрачається національна специфіка (Konzett, 2011).

Результати аналізу показують, що в меню «Мавка» найчастіше застосовуються транскрипція та описова адаптація, які дають змогу поєднувати автентичність і доступність. Водночас субституція та генералізація зменшують культурну маркованість і можуть створювати хибне уявлення про українську кухню. Жанрова специфіка меню — лаконічність і маркетингова функція — безпосередньо впливає на вибір перекладацьких рішень.

Практичне значення дослідження полягає у формулюванні рекомендацій: доцільно поєднувати транскрипцію з коротким описом, уникати повної заміни на національні аналоги та забезпечувати культурний коментар у випадках із малознайомими реаліями. Це сприятиме збереженню автентичності української гастрономії та її ефективному представленню в іншомовному середовищі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Konzett, C. (Ed.). (2011). *Food and Language. Sprache und Essen*. Berlin: De Gruyter.
Mavka Restaurant. (2025). *Speisekarte/Menu*. Frankfurt am Main.
Paulsen, N. S. (2025). Features of translating gastronomic realia from German.
Szczek, A. (2019). Übersetzung im Bereich der Kulinaristik – Kulinarier als Stiefkind. *Studia Translatorica*, 10, 115–128

The paper analyzes the translation of gastronomic realia in the bilingual menu of the Ukrainian restaurant Mavka in Frankfurt am Main. The study focuses on strategies such as transcription, descriptive adaptation and substitution in rendering culturally marked dishes. The results show that transcription and adaptation help preserve authenticity, while substitution often reduces cultural specificity.

Keywords: gastronomic realia, translation, menu, transcription, adaptation, substitution.

СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ІСТОРИЧНИХ РОМАНІВ-ФЕНТЕЗІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ Р. Ф. КВАН “ВАВЕЛ” ТА ЙОГО УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ Г. ЛИТВИНЕНКО)

Оксана Приймак

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглядається проблема перекладу історичних романів-фентезі як складного жанрового утворення, що поєднує історичний наратив, елементи міфу та соціокультурну рефлексію. Матеріалом дослідження є роман Р. Ф. Кван “Babel” та його український переклад Ганни Литвиненко. Мета роботи – з’ясувати, які перекладацькі стратегії та тактики сприяють відтворенню культурних, історичних і міфопоетичних компонентів оригіналу.

Ключові слова: переклад, стратегія, історичне фентезі, доместикація, форенізація, колоніальність, інтерпретація.

Історичне фентезі є одним із найцікавіших гібридних жанрів сучасної англомовної літератури, адже воно поєднує вигадані елементи з достовірними історичними подіями, утворюючи новий вимір інтерпретації минулого. Як

зазначає Браян Атебері (Attebery, 2014), фентезі «перепише історію через міф», створюючи альтернативні світи, де історична достовірність поступається символічній правді. Це відкриває для перекладача не лише лінгвістичні, а й ідеологічні виклики, пов'язані з передачею культурних кодів.

Теоретичну основу дослідження становлять перекладознавчі підходи Лоуренса Венуті (Venuti, 1995), Сьюзан Баснетт (Bassnett, 2002), Мони Таймочко (Tymoczko, 2010) та Пітера Ньюмарка (Newmark, 1981). Венуті пропонує розрізняти дві головні стратегії – доместикацію та форенізацію. Перша передбачає адаптацію тексту до норм цільової культури, друга – збереження іноземного колориту. У межах історичного фентезі перекладач має досягти рівноваги між цими полюсами: зробити текст зрозумілим для читача, не позбавляючи його відчуття культурної «іншості».

У романі “Babel” переклад і мова виступають центральними метафорами влади та підпорядкування. Головна ідея твору полягає в тому, що переклад – це не лише процес комунікації, а й акт контролю. Український переклад Г. Литвиненко зберігає цей підтекст, уникаючи надмірної локалізації. Замість прямої адаптації перекладачка застосовує модифікацію, модуляцію та компенсацію. Наприклад, при передачі англійських і латинських мовних ігор у тексті перекладу використовуються перифрази, що пояснюють гру значень і водночас зберігають багатошаровість тексту. Таке ішення узгоджується з концепцією «комунікативно-семантичного балансу» (Newmark, 1981).

Особливу увагу приділено передачі алюзій на колоніальну Британію XIX століття. Перекладачка поєднує культурну адаптацію з частковою форенізацією: британські реалії залишаються у вихідній формі, проте супроводжуються контекстуально зрозумілими поясненнями. Такий підхід формує ефект «співприсутності культур», що відповідає підходу Таймочко (2010), яка трактує переклад як форму політичної репрезентації.

Важливим аспектом є також передача ритму й стилістики оригіналу. Кван використовує поєднання академічного й емоційного стилів, властиве історичній прозі з елементами постколоніальної критики. У перекладі цей баланс збережено через варіювання синтаксису, чергування довгих описових речень і коротких емоційних реплік, що створюють ефект напруги та драматизму.

Отже, переклад історичного фентезі вимагає не лише лінгвістичної майстерності, а й глибокого розуміння історичного контексту та ідеологічних нашарувань. Аналіз роману “Babel” показує, що поєднання стратегій доместикації та форенізації, використання модуляції й компенсації, а також уважне ставлення до культурних алюзій дозволяють перекладачеві адекватно передати складну семіотику тексту. Таким чином, перекладач виступає співтворцем, який не лише передає зміст, а й формує новий культурний простір для осмислення історії, мови та влади.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Attebery, B. (2014). *Stories about Stories: Fantasy and the Remaking of Myth*. Oxford University Press.
- Bassnett, S. (2002). *Translation Studies*. Routledge.

- Kuang, R. F. (2022). *Babel: Or the Necessity of Violence*. Harper Voyager.
- Lytvynenko, H. (2023). *Vavylon. Prykhovana istoriia*. Kyiv: Zhupanskyi.
- Newmark, P. (1981). *Approaches to Translation*. Pergamon Press.
- Tymoczko, M. (2010). *Translation, Resistance, Activism*. University of Massachusetts Press.
- Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. Routledge.

ГРАМАТИЧНА І ЛЕКСИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ПАСИВНОЇ ФОРМИ (FORME PASSIVE) У ПЕРЕКЛАДІ З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ (НА ОСНОВІ РОМАНУ ФРЕДА ВАРГАСА «ШВИДШЕ ТІКАЙ ТА СКОРО НЕ ПОВЕРТАЙСЯ»)

Дар'я Рудик

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У сучасному перекладознавстві важливим завданням є адекватна передача граматичних структур, зокрема пасивних конструкцій. Французька мова активно вживає пасив, тоді як в українській мові його використання обмеженіше. Це створює труднощі для перекладача, який має зберегти зміст і стилістику оригіналу, водночас дотримуючись природності українського мовлення.

Мета – проаналізувати стратегії перекладу пасивних конструкцій з французької на українську мову на матеріалі роману Ф. Варгаса.

Французький пасив має кілька форм вираження: класичний (*être + participe passé*), з уточненням агенса (*par + agent*), рефлексивний (*se + verbe*), конструкції з *se faire*, безособові вирази (*il a été décidé*). *La porte fut fermée à clé. Двері були замкнені на ключ. Les lettres ont été écrites par un inconnu. Листи були написані незнайомцем. Cela ne se fait pas ici. Так тут не роблять.*

В українській мові пасивна форма менш продуктивна, тому переклад здебільшого реалізується через: **активізацію пасиву**: *Le message a été laissé sur le mur. На стіні залишили послання*; **безособові конструкції**: *Trois appartements avaient été signalés. Було виявлено три заражені квартири*; **рефлексивні форми**: *Le vin se boit frais. Вино п'ється охолодженим*; **лексичні перебудови та модальні конструкції**: *Le contrat a été signé hier. Контракт мав бути підписаний учора.*

У романі Варгаса пасив часто використовується для створення атмосфери невизначеності, приховування виконавця або підкреслення результату дії. В українському перекладі такі форми трансформуються для природності й динамізму: *Le message a été découvert par les policiers. Поліцейські виявили повідомлення. Des symboles ont été peints sur les portes. На дверях з'явилися символи.*

Переклад пасивних конструкцій з французької на українську потребує гнучкого підходу: формально граматичний пасив не завжди доречний в українському мовленні. Найчастіше застосовуються стратегії трансформації

пасиву в актив, використання безособових та рефлексивних конструкцій, модальних виразів. Такий підхід дозволяє не лише зберегти зміст, а й передати стилістичний ефект оригіналу. Аналіз підтвердив: перекладач адаптує пасивність залежно від жанру, стилю і прагматичних завдань, роблячи текст природним для україномовного читача.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Варгас, Ф. *Pars vite et reviens tard*. Paris: Viviane Hamy, 2001.
Варгас, Ф. Швидше тікай та скоро не повертайся. Пер. з фр. О. Некрасова. Харків: Фоліо, 2010.
Durand, J., Laks, B. *Grammaire française*. Nathan, 2009.
Riegel, M., Pellat, J.-C., Rioul, R. *Grammaire méthodique du français*. Paris: PUF, 2009.
Плющ, М. Я. Граматика української мови. Київ: Слово, 2010.
Шмігер, Т. Перекладознавчий аналіз. Львів: ЛНУ, 2018.

ОБРАЗ НЕСКОРЕНОЇ УКРАЇНИ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Марія Салама

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах проаналізовано лінгвостилістичні засоби формування образу України як нескореної нації в англomовних медіа під час війни. Розглянуто метафори, епітети, риторичні запитання та мультимодальні елементи (заголовки, фото, відео), які підсилюють емоційний вплив. Висвітлено труднощі перекладу культурно маркованої лексики й фразеологізмів.

Ключові слова: *медіадискурс, образ України, переклад, метафора, мультимодальність.*

Актуальність дослідження визначається тим, як англomовні ЗМІ формують позитивний образ України через концепти *resilience* («стійкість»), *bravery* («мужність») та *freedom* («свобода»).

Н. Баландіна (2023) зазначає, що сучасний медіадискурс активно збагачується новотворами, які у випадку України набувають символічного значення («нескорені», «залізні люди»).

Метафори й епітети, за спостереженнями Я. Макара (2021), створюють образ України як *“bastion of freedom”* («форпост свободи») та *“nation of resilience”* («нація стійкості»). Подібні вислови утворюють уявлення про країну як суб'єкт боротьби за універсальні цінності.

Риторичні запитання, як підкреслює Ю. Доканін (2014), стимулюють емоційну реакцію реципієнта. У новинах про Україну вони акцентують на несправедливості війни та мужності народу.

Мультимодальність поєднує текст із візуальними образами. В. Корнатовський (2022) відзначає, що зображення руйнувань разом із лексемами «*strength*» («сила») та «*unity*» («єдність») формують стійкий символізований образ боротьби.

Переклад таких матеріалів має труднощі. А. Добриця (2023) доводить, що культурно маркована лексика потребує адаптації, а не буквального відтворення. Так, вираз “*fortress of freedom*” можна передати як «фортеця свободи» або розширено — «Україна — остання фортеця свободи в Європі».

Фразеологізми, за Т. Князем (2021), відіграють роль у мобілізації емоцій, і їхній переклад вимагає врахування культурного контексту.

Таким чином, англомовний медіадискурс формує цілісний образ України через поєднання мовних та візуальних стратегій, а переклад цих матеріалів вимагає творчих рішень для збереження емоційної насиченості.

Англомовні ЗМІ створюють образ України як нескореної нації, використовуючи метафори, епітети й риторичні запитання.

Мультимодальні матеріали (заголовки, фото, відео) формують потужний емоційний вплив, підкріплюючи вербальний зміст.

Переклад культурно маркованої лексики й фразеологізмів вимагає адаптації для збереження емоційної та смислової глибини.

Лінгвостилістичні засоби медіадискурсу забезпечують ефективне формування міжнародного іміджу України та водночас підтримують національну ідентичність.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Баландіна Н. Neolexemes with the component media in dictionaries and scientific discourse on social communications. *Scientific notes of the Institute of Journalism*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2023.83.1>

Добриця А. Специфіка відтворення культурно-маркованої лексики з англійської мови на українську (на матеріалі англомовних ЗМІ). Репозиторій КНЛУ. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/5959>

Доканін Ю. Л. Лінгвостилістичні особливості текстів соціальної реклами: заголовки. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2014. Вип. 29. С. 116–128.

Князь Т. М. Соціолінгвістичний аспект дослідження фразеологізмів у медійному дискурсі. *Лінгвістичні дослідження*. 2021. № 54. С. 3–13. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2021.54.1.01>

Корнатовський В. Лінгвостилістичні особливості концепту ВІЙНА в українському перекладі англомовного військово-аналітичного дискурсу. Репозиторій КНЛУ. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/7376>

Макара Я. Вербалізація образу України в текстах англомовних онлайн новин BBC. Репозиторій КНЛУ. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/4945>

The theses examine the linguistic and stylistic means of constructing the image of Ukraine as an unyielding nation in English-language media during the war. The study highlights the use of metaphors, epithets, rhetorical questions, and multimodal elements (headlines, visuals, videos). Special attention is paid to the challenges of translating culturally marked expressions and phraseological units into Ukrainian. Translation strategies involve not only accuracy but also adaptation, which preserves the emotional and symbolic impact of the texts.

Keywords: media discourse, image of Ukraine, translation, metaphor, multimodality, resilience.

ПЕРЕКЛАД ЛЕКСИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ З ЯКІСНИМ ПРИКМЕТНИКОМ У ФРАНЦУЗЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ВАСИЛЯ СТУСА

Ольга Слободян

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто специфіку відтворення якісних прикметників у французьких перекладах поезії Василя Стуса. З'ясовано основні стратегії перекладу та їхній вплив на збереження образності й експресивності тексту.

Ключові слова: *якісний прикметник, переклад, Василь Стус, експресивність, трансформація.*

Аналіз французьких перекладів поезії Василя Стуса, здійснених Жоржем Ніва, показує, що якісні прикметники є одними з найскладніших елементів для відтворення. Їхня семантика часто поєднує буквальне значення й глибинний символічний підтекст, що вимагає від перекладача особливої уважності та чуття стилю. Одним із доказів уважної роботи Ніва є збереження емоційного забарвлення тексту. У рядку «той день, як від земної тверді / найперше сонце відійшло» перекладач подає «Cherche ce jour où la première fois / Le soleil s'est levé hors terre ferme». Така інтерпретація дозволяє відтворити мотив нового початку й філософського пошуку, хоча синтаксис французької мови змінює ритміку вислову.

В іншому прикладі перекладач вдається до значної трансформації. Оригінальне «допоки в ребра серце б'є» у Ніва набуває вигляду «Entre tes côtes écoute le heurtoir !». Слово heurtoir («ударник, молоток») не відтворює буквально метафору биття серця, однак передає драматичність і силу звукового образу. Тут бачимо свідому відмову від буквальності на користь експресивного ефекту, що відповідає художнім завданням поезії.

Важливо зазначити, що Ніва прагне передати не лише зміст, а й мелодику та образність Стусових рядків. У перекладі «La solitude, comme arc, est suspendue» («Самотність аркою провисла») використання метафори «arc» підкреслює внутрішню напругу образу. Таким чином, перекладач не просто перекладає прикметник «самотній», а створює новий поетичний простір, де образність французького слова перегукується з оригіналом.

Символіка творів також знаходить відповідне відображення. Наприклад, рядки «собаки виють до зірок» та «місяць, мов латаття» відтворено як «Hurlent les chiens aux étoiles !» і «La lune au fleuve, comme nénuphars». У цих випадках збережено первісні образи, які формують атмосферу тривоги та загадковості. Французький переклад тут виконує подвійну функцію: з одного боку, передає зовнішній малюнок поезії, з іншого — акцентує на емоційно-візуальній палітрі тексту.

Характерною рисою є й використання лексико-семантичних трансформацій. Перекладач нерідко замінює прикметники синонімічними чи описовими

конструкціями. Це спостерігаємо у випадку, коли простий прикметник в українській мові потребує розгорнутого звороту французькою. Такі заміни не є буквальними, але вони дозволяють компенсувати втрати образності. У результаті французький текст зберігає ту ж експресивність, хоч і в іншій формі.

У перекладі Ніва виразно простежується тенденція до компенсації. Якщо буквальний відповідник не передає глибини оригіналу, перекладач створює нову метафору, інколи навіть підсилює образ. Це дає можливість французькому читачеві відчути ті самі емоції, які закладено автором, хоча мовні засоби можуть відрізнитися.

Отже, переклад якісних прикметників у поезії Стуса — це не механічне відтворення граматичних форм, а складний інтерпретаційний процес. Використання буквального перекладу, описових конструкцій, метафоричних трансформацій і компенсації засвідчує багатоплановість роботи Жоржа Ніва. Переклад стає не лише технічним завданням, а й творчим актом, де від точності важливіше збереження експресії та художнього ефекту. Завдяки цьому французькі версії творів Стуса залишаються співзвучними оригіналові, відкриваючи простір для нового осмислення його поезії в іншій культурі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Бедрик Ю. Василь Стус: Проблема сприймання. – К., 1993. – 78 с.

Ганич Д., Олійник І. Словник лінгвістичних термінів / Д. Ганич, І. Олійник. – К., 1985.

Горпинич В. О. Морфологія української мови / В. О. Горпинич. – К., 2004.

Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Ч. I. – К., 1965;

Ковбанюк М. І., Кіселюк Н. Р. Стратегії доместикації та форенізації на матеріалі роману-перекладу Софії Яблонської *Mon enfance en Ukraine: souvenirs sur mon père*. – *Folium*. – 2024. – № 5. – С. 47–53. – <https://doi.org/10.32782/folium/2024.5.7>

The theses examine the specificity of rendering qualitative adjectives in the French translations of Vasyl Stus's poetry. The main translation strategies and their impact on preserving the imagery and expressiveness of the text are outlined.

Keywords: *qualitative adjective, translation, Vasyl Stus, expressiveness, transformation.*

ЛЕКСИЧНІ Й СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ АМАДОКА С. АНДРУХОВИЧ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ

Ірина Сухарєбська

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено питання про використання кількох перекладацьких трансформацій у перекладеному на німецьку мову романі “Амадока” Софії Андрухович. З’ясовано, що стилістико-синтаксичні засоби у мові творів письменниці, риси її авторського стилю максимально збережені у тексті перекладу.

Ключові слова: лексичні трансформації, перекладацькі трансформації, стилістико-синтаксичні засоби, переклад, художній стиль.

Лексичні трансформації в перекладі роману “Амадока” на німецьку включають зміну лексичних одиниць мови оригіналу для досягнення адекватної передачі значення, стилю та прагматики. Під час аналізу тексту було встановлено, що до них належать такі види трансформацій, як генералізація, конкретизація, модуляція, адиція (додавання), вилучення та перестановка слів та словосполучень, антонімічний переклад.

Генералізація – переклад широкого поняття мови оригіналу більш загальним словом у мові перекладу. Прикладку *човники-черевички* (с.199) замінено на *Riemchenschuhe*. Дієприкметниковий зворот *підстрижені під пажа* узагальнено в іменнику *Pagenkopf* (Amadoka-Epos1, s.11). Німецький текст стає більш строгим і чітким – відповідає опису фотокартки.

Конкретизація – заміна загального поняття мови оригіналу більш конкретним. У німецькому перекладі офіційне *Großmutter* ↔ просторічне *versohlen*” (Amadoka-Epos 2, S.18). В українському тексті стилістично змінено на слова із розмовної лексики задля зображення комічної повсякденної ситуації.

Вилучення – вилучення зайвих, на думку перекладача, елементів оригіналу, які можуть бути зрозуміліші для мови перекладу. Дієслово *спам'ятатись* німецькою замінено прислівником *endlich* (Amadoka-Epos 2, S.18). У перекладі поєднано два методи – вилучення та субституцію.

Адиція (додавання) – доповнення тексту перекладу лексичними елементами для кращого розуміння змісту в мові перекладу. Слово *геть* у перекладі відтворюється *dabei alles andere* (Amadoka-Epos 2, S.18).

Антонімічний переклад – заміна позитивної конструкції негативною, або навпаки, щоб передати зміст. У перекладі “Хіба мали вони ... ?” (с.287) замінено на “*Müssten Sie nicht ...?*”, де модальне дієслово *müssten* + заперечення *nicht* (Amadoka-Epos 2, S. 137) допомагає адаптувати інтонаційно-прагматичну функцію українського оригіналу до цільової мови.

Модуляція – перекладацька трансформація, при якій змінюється спосіб вираження думки: перекладач передає смисл, але змінює точку зору, логічну чи граматичну структуру, метафору або стильову форму.

Під час аналізу перекладу тексту “Амадока” спостерігаємо звернення перекладача водночас до кількох перекладацьких трансформацій, їхнього комплексного поєднання в тексті задля збереження максимально близької до тексту-оригіналу семантики і досягнення стилістичного ефекту – драматизму, романтизму чи іронії

Текст Софії Андрухович “Амадока” відображає комплекс різноманітних стилістичних, семантичних мовних засобів із контрастними значеннєвими відтінками, які створюють драматичний, романтичний, іронічний ефект, які створюють максимально повні, детальні образи. Текст насичений метафоричними, фразеологічними конструкціями, епітетами з різноманітною тональністю

Переклад фразеологізмів у романі “Амадока” демонструє пріоритет функціональної адекватності над буквальним відтворенням. Відзначимо, що збережено емоційний ефект, прагматичну функцію та стильові особливості оригіналу, проте частково втрачається локальний культурний колорит.

Епітети в романі “Амадока” виконують багатофункціональну роль: вони формують психологічний портрет персонажів, створюють емоційне тло, допомагають унаочнити деталі та підкреслюють авторську оцінність. У перекладі на німецьку мову спостерігається тенденція до граматичних та семантичних трансформацій та підтверджує універсальність епітета як засобу художньої виразності.

Стилістичні ресурси синтаксичної системи художнього твору є складником індивідуального стилю письменника. Твори Софії Андрухович вирізняються специфікою художнього стилю, хист авторки знаходить відбиття в синтаксичній організації її прози.

У романі “Амадока” діалогічне й монологічне мовлення наче поєднуються, переплітаються в канві тексту. Своєрідне оформлення діалогів створює враження суцільного внутрішнього монологу в підсвідомості головного героя, що випадково виринає в його втраченій пам’яті.

Софія Андрухович використовує парцеляцію, тобто “стиснення інформації за допомогою чіткого виокремлення деякої мовної структури”, при цьому авторка досягає “змістового виділення, динамізації, увиразнення, експресивізації певного фрагмента висловлення.

У творах письменниці спостерігаємо ампліфікацію однорідних членів речення, яка слугує епічності виразу. Її твору властива стилістична фігура повтору, яка дозволяє акцентувати увагу на найбільш важливих деталях сюжету.

Широкий набір стилістико-синтаксичних засобів у мові творів Софії Андрухович свідчить про ретельну роботу над текстом, про її увагу до найдрібніших деталей. Майстерність письменниці дозволяє читачеві легко сприймати її прозу, але водночас змушує замислюватися над важливими проблемами, заглиблює в роздуми оповідача й захоплює від першої й до останньої сторінки романів.

Доходимо висновку, що мова художньої прози Софії Андрухович відзначається різноманіттям стилістичних ресурсів синтаксичної системи. Подальше вивчення синтаксичної організації художніх творів Софії Андрухович дасть змогу глибше розкрити особливості ідіостилу письменниці.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Андрухович Софія. Амадока : роман. Львів: Видавництво Старого Лева, 2024. 832 с.
Andruchowytch Sofia. Die Geschichte von Romana. Amadoka – Eros 1. Residernz Verlag GmbH Salzburg – Wien, 2023. 303 p.
Andruchowytch Sofia. Die Geschichte von Uljana. Amadoka – Eros 2. Residernz Verlag GmbH Salzburg – Wien, 2023. 419 p.

The thesis outlines the issue of the use of several translation transformations in the novel “Amadoka” by Sofia Andrukhovych translated into German. It is found that the stylistic and syntactic

means in the language of the writer's works, the features of her authorial style are maximally preserved in the translated text.

Keywords: *lexical transformations, translation transformations, stylistic and syntactic means, translation, artistic style.*

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ У ФІЛЬМІ «МІСІС ГАРРІС ЇДЕ У ПАРИЖ»

Тетяна Хомин

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглядаються лінгвостилістичні особливості мовлення головної героїні фільму «Місіс Гарріс їде у Париж» (2022) та проблеми їх відтворення в українському перекладі. Аналіз здійснено на основі теорії динамічної еквівалентності Ю. Найди та культурно-орієнтованого підходу П. Ньюмарка. Особлива увага приділяється збереженню соціолекту, емоційної тональності та культурного контексту при перекладі діалогів персонажа робітничого класу. Результати дослідження демонструють важливість застосування динамічної еквівалентності для передачі характерологічних особливостей мовлення у кіноперекладі.

Ключові слова: *кінопереклад, динамічна еквівалентність, лінгвостилістичні особливості, культурна адаптація, характеромовлення.*

Переклад художніх творів, зокрема кіносценаріїв, є складним процесом, що вимагає не лише знання мови, а й розуміння стилістичних особливостей мовлення персонажів, їхнього соціального статусу та характеру. Фільм «Місіс Гарріс їде у Париж» (2022, реж. Ентоні Фабіан) яскраво ілюструє, як мовлення головної героїні слугує засобом розкриття її особистості та взаємодії з іншими персонажами.

Лінгвостилістична характеристика мовлення Місіс Гарріс:

Мовлення Місіс Ади Гарріс в оригінальній версії фільму вирізняється особливостями, які відображають її соціальний статус (прибиральниця, представниця британського робітничого класу), характер (оптимізм, наполегливість) та життєвий досвід. Воно характеризується: простотою синтаксичних конструкцій без претензій на витонченість; щирістю й емоційною теплотою у спілкуванні; використанням типових розмовних зворотів британського варіанта англійської мови; самоіронією та легким гумором.

Показовою є репліка: «*I'm just a cleaning lady, but I've got dreams too*» («Я лише прибиральниця, але я теж маю мрії»), яка відображає як її самосвідомість, так і наполегливість. Героїня не соромиться свого становища, але не сприймає його як обмеження можливостей.

Підхід до передачі мовлення Місіс Гарріс доцільно розглядати через концепцію *динамічної еквівалентності* Ю. Найди, який розрізняє два типи еквівалентності: формальну (точне відтворення структури оригіналу) та

динамічну (передача змісту природним для цільової аудиторії способом) (Nida, 1964: 159).

Як зазначає Найда: «Translating consists in reproducing in the receptor language the closest natural equivalent of the source-language message, first in terms of meaning and secondly in terms of style» (Nida & Taber, 1969: 13). Це підтверджує, що у перекладі реплік персонажів пріоритетним є досягнення аналогічного емоційного впливу на аудиторію, а не лише буквальна точність.

Приклад застосування динамічної еквівалентності:

Оригінал: «You're not just a man with numbers, you're a man with vision.»

Формальний переклад: «Ти не просто людина з числами, ти людина з уявленням» (неприродно для української мови)

Адаптований переклад: «Ти не просто чоловік із цифрами, ти чоловік із баченням» (природно, зберігає емоційний ефект)

Культурна адаптація та збереження колориту

П. Ньюмарк підкреслює нерозривний зв'язок мови та культури у перекладацькому процесі (Newmark, 1988: 94). Перекладач має адаптувати текст так, щоб він звучав природно для україномовної аудиторії, зберігаючи при цьому оригінальний колорит персонажа.

Приклад культурної адаптації:

Оригінал: «You're my sunshine, love.»

У британській англійській звертання «love» є типовим для людей робітничого класу. Варіанти перекладу:

«Ти моє сонечко, люба» (адаптація звертання)

«Ти моє серденько, любонько» (альтернативний варіант із збереженням теплоти)

Прямий переклад «любов» не відповідав би українським комунікативним нормам.

Переклад гумору та самоіронії

Особливу складність становить переклад реплік із гумористичним підтекстом:

Оригінал: «I could buy a house for that money, but what would I wear to live in it?»

Буквальний переклад: «Я могла б купити будинок за ці гроші, але що б я носила, щоб жити в ньому?» (втрата розмовності)

Адаптований переклад: «Та за ці гроші можна будинок купити! Але ж у що одягнена я там житиму?» (збереження легкості та самоіронії)

Другий варіант краще передає невимушеність і гумор оригіналу завдяки використанню розмовних синтаксичних конструкцій та емоційних часток.

Отже, аналіз мовлення Місіс Гарріс показує, що її стиль є поєднанням простоти, щирості, гумору та теплоти. Переклад її реплік є складним завданням, яке вимагає не лише буквального відтворення змісту, а й збереження стилістичних особливостей. Теорія динамічної еквівалентності Юджина Найди є особливо актуальною у цьому контексті, оскільки вона підкреслює важливість

передачі емоційного впливу тексту. Правильний переклад не лише зберігає характер героїні, а й допомагає глядачам повною мірою зрозуміти її особистість.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Місіс Гарріс їде у Париж / реж. Е. Фабіан; сценарій К. Картрайт, Е. Фабіан, К. Томпсон; за романом П. Галліко. Focus Features, 2022. 115 хв.
- Nida E. A. *Toward a Science of Translating: With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating*. Leiden: E. J. Brill, 1964. 331 p.
- Nida E. A., Taber C. R. *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: E. J. Brill, 1969. 220 p.
- Newmark P. *A Textbook of Translation*. New York; London: Prentice Hall, 1988. 292 p.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ КОМІЧНОГО В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ «СКРОМНОЇ ПРОПОЗИЦІЇ» ДЖОНАТАНА СВІФТА

Сніжана Шпитко

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено проблему відтворення комічного ефекту в українських перекладах сатиричного твору Джонатана Свіфта «Скромна пропозиція». Основу комічного ефекту твору становить глибокий контраст між формально-раціональним стилем викладу та морально абсурдною суттю пропозиції — використання дітей як джерела їжі для вирішення економічних проблем Ірландії.

Ключові слова: *комізм, переклад, сатира, іронія, сарказм, алюзії.*

Сміх і сатира залишаються важливими інструментами впливу на суспільну свідомість. Pamфлет Джонатана Свіфта «Скромна пропозиція» (1729) є блискучим прикладом сатиричного мистецтва, де комізм виступає не як засіб розваги, а як інструмент соціального шоку. Передача комічного ефекту цього твору є одним із найскладніших завдань перекладача, оскільки вимагає не лише точності змісту, а й збереження емоційної та культурної складової.

Комізм твору ґрунтується на контрасті між серйозністю аргументації та абсурдністю пропозиції. Свіфт застосовує сатиричну логіку, гіперболу, сарказм і чорний гумор, поєднуючи раціональний тон із морально неприйнятними ідеями. Особливе місце посідає контраст між науково-офіційним стилем і жахливим змістом.

Порівняльний аналіз інтерпретацій класичного сатиричного памфлету Джонатана Свіфта "Скромна пропозиція" в українському перекладознавстві ілюструє існування двох ключових, методологічно відмінних підходів до рецепції іноземної літератури. Ці підходи, втілені в роботах О. Жомніра та М. Іванова (як репрезентантів різних шкіл), демонструють стратегічну варіативність у роботі з текстом, де стилістика є невіддільною від ідеологічного змісту.

Перекладацький вектор, обраний О. Жомніром, характеризується чітким орієнтиром на збереження абсурдної офіційності оригіналу. Метою цієї стратегії є максимальне відтворення стилю Свіфта — холоднокровного, бюрократичного тону, що лякає своєю незворушною логікою. Жомнір прагне максимально відтворити холоднокровний, бюрократичний тон оригіналу. Наприклад:

«Маю достовірну інформацію від одного добре обізнаного американця, з яким я знайомий у Лондоні, що здорова, добре вигодована дитина у віці одного року є надзвичайно поживною, корисною та смачною їжею...» [2, с. 48]

Такий переклад зберігає сатиричну логіку Свіфта, де жахливий зміст подається мовою статистики та економіки, що посилює ефект шоку.

Натомість, підхід, асоційований з перекладами М. Іванова, сфокусований на комунікативній ефективності та сучасному звучанні. Наприклад :

«...зізнаюся, що така їжа буде децю коштовною, а отже — ідеальною для орендодавців...» [3, с. 15]

Основна мета такої стратегії — мінімізувати культурну дистанцію, зробити сатиричну гостроту Свіфта миттєво зрозумілою і актуальною для сучасного українського соціуму.

Отже, аналіз цих перекладів демонструє, що засоби комічного у «Скромній пропозиції» можуть бути відтворені по-різному — через збереження стилістичної жорсткості або через адаптацію до сучасного читача. Обидва підходи мають свої переваги, але лише уважне балансування між формою і змістом дозволяє зберегти сатиричну силу твору в новому культурному просторі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Свіфт Дж. «Скромна пропозиція». LibreTexts - Ukrayinska. URL: <https://ukrayinska.libretexts.org/Гуманіта%D> (дата звернення: 03.09.2025).

Свіфт Дж. Скромна пропозиція / пер. з англ. О.В. Жомнір. — Київ : Основи, 2010. — 48 с.

Свіфт Дж. Скромна пропозиція / пер. з англ. М.О. Іванов. — Харків : Держлітвидав, 1938. — 15 с.

Хортюк Д. О. Особливості перекладу категорії комічного українською мовою. Humanities science current issues. 2020. Т. 4, № 28. С. 52–57. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.4/28.208799> (дата звернення: 05.09.2025).

The thesis outlines the problem of reproducing the comic effect in Ukrainian translations of Jonathan Swift's satirical work 'A Modest Proposal'. The comic effect of the work is based on the stark contrast between the formal, rational style of presentation and the morally absurd essence of the proposal — the use of children as a source of food to solve Ireland's economic problems.

Keywords: comedy, translation, satire, irony, sarcasm, allusions.

ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ КРІСТІН ГЕННИ «СОЛОВЕЙ» НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Вікторія Шульга

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено питання аналізу перекладу роману Крістін Генни «The Nightingale» на українську мову. Основний акцент зроблено на відтворенні стилю та змінах лексики, щоб передати образність й емоційність оригіналу.

Ключові слова: художній переклад, ідіостиль, перекладач, лексика, емоційність.

Переклад художніх творів є багатогранною галуззю літературознавства, яка сприяє міжкультурному обміну, а також забезпечує доступ до праць світової публіцистики різним мовним спільнотам. Художній переклад – це вид літературної творчості, у якій твір, написаний однією мовою, «оживає» в іншій, постає «вільним», «переспівом» (Гром'як, 1997: 717).

Основним завданням художнього перекладу є відтворення змісту, форми, основної ідеї та ідіостилю автора. Він вимагає збереження емоційного, естетичного та культурного забарвлення першоджерела, але й дозволяє адаптувати текст для сприйняття іншомовною аудиторією без втрати художньої цінності. Перекладач виступає посередником між мовами і співтворцем у новому контексті.

Роман «Соловей» – це багатогранна, глибоко емоційна оповідь про хороші та трагічні сторони людської природи на війні. Авторка розкриває різноманітність жіночого досвіду воєнного часу через долі двох сестер, Ізабель та Віанни, підкреслюючи, що героїзм проявляється не лише на полі бою, але й у щоденній боротьбі за виживання. Роман відтворює історії жінок, про чий подвиг ніхто не говорить, та їхні завзяті вибори заради порятунку своїх дітей та життя інших. Це також зворушливе, сміливе і жорстоко правдиве зображення нацистської окупації Франції та того, що це означало для всіх дружин, дочок і вдів, які залишилися позаду.

У межах дослідження здійснюється аналіз роману “The Nightingale”, авторства Крістін Генни, опублікованого у видавництві Pan Books у 2017 році, та україномовного перекладу нового, 4-го видання книги «Соловей» 2024 року видавництва «Наш Формат». Переклад здійснював Дмитро Кожедуб.

У перекладі роману простежується тенденція до використання лексики, максимально наближеної до українського мовного вжитку. Так, нейтральні слова англійського лексикону були замінені на вирази яскравого національного колориту: thieves – «зłodюжки», a strong man – «здоровань», a boy – «хлопчисько, юнак», a girl – «дівчисько», to know – «тямити», to do – «накоїти, утнути», ignored – «пропустив шпильку повз вуха», went – «пошкитильгала, попленталася», to argue with sb – «чубитися», to talk – «теревенити, гомоніти,

бубоніти, базікати», to say – «бовкнути», to understand – «второпати», to yell – «репетувати». Значна частина лексем несе розмовне або діалектне забарвлення: shutters передано як «фіранки», hand-rolled cigarettes – «самокрутки», windows – «шибки», a stone country house – «кам'яниця», change – «дрібняки», a trapdoor – «ляда», butcher's – «м'ясарня», bread – «паляниця», heels – «закаблуки», a cup – «філіжанка», the middle of the night – «глуна ніч», a dead man – «небіжчик». Ці перетворення демонструють милозвучність, різноманітність й образність української мови, багаті на зменшувально-пестливі, регіональні та літературні слова, що надають додаткового відтінку значення і підкреслюють емоційність мовлення героїв.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Гром'як Р., Ковалів Ю. Літературознавчий словник-довідник. Київ: Вид. центр «Академія», 1997. 752 с.

Генна К. Соловей. / переклад з англ. Д. Кожедуб. Київ : Вид-во Наш Формат, 2024. 460 с.

Hannah K. *The Nightingale*. London: Pan Books, 2017. 440 p.

*The theses outline the analysis of the Ukrainian translation of Kristin Hannah's novel **The Nightingale** (Соловей). The main focus is placed on the reproduction of style and lexical transformations aimed at conveying the imagery and emotional resonance of the original.*

Keywords: *literary translation, author's individual style, translator, lexis, emotionalism.*

КОГНІТИВНО-СЕМАНТИЧНИЙ ВИМІР ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ СТУДІЙ

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У СУЧАСНИХ ФРАНЦУЗЬКИХ МЕДІА-ТЕКСТАХ

Ірина Вовк

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто лексико-семантичні особливості репрезентації російсько-української війни у сучасних французьких медіа-текстах. Здійснено аналіз мовних засобів, за допомогою яких французькі ЗМІ конструюють уявлення про воєнні події, формують громадську думку та відтворюють оцінні судження. Висвітлено функціонування метафор, евфемізмів, експресивної та нейтральної лексики у дискурсі воєнної тематики. Визначено семантичні доміанти медіа-нарративу, що відображають ставлення до України, її народу та подій повномасштабної війни.

Ключові слова: *війна, французькі медіа, семантика, метафора, дискурс.*

Актуальність дослідження зумовлена тим, що війна стала центральною темою світового інформаційного простору. ЗМІ формують певну мовну картину світу, яка впливає на масову свідомість. У випадку французьких медіа особливо важливим є те, що вони виступають посередником між українською реальністю та європейською громадською думкою. Метою дослідження є аналіз лексико-семантичних засобів репрезентації російсько-української війни у французькому медіа-дискурсі та виявлення домінантних смислів. Методологія дослідження ґрунтується на принципах дискурс-аналізу, контекстуального аналізу та когнітивної лінгвістики. Матеріалом стали статті провідних видань *Le Monde*, *Le Figaro*, *Libération* за 2022–2024 роки.

Лексика війни та агресії. Французькі журналісти послідовно вживають терміни «invasion», «agression», «occupant», «crime de guerre». Вони не лише передають факти, а й конструюють морально-правову рамку, підкреслюючи порушення міжнародних норм. Частотність цих слів формує у читача стійке уявлення про однозначну відповідальність агресора.

Метафоричні моделі. Метафори надають текстам експресії: «l'ombre de la guerre» («тінь війни») акцентує постійне відчуття небезпеки; «bouclier de l'Europe» («щит Європи») метафорично підносить Україну як захисника європейських цінностей; «sœur de la résistance» («серце спротиву») персоніфікує

націю як цілісний організм. Такі образи створюють сильний емоційний ефект і впливають на ставлення читачів.

Евфемізми та маніпулятивні вислови. Зустрічаються формулювання «*opération militaire*», «*conflit armé*». Однак вони здебільшого передаються в лапках або з уточненням джерела (російські офіційні заяви). Це демонструє критичну позицію французьких медіа та дистанціювання від маніпулятивної лексики.

Експресивна та емоційна лексика. Французькі ЗМІ активно використовують слова з позитивною конотацією щодо українців («*courage*», «*héroïsme*», «*solidarité*») та негативною щодо Росії («*barbarie*», «*terreur*», «*dictature*»). Так формується чітке протиставлення: Україна – жертва і герой, Росія – агресор і руйнівник.

Семантичні доміанти. Головними смисловими доміантами є: героїзм і стійкість українського народу; гуманітарна катастрофа та біль мирного населення; міжнародна солідарність і підтримка; загроза європейській безпеці.

Терміносистема та прагматичні стратегії. У статтях широко вживається міжнародно-правова термінологія: «*crimes contre l'humanité*», «*droit international*», «*sanctions économiques*». Це надає дискурсу юридичної обґрунтованості та підсилює аргументацію. Водночас використання риторичних запитань («*Combien de temps l'Europe restera-t-elle unie?*») або апеляцій до емоцій («*images insoutenables*», «*témoignages bouleversants*») є прагматичними стратегіями впливу на читача.

Синтаксичні особливості. Тексти поєднують короткі емоційно насичені речення («*La guerre est là.*») із розгорнутими аналітичними конструкціями. Така структура забезпечує ритміку сприйняття: від емоційного потрясіння – до логічного пояснення.

Таким чином, французькі ЗМІ формують багат шарову картину війни, де фактична інформація поєднується з емоційним впливом і моральними оцінками. Отже, лексико-семантична репрезентація російсько-української війни у французьких медіа-текстах виявляє поєднання фактографічності та оцінності. За допомогою термінології, метафоричних моделей, експресивної лексики та прагматичних стратегій журналісти створюють цілісний наратив: Україна постає символом мужності та свободи, Росія – уособленням агресії. Це підсилює міжнародний дискурс солідарності з Україною та формує стійкий образ у європейській інформаційній свідомості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Le Monde. (2022–2024).

Libération. (2022–2024).

Le Figaro. (2022–2024).

The theses analyze the lexico-semantic peculiarities of representing the Russian-Ukrainian war in modern French media texts. The study highlights the linguistic means by which French mass media construct the perception of war events, shape public opinion, and express evaluative judgments. Particular attention is paid to war-related vocabulary, metaphors, euphemisms, and evaluative lexicon. The analysis also focuses on the use of international legal terminology, syntactic strategies,

and pragmatic tools of persuasion. Semantic dominants such as heroism, solidarity, and international security are identified as central to the media narrative.

Keywords: war, French media, semantics, metaphor, discourse, evaluation.

СЕМАНТИЧНЕ СТРУКТУРУВАННЯ КОНЦЕПТУ TOLERANZ

Тетяна Волощук

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено питання семантичного структурування концепту TOLERANZ у сучасному політичному дискурсі Німеччини та виявлено багатовимірну структуру цього концепту, що охоплює ідеї прийняття, взаємоповаги, свободи та суспільної злагоди.

Ключові слова: толерантність, концепт, політичний дискурс, семантичне поле, ядро, периферія.

Толерантність – одне з ключових понять, на яке спирається сучасне суспільство. Саме толерантність виступає запорукою збереження прав і свобод як окремої людини, так і суспільства загалом. Вона вважається однією з фундаментальних характеристик демократії. У Декларації принципів толерантності ЮНЕСКО підкреслюється: «Виховання толерантності має бути спрямоване на протидію впливам, які призводять до страху та відчуження щодо інших» (Declaration of Principles on Tolerance, 1995).

Семантичне поле концепту «TOLERANZ» у німецькому політичному дискурсі репрезентує багатозарову систему значень. У політичних промовах цей концепт постає не лише як мовний знак, а й як символічний маркер ціннісних пріоритетів демократичного суспільства.

У сучасному мовознавстві спостерігається значне розмаїття теоретичних підходів і методів аналізу семантичного поля. Вперше поняття «семантичне поле» було введено Г. Ібсеном у 1924 році в роботі „*Der Alte Orient und die Indogermanen*“, де воно визначалося як сукупність лексем, об'єднаних спільним змістом (Дашкова, 2020).

На основі цих підходів семантичне поле концепту TOLERANZ можна поділити на **ядро**, що включає безпосередні номінації (*Toleranz, Respekt, Akzeptanz, Anerkennung, Freiheit*) та **периферію**, до якої належать асоціативно пов'язані лексеми (*Vielfalt, Integration, Offenheit, Gleichberechtigung, Migration*), що конкретизують цінності толерантності в політичному контексті. Така структура дозволяє аналізувати, як політичні тексти формують уявлення про демократичні ідеали та соціальні пріоритети через мовну реалізацію концепту.

Безпосередня номінація цього концепту в політичних виступах та документах є чіткою та виразною. Наприклад, у публікації *Die Zeit* читаємо заголовок: „*Im Namen der Toleranz*“ (*Die Zeit*, 24.12.2024). Подібне пряме використання терміну підкреслює, що толерантність розглядається як

нормативний орієнтир: політики та медіа наголошують на її центральній ролі у суспільному житті та політичній культурі.

Периферійні елементи концепту мають більш складний характер. У периферії толерантність постає як межа дозволеного: вона перестає бути виключно позитивною цінністю. Наприклад, у виступі Федерального міністерства внутрішніх справ звучить формула: «Null Toleranz gegenüber Angriffen auf unseren Staat und unsere Demokratie» (dbb Jahrestagung 2023, Rede der Bundesministerin des Innern).

У цьому випадку толерантність визначається не як прийняття, а як категоричне неприйняття певних дій. Подібна семантика зустрічається також у контексті боротьби проти дискримінації: у матеріалах МЗС згадується, що суспільство не повинне демонструвати «Toleranz gegenüber Muslimfeindlichkeit und Rassismus», адже толерантність не може означати замовчування чи ігнорування таких проявів (Auswärtiges Amt).

Поділ ядра й периферії проявляється і в дискурсі засобів масової інформації. У Spiegel підкреслюється, що слово *Toleranz* має позитивну конотацію, але водночас може означати й «dulden» – терпіти. Тут підкреслюється подвійність концепту: з одного боку, це активне визнання права на іншість, а з іншого – пасивне терпіння, що може перерости у байдужість або навіть у ризик толерування нетолерантних позицій. Виникає питання: «Kann man Schwule und Schwulenhasser gleichermaßen tolerieren?» – чи можливо толерувати тих, хто сам нетерпимий (Spiegel Online). Це показує, що периферія концепту охоплює дискусії про межі допустимого, де толерантність набуває амбівалентного характеру.

У політичних текстах концепт *Toleranz* часто використовується у зв'язку з протидією екстремізму, дискримінації та злочинам на ґрунті ненависті. Так, у матеріалах Antidiskriminierungsstelle наголошується на необхідності закріплення рівності та різноманіття в законодавстві, зокрема йдеться про доповнення Конституції пунктом про заборону дискримінації за сексуальною ідентичністю (Antidiskriminierungsstelle des Bundes). Ще недавно ця тема належала радше до периферії, однак тепер вона поступово переходить у ядро концепту толерантності.

Вираз «Null Toleranz» чітко встановлює межу між тим, що може бути об'єктом прийняття, і тим, що категорично виключається з цього кола. Особливу увагу заслуговує питання динаміки зміщення меж ядра і периферії. У сучасному німецькому суспільстві ці межі є рухомими: ідеї, що раніше розглядалися як периферійні або навіть неприйнятні, можуть інтегруватися до ядра. Прикладом є рух за права ЛГБТ+, а також активна боротьба проти расизму, які стали базовими елементами державної політики та суспільних цінностей. При цьому у сфері політики безпеки, навпаки, відбувається звуження ядра: будь-які прояви екстремізму чи нападів на державу категорично відкидаються, і тут толерантність визначається радше через її межі.

Таким чином, концепт *Toleranz* у сучасному німецькому дискурсі має багатовимірну структуру. У ядрі знаходяться універсальні цінності – прийняття різноманітності, повага до прав людини, свобода слова й віросповідання.

Периферія ж формується навколо дискусійних, граничних ситуацій, де толерантність або трансформується у негативний аспект «терпіння», або ж зовсім зникає у вигляді «Null Toleranz». Ця подвійність виявляє внутрішнє напруження між ідеалом включення та необхідністю обмеження, яке визначає сучасне суспільне й політичне бачення толерантності у Німеччині.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Antidiskriminierungsstelle des Bundes. Ataman: Halbzeit-Bilanz der Regierung bei zentralen gesellschaftspolitischen Vorhaben «ausbaufähig» [Електронний ресурс]. – 21.12.2023. – Режим доступу: https://www.antidiskriminierungsstelle.de/SharedDocs/aktuelles/DE/2023/20231221_halfzeitbilanz.html?utm_source

Auswärtiges Amt. Erklärungen des Auswärtigen Amtes in der Regierungspressekonferenz vom 30.06.2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.auswaertigesamt.de/de/newsroom/regierungspressekonferenz/2605572?utm_source

Bundesregierung. Kanzler kompakt: Keine Toleranz für Hass und Gewalt [відео]. – Режим доступу: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/archiv-bundesregierung/archiv-mediathek/kanzlerkompakt-keine-toleranz-fuer-hass-dgs-2291476>

Declaration of Principles on Tolerance adopted by the General Conference of UNESCO at its twenty-eighth session in Paris, on 16 November 1995. URL: <https://www.oas.org/dil/1995%20Declaration%20of%20Principles%20on%20Tolerance%20UNESCO.pdf>

Дашкова К.В. Поняття «лексико-семантичне поле» і його структура. Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 33. С. 56–60

Federal Ministry of the Interior (Bundesministerium des Innern, BMI). Faeser – Rede beim Deutschen Bauernbund Jahres-tag 2023. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/reden/DE/2023/faeser-20230109-dbb-jt.html?utm_source

Korpora im DWDS. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dwds.de/r>

Spiegel Online. *Spiel ohne Grenzen* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.spiegel.de/kultur/spiel-ohne-grenzen-a-80e7c20e-0002-0001-0000-000059673742>

The theses outline the issue of the semantic structuring of the concept TOLERANZ in contemporary German political discourse and reveal its multidimensional nature, encompassing the ideas of acceptance, mutual respect, freedom, and social harmony.

Keywords: *tolerance, concept, political discourse, semantic field, core, periphery.*

ВПЛИВ РЕГІОНАЛЬНИХ МОВ НА ОРФОЕПІЧНУ НОРМУ СУЧАСНОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

Галина Воронько

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах висвітлюється питання формування орфоепічної норми сучасної французької мови під впливом регіональних мов. Особливо звертається увага на фонетичні прояви регіональних впливів та їх соціокультурний аспект.

Ключові слова: *орфоепія, голосні, приголосні, мовлення, регіональні мови.*

Французька мова формувалася внаслідок тривалого контакту з численними регіональними ідіомами, серед яких особливе місце займають *occitan*, *breton*, *alsacien*, *corse*, *basque*, *flamand*, *picard* тощо. Політика мовної уніфікації, започаткована ще у XVII ст., мала на меті встановлення єдиної літературної та орфоепічної норми. Проте, попри офіційне домінування паризької вимови як престижного зразка, регіональні мовні традиції й дотепер чинять відчутний вплив на орфоепію сучасної французької мови.

Слід зазначити, що у процесі становлення французької орфоепії парижський варіант або так званий *accent parisien* став критерієм культурної престижності, тоді як регіональні акценти розглядалися як провінційні або другорядні. Поряд з тим, реальна мовна ситуація демонструвала сталі прояви регіональних особливостей: носії з різних частин Франції вносили до французької вимови свої артикуляційні та інтонаційні риси. В результаті, навіть за умов стандартизації, регіональні впливи продовжували зберігатися на фонетичному рівні.

Звернемо увагу на те, що регіональні мови істотно позначилися на варіативності вокалізму. Особливо у південних регіонах (*Occitanie*, *Provence*) спостерігається тенденція до чіткішої вимови відкритих голосних [ɛ], [ɔ], тоді як у північному стандарті вони часто редукуються або наближаються до закритих [e], [o] (Walter, 1988); в свою чергу у мовців із *Bretagne* та *Corse* помітне збереження ненаголошених голосних, що контрастує з редукцією у стандартній вимові. Для жителів регіонів, які використовують *alsacien* чи *flamand*, характерна твердіша артикуляція задньоязикових приголосних [k], [g], а також збереження тремтливості [r], що протиставляється парижському гортанному [ʁ] (Durand, Laks & Luche, 2009). Зазвичай, у баскському мовному середовищі зберігається апікальний [r], який істотно відрізняється від стандартного.

Зазначимо також, що різні регіональні мови Франції мають свої інтонаційні та ритмічні особливості. Так, наприклад, мовлення носіїв із південних регіонів (*occitan*, *corse*) відзначається мелодійністю та протяжними інтонаційними контурами, наближеними до «співучого» стилю; у північних регіонах (*picard*, *normand*) переважає швидший темп і більш рівна інтонація.

Одночасно, важливим є також соціолінгвістичний аспект деяких регіональних акцентів. Упродовж XIX–XX ст. вважалося, що «правильна вимова» тотожна паризькій нормі, тоді як усі відхилення сприймалися як «дефекти». Проте у другій половині XX ст. у французькому суспільстві поширилася ідея *égalité des accents* («рівність акцентів»), яка відображала переосмислення ролі регіонального мовного різноманіття як культурної цінності (Pooley, 1996). Сьогодні у медійному просторі дедалі частіше використовуються регіональні акценти, що сприяє їхній соціальній легітимації. Водночас у сфері освіти, політики та офіційного спілкування зберігається орієнтація на нейтральний парижський варіант.

Усе вище сказане означає те, що регіональні мови Франції справляють системний і тривалий вплив на орфоепію сучасної французької мови. Вони зумовлюють варіативність у вимові голосних, приголосних, інтонаційних моделях і ритміці мовлення. Попри офіційне домінування паризького стандарту,

багатство регіональних акцентів поступово набуває статусу культурного маркера і стає невід'ємним елементом мовної ідентичності французів.

Загалом, орфоепічна норма сучасної французької мови є результатом взаємодії між централізованою стандартизацією та живим регіональним різноманіттям, що відображає багатомовність і культурну глибину Франції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Walter, H. *Le français dans tous les sens*. Paris: Robert Laffont, 1988. 418 p.

Lodge, R. A. *A Sociolinguistic History of Parisian French*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 290 p.

Durand, J., Laks, B. & Lyche, C. *Le français parlé: phonologie, variation et accents*. Paris: Hermès, 2009. 340 p.

Pooley, T. *Le français régional: usages et attitudes*. Paris: Didier, 1996. 157 p.

The theses address the issue of the formation of the orthoepic norm of modern French under the influence of regional languages. Particular attention is paid to the phonetic manifestations of regional influences and their sociocultural dimension.

Keywords: orthoepy, vowels, consonants, speech, regional languages.

ПАРАДИГМА ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ ВІЛЬНОГО НЕПРЯМОГО ДИСКУРСУ У РОМАНІ РОБЕРТА ГЕЛБРЕЙТА «THE CUCKOO'S CALLING»

Романна Гризлюк

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах представлено парадигму лексичних та синтаксичних засобів вільного непрямиого дискурсу у романі Роберта Гелбрейта «The Cuckoo's Calling», з'ясовано механізми поєднання авторського наративу та внутрішнього мовлення, які забезпечують психологізацію персонажів та відтворення їхньої рефлексії.

Ключові слова: вільний непрямий дискурс, психологізація, інверсія, парцеляція, еліпсис.

Вільний непрямий дискурс (ВНД) розширює можливості зображення суб'єктивного сприйняття реальності, сприяє багатоголосю тексту та формуванню поліфонії, а також посилює емоційність та експресивність оповіді.

Згідно з Ю. Починок, непрямий вільний дискурс – це «тип дискурсу, який використовується для представлення висловлення чи думки персонажа, ... не містить прикінцевих реченневих компонентів, виявляє деякі своєрідності мовлення героя, протиставлені формам першої та третьої особи, хоч іноді може застосовуватися і в таких формах» (Починок, 2023: 66).

У романі Роберта Гелбрейта «The Cuckoo's Calling» ВНД виступає механізмом психологічної характеристики персонажів та поєднання авторського і внутрішнього голосів. Це дає змогу передавати думки, емоції та реакції героїв

без спеціальних маркерів прямої чи непрямой мови, завдяки чому створюється ілюзія безпосереднього доступу до їхнього свідомого й підсвідомого світу. У тексті роману оповідач часто відмовляється від типових конструкцій (*he said, she thought*), у результаті чого створює для читача індивідуальне сприйняття подій. Наприклад, у фразі «*It had been, in Robin's view, the most perfect proposal, ever, in the history of matrimony*» (Galbreith, 2013: 12) емоційна гіпербола відображає стан Робін Еллакотт. А типові розмірковування детектива Страйка про правдивість свідчень демонструє інший приклад: «*Why would she tell the truth on the essential point, but surround it with easily disproven falsehoods?*» (Galbreith, 2013: 146).

Лексичний аналіз засвідчив п'ять провідних семантичних полів, які утворюють парадигму ВНД у романі (лексика емоцій та почуттів, лексика оцінки та суджень, лексеми фізичного стану та відчуттів, лексика повсякденності та деталей, лексика пам'яті та рефлексії). Найбільшу кількість прикладів становить лексика емоцій та почуттів (27,1%), яка передає інтенсивність переживань персонажів за допомогою гіперболізованих та образних виразів. Наприклад, читач отримує розуміння тривожного розуму детектива Страйка і його страху за хоча прямо не сказано, що він це думав у той момент: «*Charlotte would have reached the underground by now. One of the insane thoughts that had propelled him after her had been fear that she would throw herself on the tracks*» (Galbreith, 2013: 18). Також у великій кількості прикладів ВНД було виявлено лексику оцінки та судження (25%), яка відтворює суб'єктивні погляди героїв на події, людей та предмети, часто з іронічним забарвленням. Наприклад, ВНД прямо вводить читача в думки детектива Страйка, не вдаючись до прямої мови: «*... because he had hoped that he might find the surname of the elusive Rochelle somewhere in the entrance log's pages*» (Galbreith, 2013: 155).

Синтаксичний рівень ВНД у романі також має низку характерних ознак, які відрізняють його від авторського нарративу. Провідне місце посідають риторичні запитання, на які припадає 45,5% зафіксованих прикладів. У романі риторичні запитання найчастіше підкреслюють аналітичний склад розуму детектива Страйка, його прагнення зрозуміти мотивацію іншої людини, наприклад: «*Was it over, really over, this time?*» (Galbreith, 2013: 35). Неповні речення (19,5%) відтворюють фрагментарність мислення та ефект спонтанності: «*Exhausted, sore and hungry...*» (Galbreith, 2013: 19). Інверсія (10,4%) дозволяє створювати ефект внутрішньої напруги, надавати реплікам експресивності та посилювати емоційне забарвлення тексту: «*Not that it matters, she reminded herself, typing furiously, and with uncharacteristic inaccuracy*» (Galbreith, 2013: 317). В той же час, парцеляція (11,7%) створює ефект імпульсивності та внутрішньої напруги, розщеплюючи синтаксично цілісні структури на ритмічно незалежні фрагменти: «*Cigarette finished, he ambled off down Oxford Street to kill time until the Temporary Solution had left, and he could sleep in peace*» (Galbreith, 2013: 42). Еліптичні конструкції (12,9%) наближують текст до природного внутрішнього мовлення. Наприклад: «*Not that it matters, she reminded herself, typing furiously, and with uncharacteristic inaccuracy. You're leaving in a week's time.*» (Galbreith, 2013: 317). У цьому прикладі еліipsis робить фразу схожою на швидке внутрішнє заперечення, відображаючи спробу Робін применшити свої переживання.

Отже, парадигма засобів вираження вільного непрямого дискурсу у романі «The Cuckoo's Calling» поєднує багатство лексичних груп та різноманітність синтаксичних конструкцій, завдяки чому забезпечується глибока психологічна характеристика персонажів, краще передається їхній емоційний стан та внутрішні оцінки без прямого цитування. Таким чином Р. Гелбрейт досягає високого ступеня занурення читача у художній світ роману.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Починюк Ю. М. Міждисциплінарний тезаурус літературознавчих термінів і понять. Тернопіль : Навч. кн. - Богдан, 2023. 464 с.

Galbraith R. The cuckoo's calling. New York : Mulholland Books, 2013. 388 p.

The theses present the paradigm of lexical and syntactic means of free indirect discourse in Robert Galbraith's novel «The Cuckoo's Calling», clarify the mechanisms of combining the author's narrative and internal speech, which ensure the psychologization of characters and the reproduction of their reflection.

Keywords: free indirect discourse, psychologization, inversion, parcellation, ellipsis.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ТА ІДІОМ У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ МАРКА ТВЕНА «ПРИГОДИ ТОМА СОЙЄРА»)

Юлія Дудіна

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Художній переклад є ключовим засобом міжкультурної комунікації, оскільки дає змогу не лише ознайомитися з текстом іншою мовою, а й зрозуміти культурні, історичні та національні особливості іншого народу. Особливу складність становить переклад фразеологізмів та ідіом, адже вони зберігають образність, емоційність і культурні асоціації, які формують атмосферу твору. Їхнє відтворення ускладнюється відсутністю прямих відповідників, культурною специфікою та багатозначністю в контексті. Саме тому переклад фразеологізмів та ідіом у романі Марка Твена «Пригоди Тома Соєра» потребує особливої уваги, оскільки вони передають дух епохи та відображають традиції американського суспільства.

На думку С. Гренже та Ф. Менье, фразеологізм, або ж фразеологічна одиниця, – це лексико-граматичне утворення, яке складається щонайменше з двох компонентів, організованих за принципом словосполучення чи речення. Водночас така одиниця не підлягає поділу на окремі лексичні елементи, оскільки характеризується сталою структурою та усталеним складом, а її значення сприймається як єдине ціле. Використовуючись у мовленні, подібні конструкції зберігають свою незмінність [5, с. 21]. Як зазначають О. Бігун та Т. Григор'єва, ідіома – це словосполучення, у якому виникає нове, переносне значення, що не

може бути виведене із буквального значення окремих його складових. Ідіоми функціонують як особливі вирази, сенс яких не піддається прямому перекладу чи тлумаченню, проте вони активно використовуються носіями мови у повсякденній комунікації [1, с. 196].

Переклад фразеологізмів та ідіом у художніх текстах базується на принципі максимальної наближеності до оригіналу. Найоптимальнішим вважається використання повних або часткових відповідників у мові перекладу, що дозволяє зберегти зміст і художню виразність твору. Якщо таких відповідників немає, перекладач може застосувати подібні за значенням вирази чи вдаватися до описового перекладу, який пояснює зміст [2, с. 77].

МаркТвен «Пригоди Тома Соєра» («The Adventures of Tom Sawyer») написав у 1876-х р., який згодом став настільки популярним, що його було перекладено багатьма мовами світу і українською мовою також. Популярними є переклади М. Загірньої (1907 р.) та В. Митрофанова (2010 р.), при цьому переклад М. Загірньої був спрямований на те, щоб зацікавити читача, який уперше знайомився зі світовою літературою українською мовою, тому в її версії відчутна більша увага до емоційності та стилістичної виразності. Натомість переклад В. Митрофанова тяжіє до літературних норм, у ньому менше фразеологізмів та ідіом, що надає текстові більш книжного звучання.

У перекладі М. Загірньої фразеологізм «*can't I never learn anything*» подано як «*і як я досі не звикла*», а ідіома «*hang the boy*» – як «*от шибеник*», що зберігає емоційний зміст вислову [4, с. 9]. В. Митрофанов інтерпретує той самий вираз через «*ну й розбишака ж*» і додає вигук «*хай йому абищо*», підсилюючи роздратування тітки Поллі [5, с. 12]. У перекладі М. Загірньої фразеологізм «*get her tongue again*» передано як «*не зробила з цього політики*», що частково спотворює зміст, тоді як фразеологізм «*you'd been into some other owdacious mischief*» відтворено у формі «*ти запевне чим іншим заробив кару*», досить близький до оригіналу [4, с. 30]. В. Митрофанов інтерпретує «*get her tongue again*» як «*коли до тітки вернулася мова*», що є точним функціональним відповідником, а другий фразеологізм перекладає як «*не може такого бути, щоб ти не утнув чогось*», що передає і зміст, і емоційність оригіналу [5, с. 33]. У перекладі М. Загірня надала тексту більш розмовного забарвлення: ідіому «*tend to your own business*» вона замінила народним висловом «*не сунь носа до чужого проса, а то щоб не було тобі вавки*», додаючи другу частину, якої в оригіналі не було. Ідіому «*blow-out*» перекладено буквально як «бенкет». Таким чином, перекладачка поєднала контекстуальну заміну з елементами додавання та буквального перекладу [4, с. 284]. Натомість В. Митрофанов зберіг зміст і стиль оригіналу: «*tend to your own business*» він передає як «*не лізь куди тебе не просять*», а «*blow-out*» замінює на «*збіговисько*», використовуючи стилістичну компенсацію [5, с. 283]. При перекладі фразеологізму «*pon thy word and honour*» М. Загірня надала висловлюванню більшої емоційності – передала як «*присягаюся*», а розповідне речення замінила окличним, що підкреслило відчай героя [4, с. 101]. Натомість В. Митрофанов використав вираз «*клянусь честю*», застосувавши смисловий розвиток, який віддаляє переклад від буквального значення [5, с. 107]. М. Загірня переклала фразеологізм «*becoming insufferably*

'*stuck up*'» як «*позадирали кирпи і вкинулися в страшенні хвастоці*», застосувавши смисловий розвиток і відступивши від буквального варіанту [4, с. 160]. В. Митрофанов відтворив його як «*стали «задаватися» просто нестерпно*», використавши конкретизацію та зберігши тональність оригіналу, тобто його переклад точніше передає стиль і емоційність автора [5, с. 163]. М. Загірня переклала ідіому «*show off*» як «*силувався звернути на себе її увагу*», використавши контекстуальну заміну та смисловий розвиток [4, с. 28]. В. Митрофанов передав її як «*виставлятися*», що точніше відповідає оригіналу й додає розмовності [5, с. 33]. Фразеологізм «*in order to win her admiration*» М. Загірня переклала як «*звеселити її всякими дивними штуками*», знижуючи емоційність, тоді як В. Митрофанов – «*щоб зачарувати її*», що ближче до стилю Марка Твена [4, с. 28; 5, с. 33].

Порівняння перекладів фразеологізмів та ідіом роману Марка Твена «Пригоди Тома Соєра» свідчить, що М. Загірня надавала тексту більш народного й розмовного звучання, використовуючи стратегію «одомашнення», стилістичні заміни, додавання та смисловий розвиток. Що зробило переклад жвавим, проте інколи віддаляло його від буквального змісту оригіналу. Натомість В. Митрофанов прагнув зберегти автентичність стилю Марка Твена, застосовуючи конкретизацію, компенсацію й точніші відповідники фразеологізмів та ідіом, а тому його переклад вирізняється більшою експресивністю та природністю, водночас відтворюючи як емоційність, так і смислову точність авторського тексту. Отже, обидва перекладачі зуміли передати атмосферу твору, однак М. Загірня зосередилася на наближенні тексту до українського читача, тоді як В. Митрофанов – на збереженні стилю та інтонацій Марка Твена.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бігун О. Є., Григор'єва Т. Ю. Лінгвістичні інтерпретації термінів «ідіома» та «фразеологічна одиниця». Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації: збірник наукових праць / За заг. ред. В. В. Жуковської, В. О. Папіжук. Житомир: Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2017. С. 195-196. URL: [http://eprints.zu.edu.ua/26311/1/збірник%20студ%20робіт%20конф%202017%20\(2\).pdf#page=195](http://eprints.zu.edu.ua/26311/1/збірник%20студ%20робіт%20конф%202017%20(2).pdf#page=195)
2. Смаглій В. М. Аналіз особливостей англійських фразеологізмів і їхнього перекладу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія. Філологія. 2015. №17 (2). С. 76-78. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvmgu_filol_2015_17\(2\)_26.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvmgu_filol_2015_17(2)_26.pdf)
3. Твен Марк. Пригоди Тома Соєра: пер. з англ. В. І. Митрофанов. Київ: Махаон-Україна, 2010. 296 с.
4. Твен Марк. Пригоди Тома Соєра: пер. з англ. М. Загірня. Київ. 1907. 295 с.
5. Granger S., Meunier F. Phraseology: An interdisciplinary perspective. Amsterdam: John Benjamins, 2018. 423 p.
6. Twain Mark. The adventures of Tom Sawyer. Chicago, Illions; Cincinnati, Ohio. The American Publishing Company. 1884. 246 p.

ВЕРИФІКАЦІЯ СВІТІВ ТЕКСТУ У РОМАНІ РОБЕРТА ГЕЛБРЕЙТА «THE CUCKOO'S CALLING»

Наталія Зазуляк

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено способи верифікації текстового світу у романі Роберта Гелбрейта «*The Cuckoo's Calling*». Розглянуто поєднання реальних топонімів Лондона, соціальних практик та процедур детективного розслідування з вигаданими подіями для забезпечення когерентності та правдоподібності художнього наративу.

Ключові слова: верифікація, текстовий світ, Лондон, топонім, достовірність, детектив.

Теорія світу тексту є когнітивним підходом до аналізу дискурсу, який розглядає, як читачі та слухачі конструюють ментальні моделі світу на основі тексту. Вона була розроблена Полом Вертом (Werth, 1999) та Кетрін Еммотт (Emmott, 1997), а пізніше розширена Джоанною Гевінс (Gavins, Lahey, 2016).

Досліджувана теорія розглядає процес взаємодії між автором, читачем, текстом і контекстом як механізм конструювання значення. У межах цього підходу текстові світи сприймаються як когнітивні структури, що містять уявні об'єкти, події та учасників, хоча вони можуть суперечити досвіду реального світу. Крім того, у межах текстового світу існують суб'єктивні ментальні простори персонажів, які формують додаткові рівні моделювання реальності. Необхідність верифікації світу тексту пояснюється потребою встановлення його правдоподібності.

Верифікація світів тексту в романі Роберта Гелбрейта «*The Cuckoo's Calling*» дозволяє розглянути поєднання реального Лондона з вигаданими елементами сюжету, доводячи, що детально описане міське середовище стає засобом створення переконливого та правдоподібного наративу. Географічна точність простору (від площі Пікаділлі, Оксфорд-стріт і Денмарк-стріт до лікарні Сент Томас) забезпечує автентичність, тоді як введення вигаданих топонімів та імен (наприклад, модельного агентства «*Athena*») формує самостійний текстовий світ, який не потребує буквальної перевірки, але залишається когерентним у межах твору. Наприклад, за допомогою опису Оксфорд-стріт у романі створюється можливий світ, де в дійсно існуючому місці відбувались вигадані події, реальність яких читач не може перевірити: «*She was always b-beautiful. She was d-discovered in Oxford Street, out shopping with my mother. Taken on by Athena. It's one of the most prestigious agencies*» (Galbreith, 2013: 25).

Втім, «*Athena*» – вигадана назва, яка слугує фікційним маркером гламурного світу моди. Тобто, сцена верифікується в межах тексту – Оксфорд-стріт як місце «відкриття» модельним скаутом додає автентичності, а емоційність мовця підкреслює значущість Лули для сюжету.

Окрім того, атмосферу сучасного Лондона підсилюють описи характерної погоди, звукового ландшафту, транспорту, а також соціальних контрастів між елітними районами й буденністю детективного офісу. У романі можна знайти згадки про гул автомобільних двигунів, дорожні роботи, сирени швидкої допомоги чи відлуння голосів у підземці, що створює ефект повного занурення у простір великого міста: «*The junction of Tottenham Court and Charing Cross Roads was still a scene of devastation, with wide gashes in the road, white hardboard tunnels and hard-hatted builders. Strike traversed the narrow walkways barricaded by metal fences, past the rumbling diggers full of rubble, bellowing workmen and more drills, smoking as he walked.*» (Galbreith, 2013: 216).

Соціально-культурний контекст відтворено через модну індустрію, журналістику та детективну діяльність, кожна з яких постає як «можливий світ», що поєднує реалістичні механізми функціонування з вигаданими подіями. Модельний бізнес та преса подаються як середовище одночасно гламурне та експлуататорське, де трагедія стає медійним продуктом. Журналістика відображена як інституція, яка конструює суспільну думку, маніпулює фактами та створює сенсації. Так, висвітлення смерті Луї Лендрі у засобах масової інформації підкреслює безпринципність таблоїдної журналістики, яка спекулює на особистих трагедіях, створюючи сенсації без належного аналізу фактів: «*The press had seized with glee upon a story that had angles aplenty, and everything they loved best*» (Galbreith, 2013: 403).

У той же час, детективна практика Корморана Страйка демонструє реалістичні методи спостереження, аналізу доказів і допиту свідків, уникаючи гіперболізації та невинуватених сюжетних збігів. Окрема увага приділена юридичним аспектам і роботі поліції, яка діє відповідно до британських процесуальних норм: дотримання реальних протоколів, обмеження доступу приватного детектива до офіційних матеріалів, необхідність беззаперечних доказів для перегляду справи.

Отже, стратегії верифікації світів тексту у романі «*The Cuckoo's Calling*» полягають у поєднанні топографічної точності, детальної побутової конкретики та правдоподібного відтворення соціальних практик. Завдяки цьому у читачів формується відчуття реального існування описаних подій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Werth P. Text worlds: representing conceptual space in discourse. Longman, 1999. 390 p.
Emmott C. Narrative comprehension. A discourse perspective. Clarendon Press, 1997. 320 p.
Gavins J., Lahey E. World building in discourse. World building: discourse in the mind. London and New York, 2016. P. 1–13.
Galbraith R. The cuckoo's calling. New York : Mulholland Books, 2013. 388 p.

The theses outline the methods of verifying the textual world in Robert Galbraith's novel «The Cuckoo's Calling». It examines the combination of real London toponyms, social practices, and procedures of detective investigation with fictional events to ensure coherence and plausibility of the artistic narrative.

Keywords: verification, text world, London, toponym, authenticity, detective.

ОБРАЗ «FAMOUS DETECTIVE» В ФІЛЬМІ «SHERLOCK HOLMES»: КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ

Діана Керч

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто когнітивно-прагматичний аспект образу відомого детектива у фільмі Гая Річі «*Sherlock Holmes*» (2009). Виявлено ключові метафоричні моделі, які структурують концепт «DETECTIVE», і проаналізовано їхню роль у формуванні культурно значущого образу героя.

Ключові слова: концепт, когнітивна метафора, прагматика, образ детектива, кінодискурс.

У сучасній лінгвістиці концептуальна метафора розглядається як базовий механізм когнітивної інтерпретації реальності. Дж. Лакофф і М. Джонсон визначають метафору як «засіб мислення і пізнання, що дозволяє переносити структури з конкретної сфери досвіду на абстрактну» (Lakoff & Johnson, 1980). З. Кьовечеш наголошує, що метафора є не лише мовним явищем, а й когнітивним інструментом, який формує концептуальну систему людини (Kövecses, 2002).

В українській когнітивній традиції О. Селіванова розглядає метафору як «когнітивний механізм вторинної номінації, що забезпечує концептуалізацію та категоризацію дійсності» (Селіванова, 2008: 215). На думку О. Воробйової, концептуальна метафора виступає «засобом формування і модифікації концептів у мовній свідомості» (Воробйова, 2011: 54). О. Лисанець підкреслює, що вона дозволяє «виявити системні зв'язки між семантичними сферами та інтерпретувати художні образи» (Лисанець, 2016: 168).

Таким чином, у когнітивно-прагматичному аспекті метафора виконує як пізнавальну, так і комунікативну функцію, задаючи рамки інтерпретації для реципієнта. Це особливо актуально при створенні культурно значущих персонажів, зокрема образу відомого детектива Шерлока Холмса.

Аналіз фільму «*Sherlock Holmes*» (2009) дозволив виокремити кілька ключових метафоричних моделей, що формують концепт «DETECTIVE»:

1. DETECTIVE IS A BEAST.

«*Holmes is shining, magnificent, wholly alive*» (Sherlock Holmes, 2008), Холмс уподібнюється до вовка чи яструба, що символізує його здатність переслідувати злочинця з невпинною точністю.

2. DETECTIVE IS A THINKER.

Метафора підкреслює його дедуктивне мислення та дистанціювання від емоцій: «*emotion is the enemy of reason*» (Sherlock Holmes, 2008).

3. DETECTIVE IS A LIGHT IN THE DARKNESS.

«*Gas hisses audibly, the lamp ignites, casts a pool of light...*» (Sherlock Holmes, 2008), символіка світла уособлює пізнавальну функцію героя, який розкриває злочини й розсіює «темряву невідання».

4. DETECTIVE IS A FIGHTER.

У бойових сценах Холмс постає не лише мислителем, а й воїном, що захищає суспільство від хаосу й зла. «*Holmes fights with cold control, using a lethal – and very modern – mix of martial arts, boxing and street fighting*» (Sherlock Holmes, 2008)

5. DETECTIVE IS A RECLUSE AND A MASTER OF DISGUISE.

«*What's the point? Crime is ordinary. Life is ordinary. This world is ... ordinary. And I have no place in it*», «*Holmes takes the man's bowler hat and places it on his own head, significantly changing his silhouette*» (Sherlock Holmes, 2008). Ці метафори акцентують його самодостатність і водночас здатність перевтілюватися, залишаючись невидимим для оточення.

Усі зазначені метафори виконують когнітивну функцію (структурують концепт), емоційну (створюють образ харизматичного, але суперечливого героя) та комунікативну (допомагають глядачеві інтерпретувати персонажа як культурний символ).

Отже, образ Шерлока Холмса у фільмі Гая Річі постає як багатовимірний когнітивний конструкт, у якому поєднано логіку, інтуїцію, боротьбу й символічне «світло істини».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Kövecses, Z. (2002). *Metaphor: A practical introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Лисанець, О. (2016). Когнітивна семантика і концептуальна метафора. *Мовні і концептуальні картини світу*, 55, 165–172.
- Селіванова, О. (2008). *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми*. Полтава: Довкілля-К.
- Воробйова, О. (2011). Концептуальна метафора в сучасній лінгвістиці. *Когнітивні студії*, 4, 52–57.
- Sherlock Holmes. 2009. *Netflix*. URL: <https://www.netflix.com/ua/title/70110558>
- Sherlock Holmes. Script. March 14, 2008. URL: <https://indiegroundfilms.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/01/sherlock-holmes-2009-mar-14-2008-revised-1st.pdf>

In the theses, the cognitive-pragmatic aspect of the image of the famous detective in Guy Ritchie's film Sherlock Holmes (2009) is examined. The key metaphorical models that structure the concept of "detective" are identified, and their role in shaping the culturally significant image of the protagonist is analyzed.

Keywords: *concept, cognitive metaphor, pragmatics, detective image, film discourse.*

ПРОКСИМІЗАЦІЯ ЗАГРОЗИ В ДЕБАТАХ ПРО ПРАВА НА ЗБРОЮ У США У КОНСЕРВАТИВНІ ТА ЛІБЕРАЛЬНІ МЕДІА

Назар Кобзар

Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів

У тезах окреслено застосування теорії проксимізації для аналізу консервативних та ліберальних медійних наративів у дебатах про права на зброю в США.

Ключові слова: теорія проксимізації, консервативні медіа, ліберальні медіа, наратив права на зброю, конструювання загрози

Створення відчуття загрози є одним із потужних інструментів впливу політичного дискурсу та медіа на аудиторію. У межах когнітивно-дискурсивної парадигми, розробленої Крістофером Гарттом, ця розвідка досліджує, як мовні засоби формують сприйняття та уявлення адресата. Для цього використовуємо теорію проксимізації (Proximization theory by Piotr Cap), яка пояснює, як дискурс наближає загрозу до адресата у просторі, часі та ціннісному вимірах. У дебатах про права на зброю у США теорія дозволяє показати, як медіа та політики через мову створюють уявлення про «невідкладну небезпеку», впливаючи на сприйняття проблеми різними групами населення. Загроза може постати як близька до особистого життя читача, так і як термінова суспільна проблема, що потребує негайної уваги. Усвідомлення механізмів проксимізації допомагає зрозуміти, чому дебати про права на зброю часто стають емоційно забарвленими та поляризованими.

Консервативні та ліберальні медіа по-різному інтерпретують поняття загрози, що відображається у виборі мовних стратегій та наративів. Такі видання, як *Fox News*, *Breitbart* і *Newsmax*, часто представляють загрозу як обмеження особистих свобод громадян. Вони підкреслюють, що уряд або законодавство про обмеження використання зброї можуть забрати право на зброю, тоді як Друга поправка до конституції США є фундаментальною цінністю для американців. Через мовні формулювання та риторичні прийоми – наприклад, словосполучення «attack on rights», «attack on the second amendment», «slippery slope» (у контексті пропонуваного запровадження психологічних тестів при купівлі зброї) або «your freedoms are at risk» – загроза наближається до особистого простору аудиторії. Таким чином, ці медіа створюють уявлення про термінову потребу захистити свободу, роблячи проблему близькою та особисто значущою для читача.

Ліберальні медіа, такі як *The New York Times*, *CNN* і *MSNBC*, трактують загрозу по-іншому, зосереджуючись на безпосередній небезпеці для життя та безпеки громадян. Через мовні засоби – такі як слова та фрази «imminent threat», «public safety», «gun violence crisis» – вони підкреслюють, що зброя є реальною і близькою загрозою, яка впливає на суспільство та окремі громади. Проксимізація в їхніх наративах реалізується через час і простір: загроза постає як актуальна, невідкладна і така, що потребує швидкої реакції. Через мову ліберальні медіа створюють відчуття безпосередньої загрози для життя людей, формуючи в аудиторії потребу у контролі над зброєю та активних діях щодо її регулювання.

Аналіз показує, що консервативні та ліберальні медіа проксимізують загрозу по-різному, і це чітко проявляється як у змісті, так і в мовних засобах, які вони використовують. Консервативні видання наближають загрозу через абстрактні цінності та принципи, акцентуючи увагу на особистих правах і свободах громадян, застосовуючи емоційно забарвлені слова та риторичні прийоми, що підкреслюють втрату прав і необхідність захисту своєї автономії. Ліберальні медіа, навпаки, апелюють до конкретних життєвих реалій, використовуючи

статистику насильства, конкретні випадки масових стрільб і терміни, що створюють відчуття актуальної загрози. Різне тлумачення поняття загрози підсилює поляризацію громадської думки, оскільки аудиторія по-різному сприймає, що саме є критичним і невідкладним: захист власної свободи чи захист життя інших. У підсумку, одна й та сама тема може подаватися абсолютно по-різному залежно від ціннісного та політичного контексту медіа, що демонструє значення проксимізації як інструменту конструювання загрози.

Проксимізація загрози у політичних і медійних дискурсах сприяє поляризації дебатів про права на зброю в США. Через лексичний вибір, прагматичні стратегії та риторичні моделі медіа наближають загрозу до читача у часовому, просторовому та ціннісному вимірах, впливаючи на сприйняття проблеми та її актуальність. Проксимізація загрози реалізується на різних рівнях мовної системи – від лексико-семантичного та морфосинтаксичного до прагматичного та дискурсивного – і дозволяє формувати як індивідуальні когнітивні уявлення, так і колективні суспільні наративи. Розуміння цих механізмів є ключовим для критичного дискурсивного аналізу, оскільки показує, як політичний та медійний дискурс моделює сприйняття проблем, підсилюючи політичну та ціннісну поляризацію.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Cap P. Proximization: The pragmatics of symbolic distance crossing : монографія. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2013. 220 p.
- Hart C. Ten Lectures in Cognitive Linguistics: Cognitive Critical Discourse Analysis : монографія. Brill, 2024. 226 p.

The theses outline the application of Proximization theory to the analysis of conservative and liberal media narratives in debates on gun rights in the USA.

Keywords: Proximization theory, conservative media, liberal media, gun rights narrative, threat construction.

АКТУАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКОНАННЯ В АНГЛОМОВНОМУ СУДОВОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ АМЕРИКАНСЬКОЇ СУДОВОЇ ДРАМИ *BULL*)

Софія Ковальчук

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено особливості реалізації стратегії переконання в судовому дискурсі. Аналіз здійснено на матеріалі серіалу Bull. Проаналізовано використання риторичних стратегій переконання (етос, патос, логос) у формуванні ефективної риторики і здійсненні впливу на рішення суду.

Ключові слова: судовий дискурс, переконання, етос, патос, логос.

Судовий дискурс – складна й багатогранна форма інституційної комунікації, яка відображає взаємодію між учасниками судового процесу й впливає на

прийняття юридичних рішень. Адвокатську діяльність найчастіше розглядають як усну, саме тому високий рівень ораторських здібностей є необхідним критерієм для того, щоб переконливо представити справу клієнта перед суддею.

Переконливість мовлення в судовому дискурсі визначають трьома риторичними чинниками: етосом (апеляцією до етичних норм і авторитету), пафосом (апеляцією до емоцій) і логосом (використання логічних аргументів) (Aristotle, 2006). У прагмалінгвістиці переконання трактують як директивний чи комісивний мовленнєвий акт (Searle, 1969). Згідно з моделлю ймовірності (ELM), переконання можуть здійснювати двома способами – центральним (глибокий аналіз аргументів) і периферійним (авторитет, харизма, емоційний тон мовлення), залежно від мотивації й залученості реципієнта (Petty & Cacioppo, 1986).

У межах нашого дослідження було проаналізовано фрагмент судового засідання з епізоду “The Necklace”, у якому прокурор Ратледж використовує поєднання етосу, пафосу й логосу в процесі перехресного допиту підлітка-свідка Тейлор Бенсімон. Ці засоби спрямовані на дискредитацію свідка, формування враження про її можливу причетність до злочину (вбивства) і вплив на рішення суду й присяжних.

Етос (апеляція до авторитету) реалізують через поведінку прокурора і його манеру ведення діалогу. Ратледж постає як авторитетний і виважений представник закону, який повністю контролює хід допиту й використовує докази (скріншот повідомлень на планшеті), які зміцнюють авторитет прокурора й водночас знижують довіру до дівчини.

На фоні впевненості Ратледжа Тейлор виглядає емоційно нестабільною. Невдалі намагання знайти виправдання (*‘If you had seen Problem Child 2, you would know what this was.’*), демонстративна жестикуляція (закочування очей, схрещення рук) і прояв агресії у вигляді кидання планшета ставлять під сумнів достовірність її показів і посилюють образ імпульсивної, потенційно небезпечної особи – результат, якого прагне досягти Ратледж.

Патос (емоційний вплив) полягає в майстерній маніпуляції емоціями Тейлор і аудиторії загалом. Провокативні запитання Ратледжа (*‘But wasn’t Alyssa Yang your drug dealer?’*, *‘Weren’t you angry?’*) підштовхують свідка до виправдовування й негативних емоційних реакцій. Натяки на близькість між Тейлор і жертвою (*‘You even loaned her a necklace’*) провокують у присяжних відчуття прихованої зради й ревнощів між свідком і жертвою (головним підозрюваним у вбивстві є Брендон – хлопець Тейлор). Коли Тейлор змушена зачитати власне повідомлення (*‘The b*tch must die’*), це викликає помітну обурливу реакцію в залі суду, яка сигналізує про зміну громадської думки не на користь свідка. Допит завершують емоційним зривом (кидання планшета), що підтверджує образ нестабільної особистості.

Логос (логічне обґрунтування) проявляється в послідовному формуванні аргументації. Мета полягає в тому, щоб переконати присяжних у причетності Тейлор до вбивства. Ратледж починає зі встановлення фактів: її знайомство з жертвою, роль у запрошенні на вечірку, де відбулось вбивство, подарована прикраса. Наступним етапом є встановлення потенційного мотиву – ревнощі до

стосунків жертви з Бренденом. Ратледж посилює цей аргумент цитуванням її повідомлення, яке містить пряму погрозу: *'Keep your hands off Brandon. Brandon's mine', 'You wrote: 'The b*tch must die.'* Ключовий акцент полягає у відсутності алібі, що створює чітке враження можливої причетності Тейлор до вбивства: *'Where were you between 1:00 a.m. and 3:00 a.m. when Alyssa Yang was murdered?' – 'Asleep in my room.'* – *'Did anyone see you?' – 'I was asleep.'*

Кульмінацією логічної стратегії переконання стає риторичне запитання: *'You had motive. You had opportunity. Isn't it possible you killed Alyssa?'* У контексті попередньо викладених аргументів будь-яка відповідь Тейлор звучала б непереконливо: заперечення – спроба уникнути відповідальності, підтвердження – визнання провини. Таким чином Ратледж створює пастку, з якої неможливо вибратись без репутаційних втрат.

Отже, аналіз цього діалогу демонструє важливість риторичних засобів у судовому дискурсі й складну взаємодію логіки, емоцій і довіри в процесі переконання. Прокурор Ратледж зберігає контроль над ситуацією, посилює свою позицію доказами, апелює до емоцій присяжних і логічно вибудовує аргументацію. Натомість Тейлор втрачає контроль під тиском цих стратегій, що додатково працює на користь сторони обвинувачення. Таким чином, навіть за відсутності прямих доказів, завдяки вмільй риторичній побудові обвинувачення прокурор досягає значної переконливості в суді.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Aristotle. *The art of rhetoric*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2006. 528 p.
- Petty, R. E., & Cacioppo, J. T. *Communication and persuasion: Central and peripheral routes to attitude change*. New York: Springer-Verlag, 1986. 264 p.
- Searle, J. R. *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 1969. 203 p. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139173438>

The theses outline the peculiarities of implementing persuasion strategies in judicial discourse. The analysis is based on the TV series Bull. The use of rhetorical persuasion strategies (ethos, pathos, logos) in forming effective rhetoric and influencing court decisions is analysed.

Keywords: *judicial discourse, persuasion, ethos, pathos, logos.*

ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ ОПОЗИЦІЇ EHRE/UNEHRE В СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Анна Кошук

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто особливості функціонування концептуальної опозиції Ehre/Unehre у німецькомовному медійному дискурсі. Акцентовано увагу на ролі лексико-фразеологічних засобів як інструментів мовної об'єктивації морально-етичних категорій честі та безчестя. Аналіз матеріалу німецьких ЗМІ («Spiegel», «Die Zeit», «Süddeutsche Zeitung») дозволив встановити специфіку

образної номінації та стилістичного використання одиниць, що формують семантичне поле зазначеної опозиції. Окрім цього спостерігаємо, що опозиція «честь/безчестя» у сучасному комунікативному просторі виконує не лише аксіологічну, але й маніпулятивну функцію.

Ключові слова: концептуальна опозиція, честь, безчестя, фразеологізм, німецькі медіа, образна номінація.

У сучасній когнітивній лінгвістиці проблема концептуальних опозицій розглядається як одна з ключових у процесах категоризації та концептуалізації дійсності. Особливе місце серед таких дихотомій належить опозиції *Ehre/Unehre*, що відображає морально-етичну шкалу німецького суспільства та вербалізується через багатий арсенал лексико-семантичних і фразеологічних засобів (Приходько, 2005: 125).

В німецькомовному медійному дискурсі одиниці з компонентом *Ehre* найчастіше актуалізуються у виразах на позначення гідності, репутації та соціальної легітимності. Наприклад, фразеологізми «*seine Ehre verteidigen*», «*jemandem die letzte Ehre erweisen*», «*Ehre, wem Ehre gebührt*» відображають позитивний ціннісний аспект концепту, конструюючи образ честі як вищої суспільної вартості (Wierzbicka, 1997).

Водночас медійні тексти активно експлуатують і негативний полюс/сторону опозиції – *Unehre*. Вживання словосполучень «*Schmach und Schande*», «*in Unehre fallen*», «*jemandes Ehre beschmutzen*» демонструє механізм формування негативного образу, де безчестя виступає санкцією за порушення моральних і соціальних норм. Цей компонент особливо продуктивний у політичному дискурсі, де мова йде про дискредитацію, підрив довіри та руйнацію авторитету (Stefanowitsch, 2020).

Стилістичний потенціал фразеологічних одиниць полягає не лише у вираженні аксіологічної оцінки, але й у створенні експресивного ефекту, що посилює вплив медійних текстів на адресата. Використання опозиційних номінацій сприяє формуванню чітких когнітивних моделей у свідомості читачів і слухачів, де честь подається як соціально схвалювана категорія, а безчестя – як маркер девіантної поведінки (Lakoff & Johnson, 2003).

Медійна репрезентація концептуальної опозиції *Ehre/Unehre* набуває динамічного характеру. На відміну від традиційних словникових дефініцій, у ЗМІ значення цих концептів постійно актуалізуються залежно від соціокультурного контексту. Так, у матеріалах, присвячених спортивним змаганням, *Ehre* набуває значення престижу й колективної гордості, тоді як у політичних репортажах воно ототожнюється з моральною доброчесністю та відповідальністю (Kövecses, 2010).

Отже, фразеологічні засоби вербалізації концептуальної опозиції *Ehre/Unehre* у німецькомовному медійному просторі виконують багатофункціональну роль: вони забезпечують ціннісну категоризацію, підсилюють експресивність текстів і сприяють маніпулятивному впливу на масову свідомість. Перспективним видається подальше дослідження

прагматичних особливостей цих одиниць у сучасному політичному та соціальному дискурсі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Kövecses, Z. (2010). *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
Lakoff, G., & Johnson, M. (2003). *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.
Prikhodko, A. (2005). *Conceptual Oppositions in Cognitive Linguistics*. Kyiv: Naukova Dumka.
Stefanowitsch, A. (2020). *Corpus Linguistics and the Study of Meaning*. Berlin: De Gruyter.
Wierzbicka, A. (1997). *Understanding Cultures through Their Key Words*. Oxford: Oxford University Press.

The theses examines the features of the conceptual opposition Ehre/Unehre in German media discourse. Special attention is paid to the role of lexical and phraseological means as tools of linguistic representation of the categories of honor and dishonor. The analysis of German press texts demonstrates that the opposition functions not only as an axiological marker but also as an expressive and manipulative resource that influences the perception of moral and social values.

Keywords: *conceptual opposition, honor, dishonor, phraseology, German media, figurative nomination.*

ВНУТРІШНЯ ФОРМА СЛОВА РОСЛИННОГО СВІТУ СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ»

Анастасія Піцикевич

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглядається внутрішня форма слова як когнітивно-семантичний феномен, що виявляється у народних назвах лікарських рослин британської англійської. Внутрішня форма слова трактується як мовна репрезентація іконічної, аксіологічної та символічної мотивації, що відображає народну класифікацію рослин за зовнішніми ознаками, ціннісними характеристиками та культурними асоціаціями. Аналіз здійснено на основі корпусу назв, зібраного з англійських етноботанічних джерел, із залученням методів когнітивної лінгвістики, семантичного аналізу та класифікації фізичних об'єктів.

Ключові слова: *внутрішня форма слова, лікарські рослини, семантичне поле, когнітивна лінгвістика, мотивація*

Народні назви лікарських рослин у британській англійській є унікальним джерелом для дослідження внутрішньої форми слова, оскільки вони поєднують у собі народну медичну практику, символіку та когнітивні моделі класифікації. Наприклад, назва “*liverwort*” (букв. «печінкова трава») демонструє іконічну мотивацію, оскільки форма листків рослини нагадує печінку, що відповідає доктрині сигнатур. Така мотивація є прикладом візуального відображення функції через зовнішній вигляд.

Назва “*St. John’s wort*” репрезентує символічну мотивацію, пов’язану з релігійними святами та ритуальним використанням рослини. Внутрішня форма

тут базується на асоціативному зв'язку між часом цвітіння і святом Івана Хрестителя, що надає рослині сакрального значення.

Аксіологічна мотивація проявляється у назвах типу “*feverfew*” — «від гарячки», що прямо вказує на цінність рослини в контексті народної медицини. Такі назви є вербальними індексами оцінки її лікувальних властивостей.

У межах дослідження було створено таблицю класифікації назв за типами мотивації (іконічна, аксіологічна, символічна), з урахуванням фізичних параметрів рослин (форма, колір, асоціації). Це дозволило виявити домінантні когнітивні моделі у фольклорній номінації.

Таким чином, внутрішня форма слова в межах семантичного поля «лікарські рослини» є складним багаторівневим явищем, що поєднує іконічні репрезентації, аксіологічні оцінки та символічні зв'язки у мовній картині світу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Потебня О. О. (1993). Естетика і поетика слова. Київ: Мистецтво.
Селігей П.О. Внутрішня форма слова: на шляху до створення єдиної теорії. Наукова спадщина О. О. Потебні в контексті сучасності. Київ, 2005. С.15–22
Grieve, M. (1931). A Modern Herbal: The Medicinal, Culinary, Cosmetic and Economic Properties, Cultivation and Folk-Lore of Herbs, Grasses, Fungi, Shrubs & Trees. New York: Dover Publications.
Humboldt, W. von. (1999). On Language: On the Diversity of Human Language Construction and its Influence on the Mental Development of the Human Species, Michael Losonsky (ed.), translated by Peter Heath, Cambridge Texts in the History of Philosophy, Cambridge: Cambridge University Press.

This thesis explores the cognitive-semantic nature of the internal form of words, as manifested in folk names for medicinal plants in British English. This form is interpreted as a linguistic representation of iconic, axiological and symbolic motivations, reflecting folk classifications of plants based on external characteristics, value and cultural associations. This analysis is based on a corpus of names collected from English-language ethnobotanical sources and employs methods of cognitive linguistics, semantic analysis and the classification of physical objects.

Keywords: *internal form of a word, medicinal plants, semantic field, cognitive linguistics, motivation*

СЕМАНТИКА ОДЯГУ В РОМАНІ ДЖОРДЖІЇ КАУФМАН “THE DRESSMAKER OF PARIS”

Ярина Стасько

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах розглянуто семантику одягу в романі Джорджії Кауфман “The Dressmaker of Paris”. Проаналізовано особливості художнього відтворення одягу як засобу характеристики персонажів, а також символічні функції вбрання у структурі твору. Значну увагу приділено впливу історичних і культурних контекстів на інтерпретацію моди та її семантичне навантаження. Одяг постає не лише естетичним елементом, але й культурним кодом, що розкриває ідентичність, соціальний статус та психологічні трансформації героїв.

Ключові слова: семантика, одяг, символіка, ідентичність, роман, культура, Джорджія Кауфман.

Роман Джорджії Кауфман “*The Dressmaker of Paris*” поєднує в собі елементи історичної прози, жіночої літератури та культурної драми. Центральним образом твору виступає одяг, який виконує не лише естетичну, але й семантичну функцію. Через символіку вбрання авторка розкриває ідентичність персонажів, їхні соціальні ролі, а також демонструє вплив історичних і культурних трансформацій ХХ століття на життя індивіда (Barthes, 1990; Barnard, 2014).

Твір висвітлює долю головної героїні Рози, яка проходить шлях від переслідуваної єврейки у довоєнній Італії до всесвітньо відомої модельєрки. Проблематика роману охоплює питання ідентичності, пам’яті, травми, становища жінки у суспільстві та символічної сили моди. Одяг постає засобом, через який розкриваються теми виживання та самоствердження.

Одяг у романі виконує функцію індивідуалізації героїв. Наприклад, прості й скромні сукні Рози у дитинстві підкреслюють її вразливість і залежність, тоді як розкішні вечірні сукні у зрілому віці символізують досягнутий соціальний статус і владу. Авторка використовує детальні описи тканин, кольорів і фасонів, щоб виразити психологічні стани персонажів (Entwistle, 2000).

Одяг символізує не лише красу чи стиль, але й слугує інструментом пам’яті та трансформації. Наприклад, шиття для Рози стає способом зцілення від травми втрати родини, а створені нею моделі — віддзеркаленням її внутрішнього світу. Символіка одягу проявляється у функціях: ідентифікаційній (належність до певного соціального класу чи культурної групи), комунікативній (одяг як «текст», який інтерпретують інші), психологічній (вираження внутрішніх переживань персонажів). У такий спосіб авторка розкриває багаторівневу семантику моди як культурного коду (Lurie, 2000; Kawamura, 2018).

Події роману відбуваються на тлі Другої світової війни та післявоєнної Європи, де мода ставала своєрідним маркером відродження та економічного розвитку. Історичний контекст (окупація, еміграція, відбудова) безпосередньо впливає на сприйняття одягу. Так, у повоєнному Парижі одяг символізує повернення до життя і створення нових культурних кодів (Wilson, 2003). Кауфманн демонструє, як мода стає не лише індустрією, але й способом осмислення історичної пам’яті.

У романі “*The Dressmaker of Paris*” одяг постає багатозначним семіотичним маркером, який відображає ідентичність, соціальний статус, психологічні трансформації та історичний контекст. Завдяки цьому Кауфманн надає своєму творові універсального значення, адже мода розглядається не як поверхневий атрибут, а як культурно-історичний код, здатний передавати досвід поколінь.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Barnard M. *Fashion Theory: A Reader*. Routledge, 2014.
Barthes R. *The Fashion System*. University of California Press, 1990.
Entwistle J. *The Fashioned Body: Fashion, Dress and Modern Social Theory*. Polity Press, 2000.
Kawamura Y. *Fashion-ology: An Introduction to Fashion Studies*. Bloomsbury Academic, 2018.
Lurie A. *The Language of Clothes*. Henry Holt & Co, 2000.
Wilson E. *Adorned in Dreams: Fashion and Modernity*. I.B. Tauris, 2003.

ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО

ЛЕКСИКА ПОВ'ЯЗАНА З СЕКТОРОМ БЕЗПЕКИ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ)

Дарія Мищан

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах окреслено питання дослідження термінології пов'язаної з сектором безпеки та оборони. Нагальною стала потреба у дво- або і більше мовних словниках, які б нотували таку термінологію.

Ключові слова: національна безпека, термінологія, термін.

Сьогодні як ніколи повстало питання з вивченням та розширенням лексики пов'язаної з безпекою та охороною. Воєнні дії, які тривають на території України уже більше як 10 років, спонукають до активної співпраці з іншими країнами, зокрема сусідніми. Вивчення оборонної термінології в українській та польській мові може бути корисним з кількох причин: покращення міжнародного співробітництва, підвищення професійної мобільності, підготовка фахівців у сфері безпеки та оборони, зміцнення знань з НАТО і міжнародних стандартів.

Дослідженням термінології безпеки в Україні займаються як окремі науковці, так і спеціалізовані академічні та державні установи. Наведемо деякі з провідних українських інституцій у цій сфері:

Національний університет оборони України – спеціалізується на питаннях військової справи та безпеки, включаючи термінологічні питання. Викладачі й дослідники цього університету активно займаються формуванням української термінології у галузі безпеки;

Інститут проблем національної безпеки при РНБО України – займається дослідженнями в галузі національної безпеки, що включає створення та стандартизацію термінології безпеки;

Національна академія Служби безпеки України – дослідження, в контексті національної безпеки, антитерористичної діяльності та інформаційної безпеки.

Крім того варто згадати окремих дослідників В. Горбуліна (Горбулін, 2016) і М. Колесникової (Колесникова, 2020), які зробили свій немалий вклад у розвиток даної термінології.

У сусідній з нами Польщі термінологія з питань безпеки та оборони досліджується у Варшавському та Ягеллонському університетах – ці університети мають дослідницькі центри з питань безпеки та оборони. Академія військового мистецтва (Akademia Sztuki Wojennej) – займається дослідженнями та розробкою термінів, пов'язаних з військовою справою та безпекою, і має спеціальні програми, присвячені стандартизації цієї термінології. Центр досліджень східної Європи (Ośrodek Studiów Wschodnich, OSW) – досліджує

питання міжнародної безпеки, зокрема з акцентом на співпрацю між Польщею та Україною у сфері безпеки.

Серед польських дослідників можна виокремити Я. Павловського (Pawłowski, 2017) і С. Залевського (Zalewski, 2017).

Наведемо у двох досліджуваних мовах кілька прикладів вживання термінів, які широко використовуються у сфері національної та міжнародної безпеки, кібербезпеки, кризового менеджменту, а також у медіа та дослідницьких матеріалах щодо безпеки та захисту: *kontrola dostępu* – контроль доступу, *zabezpieczenie infrastruktury krytycznej* – захист критичної інфраструктури, *utrzymanie porządku publicznego* – забезпечення громадського порядку, *analiza ryzyka* – аналіз ризику, *plan ewakuacyjny* – евакуаційний план, *incydent bezpieczeństwa* – інцидент безпеки, *sz służby wywiadowcze* – розвідувальні служби.

Щодо військової термінології, то для українців стали, на жаль, дуже частими у використанні у повсякденному житті терміни і поняття *тероризм* – *terroryzm*, *мобілізація* – *mobilizacja*, *гібридна війна* – *wojna hybrydowa*, *зброя масового ураження* – *broń masowego rażenia*, *протиповітряна оборона* – *obrona powietrzna*, *військова операція* – *operacja militarna* та інші.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Горбулін В. П. [Тези до другої річниці російської агресії проти України](https://uacrisis.org/uk/40347-gorbulin-tezy) // Ukraine Crisis Media Center. 2016. <https://uacrisis.org/uk/40347-gorbulin-tezy>
- Колесникова М. О. Військова термінологія: стан, проблеми та перспективи досліджень. // Мовознавство, 2020 № 5. 23 – 33.
- Pawłowski J. Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa). Podręcznik akademicki.[Red. Naukowa], Wyd. Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa, 2017. 11 s.
- Zalewski S. Bezpieczeństwo polityczne państwa,[w] J. Pawłowski (red), Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa), Warszawa, 2017. С. 345 – 372.

The abstracts outline the issue of researching terminology related to the security and defense sector. There is an urgent need for bilingual or multilingual dictionaries that would record such terminology.

Keywords: *national security, terminology, term.*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У МУЛЬТИЛІНГВАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

TRANSLANGUAGING AS A PEDAGOGICAL TOOL FOR ENHANCING FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Mariana Danyliuk

Vasyl Stefanyk Carpathian National University
Ivano-Frankivsk

This article examines pedagogical translanguaging (PL) as a contemporary pedagogical approach that enables learners to utilize all their known languages in foreign language (FL) classes. The aim is to demonstrate that PL does not reject the communicative approach but rather enriches it, improves comprehension, increases motivation, and creates a more inclusive environment for learners.

Keywords: *communicative approach, foreign language learning, pedagogical translanguaging.*

The communicative approach has dominated language teaching for many years. It emphasizes the importance of maximizing the use of the target language in the classroom to create an “immersive” environment for learners. Many teachers in Ukraine are trying to avoid the native language in English lessons because they associate this with outdated grammar-translation practices. While this approach has its value, it can also make lessons rather stressful and less efficient. At the same time, modern students often learn two or three FLs, so it is necessary to reconsider traditional methods and adopt approaches that recognize their full linguistic resources rather than limit them to one language (García, 2014).

PT is understood as the intentional and flexible use of all the languages that learners know to facilitate understanding and communication. This term was coined by Cen Williams in 1994. It originates from Welsh bilingual education, where it was first introduced as *trawsieithu* (Shoecraft, 2023). Unlike code-switching, which happens spontaneously when speakers switch between languages, translanguaging is used as a pedagogical strategy (Lin, 2013).

Positive experiences of PT have been reported internationally. In Spain and Wales, it has been applied successfully in bilingual programs (Cenoz, 2021), and in the United States, it supports learners from different linguistic backgrounds (García, 2014). In Asian contexts, classroom code-switching has also been shown to enhance participation and comprehension (Lin, 2013). Given that students learn several FLs in Ukraine at schools and universities, TL has strong potential to be adapted in classrooms to meet the needs of learners more effectively.

Current studies highlight that PT not only supports comprehension but also builds confidence and reduces anxiety (García, 2014). Instead of banning Ukrainian in an FL classroom, this pedagogical tool encourages the strategic use of it. This means that Ukrainian is not the “enemy” of English, but a scaffold that can make learning

smoother and more meaningful. For example, when students encounter a difficult grammar structure or a word, the teacher's short explanation in the native language can save time, ensure understanding, and reduce frustration. Such practices help learners feel that their first language is not excluded from the classroom but rather functions as a bridge toward mastering the target language (Cenoz, 2021). In this way, knowledge is strengthened across languages, helping students gain a deeper awareness of similarities and differences between them.

The relevance of PT is evident in the Ukrainian context, where students study both English and German as FLs. Allowing the use of Ukrainian during lessons does not hinder progress in English or German; on the contrary, it can speed up learning by making new material more accessible. For this reason, PT is seen as a tool that reflects the real multilingual experience of learners and prepares them for authentic communication in different contexts.

The advantages of PT are closely connected with its positive impact on motivation. It strengthens comprehension by allowing learners to clarify difficult terms in their mother tongue before applying them in English or German. It increases engagement as students feel more comfortable and willing to participate. PT also develops cognitive flexibility: learners compare and contrast different languages, notice patterns, and become more aware of how they work. In addition, it raises cultural and linguistic awareness, encouraging students to value diversity and to see language learning not only as memorization of rules but as part of a broader intercultural experience (Cenoz, 2021).

Research demonstrates that raising learners' awareness of false cognates significantly improves accuracy and vocabulary development (Roca-Varela, 2015). The words that appear similar across languages but differ in meaning often confuse learners. For instance, the English word "magazine" means "a journal or periodical", while in Ukrainian "магазин" refers to "a shop". In German, the verb "bekommen" means "to receive," not "to become." Another common example is the English adjective "actual" compared with the German "aktuell" or the Ukrainian "актуальний", which mean "current" rather than "real." By explicitly comparing these words in class, teachers can help learners notice the differences, avoid mistakes, and understand that such similarities can be deceptive. Instead of viewing false cognates as a problem, TL turns them into opportunities for analysis and discovery.

In conclusion, PT is a practical and powerful tool in modern language education. This approach offers an effective way to connect learners' knowledge of several languages, build intercultural awareness, and make language learning more engaging and inspiring.

REFERENCES:

- Cenoz, J., & Gorter, D. (2021). *Pedagogical translanguaging*. Cambridge University Press.
- García, O., & Wei, L. (2014). *Translanguaging: Language, bilingualism, and education*. Palgrave Macmillan.
- Lin, A. (2013). Classroom code-switching: Three decades of research. *Applied Linguistics Review*, 4(1).
- Principles of Communicative Language Teaching and Task-Based Instruction (M01_BRAN9064_01_SE_C01.QXD).

Roca-Varela, M. L. (2015). False friends in learner corpora: A corpus-based study of English false friends in the written and spoken production of Spanish learners. Peter Lang.
Shoecraft, K. (2023). Cenoz, J., & Gorter, D. (2021). Pedagogical translanguaging. TESOL in Context, 32. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.21153/tesol2023vol31no2art1799>

У цій статті розглядається педагогічний транслінгвізм (ТЛ) як сучасний підхід, який дає змогу учням використовувати всі відомі їм мови на заняттях з іноземної мови (ІМ). Метою статті є продемонструвати, що ТЛ не замінює комунікативний підхід, а радше доповнює та збагачує його, покращуючи розуміння, підвищуючи мотивацію та сприяючи створенню більш інклюзивного навчального середовища.

Ключові слова: комунікативний підхід, вивчення іноземної мови, педагогічний транслінгвізм.

ДИСТАНЦІЙНА ЛІНГВОДИДАКТИКА: ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ОНЛАЙН-КУРСУ З ФОНЕТИКИ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ

Оксана Корпало

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У статті аналізуються особливості дистанційного вивчення польської мови у ЗВО України, його переваги та проблеми. Показано роль цифрових інструментів і платформ у формуванні фонетичних і комунікативних навичок студентів.

Ключові слова: дистанційне навчання, польська мова, фонетика, цифрові інструменти, комунікативні навички.

До пандемії питання доцільності впровадження онлайн-освіти викликало гострі дискусії щодо ефективності такої форми навчання, а нерідко і шквал суспільної критики. Згідно з останніми дослідженнями ефективність і ступінь сприйняття поданої інформації у форматі відеозв'язку значно перевищує сприйняття цієї ж інформації через месенджери, телефонну розмову чи електронну пошту. Натомість живе безпосереднє спілкування у форматі «студент-викладач» досі залишається найбільш ефективним засобом передачі та засвоєння нових знань.

Проблеми, які виникають у процесі дистанційного навчання – нестабільність інтернет-зв'язку, втома від роботи за комп'ютером, хибне відчуття у студентів «необов'язковості» присутності на віртуальному занятті – призводять до послаблення мотивації у вивченні іноземної мови. Зокрема, варто згадати про розповсюджену проблему вимкнення камер студентами під час відеоконференцій, що знижує результативність засвоєння матеріалу та не сприяє встановленню контакту з аудиторією, як це можливо в процесі аудиторного навчання. Під час виконання вправ, читання та аудіювання не виникає суттєвих проблем на відміну від традиційних фонетичних диктантів і фонетичних вправ,

які студенти вважають найскладнішим викликом нового формату навчання. Для вдосконалення навичок читання і коректної вимови, крім текстів, студенти мають можливість почути правильну автентичну вимову, а згодом самостійно відтворити текст фонетично. Враховуючи специфіку дистанційного навчання, викладач рекомендує студентам прослухати аудіозапис вдома і надіслати його на перевірку, що дає можливість відстежити прогрес, вказати на помилки, не витрачаючи на це час, відведений за розкладом занять. Результативною є техніка прослуховування власних аудіозаписів, таким чином студенти мають змогу послухати себе, так би мовити, «зі сторони» і самостійно визначити фрагменти, які потребують подальшого вдосконалення, а для цього online-заняття – ідеальний простір.

Вивчення фонетичних норм вимагає обов'язкової присутності студента на занятті, оскільки самостійно студент свою вимову не проконтролює. Великою перевагою online-заняття є те, що викладач, орієнтуючись на успіхи студентів, може у зручний момент запропонувати додаткові вправи на закріплення теми за допомогою функції демонстрації екрану. Студентам, які були відсутніми на занятті, викладач надсилає додаткові вправи.

Аудіювання є тим видом навчальної діяльності, який під час дистанційного навчання якнайменше викликає занепокоєння у викладача та психологічний дискомфорт у студентів. Адже сучасні інтернет-платформи надають широкі можливості для розміщення аудіоматеріалів і відеофайлів та активного зворотного зв'язку зі студентами під час виконання завдань такого типу. Серед найпопулярніших варто згадати Learning Apps, Polski na wynos, EASY-Polish, бібліотеку подкастів Hello Polish, електронних словників та ін. Згадані веб-ресурси сприяють активному впровадженню інтерактивних елементів у лінгводидактичний процес, що дозволяє створити динамічний темп та високий інформативний поріг змістової наповненості практичних занять із польської мови.

Інтеграція лінгвістичних ігор у навчальний процес є доцільною технікою, що сприяє створенню позитивної мотивації у студентів під час вивчення польської мови. Доцільним під час дистанційного навчання є впровадження веб-вікторин, ігор-асоціацій, складання історій із обмеженою кількістю запропонованих викладачем лексем. Застосування елементів гри створює відповідний емоційний фон на занятті, стимулює уяву й образне мислення, сприяє формуванню навичок організації мовленнєвого спілкування польською мовою.

У перспективі саме online-вивчення іноземних мов, зокрема польської, розвиватиметься інтенсивно та динамічно, набуватиме все більшої популярності та широкого застосування. Безумовною перевагою було би запровадження централізованого навчання новітніх цифрових компетенцій, що сприяло б оптимізації та інтенсифікації впровадження ефективних стратегій вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти України. Адже більшість викладачів удосконалюється самотужки та інтуїтивно освоює віртуальний простір, використовуючи потужні можливості інтернету, беручи участь у численних онлайн-семінарах, вебінарах і конференціях, організованих як вітчизняними й іноземними освітніми установами та організаціями, так і окремими спікерами.

Отже, можемо констатувати, що онлайн-вивчення польської мови із залученням оновленого лінгводидактичного інструментарію, який невинно вдосконалюється з метою ефективної взаємодії всіх учасників навчального процесу в новому переосмисленому форматі сучасної освіти, дозволяє створити та успішно реалізувати дистанційний курс польської мови у закладах вищої освіти України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Кравчук, А. Ковалевський. Є. Методика викладання польської мови. Мова і культура в полоністичній дидактиці в Україні. Київ: Інкос, 2017. 323 с.
- Korciał P. Analiza metod e-learningowych stosowanych w kształceniu osób dorosłych. Zeszyty Naukowe Warszawskiej Wyższej Szkoły Informatyki. 2013. Rok 7, Nr 9. S. 79–99
- Kowalewski J. Kultura polska jako obca? Kraków: Zakład Usług Poligraficznych, 2011. 268 s.
- Seretny A., Lipińska E. Multimedia w praktyce dydaktycznej – konieczna innowacja czy innowacyjna konieczność. Kwartalnik Polonicum. 2015. NR 18. URL: <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-8302a435>

The article examines the specifics of online Polish language learning in Ukrainian universities, outlining its benefits and challenges. Special attention is paid to digital tools supporting phonetic and communicative skills development.

Keywords: online learning, Polish language, phonetics, digital tools, communication skills.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ДОДАТКОВИЙ ІНСТРУМЕНТ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

Наталія Луцик

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У тезах здійснено аналіз можливостей використання сучасних цифрових технологій для індивідуалізації навчання, розвитку мовленнєвих компетентностей та підвищення мотивації студентів. Особлива увага приділена використанню чат-ботів і генеративних моделей, які забезпечують адаптивність навчального контенту, миттєвий зворотний зв'язок та інтерактивність освітнього середовища.

Ключові слова: штучний інтелект, французька мова, іноземні мови, цифровізація освіти, індивідуалізація навчання, GPT, мовна компетентність.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується активним впровадженням цифрових технологій, які сприяють трансформації методів викладання та навчання. Французька мова, яка поступово набуває популярності серед студентів як іноземна, потребує ефективних інструментів для її опанування. Вивчення французької мови передбачає опанування складної граматичної системи, багатой лексики та специфічної вимови, що потребує індивідуалізованого підходу, постійної мовної практики та доступу до автентичних матеріалів.

В умовах цифровізації освітнього простору ШІ відіграє ключову роль у модернізації підходів до викладання іноземних мов. Особливої актуальності це набуває у процесі вивчення французької мови, що характеризується складною граматичною системою, багатою лексикою та специфічною фонетикою. Для студентів-початківців індивідуалізація навчального процесу й адаптивність контенту стають визначальними чинниками успішного засвоєння мовного матеріалу.

Чат-боти та генеративні моделі, зокрема GPT, мають значний потенціал у формуванні іншомовної компетентності. Вони сприяють розвитку граматичних, лексичних і комунікативних навичок, забезпечують інтерактивність навчального середовища, надають миттєвий зворотний зв'язок і дозволяють організовувати навчання у формі адаптивних вправ, орієнтованих на рівень мовної підготовки студента. Такі технології сприяють ефективному засвоєнню складних граматичних конструкцій і створюють умови для практичного застосування мови.

Впровадження ШІ істотно трансформує підходи до роботи з текстовими матеріалами. Традиційне читання передбачає обмежений вибір текстів через труднощі з добором матеріалів відповідного рівня. Натомість системи, засновані на ШІ (наприклад, LingQ або ChatGPT), забезпечують можливість автоматичного створення персоналізованих текстів із урахуванням лексичного запасу користувача.

Аудіювання залишається одним із найскладніших видів мовленнєвої діяльності для студентів-філологів. Застосування технологій ШІ дає змогу автоматизувати створення аудіоматеріалів і розширити спектр джерел для слухання. Інструменти, такі як Voxugen або Google TTS, дозволяють варіювати акценти, темп мовлення й інтонаційні особливості, що підвищує якість сприйняття мовлення на слух.

Розвиток навичок письма передбачає не лише засвоєння граматичних структур, а й формування логічного та послідовного викладу думок. У цьому аспекті ефективними засобами виступають Scribens, LanguageTool і ChatGPT, які забезпечують автоматизований аналіз текстів, пропонують приклади есе, листів і повідомлень, сприяючи вдосконаленню письмової компетентності студентів.

Опанування усного мовлення вимагає не лише знання граматики та лексики, а й уміння спонтанно реагувати в комунікативних ситуаціях. Сучасні розмовні боти, голосові тренажери та платформи для розвитку усного мовлення (TalkPal, Mondly, ChatGPT Voice) створюють умови для моделювання реальних ситуацій спілкування, тренування діалогів, удосконалення вимови та інтонації.

Отже, інтеграція інструментів штучного інтелекту у процес вивчення французької мови сприяє підвищенню пізнавальної активності студентів, зростанню їхньої навчальної мотивації та розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності. Використання таких технологій забезпечує індивідуалізацію освітнього процесу, підвищує його динамічність і гнучкість. У результаті ШІ не лише розширює педагогічні можливості викладача, а й створює умови для ефективного самонавчання, формування комунікативної компетентності та практичного застосування мови в реальних ситуаціях.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Багрій Г.А. Інноваційні підходи до навчання іноземної мови з використанням штучного інтелекту. *Технології добросчесного використання штучного інтелекту у сфері освіти та науки*. 2023. С. 20-21.

Гайович Є., Розлуцька Г. Цифрові інновації в освіті // *Освітні обрії*. 2024. Т. 58. № 1. С.56-60.

Жукевич І., Спіричева О. Трансформація вивчення іноземної мови: штучний інтелект як інструмент розвитку мовленнєвих навичок студентів. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2024. Vol. 3, No 3. С. 45–55.

Задорожна О. Сулим В. Штучний інтелект як один із засобів вивчення іноземної мови. *Грааль науки*. 2023. № 34. С. 333–335.

Зубенко О. Штучний інтелект і вивчення іноземної мови. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Вип. 27, т. 2. С. 80–85.

Фенюк Л.Б., Смушак Т.В., Крук З.М. Автоматизовані системи для аналізу структури та стилістики літературних текстів: використання штучного інтелекту. *Вісник науки та освіти*. Київ, 2024. № 9(27). С. 469–485.

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-9\(27\)-469-485](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-9(27)-469-485)

The theses analyze the possibilities of using modern digital technologies to individualize learning, develop language competencies, and increase student motivation. Particular attention is paid to the use of chatbots and generative models that ensure the adaptability of educational content, instant feedback, and interactivity of the educational environment.

Keywords: artificial intelligence, French, foreign languages, digitalization of education, individualization of learning, GPT, language competence.

VIRTUAL EXCHANGE AS A METHOD OF ENHANCING FOREIGN LANGUAGE LEARNING IN MULTILINGUAL CONTEXTS

Vitaliia Khatsevych

Vasyl Stefanyk Carpathian National University
Ivano-Frankivsk

The theses examines virtual exchange (VE) as an effective method for learning foreign languages and engaging with new cultures. VE connects students from different countries through online platforms, allowing them to communicate, collaborate, and learn in an international context. The article considers its potential applications within the Faculties of Foreign Languages in Ukrainian universities.

Keywords: virtual exchange, foreign language learning, intercultural competence, online learning, communication.

Modern Ukrainian higher education is connected to the global educational space. Digital technologies and innovative teaching methods play an important role in this process. One of these practices is VE, a new way of learning foreign languages in which students from different countries meet and work together online (Lavrysh, 2025: 81). It is a teaching approach that uses digital communication tools to apply the principles of the communicative approach in language learning (Dooly, 2022: 394).

VE grew in the 1990s with the rise of the Internet. In 1995, the idea of “virtual connections” for language learning was introduced. In 2003, the term “telecollaboration” was coined. Over time, such names as COIL, eTandem, and VE have also been used to describe technology-supported collaboration between students from different countries. In 2015, the EU and the US began funding such programs, recognizing their value for learners (Dooly, 2022: 393).

VE has attracted the attention of such international scholars as R. O'Dowd, M. Avgousti, M. Dooly, and M. Vinagre. They examined how VE develops students' communicative competence, as well as its impact on intercultural competence. In Ukraine, scholars also focus on exploring the possibilities of VE to enhance students' language and intercultural competences (Lavrysh, 2025). They investigate VE and virtual mobility as innovative approaches to improve students' global competence and digital skills (Pichyk, 2020).

VE offers unique opportunities to improve communication skills. Research shows that VE helps students develop speaking and listening skills in real-life situations. It encourages students to use the language for real purposes, not just for doing exercises, which motivates them to communicate effectively (Dooly, 2022: 397). Ukrainian research confirms that students who participated in VE have become more confident in using English for professional communication (Lavrysh, 2025: 82).

VE also supports the development of students' intercultural competence. Interactions with students from other cultures enable them to understand cultural differences and similarities, developing their intercultural communication skills (Dooly, 2022: 395). Ukrainian students reported that VE helped them better understand their own culture, see beyond stereotypes, and handle cultural differences constructively (Lavrysh, 2025: 82).

VE increases student motivation because learning feels real and meaningful. Collaborative online projects develop teamwork, digital, and project management skills, preparing students for modern careers. VE supports the development of such skills as critical thinking, creativity, leadership, and working in international teams, which are important for future language teachers (Lavrysh, 2025: 82).

VE implementation in Ukrainian universities remains limited but is growing. National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute» conducted 8 virtual projects over 3 years with partners from the USA, Spain, Germany, Denmark, Slovenia, and Japan, involving 15 instructors and approximately 500 students (Lavrysh, 2025: 83). The MILETUS project demonstrated practical virtual exchange implementation at Kyiv-Mohyla Academy using a problem-based learning methodology. Students worked in international teams on real-world problems such as ethics in advertising, animal testing in cosmetics, and youth unemployment (Pichyk, 2020: 47). Taras Shevchenko National University of Kyiv also offers various VE programs.

Carpathian National University has also shown interest in VE. In September 2024, the university organized a training session in which teachers shared their experience of studying in Poland. However, the Faculty of Foreign Languages has not yet implemented such programs. For students who study English, German, French,

Spanish, and Chinese, VE could provide a valuable opportunity to enrich their academic studies with real intercultural experiences.

In conclusion, VE is a powerful way to improve foreign language learning and prepare students for a globalized world. It helps students develop their communicative and intercultural competence, increases motivation, and builds important 21st-century skills. Launching such VE programs at the Faculty of Foreign Languages at Carpathian National University would give students unique opportunities to connect with the world, learn from peers abroad, and become better prepared for their future careers.

REFERENCES:

- Avgousti, M. I. Intercultural communicative competence and online exchanges: A systematic review. *Computer Assisted Language Learning*, 2018, 31(8), pp. 819–853. DOI: <https://doi.org/10.1080/09588221.2018.1455713>
- Dooly, M., Vinagre, M. Research into practice: Virtual exchange in language teaching and learning. *Language Teaching*, 2022, 55(3), pp. 392–406. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0261444821000069>
- Lavrysh, Y., Galatsyn, K., Feshchuk, A. Innovations in intercultural education: Experience of virtual exchanges. *Pedagogical Innovation: Present and Prospects*, 2025, 7, pp. 80–84. Retrieved from: <https://journals.uzhnu.uz.ua/index.php/ped/article/download/1178/1268>
- O'Dowd, R. From telecollaboration to virtual exchange: State-of-the-art and the role of UNICollaboration in moving forward. *Journal of Virtual Exchange*, 2018, 1, pp. 1–23. Research-publishing.net. DOI: <https://doi.org/10.14705/rpnet.2018.jve.1>
- Pichyk, K. V., Humena, O. V., Chovnyuk, L. Yu. Virtual Mobility as an Innovative Approach in Education. *Economic Journal Odessa Polytechnic University*, 2020, 4(14), pp. 42–52. Retrieved from: <https://economics.opu.ua/ejopu/2020/No4/42.pdf>
- Taras Shevchenko National University of Kyiv. Virtual Exchange Programmes. [Online]. Available at: <https://international.knu.ua/en/opportunities/virtual-exchange-programmes/> [Accessed: 19.09.2025].

Тези досліджують віртуальний обмін (ВО) як ефективний метод вивчення іноземних мов та ознайомлення з новими культурами. ВО поєднує студентів із різних країн за допомогою онлайн-платформ, що дає їм можливість спілкуватися, співпрацювати та навчатися в міжнародному контексті. У статті розглядаються потенційні можливості впровадження цього підходу на факультетах іноземних мов в українських університетах.

Ключові слова: віртуальний обмін, вивчення іноземних мов, міжкультурна компетентність, онлайн-навчання, комунікація.

Наукове електронне видання

**СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ З ЛІНГВІСТИКИ,
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА І МІЖКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ**

**Матеріали X Всеукраїнської
науково-практичної конференції**

Матеріали опубліковані в авторській редакції

**EXPLORING LINGUISTICS, LITERATURE AND
INTERCULTURAL COMMUNICATION**

ELLIC 2025

Proceedings of the Ukrainian Academic Conference

Відповідальний за випуск: О. А. Бігун
Відповідальний редактор: М. І. Ковбанюк

Формат 60/80/16. Умов. друк. арк. 18,6.
Гарнітура “Times New Roman”.

Видавець

Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника
76018, м. Івано-Франківськ, вул. С. Бандери, 1, тел.: 75-13-08
e-mail: vdvcit@pnu.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції: ДК № 7616 від 26.05.2022